

پہشتان کہ مال

ومرگپراپ : ريسوول سولتانی

منتدی افق | الثقافی

www.iqra.ahlanmontada.com

پاخی

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

یاخی

ياخري

نووسيني: به شار كه مال

وه رگيراني له توركييه وه بو فارسي: حميد نارهش نازاد

و: ره سوول سولتاني

دهر هيناني هونه ري: عه لي خهليل هيدايهت مام شيخ

به رگ: ئاكار جهليل كاكه وهيس

نرخ: (۷۰۰۰) دينار

تيراژ: (۱۰۰۰) دانه

شويني چاپ: چاپخانه ي روز هه لات/هه وليتر

له به رپوه به رايه تي گشتي كتيخانه گشتيه كان ژماره ي سپاردي (۱۰۲) ي سالي

۲۰۱۴ ي پي دراوه.

له بلاوگراوه كاني:

خانه ي ناوير بو چاپ و بلاوگردنه وه

ژماره (۱۷۱)

***** يالخور *****

ياخى

نووسىنى: يەشار كەمال

وەرگىرانى لە توركييه وە بۆ فارسى: ھەمىد ئارەش ئازاد

و: رەسوول سولتانى

ئەم ۋە رەگىرەنە پىشكەشە بە:

ئەم ھارپىيانەم:

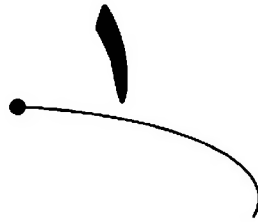
ئومەر بالەكى

برايم چوۋكەلى

سمایل بازىار

رزگار ھەبىب زادە

سەلاھ شەشە

"گروبان* حەسەن" دەتگوت دەنکە گەنمیکى درشتە و لە نێو پراستەووە لەتت کردووە. سمیلە درێژەکەى، خەنەیی بوو. لەگەڵ پێنج سوار، وەك بای شەمال هاتنە نێو گوندی "نایاسورات" لەو. ئەسپەکان کە فیاڵ بە لالغاویدا دەهاتە خواری و سەرشانیاڵ شەلالی ئارەقە و هەتا ئەژنۆشیاڵ قوڤاوی بوو. گروبان حەسەن سەری ئەسپەکەى بەرەو مالى "ئەحمەدئەفە" وەرسووڤراند. هانکە هانکى بوو. "ئەفە" هەر گویى لە زەرمەى نالى ئەسپەکان بوو، هاتە دەرى. کە چاوی بە گروبان کەوت، زەردەیهکى هاتى. زۆرى خۆش دەویست. گروبان حەسەنى بە پیاویکى زیرەك و لیژان دەزانى. لە سەردەمى یاخیگەرییە کەیدا، (گروبان) گیانی خۆى لەسەر بەرى دەستی دانابوو و

***** يلخى *****

وه شويڻي كه وتبوو. هر خوي دهيزاني گروبان حهسن چي به سهر هيناوه، به لام كه له چياكان هاته خوارى، وا بوونه برادر، موويان له بهينه وه نه ده چوو.

ئو كات مه سه ليك له نيو خه لكيدا باو بوو كه ده يگوت: "عوسمانلى بۆ متمانەى نابن. " ئه حمه دئه فه ئه وهى ده زانى. ئه وه سه له يه درۆ نه بوو. له گه ل ئه وه شدا، له گه ل گروبان ببوو برادر.

له و كاته وهى له شاخ هاتبوو خوارى، له گه ل گروبان حهسن زۆر ياخييان راو نابوو. پيكه وه سينگى خويان به گولله وه نابوو. دۆست بوون. په يمانى براهه تى و دۆستايه تيان له نيتواندا بوو.

ئه حمه دئه فه هه راى كرد:

- چۆنى گروبان؟

- شپىزه م. زۆر به په له م.

به په له دابه زى. باوه شيان به يه كتريدا كرد.

- زۆر خه فه تبارم.

- چ بووه براله؟ چ قه وماوه؟ قه تم ئاوا شله ژاو نه ديوى.

گروبان رهنگى به رووه وه نه ماوو. ده تگوت ده ستيشى ده له رزن. وهك مهستان له ترى ده برد و سه رهنگرى ده بوو. وه ژوور كهوت و دانىشت. ئاره قه له بهرى پيى ده چۆپايه وه.

له و كاته دا له ژووره كهى ديكه وه دهنگى منداليك هات. گروبان رهنگىكى هينا و برد و زهرديهك نيشته سه ر ليوى. گروبان ده سستى له گيرفانى

***** یلخى *****

یۆنیفورمه‌که‌ی نا. دراویکی زیوی دهره‌یتنا و له مستی منداله‌که‌ی نا. منداله پاره‌که‌ی وهرنه‌گرت. نه‌حه‌دئه‌فه‌ گوتی: "

گروبان، که مه‌مه‌دی ئیمه‌ت دی، ره‌نگت گۆپا. ده‌لئی زۆرت خوش ده‌وی. مه‌مه‌دی منیش تۆی خوش ده‌وی. ئیشه‌لا بۆخۆی ده‌بیته‌ شیره‌کورێک. گروبان وه‌لامی داوه:

- دراوه‌که‌ش وهرناگرێ. به‌و حاله‌شه‌وه‌ زۆرم خوش ده‌وی.

نه‌حه‌دئه‌فه‌ به‌ کوپه‌که‌ی گوت: "

- مه‌مه‌د گیان، وهریگره‌ کوپم. ده‌ستی گروبان مه‌گێڕه‌وه‌، خۆ بیگانه‌ نییه‌، مامی خۆته‌.

کوپه‌ دیسان دراوه‌که‌ی وهرنه‌گرت. گروبان هه‌سه‌ن ده‌ستی گرت و له‌ ته‌نیشته‌ خۆی داینیشاند و ده‌ستی به‌سه‌ریدا هێنا. هه‌ر جارێکی ده‌هات وای ده‌کرد.

له‌و کاته‌دا جه‌ندرمه‌کان وه‌ژوور که‌وتن. نه‌وان نه‌سه‌په‌کانیان برده‌بووه‌ گه‌وپ و به‌ستبوویانه‌وه‌. هه‌ر کامه‌یان تووره‌که‌یه‌کیان به‌ ده‌سته‌وه‌ بوو. یه‌کیکیان تووره‌که‌ی نه‌سه‌په‌که‌ی گروبانێ هێنا و له‌ ته‌نیشته‌ داینا. گروبان هه‌سه‌ن ده‌ستی له‌ تووره‌که‌که‌ نا و له‌سه‌ر خۆ جووتی پیللوی هێنا ده‌ری و کللویکی چه‌رمیی له‌سه‌ر مه‌مه‌د نا. پیللوه‌کانی به‌ ده‌ستی خۆی کرده‌ پێی مه‌مه‌د.

ئه‌وجار پێکه‌نی و له‌ حالێکدا سللوی سه‌ربازی له‌ مه‌مه‌د ده‌کرد، گوتی: "

- مه‌مه‌د گیانی خۆم ده‌بیته‌ عه‌قید. چه‌نده‌شی لی ده‌کالێته‌وه‌. ماشه‌للا.

***** یلخی *****

هه تا هاتبايه، دیارییه کی بۆ مه مه د دینا. گروبان به و یۆنیفورم و جزمه
بریه دارانه یه وه له بهرچاوی مه مه د پالنه وانیک بوو. له هه موو پیاوان
پالنه وانتر.

شتی دیکه شی له تووره که که ده رهینا. کۆمه لیک دیاری بوون نه و نه ندانه کانی
دیکه ی خیزانه که ی هینا بوو. که دیارییه کانی دانا، کچۆله یه ک هات و به
تووره که که وه هه لیگرتن و بردنی.

هه ر کاتیک گروبان هه سه ن ده هات، مه مه دیش ده هات و له ته نیشتی
داده نیشست و ورد ورد گوئی ده دایه قسه کانی گروبان و باوکی. نه ک هه ر
گروبان، هه ر میوانیک ده هات، هه سه نیش ده هات و له نیتوان میوانه که و
باوکی داده نیشست. له و کاتانه دا هه یج قسه ی نه ده کرد. هه تا نیوه ی شه وی
بیده نگ داده نیشست و هه ر گوئی راده گرت. نه حمه دئه فه رووی کرده گروبان و
گوئی:

- ده ی براله. قسه بکه بزانه چت لی قه و ماوه. زۆر نیگه رانت کردم. گروبان
ئارا و قارای نه بوو. ده تگوت ناتوانی له جیی خو شی هه ستی. زاری کرده وه.
قسه یه کی کرد: "ئه فه ی من." و بیده نگ بوو.

ئه فه سه یریکی نیتو چاوه په رۆشه کانی کرد.

- بلیم چی ئه فه. چۆنت تیکه یه نم. له وه ته ی شمه کم له بهر کردووه، شتی وام
به سه ر نه هاتووه. زۆر شه رم ده کم به که سی بلیم. هه ر به راستی
شه رمه زارییه.

- ده ی باشه. پیم بلی بزانه چ بووه. خو نابیی شه رم له من بکه ی.

***** یلخر *****

- وه لاهی براله، به یانی بوو که هاتینه ده ری. ده مه ویست پیته لات. گوتم با بچم و چاو یکم به نه حمه دی برام بکه وی. هر وا سه عاتیک ده بوو و نه ده بوو که وتبووینه ری. له پر یگدا چه ند که س له پیشمانه وه و یگرا ته قه یان لی کردین. خراپ له داو که وتبووین. له ترسی گولله کشاینه وه. پیتم وایه یاخیبه یونانیبه کان بوون. نه متوانی راویان بنیتم. چونکه خه ریک بوو ده هاتمه لای تو. نه مو یست بریاره که ی پیشووم بگورم. گوتم وا با شتره له پیشدا بچم و چاو یکم به نه فه بکه وی. دوا ییش پیکه وه ده گه پرتینه وه و مشووریک له و نامه ردانه ده خوین. شهرم ده که م به گیانی نه فه. به خوم گوت: "باشه حه سن، نه وه پیاوه تیبه؟ نه وه ی تو کردت، نامه ردی نیبه؟ ناگرم له هه ناوی به ربوو. بیر له وه ده که مه وه بکه پرتمه وه و وایان ته مبی بکه م، تا عومریان هه یه گوی و نه خون و پیان له به رهی خو یان پتر رانه کیشن. نه فه پیکه نی.

- هیئده پیش مه خوه براله. مشووریان ده خوین. جاری تو زی به سیوه و شتیک بخو.

گروبان:

- ناگرم له دلی به ربوو نه فه. هیچم پی ناخوری. پیتم وانیبه پارووم له گه روی بچته خواری. نه فه:

- کوپه یه ک دوو پاروو هر هیچ نیبه نا... نه ری روله، شتیک بق گروبان حازر بکه ن بیخوا. ده ی خیرابن.

***** يلخى *****

هەندى خواردنيان هيتا. گروبان دەستى بۆ نەبرد. ئەفە زۆرى خولق کرد،
بەلام گروبان دەمى لى نەدا و گوتى: "

- خەرىكە لە داخان دەمرم. لە داخان ئەفە.

جەندرمە نانيان خوارد. ئەحمەد ئەفە هەستا و گوتى:

- هەقتە براکەم. وا باشترە بچینە سەروسۆراغى ئەو نامەردانە.

دەمانچەکەى لە قەدى بەست. ئەوەندەى يەك و دوو ئامادە بوون و گەوتنە
رى. ئەفە و گروبان لە پېشەو و جەندرمەکانیش لە دواوەیان. وەك باى
شەمال بە کۆلانەکانى ئاوايیدا تىپەپىن. ئەسپەکانیان ئەوەندە تاو دابوو،
خەرىك بوو بۆتۆپىن. ئەسپ ئارەقەيان کردبوو و وەك کوورەى ئاسنگەرەن
دەفيان دەدا.

خۆر و رە و رە بەرەو خوار دەچوو. سىبەر درىژ ببوونەو. گەيشتنە دەم
رووبارىك. ئەحمەد ئەفە خەرىك بوو سەيرى ئاوەکەى دەکرد، کە گروبان
دەرفەتى لى هيتا و خۆى وەدوا دا. لە چاوترووکانیکدا شەش تەفەنگ و تىکرا
تەقەيان کرد. ئەحمەد ئەفە لەسەر مالى زىن، تەکانیکى دا و بەسەر بەربۆو
عەرزى. مېشكى هەلته کابوو. لە مەودايەکى زۆر نزیکەو سى فېشەکى بەر
مېشكى گەوتبوو. دەم ئاوەکە خويناوى ببوو. ئيتەر هەناسەى نەدەهات.

گروبان دابەزى. سەيرىکى جەستە بى گيانەکەى کرد. ئەوجار داها تەو و
دەمانچەکەى هەلگرت و وەك نە باى دىتېى و نە بۆران، لەگەل پېنج
جەندرمەکەى مى رىگايان گرت و بەرەو ئاوايى "ئۆدەمېش" ئەسپيان لىنگ
دا.

***** يالغى *****

ئۆزبېكى ئۇ ياخى "ئەفە" ئانىسى بەر لىيوردن كەتتۇرۇن و لە چيا ھاتبۇونە خوارى، ئۇ رۆژە لە داو خران و كوژدان. "يورۇك عوسمان ئەفە" لە ئەزىمىر و "باكىرلى ئەفە" لە برگاما و "بارماق سىز غەرب" لە ئايدىن، ھەر ھەموو كوژدان. ئەوانە ئۇ كەسانە بوون، كە بەر لىيوردنى حوكمەت كەتتۇرۇن و لە چيا ھاتبۇونە خوارى و لە ژۇر چاۋەدىرى حوكمەتدا دەژيان. كوشتىنى ئەھمەد ئەفە بە نىزىكتىن بىرادەرى خۇى واتە بە گروبان ھەسەن ئەسپىردىر بۇو. ئۇ كۆنە ياخىيانە يان بۇيە دەكوشت، چۈنكە تەفەنگە كانيان نەدا بۇو ھە بە حوكمەت و تەفەنگىيە كانىشيان ھىشتا بەدەۋرە ھە ما بۇون. چەكيان ھەر دانە نابۇو و لەگەل تەفەنگىيە كانيان لە گۈندە كاندا دەژيان. پىتاكىيان نەدەدا و كىشە و گۆلەم زىشيان دەنايە ھە. لە راستىدا حوكمەتتىكىيان بۇخۇيان پىك ھىنابۇو و حوكمەتى مەركەزىيىش (ناۋەندىش) ئۇ ھەي پى قەبۇل نەدەكرا. ھەربۇيەش كوشتىيان.

پىش نىۋەپۇى ئۇ رۆژە ھەۋالىكى تال گەيشتە ئاۋايى. خەجىتى ھاسەرى ئەھمەد ئەفە، لە ھالىكىدا بەكول دەگىرا و سەروقتى خۇى دەپنىيە، بە پىخاۋسى گەيشتە سەر تەرمەكە. تەرمە خۇيناۋىيەكەي لە باۋەش گىرت و بەدەم گىرانە ھە گوتى:

- كۆرە پىم نەگوتى ئەفە؟ نەمگوت عوسمانى بۇ مەمانە نابن؟ نەمگوت ئەفە دامارەكەم؟

تەرمەكەيان ھەلگىرت و بىردىانە ھە گۈندى "ئاياسورات".

***** يلخى *****

لەو رۆژەوێ خەجێ خوشییی لەخۆی نەدی. ھەموو رۆژێ قژی خۆی
دەپنێیەوێ و بۆ ئەفە دەگریا.

مەمەد ھەلێ دەدا و گەورە دەبوو. لە ھالێکدا ھەموو رۆژێ گویێ لەو
دەبۆوێ کە چ غەدر و ناپیاوەتیەکیان لەگەڵ باوکی کردووە و ھەموو رۆژێ
ئەو نامەردییە ئازاری دەدا. چەند سالان بوو دەنگی شیوەنێک گویێ
دەئاخنی. دەنگی دایکی کە دەگریا و دەیگوت:

- کۆرە نەمگوت، ئەفە داماوێکەم؟ نەمگوت عوسمانلی لەگەڵ کەس نابنە
دۆست. بە نامەردی لێیاندا ی ئەفە. دەستی نامەردێک لە منی ئەستاندی.

مەمەد قۆناغی سەرەتایی تەواو کردبوو. یەک دوو سالی ش لە گوندی
ئۆدەمیش دەرسی خوێندبوو و وازی لە خوێندنی ھێنابوو.

۲

"حاجی یاخی" کابرایه‌کی ره‌شی وردیله بوو. ده‌موچاوی دریژۆکه و پر چرچ و لۆچ بوو. پیر بوو. دۆستی هه‌ره‌ نزیک‌ی ئەحمەدئەفە بوو. پشت و په‌نای بوو. گیانێک بوون له‌ دوو جه‌سته‌دا. که‌ گروپان جه‌سه‌ن ئاوا ناجوامێرانە ئەحمەدئەفە‌ی کوشت، حاجی یاخی باڵی به‌سه‌ر مه‌مه‌دا کێشا. وای کردبوو مه‌مه‌د بێ باوکی پیوه‌ دیار نه‌بوو. داغی ئەحمەدئەفە ته‌نیا له‌سه‌ر دالی دوو که‌س بوو. یه‌که‌میان خه‌جێ ژنی و دووه‌میان حاجی یاخی. حاجی یاخی شیعرێکی هۆندبۆوه‌ که‌ تییدا باسی ئازایه‌تی و جوامێریی ئەحمەدئەفە‌ی

***** يلخى *****

كردبوو و توك و له عنه تى له بكوژه ناجواميره كى كردبوو. شيعره كه
بووسوى لې هله ستا.

مه مه د تازه وازى له خویندن هینابوو، كه روژتيان حاجى نه فه له تهنیشت
خوى داینا و گوتى:

- تۆ بنیاده میكى بچوك نى، كوپم. تۆ كوپى "چاخیر جالى نه حمه دنه فه" ی.
روژگار پیاوړى ديكى وهك نه حمه دنه فه نه بووه ته وه. نه گهر تاقه
ده ماریكى پیاوړتیی نه و پیاوړه له تۆدا هه بى، تۆ له هه مو پیاوړى دوتیا
پیاوړى. میشه لان و دارستان به بى پلینگ نابى. بیچووه شیر، ئاخړى هر
ده بیته وه شیر. روژك نوره توش دى، كه بیسه لمینى كوپى نه و پیاوړى.
دواى نه وه نه سپ و تفهنگىكى "ماوزه ر" ی دا به مه مه د. مه مه دیش ده سستى
حاجى نه فه ی ماچ كرد و گوتى:

- خودا راوه ستاوت بكا مامه. تۆ پیاوړى باشى. چه ندی چه ند سالان بابى
منت له بیر نه كرد و بۆ منیش بوویه باوك. نه گهر نه مړو باوكى خوشم زیندوو
بوايه هر نه وه ی بۆ ده كردم. وا نییه؟

- وایه كوپم. راست ده كه ی. نه وه ی له مشك بى، هه نپانه ی ده دپى و ته واو.
مه مه د سوارى نه سپ بوو و (تفهنگه) ماوزه ره كه شى هه لگرت. نه سپه كه ی
بیوینه بوو و ماوزه ره كه شى به لایه وه له كچوله یه كى دلرفین خوشه ویستتر
بوو. مه مه د نه سپه كه ی لینگ دا و وهك شیتان به ده شته كه ی
"نۆده میش" دا تاوى دا. كه وه خۆ هاته وه خۆر له ئاوابوونى بوو. له
نیوه راستى ده شته كه سیړه ی له سنۆبه ريك گرت و پینچ فیشه كى پیوه نا.
ده سستى به تفهنگه كه یدا هینا و كه وته بیركردنه وه.

***** پلخري *****

به خۆی گوت:

- ده لاین باوکم دهرزی هه لده گرت*، که چی من له و داره زله م نه دا. باشه چون ده کری له ئاسمانی له دهرزی بدهی؟ هه ر به راستی سهیره.
چاویکی قووچاند و سیڤه ی له چۆله که یه ک گرت. دواي ئه وه کووپی سه ر دار کاره باکه ی کرده نیشانه، به لام ته قه ی له هیچ کامیان نه کرد. دیسان نه سپه که ی لینگ دا و به ره و ماله وه لیی خورپی. هیشتا نه که یشتبۆوه به ر ده رگا، دایکی ده رگای لی کرده وه و زه رده یه کی بۆ کوپه که ی هاته سه ر لیو. کوپه دابه زی و دهستی له نه ستوی دایکی کرد. دایکی به ده وری نه سپه که یدا هات و گوتی:

- ئیشه لا خیری لی ده بیی کوپم. نه سپیکی خوشبه زه یان نا؟
- ده لانی بای شه ماله دایه*.

خه ج تفه نگه که ی لی وه رگرت. باره وباری کرد و ورد لیی روانی.
- له دهستان خوشه. دهست له گه ل راهینا؟ ته قه ت پی کرد؟
- کردم دایه. نیشانه م له داریک گرت. پینچ فیشه کم پتوه نا. هه مووشیم لی دا. تفه نگیکی خوشدهسته.

خه جیج بزه یه کی هاتی، به لام زۆری نه برد، چاوی پر بوون له ئاو. ئاخیکی هه لکیشا و به له بزیک گریاناوییه وه گوتی:

— بابت تهیری ئاسمان و میرووی سه ر زه ویی ده ئه نگاوت. تفه نگه سه ده فکوته که ی باوکت به دهست ته و حه سه نه خوانه ناسه وه یه... له چاوی بالنده ی ده دا. . باوکت، باوکیکی ئاوا بوو... تفه نگه جوانه که ی باوکت به

***** پلخر *****

دهست نه و نامه رده جه رگ سووتاوه وه يه ... تفهنگه سه ده فنيشانه كه ي
باوكت ... "مارتيني" جوان ...

مه مه ده سپه كه ي به سته وه و هاته ژووري. سه ري داخستبوو. كه داكي
ده كه و ته سه ر باسي باوكي، ئيدي لي ي نه ده برييه وه .

- بابت هه لوي نه و شاخانه بوو. جه نده رمه له روزه رييه كه وه زه نده قبان لي ي
ده چوو. مه مه ده كه م ... كوري شيرينم ... بابت له سه ر نه سپه
عاره بيه كه ي ... زيني نه سپه كه ي زيوكفت بوو. له بهر تاوي ده بريسكايه وه.
نه وده م، نه گهر كه سيك له ده شتي ديته بای نه وه شتيك ده بريسكيته وه،
ده سه به جي ده هات و مني ناگدار ده كرده وه: "خه جي، نه فه هاته وه. كه
ده هات، نه و ده شته ي ئوده ميش نوقمي نوور ده بوو. كه بابت له شاخه وه
داده گه را بۆ ناوایي، خه لك ئاهه نكيان ده گيپا. نه فه كه ده هاته وه، هه موو
خوشحال و به كه يف ده بوون. جيازي بۆ كچه هه ژاران ده كپي. پاره ي ده دايه
لاوه كان، بۆ نه وه ي بتوانن شيربايي و ماره يي بده ن و ژن بيخن. پاره ي
داوده رماني به نه خوشان ده دا. ده ستي هه ژار و نه داراني ده گرت. بابت
جوامير بوو. نه فه هه ر بۆخوي نه فه بوو، مه مه د گيان. نه فه ي من. ده مگوت:
متمان به عوسمانلي مه كه، به لام نه و كردي و عوسماني نامه ردييان ده ره ق
کرد. عوسماني بي دايك و باب.

داكي ده يگوت و ده گريا. نه و جاريش گريا:

- عوسمانلي زالم. گروبا ني بي دايك و باب.

***** یلخر *****

سبهی شهوئی، پینچ ئەسپ سوار هاتنه لای مه‌مه‌د. تووتنیان له هەر پینچ ئەسپه‌که بار کردبوو. خاوه‌ن ئەسپه‌کان قاچاخچیتیی تووتنیان ده‌کرد. یه‌کێکیان گوتی:

- وهره مه‌مه‌د. حاجی یاخی ئیمه‌ی ناردووه. ده‌بی تووتنه‌کان بگه‌یه‌نینه ئایدین.

مه‌مه‌د چاوه‌ڕێیان بوو. پیشتر خۆی ئاماده کردبوو و بی ئۆقره‌ی هاتنیان بوو. خۆی هاویشه‌ سه‌ر ئەسپه‌که‌ی. دایکی له دواوه بانگی کرد:

- خیرت بێته ری کورم. خودا رسق و رۆزیت زیاد بکا. چاوی دوژمننت کوێر و داروبه‌رد گوتی که‌ر بی. بابیشه‌ ئاوا ده‌ستی پی کرد...

له تاریکه‌شه‌وه‌که‌دا ون بوو.

ریگا پر بوو له پاسه‌وان. به‌و دواایانه هه‌موو جیه‌کیان پر کردبوو له پاسه‌وان. بالنده به‌ ریگا و چیاکاندا فریبایه، بالیان ده‌وه‌راند.

یه‌کێک له قاچاخچیه‌کان که‌ ناوی "وه‌لی عوسمان" بوو گوتی:

- ریگه‌کان زۆر خه‌ته‌رن. ده‌بی به‌ شاخیدا برۆین. راسته‌ ری چیا ته‌سته‌مه، به‌لام باشه.

مه‌مه‌د گوتی:

- پیم وایه‌ ته‌که‌ر به‌ ریگا چه‌و‌پێژه‌که‌دا برۆین باشته‌ره.

وه‌لی عوسمان وه‌لامی داوه:

- ئه‌وێ مه‌ترسیداره. بالنده ناتوانی به‌سه‌ریدا بفری.

مه‌مه‌د:

***** يلخى *****

- هه موو كه س ده زانى قاجاخچى به ريگه ي كى توپاره دا ده پون. هه بويه شه
پياوانى حوكمهت رى شاخه كان ده گرن. هه ريه ك دوو چه كدريان له ريگا
چه وريژه كه داناوه. زور ئاسانيش دهره قه تى ئه وان دىين.

وهلى عوسمان قسه ي نه ده سه لماند. قسه كه ي مه مه دى قه بوول نه كرد:
- نه خير. گوتم نابى.

يه كيكي دى له قاجاخچيه كان هه لى دايه:

ئو كوپريژگه يه راست ده كا، كاك عوسمان. چياكان خه تهرن. له پشت هه ر
گابه ردك داويكيان ناوه ته وه. هه موو جه ندرمه و سه ربازه كانيان خزانده وه ته
شاخه كانه وه. خه ريكن ياخييه كان راو ده كه ن. ئو كوپريژگه يه راست ده كا.

وهلى عوسمان هه لچوو:

- قسه، قسه ي منه. كه گوتم به چيادا ده پون، به ويدا ده پون و براهه وه.

ئو قاجاخچيه ي هه ليدابويه، ناوى حاجى مسته فا بوو. حاجى مسته فا
له به رى داينواند و له سه رى نه پويشت. به ره و چيا تيه ل بوون.

حاجى مسته فا له مه مه د چوه پيشى و گوتى:

- كاك عوسمان قسه ي يه كه. تو وه سه رخوتى مه هينه. تو راست ده كه ي،
به لام خوت تيك مه ده. من ناوم حاجى مسته فايه. يه كيكم له براده ره كانى
باوكت. وهك دوو برا وابووين. ئاي خواى لى خوش بى، چ پياويك بوو. چ
روژگار يكي خوشمان پيكه وه رابوارد. كه ئو مرد، په پوپوم هه لوه رى و بالم
شكا.

***** يلخړ *****

شه وگارشعق بېوو. هـ وړانـځـکـيان برېـبوو و خـهـريـک بـوو بـهـرـه و شـيـوه کـه
داده گه پان. له نه کاو ديتيان که وتوونه ته نيو ناگر و ته قه يه کی خه سته وه.
يه کيک له هاوړيکانيان نه نگيورا.

حاجی مسته فا له ته نيشته مه مه ده وه بوو، هاواری کرد:
- خوت فرې ده. له پشت به ردېک مات به.

خوشی خوی فرې دا.

- له جتيه کی خراب تيکه وتووين. ريک له نيوه پاستياندا.
ده ستیان به ته قه کرد. به که يفی مه مه د بوو. په يتا په يتا ته قه ی ده کرد. به
حاجی مسته فاي گوت:

- مامه حاجی، ناخريه که ی نه و کاره چي لی ديتته وه؟
هيچی لی شين نه ده بڼوه. له وانه بوو بگيرين يان گولله يه کيان وي که وي.
حاجی:

- ناخريه که ی، تو ده بيبه پياو. هيشتا که نجی، نه و گونگه لانه تو ده که نه
پياويکی پياو.
مه مه د:

- يانی ناوا.

- نيسـتا به سينه خشکې خوت بگه يه نه عوسمان. پي بلی پياو ده کړی به لای
باشووردا خوی بگه يه نيتته نيو باغه کان. نيمه ده يانضا فلينين. با نه وان
نه سپه کان به رن و خويان نه جات ده ن. نيمه ناگامان له چه کداره کانی
حوکه ته.

- به چاوان مامه.

***** يلخۇ *****

- دەى ھونەرى خۆت بنوینە. كۆپى ئەھمەد ئەفە...
مەھەد ۋەك ماریك، بەيئەنگى خىزى و خۆى گەياندە عوسمان و
راسپاردەكەى حاجىي گەياندی.
عوسمان:

- بېقۇ بە حاجى بلئى، ھەر دەبىى وا بکەين.
ھەر واشيان کرد. ھەمووان وئکرا، دەسپېژيان لە لای باشور کرد.
قاچاخچىيەکان خۆيان گەياندە ئەسپەکان و لە گۆلمەز و کارەساتەکە
دەرچوون. ھەر مەھەد و حاجى مستەفا مانەو. پیاوھەکانى دەولەت
نەياندەزانی چ بکەن. ئۆد تووپە بوون کە چەند کەسئک رایان کرد و چەند
کەسئکى دیکە ماونەتەو. ئەوە يانی ئەوانەى ماونەتەو گيان لەسەر
دەستن. تەقە خەستەر و توندتر بوو. ھێندەى نیو سەعاتئک لە ھەردوو لاوہ
گوللە باران بوو. حاجى بە خشکە خۆى گەياندە مەھەد و گوتى:
- مەھەد، لە ولا سەرۋوہو، تەقەکە کەمتەر. دەبىى ھەرچۆنئک بىى خۆمان
بگەيەننە ئەوئى و لای سەرۋويان لىى بگريں و بەسەرياندا زالل بىن. چارمان
نییە.

مەھەد شەلألئى ئارەقە بوو. لە پێشدا ھەم دلئى خۆش بوو و ھەمیش دەترسا،
بەلام ئیستا ترسى لەبەر نەمايوو. بە سینگە خشکئى ۋەپئى کەوتن. یەكئکيان
لە پێشەوہ دەپۆیى و ئەوئتر ئاگای لىى دەبوو. ئەژنۆيان بريندار بوو و
دەبىرژاوہ. ئاخىريەکەى بازنەى گەمارۆکەيان شکاند و لە داوہ کە ھاتنە
دەرى.

***** يلخړ *****

هېشتا بهيان نه بېټوه، که گه‌یشتنه ره‌شمالې عیلات. دهروانشین نانیان دانې
و مه‌لحه‌میان بڼ له‌سهر برینان دانان. فیشه‌کیان لې پړابوو. هه‌ندی فیشه‌کیان
له دهرانشینه‌کان کړې. خواردن و فیشه‌کیان له کول نا و گه‌پانه‌وه چیا.

- باشه به‌و وه‌زعه‌وه بڼ کوی ده‌چین مامه حاجی؟
- به‌ره‌و چیا.

- یانی ده‌مانه‌وی یاخی بین؟

حاجی مسته‌فا بزه‌یه‌کی هاتی و گوتی:

- له‌وانه‌یه. وه‌ک پیاوه مه‌زنه‌که. وه‌ک نه‌فه.

حاجی مسته‌فا بروی ره‌ش و پان بوون. سمیلي نه‌ستور و دریژ و چاوی
گه‌وره و ره‌ش بوون. ده‌موچاوی هه‌ندی چرچ و لوچی تیکه‌وتبوو. بروی پر
بوون و تیکه‌ل بېونه‌وه. به‌ژن و بالایه‌کی مامناوه‌ندی و گورج و توکمه‌ی
هه‌بوو. مووی ردینی گرژ بېونه‌وه، ده‌تگوت ژووشکه. ده‌وری چل سالان
دیار بوو. چه‌ند چله موویه‌کی شه‌ویلگه‌ی سپی بېوون.

مه‌مه‌د نیگه‌رانی داهاتووی بوو. پرسیی:

- نه‌ی دایکم ده‌لې چی؟

- هیچ نالې. ژوریشی پی خوش ده‌بی. دایکت ژنی چاخیرجالی
نه‌حمه‌دنه‌فه‌یه. ژوری پیخوش ده‌بی کوپه‌که‌ی یاخی بی.

- باشه خو نېمه هېچمان نه‌کرد. هر تیکه‌ه‌لچوونیک بوو له‌گه‌ل جه‌ندرمان...
حاجی دیسان بزه‌یه‌کی هاتی و گوتی:

***** ياخشى *****

- مەمەد گيان، بېت و ئىستا بگە پىنەۋە ئاۋايى، لىمان دەكەۋنە گومان.
لەۋانە يە بىشمان گىرن. دەبى چەند رۆژىك شوپىنەۋىكەي بگەين. ۋا باشترە لەۋ
شاخانە بىمىنەۋە.

حاجى مستەفا بۆچى دەيەۋىست لە شاخ بىمىنەۋە؟ ئەگەر ۋىستىباي
دەيتۋانى چەند رۆژىك لە رەشمالى عىلاتدا بىمىنەۋە. ديارە شتىكى لەبن
سەرىدايە.

حاجى بە مشۋور بوو. بەبى ئەۋەي سەيرى مەمەد بگا، گوتى:
- بابت تۆي بەۋ جۆرە دىتبا، شاگەشكە دەبوو. ئاي سەت خۆزگەي دەيدىتى
مەمەد.

بەرەبەرى عەسرى بوو. گەيشتنە شوپىنەك لە نىزىك لووتكەي چىياكە. بۆنى
سەنۋبەر ھەموو ۋلاتى داگرتىۋو. بۆنى ئاۋ و پىنگە ۋ گول دەھات. لەسەر
كانىيەك دانىشتىن. ئاۋىكىيان خواردەۋە ۋ دەست ۋ دەموچاۋيان شوۋشت ۋ
ھەر كام لە لايەكەۋە لىي درىژ بوون.

تاۋىك دواتر حاجى ھەستا ۋ بەرەۋ خوار داگەپا. ھەندى گوللى كۆ كىردەۋە ۋ
بازنەيەكى ھىندەي ئاۋىنەيەكى گىرفانى دروست كىرد ۋ لە دار سەنۋبەرلىكى دا
ۋ گەپاۋە. مەمەد دانىشتىۋو ۋ سەيرى كارەكەي حاجىي دەكرد. حاجى
تفەنگەكەي ھەلگىرت ۋ سىرەي لى گىرت ۋ گوتى:

- مەمەد بىروانە.

پەلەپىتكەي كىشا. رىك لە نىۋەپاستى بازنەكەي دا. چەند فېشەكى دىكەشى
پىۋە نا. ھەموۋى لە شوپىنەك دان. مەمەد پىي سەير بوو. پىرسىي:
- مامە حاجى، تۆ دەتۋانى لە ئاسمانى لە سكەي دراۋى، بدەي؟

***** يلخړ *****

- دراويك مه لاوئ، بزانه چيم پي ده كړئ.
مه مه د ده ستي له گيرفاني نا و سكه يه كي دهره ينا و هه لپهاوېشت. حاجي
ته قه ي كرد. دراوه كه به رنه بڼوه. حاجي گوتی:
- بابېشت وا بوو.

وهك ناگريان به رځي مه مه دوه نابي. له داخان هه لده چوځي.
حاجي گوتی:
- بڼ پياوې ياخي يان قاچاخچي، نه وه به كه م هه نگاهه. نه گهر نه زاني سيړه
بگري، نه ده تواني بيبه قاچاخچي و نه ياخييش. ته نانه ت نابيته پياوېش.
تفهنگه كي دانا و جه غزيكي ديكه ي، توژيك له وي پيشوو گه وره تری دروست
كرد و گوتی:
- هه سته بزانه شيره كوپ.

هه لالاك بوو له سينه ي مه مه د دا. ناگر بوو. تفهنگه كي هه لينا. جوان
سيړه ي گرت و په له پيتكه ي ترازاند. فيشهك له داره كه چه قی، به لام له
دوره وي بازنه كه. نه يتواني ته نانه ت له ليواريشي بدا. حاجي هه راي كرد:
- نه بوو.

مه مه د تفهنگه كي به عرزيدا دا و چوو له دم كانيبه كه دانېشت و سهري
خسته نيوان هر دوو له پي ده ستيه وه.

حاجي به له بزتيكي نه رم گوتی:
- دلگران مه به لاوه. نه و كار به يهك دوو فيشهك ناكړئ. تفهنگه كه ت هه لگره
و ته قه ي بكه. نه وه نده ته قه بكه، هه تا ليی ده ده ي.
مه مه د گوتی له دهنگي حاجي نه ده بوو. وهك به رديكي بيدهنگ دانېشتبوو.

***** يلخى *****

- ئەنگىزەيى و دەستپاسىتى، لە زگى دايكتەوہ نايهيتى. دەبى دەستت لەگەلى رابى. نابى بۇ تاقە ساتىكىش ئەو تەنگە دابىتى. مەن خۆم ئەگەر مانگىك نىشانە دانەكەم و تەقە نەكەم، ھەموو شتىكم لەبىر دەچىتەوہ. ئەو ياخيئانەي ماوہىەك دەست لە ياخيگەرئىتى ھەلدەگەن و دوايى ديسان دەچنەوہ شاخ، زۆر زوو دەكوژدەن. ھەر لەبەر ئەوہشە كە تەمرىن ئاكەن. ھىچ ناپەرھەت مەبە. خۆشت ئەزىت مەكە. تۆ دەبىيە تەنگىچىيەكى باش. ھىز و تىن و گوپىش مەرجە. تۆ وەك پۆلا وای. تۆكە و ساغى. خۆت ناپەرھەت مەكە. ئىستاش ھانى تەنگەكەت و تەقە بکە. پەيتا پەيتا تەقە بکە.

حاجى ھەر گوتى و گوتىيەوہ، ئاخىرىيەكەي ماندوو و بوو و بىدەنگ بوو، بەلام مەمەد ھەر نەجوولا. ھەر سەرىشى ھەلنەھىتا كە سەرىكى حاجى بکا. خۆر ئاوابوو و ھەوا تارىك داھات. حاجى ئىتر پىيى لەسەر دانەگرتەوہ. دانىشت و پرىسكەكەي كەردەوہ. داواي لە مەمەدیش كەرد بى و نانى بخوا، بەلام مەمەد گوئى نەدايى. حاجى بەتەنى ئانەكەي خوارد و پرىسكەكەي خەپ كەردەوہ و بە مەمەدى گوت:

- دەمەوى سەرخەويك بشكىنم. تۆ كىشك بكىشە. لەوانەيە يەكك بى.

لە تەنىشت كانىيەكە خۆي گرمۆلە كەرد و نوست.

شەو راشكابوو، كە بەخەبەر ھات. مەمەد دانىشتبوو و تەنگەكەي لە سەر ئەرتۆي دانابوو. حاجى باويشكىكى دا. ھەردوو مستى توند لە سىنگى كوتا و بەدەم باويكشانەوہ گوتى:

- جا ئەو جار تۆ بنوو. ئۆرە كىشكى مەنە.

***** یلخ *****

مه‌مەدی تەنگەکە‌ی لە باوەشی نا و خەوت. لەگەڵ تاوکە و تەنان بە خەبەر هات. دەست و دەموچاوی شوش و بەبێ ئەوێ قسەیک بکەن، نان و چای بەیانیمان خوارد. کە خۆیان کۆ کردەو، حاجی نیشانەکە‌ی دوینی نیشان داو و کوتی:

- دە‌ی هەستە بزەنم پالەوان.

مه‌مەد هەر وا بەبێدەنگی هەستا. تەنگەکە‌ی راست کردەو. سێرە‌ی گرت و پێوێ نا. فیشە‌ک دەرچوو بەلام تەنانەت دارەکە‌شی نەپێکا. حاجی مستەفا دلی دا‌یەو:

- خەمت نەبێ. هەر تەقە بکە. ئازاد بە. خۆت ئەزیت مەکە. نیکە‌رانی ئەو مەبە نەت‌پێکاوه. وردە وردە دەستت رادی. هەر ر‌اهاتنە و هیچی دی. ناخ‌ریه‌کە‌ی فێری دە‌ی.

مه‌مەد دیسان قسە‌ی نەکرد، بەلام ئەمجارەیان ئێتر تەنگەکە‌ی فری نەدا. بەبێ نیشانە و سێرە‌گرتن هەر تەقە‌ی کرد. هیچ کام لە فیشە‌کە‌کانی نەیدەپێکا. قە‌دی دارەکە‌ دابیژدابیژ ببوو، بەلام تاقە فیشە‌کی‌کیش نیو بازنەکە‌ی نەئەنگاوت. مه‌مەد دانسی چیر کردنەو و فیشە‌کە‌کانی بە‌فیڕۆ دە‌دا. خۆینی جەرگی دە‌خواردەو. دنیای لە‌بیر کردبوو. سە‌ری لە‌گێژەو دە‌هات. دار سە‌نەوبەرە‌کە‌ بە دە‌وری سە‌ریدا دە‌خولایەو. بە‌رە‌بە‌ری نیو‌ه‌رۆ بوو، کە حاجی بە‌وپە‌ری خۆش‌حالی‌یەو هە‌رای کرد:

- هە‌ی بژی، رێک ئە‌نگاوتت.

مه‌مەد هەر بیریشی لی نە‌دە‌کردە‌و. لە‌سەر خۆ تەنگەکە‌ی دانا و لە‌ دارە‌کە‌ چوو پێشی. سە‌یرێکی بازنە س‌پی‌یە‌کە‌ی کرد. لی دابوو. تۆزێک سە‌رووتری

***** یلخی *****

چه قی بازنه که کون ببوو. په نجه ی له کونه که نا. نه و جار هاته وه لای حاجی.
حاجی به که یفخو شیییه وه زهرده ی ده هاتی. مه مه دیش به شه که تییه وه
زهرده یه کی هاتی.

له ته نیشته کانییه که دانیشته. مه مه د ناره قه ی کرد ببوو. ده ست و ده موچاوی
شوشت.

حاجی:

- هر نه نگاوتن و لیدان به س نییه. ده بی گورج و گولیش بی. ده بی له
چاوترو و کانی که دا خه نیمه که ت له عه رزی بده ی. کات به فیرو بده ی، واته
مردوی. له مه مله که تی نیمه دا ته پرده ستی و گورج و گولبون له نه نگیه یی
گرنگره.

حاجی کوپی کیو پاره و کوستان ی بوو. له که ژ و کو گه وره ببوو. کوپی
یه کی له ره شمال نشینه کورده کان بوو. نه وره شمال نشینانه ی نیشته جی
کرا بون.

مه مه د کوپی له قسه ی حاجی گرت. دیسان هه ستا و ته قه ی کرده وه. حاجی
له ولاوه راوه ستا بوو و رینوینیی ده کرد:

- نه ها... نه وه یه... نا... نا... نه وه نه بوو. تهنه که که ت مه بزیه... توند
رایگره... نه و جار باشه... بز ی... نه وه یان دنیا یه ک دینی.

هه تا نیواره هر ته قه ی کرد. حاجی شان و پیلیی دامالی و هانی دا:

- ماندوو نه بی پاله وان. نه و جار بووی به پیاویکی ته واو.

مه مه د کوتی:

- دانا که ریڼ مامه حاجی؟

***** یلخی *****

- ئەو چىايە دەگەرپىن. ئەو چىايى باوكت بوو. حەشارگەى باوكت. دەمەوى سەنگەرەكانى باوكتت پىشان بدهم. ئەو حەشارگانەى بە دەستى خۆى دروستى کردوون.

حەوتووەكى رەبەق لە شاخى مانەو. ئاوى كانىيەكانيان خواردهو و لە بن گابەردان نوستن. هەموو حەشارگە و پەناگەكانى ئەحمەدئەفەيان بەسەر کردەو. مەمەد ديسان تەقەى کردەو. دەستى لەگەل تەنگ راھاتبوو. سىرەرگرتنەكەى باشتەر ببوو. حاجى گوتى:

- ھەر ئەوئەندەى ئەستەم بوو. ئىستا ئىتر تۆ بوویەتە پىاوئىكى تەواو. لەمەودواى ئاسانە.

دايىكى دلەدواى مەمەد بوو. دوو چاوى کردبوونە چوار چاو. مەمەد كە ھاتەو، دايىكى شايى لەدلى گەپا:

- باوکی دەرزیی ھەلەگرت و لە ئاسمانی لە سگەى دەدا. ئىشەلا ھەك باوکی لى دى، جىي باوکی پى دەكاتەو.

قاچاخچىيەكان توانىبوويان بەساغى دەرچىن. ئەسپەكەى مەمەدیشيان ھىتابۆو و دابوويانەو بە دايكى.

ھەر وا قاچاخچىتتى کرد و زۆر زوو توانى جىي خۆى بکاتەو و ناويانگ دەربکا. ئازا و گورج و گۆل بوو. لە داوئەدەكەوت. ئەوئەندەى قاچاخچىتتى کرد، بۆ جارئىكيش چىيە پتوہ نەبوو. تاقە جارئىكيان ناچار بوو، بەگژ جەندرمائدا بىتەو و دەست بکاتەو، بەلام دلۆپئىكيش خوین چىيە لە لووتى نەھات. زۆر بە سانايى دەرچووبوو. ھەر بىكارىش دەبوو، لى سوارى ئەسپ دەبوو و ئەسپى تاو دەدا. شوئىنئىكى چۆلى دەدیتەو و ھەتا ئىوارى ھەر

***** يلخى *****

ته قەي دەکرد. لە خوشییان شاگەشکە ببوو. ئیتر وا راھاتبوو، فیشەکی بە
فیڤۆ نە دەچوو.

یاخیگەری لە وولاتە نەریتیکی کۆن و لەمیژنە بوو. لە پیش
عوسمانلییەکانەو هەبوو. تەنانەت بەر لە بیزەنتیۆمیش خەلکی ئازا و
شەپکەری ئە وولاتە یاخی دەبوون و یاخیگەرییان دەکرد. دەکرێ بڵێی،
لەو تەس ئەو چایانە، چای بوون، یاخییان لێ نەبرابوو. کاری قاچاخچیی
وەك قوتابخانەیەك وابوو. قوتابخانەیەك بوو، كە گەنجەکانی وەر دەگرت و
دەیکردنە یاخی. توورەكە و زینی ئەسپی زۆربەى ئەفەکان، بۆنى تووتنى لى
دەهات.

۳

حاجی یاخی له و کاته وه یاخی بیوو، تهنانهت بۆ جارنیکیش چیه پی-
نه که نیبوو. نیوچاوانی هه میسه گرژ بوو و ده تگوت قوپکی پره له گریان. له
گونددا، نه وی نیوچاوانی گرژ بوايه، پییان ده گوتک حاجی یاخی. حاجی
یاخی به رده وام خه مبار بوو. هه ر له خۆوه ش وا نه بوو. تیریکی ژه هراوییان له
دلی دابوو. به لایه کیان به سه هینابوو تا مردن له بیرى نه ده چۆوه. له میژ
سال بوو، له گه ل کچۆله یه که زه ماوه ندى کردبوو. چه ند سالیک پیکه وه
ژیا بوون، به لام رۆژنیکیان، ژنه که ی حاجی دلی ده چیته سه ر تۆکه ریکی

***** يلخى *****

خۇيان. تۆكرەكەش ژەنەكەى حاجى ھەلدەگرى و دەچن لە شوئىنكى دىكە دەژىن.

لە گوندى "ئۆدەمىش" دەژيان. كچىكىشيان بىو، كە ئەو كچە دواتر بىووە ژنى مەمەد. حاجى پىر بوو و تۆكرەكەيان لاو بوو. حاجى چەند جارن ھەولئى دابوو تۆكرەكە و ژەنەكەى بكوژئ، بەلام نەىتوانىبوو. ئەگەر لە گوندەكەى خۇيان بوایە، شتىكى پى دەكرا، بەلام ئەوان لە ترسان پەنايان بردىبوو گوندى ئۆدەمىش. حاجى ياخى، سالانى سال، ئەو قىنەى ھەر لەدلىدا راگرت.

رۆژىكەيان بانگى مەمەدى كرد و گوتى:

- رۆلە مەمەد. ئىستا ئىتر گەورە بووى و بۆخۆت پالەوانىكى. ھەرچىم لە دەست دەھات بۆم كردى. لە ھىچ شتىك دەستم نەگىراو. جوامىرى. تەبرى ئاسمانى لە دەستت دەرباز نابى. دەتوانى لە ئاسمانى چاوى دورنا بنگىوى. ئەگەر ئىستا نەتوانى چاكەيەكم لەگەل بكەى، ئەى كەنگى دەيكەى؟ پىيەكم لەسەر لىوى گۆرە. خەرىكم دەمرم، بەلام ئەو دلە حىزەم دەردەدارە و پىر ئازارە. تۆ كوپى ئەحمەدئەفەى. ئەمقۇ رۆژى ھىمەت و قۇل ھەلمالىنە. مەھىلە ھەقى خوراوم بى تۆلە بمىنىتەو. باشە من لەتۆ زىاتر كىم ھەيە؟ پىاوەتى بكە و مەھىلە بەدلى شكاو و برىندارەو ھە بىنیمەو. چەند سالە چاوەپىئى ئەمقۇم. دەمگوت مەمەدم گەورە دەبى و تۆلەم دەستىنىتەو. ھەرچى ھەمە و نىمە بۆتۆ، ئەو مەزرا و باغەى خوارەو ھىى منە، دەيدەم بەتۆ.

***** یلخی *****

مه‌مه‌د سهری به‌رداوه و وه‌پێ کەوت. پێکەوه چوونه لای حاجی مستەفا و ته‌گبیریکیان پێ کرد. حاجی مستەفا قایل بوو.

هاورپێکی دیکه‌شیان هه‌لگرت و چوونه گوندی ئۆده‌میش و ژن و می‌رده‌یان له‌ سهر جیۆبانه‌که‌یان خنکاند و به‌بێده‌نگی و به‌بێ ئه‌وه‌ی که‌س بیانی‌بینی، له‌ ماله‌که‌ هاتنه‌ ده‌ری.

مه‌مه‌د هاته‌وه‌ لای حاجی یلخی و گوتی:

- ته‌مه‌نی دوژمنت کورت بێ، مامه‌ حاجی.

حاجی له‌ ناخی ده‌له‌وه‌ پێکەنی و وه‌ک تۆفانی خۆشی و شادی به‌هه‌موو گونده‌که‌دا گه‌پا. وه‌ک گه‌نجیکی پانزه‌ سالانه‌ی لی هاتبووه‌. پێده‌که‌نی و گالته‌ی ده‌کرد. له‌ هه‌یج کوی ئۆقره‌ی نه‌ده‌گرت. هه‌ر ده‌تگوت حاجیه‌ توو‌په‌ و تۆسنه‌که‌ی جارانی‌ش نییه‌.

که‌س نه‌یده‌زانی کێ ئه‌و ژن و می‌رده‌ی کوشتووه‌. لی‌کۆلینه‌وه‌یان له‌و رووداوه‌، به‌ گروبان هه‌سه‌ن سپارد. هه‌ر ئه‌و هه‌سه‌ن گروبان‌ه‌ی باوکی مه‌مه‌دی کوشتبوو. هه‌سه‌ن گروبان دوا‌ی چه‌ند مانگ لی‌کۆلینه‌وه‌، بۆی روون بووه‌، کاری مه‌مه‌ده‌. رۆژیکیان له‌ نه‌کاومه‌مه‌د و هاورپێکانی گرت و قۆلبه‌ستی کردن. چون ده‌یزانی له‌ ئه‌زمیر سزا‌کان توند و قورسن، هه‌ر بۆیه‌ بردنی بۆ زیندانه‌که‌ی ئه‌زمیر.

مه‌مه‌د له‌ زیندانی وای هه‌لسوکه‌وت ده‌کرد، وه‌ک بلی پانزه‌ ساله‌ له‌ زیندانه‌ و ئه‌زموونی کۆ کردووه‌ته‌وه‌. یه‌که‌م رۆژه‌کان نه‌ پێکەنی و نه‌ قسه‌ی له‌ گه‌ل که‌س کرد. هه‌ر که‌سی‌ش ده‌هاته‌لای و سهری قسه‌ی ده‌کرده‌وه‌، ده‌یدی

***** يلخړ *****

مه مه د سارد و سپړه و هيچي ده ست نه ده كه وت. دانووي له گه ل كه س نه ده كولا و كه سي به هه ند نه ده گرت.

له و سي مانگه دا هه موو شتيك فير بوو. شه پاني و ملهوپه گاني زينداني ناسي و زانيي كيڼ و داهاتيان له كويوه يه. دواي نه وه له گه ل "ناغا سهد" بوو به برادر. ناغا سهد، ناغايه كي دهوله مه ند بوو. چه ند گوند و نيوه گوندي هه بوو. پياويكي باش بوو. زور به نه زمون بوو. سهد سال و روژتيكيان زيندان بؤ بريښووه. چوار كه سي به ده ست چووبوو. له سر مه سه له يه كي نامووسي نه وانه ي كوشتبوو. هه مووان گران و سه نكيڼيه كه ي نه ويان به دل بوو. هه ميشه ده يگوت:

- نه و كوپه بؤ متمانه ده بي. ده بيته كه له پياويك.

ناغا سهد كابرايه ك بوو، له كل هاتبووه ده ري. قانون زان بوو. هه ركس ده هاته به نديخانه، حاجي ناغا له تهنشت خوي دايدنه و رينويني ده كرد. بړگه بړگه قانوني فير ده كرد و ده يگوت چوناوچون له گه ل ليكوله ر قسه بكا بؤ نه وه ي تي نه كه وي. هه موو بړگه گاني قانوني له بهر بوو.

هه ر له و زيندانه دا، نه فه يه كي ملهوپي لي بوو به "عيلاتيه شيته" بانگيان ده كردز پياويكي به تين و گوړ و ملهوپ بوو. ده كه س له زيندانويه كان خزمه تيان ده كرد. كابرايه كي زمان شر و جنيو فروش بوو. چاوي ده تگوت گومي خوينن. روژ نه بوو به رينگ به چه ند به ندييه ك نه گري و له گه ليان به شه پ نه يه. باج و پيتاكي له به ندييه كان وهرده گرت. هه رچي تازه ده هات، هه ژار بوايه يان خوداپيداو، ده بوو باجي خوي بدا. يه كه م روژه كان به رينكي به مه مه ديش گرتبوو، به لام هيشتا نه يتوانيبوو هيچي لي بستيني. خوي لي

***** يلخو *****

خۆش كړدېوو له دهرغه ټيكا زه بريكي گورچوپړ له مەمەد بدا. چەند جارەن
پياووه كاني ناردېوو لای مەمەد، بە لām ئەوان زەنده قيان له وگه نجه بيدهنگه
چوبوو. هەر بۆيه هيچيان پي نه كرابوو. حاجي مسته فاش ئاگای لي بوو.

عيلاتيه شيته، كه ديتي ئاغا سەيد و مەمەد بوونه ته برادەر، له دين دهری
بوو. بهنديه كان، گه وړه و بچوك ئاغا سەيديان خۆش دهويست و به باوكي
خويان دادهنا. رۆژيكيان عيلاتيه شيته هاته لای ئاغا سەيد و وهك شيتان
نه پاندي:

- ئەتۆ هيچ شەرميک له و ردينه سپييه ناکه ی؟ بۆچی بوييه ته برادەری
مندالتيکی تازه هاتووه ته زيندان؟ بۆچی له گەل هەتيوه قوونده يکی لووسکه
برادەرايه تي دهکە ی و حەياي ئيمەش دەبه ی؟ له مەودوا نه بينم ئەو هەتيوه
لووسکه يه بيته وه لای تۆ.

مەمەد يش ئەو قسانه ی بيسته وه. له فکروهه رۆچوو. بيري له ئاقبيه تي
کاره که ده کرده وه. به روالهت وه سەر خۆی نه دينا، به لām ئيتر نه چۆوه لای
ئاغا سەيد. مەمەد له پيش چاوی هەمووان که وتبوو و لای بهنديه كان سووک
ببوو. خەنيمه که ی رۆر به هيز بوو. نيوه ی بهنديه کانيش لایهنگری بوون.
هەنديکیان که يفيان به عيلاتيه شيته نه ده هات، به لām ليی دەرسان.
عيلاتيه شيته ده مانچه و چه قوی پي بوو. به ده مانچه وه له حەوشه ی
زينداندا ده خولايه وه و گالته ی به مەمەد ده کرد. مەمەد ته نيا بيري له يه ک
شت ده کرده وه. ده بوو دان به جەرگيدا بگری و نه خشه يه ک بکيشی.

***** یلخی *****

مانگ و نیوتیک هموو سووکایه تی و تانه و ته شهر و پلاره کانی قه ببول کرد و مته قی نه کرد. له و ماوه یه دا که تووشی ناغا سهید ده بوو، لای دها و خوی لی گیل ده کرد.

ئو زیندانه چ شویتیک بوو؟ هندی ده یانگوت په ناگه ی شیرانه. له وانه یه حه شارگه ی ریویش بی. پیاوی مله ور، ئه وانه ی بیبه زه بیانه خه لکیان کوشتبوو، ئه وانه چه ندی چند سالان به کتو و شاخه وه بیوون و گونده کانیا تالان کردبوو، ئه و پیاوانه ی چه کیان له حوکمه ت ه لگرتبوو و چند سالان ده مه لاسکیی ده سه لاتیان کردبوو، له به رده م عیلاتیه شیته دا ده سته ونه زه ر راده وه ستان و خزمه تیان ده کرد و ئاویان به ده ستیدا ده کرد و مه سینه یان بۆ پر ده کرد و بۆیان ده برده ئاوده سته. باشه بۆ؟

حاجی مسته فا بیکار نه بوو. به درزیه وه نه خشه ی داده پشت و خوی ئاماده ده کرد. حاجی مسته فا کورد بوو. کورده کانی نیو زیندان زور بوون. حاجی به رۆژ به زیندانی دا ده گه پا و قسه ی له گه ل ئه و کورده نه ده کرد، که دوزمنی عیلاتیه شیته بوون. شه وانه ش بالیفه که ی له ته نیشت بالیفی مه مه ده وه داده نا و پیکه وه نه خشه یان داده پشت و باسی ئه و پیاوانه یان ده کرد که دواندوویانن. شه ویکیان مه مه د گوتی:

- ته واوه حاجی. ئیتر ده بی ئه مشه و لی راپه رین. به یانی کاتی کابرا له حه وشه ی زیندانی خه ریکی ته زیج گیرانه، ده بی خوی پیدا بده یان. له پیشدا ده مانچه که ی لی ده ستینین. دوایش پیی ده لئین پووتیک چه ند کیلویه، به لام نا، ده بی خۆم تیی هه لده م. هه ر خۆم. تو و ئه وانی دیکه ئاگاتان لی بی براده ره کانی نه یه نه پیشی.

***** یلخی *****

یازده برادر بوون. هه مووان هاوړا بوون و زمانت ده رکیشابان قسه یان له زمانى دهرنه ده کیشرا. یه کیکیان به وانی دیکه ی گوتبا بمرن، کهس نه یده گوت نا. مه مه د و حاجی له گه ل کهسى ناوا ببوونه دۆست.

رؤږ بۆوه. عیلاتیه شیته له هه وشه ی زیندانیدا ده هات و ده چوو و ته زیځی داویشته. که ئه و له هه وشه ده بوو، کهس نه یده وپړا بچیته هه وشه. که سیش گونی نه وه ی نه بوو له ئاستی وی ته زیځ بگړی.

مه مه د وهک بیه وی بچى شتیک بکړی، ورده ورده له عیلاتی نزیك بۆوه. عیلاتی مه مه دی به هه ند نه ده گرت. نه وهش به قازانجی مه مه د بوو. له پړیکدا ئامبازی عیلاتی بوو و له عهرزی دا. مه مه د بهر له هه موو شتیک ده مانچه که ی لی رفاندبوو و بۆ حاجی هاویشتبوو.

بوو به شه پ و لیكدانیك كه وچكى تیدا نه ده گه را باشتره نییه. یه کتریان له عهرزی ده دا و له سه ر و ده موچاوی یه کتریان ده دا. عیلاتی به هه موو تینی خوی ده یوه شانده، به لام به هه موو هیزی خوی دهره قه تی مه مه د نه ده هات. ده سال زیندان زیندان تین و هیزی له بهر دا نه هیشتبوو، به لام مه مه د گه نچ بوو. پاله وان بوو. برادرى عیلاتی ده یانویست بینه پیشی و بیکه نه هه را، به لام دیتیان ده پیاوی قورس و قايم پیشیان گرتوون. هه ر بۆیه نه یانوپړا بینه پیشی و هیچیان پی نه رکا. له قه راغه وه راوه ستابوون و سه یریان ده کرد. ئیتر ده مانچه که ی عیلاتی به حاجی بوو و له برادره کانی عیلاتی راکیشابوو.

عیلاتیه شیته ده ینه پاند و هاواری برادره کانی ده کرد:

- کوپه نه وه له بن کی دان؟ هه تیوانه، فریام که ون.

***** يلخو *****

به لّام كه س نه يده وږا ليّی نزيك بيته وه .

مه مه د به زه يی پييدا نه ده هاته وه . عيلاّتی شه لّالی خوین بوو . باشاری مه مه دی نه ده کړد . پاسه وانه کانیش زوږ به یان رقیان له عيلاّتی بوو و ده رگایان کړد بڼو وه و سه یریان ده کړد . که س نه ده هاته پيښی ليکيان بکاته وه . جه ندرمه هر سه یریان ده کړد . دواي چوند سالان ، نه مړو ديمه نيکی خوښيان ده دی و حه زیان لی نه بوو نه و بهر نامه خوښه ته واو بی . که ديتيان عيلاّتی نيوه نوو زه ی دی ، ده رگا کرانه وه و پاسه وان جه ندرمه هاتن و ليکيان کړد نه وه . مه مه د و عيلاّتييان له کوټ و زنجیران کړد . عيلاّتييه شپته سه ری هه لته ده هات و رووی نه بوو سه یری که س بکا .

له و روژه به دواوه مه مه د بڼو وه که لی گون پرش . هه موو ليّی ده سلّه مينه وه ، به لّام مه مه د کاری به سه ر که سه وه نه بوو . که سيشی نه زيه ت نه ده کړد .

نه و کات ده نگوږ که له نيو به ندييه کاند ا بلاو ده بڼو وه . ديار نه بوو کي به که م جار نه و قسه يه ی کړدو وه ، به لّام بلّی و نه ليّی زار به زار ده گه را و هه موو بڼ يه کتريان ده گيږا وه . ده نگو که نه وه بوو که مه مه د دواي به ربوونی له به نديخانه ده چيته شاخ و تولّی باوکی ده ستينیته وه . له وانه يه حاجی له زاری ده رپه پيبي . له وانه شه به ندييه کان خويان هه قايه تيان هه لبه ستي . نه وان راهات بوون ، هر که سيان خوښ بوئ ، هه قايه تی بڼ دروست بکه ن و سه ری بگه يه ننه ناسمان .

به نديخانه پر بوو له سيخوږ . حوکه تيش ده نگوږ که ی بيستبو وه . دنيا بوون له وه ی مه مه د هر له زيندانئ به ربی ، به کسه ر ده چيته چيا و ياخی ده بی . گرويان هه سه ن نيگه ران بوو ، چونکه نه يتوانيبوو به لگه ی پتويست درّی

***** يلخى *****

مه مه د كۆ بكا ته وه . نه يتوانيبوو بيسه لميڻى كه مه مه د ده ستي له و كوشتنه دا هه بووه . هه ر بويه ديار بوو مه مه د به و زووانه به ر ده بى .

ديها تيبه كى ديكه ش له به نديخانه دا بوو، كه پازده سالى بو پرابووه . له كابرايه كى گونده كه ي خويانى دابوو . روژيكيش له گونده كه يانه وه هه واليكى زور ناخوش هات . نه وه واله شيتى كرد: "نه كه ي ميږدى به براكه ي كردبووه ."

كابراى به ندى كه گوڼى له و خه به ره بوو، مات و كړ بوو . حه فته يه كى ره به ق ده مى له هيچ نه دا و له بزيشى له له بزى كه س نه گه را و كه سى نه دواند . دوايى ورده ورده ده ستي كرده وه به خواردن، به لام بنياده مه كه ي جارن نه بوو . به رده وام پياسه ي ده كرد و به ملاولادا ده روښت . كه يه كيڅ ده يه ويست پرسياريكى لى بكا، گوڼى نه ده داى . كه گوڼشى راده گرت، وه لامى نه ده داوه و وهك بى نه قلان پيده كه نى . هه ر ئيسك و پرووسكى پتوه مابوو . سه ر و قزى ئالوز بوو . دواى نه وه زور نه هامة تيبى ديكه شى لى ده ركه وتن . له به رده م ژوره كه ي راده وه ستا و سه رى له په رژينه ئاسنه كان ده كوتا . شه و روژ له وى راده وه ستا و نه ده بزوت . نه وه ببوو خه م و ئازارى هه مووه به ندييه كان . هه موو خه فه تيان لى ده خوارد . مه مه د له هه مووان پتر خه مى بوو . خه مى بوو، به لام هيچيشى پى نه ده كرا . چيى له ده ست نه ده هات . ده ردى به ندييه كه بيده رمان بوو .

جاروباره فكر و خه يال هه ئيده گرت و ده يگوت:

- ورد به وه حاجى . سه ير كه نه و دونيايه چيها چاره پره ش و ليقه و ماوى تيدايه و چييان به سه ر دى . نه و داماوه به سه رى زيندوويى ده مري . ئيستا لى

***** يلخى *****

گه پټن خاکی نه و دتيه به تووره که ده کيشی. نه و ژنه و پياوه زيناحکه ره که ورد ورد ده نه نجنی.

نه و روزهی قه رار و ابو مه مه د نازاد بکړی، هه مووان خويان ناماده کړد بوو مالاولایی لی بکه ن. ناغا سید له دوینی عه سريه وه، مه مه دی نسحت ده کړد و هه ولی ده دا مه مه د له دونیا و بنیاده مان تیگه یه نی.

نه مری به ربوونه که یان هات. دوانیوه پړو بوو. نوینه گانیان خړ کړد بووه و به کولیاندا دابوو. کابرای به ندیش له پشت په رښنه کانه وه سهیری ده کړد و وای لی هاتبوو فووت لی کړد بایه با ده یبرد. وه ک مندالان ده پروانی. له ناکاو ده رگا کرایه وه. مه مه د ده یه ویست بیته ده ری. مالاولایی له به ندیه که کړد. به ندیه که نیگای ساردوسپی له مه مه د بړی و جوولای نه کړد. دوی نه وه له پر بزووت. زور خیرا به روکی مه مه دی گرت و دوی چند مانگان زمانی گه پرا و قسه ی کړد:

- نه فه ی خوم، تو وا نازاد ده بی. نه فه ی من....

ثیتر وه ک بلایی په شیمان بوویته وه، به روکی مه مه دی به ردا. ده تگوت ده سته کانی تینیان تیدا نه ماوه. شوپ بوونه وه. مه مه د و به ندیه که به کتریان به ردا.

٤

که له زیندانی هاتنه دهري، نوينه کانيان مه لگرت و چوونه کاروانسه رايه ک و ژوورتي کيان گرت. براده ريکي دیکه شيان پهيدا کردبوو و ناوي "حه مه شوان" بوو.

له سه ر نوينه کانيان دانیشن. ده ستیان کرده کوله کهي چه ناگهيان و ماوه يه کي دريژ بيريان کرده وه.

چاخير جالي گوتي:

- باشه، چ بکه ين حاجي؟

- تو باشت ده زاني کوپم.

- تو پيت وايه سبه ي هه والي کمان له "ئاغا کاميل" هه وه بو بي؟

***** يالغر *****

- دى كوپم دى.
- چىي پى بلىم مامە؟
- تو باشتەر دەزانى.
- يانى ھەموو ريگە كانمان لى گىراوھ؟
- وا ديارە.
- چاوھ پى دەبين.
- ھاتن بنون. حاجى چراكەي كوزاندەوھ. چاخىر جالى خەوى لى نەدەكەوت.
- لە نوپنەكەيدا ھەر تەنیشتاوتە نیشستى دەکرد. حاجى و شوانە دەمىك بوو
- نوستبون. مەمەد بىرى لە باوكى دەكردەوھ. بىرى لە ئەفەيى و دايكى و
- گروبان ھەسەن دەكردەوھ:
- گۆزەي ئاو، ھەر لە رىي كانى دەشكى. تا ئەمپۆ نەبينراوھ ئەفەيەك بە
- مەرگى ئاسايى خۆي و لە پىخەف و نوپنوباندا بمرى. كى دىتوويەتى ئەفەيەك
- لە مالاكەي خۆي و لە نوپندا بمرى؟ ئەفە چەندى زىرەك و ئازاش بى،
- ئاخريەكەي ھەر ئاشكرا دەبى و راو دەكرى. فيشەكى ویدەكەوى. ئەو
- چىايانە لەو تەي چيان، زۆر ئەفەيان بەخۆوھ دىتووھ، بەلام ھىچكاميان
- ئاقىيەت بەخىر نەبوون. "چرىتە گەورە"، "چرىتە چووكە"، "بارماقسىز
- عەرەب"... و ئەدان ئەفەي دىكەش. ئەفە چەندى ئازا و زىرەكەش بى،
- چەندى پىاويش بى، ئاخريەكەي دەكەوئتە بەرچنگى ئەو دىوھ.
- ئاوا ھىچ ناكرى و بە ھىچ كوئى ناگەي. دەبى بىرىكى دىكەي لى بكەيەوھ.
- لە لايەكەوھ دايكى دەدى و لە لايەكى دىكەشەوھ گروبان ھەسەن. ھەژارى و
- دەستكورتىش لە لايەكى دىكەوھ. خۆ قاچاخچىتتى تووتنىش داھاتىكى وای

***** يلخړ *****

نه بوو. نه ویش ناخريبه که ی هر شه پر تفهنگی به دواوه بوو. نه ی خه لک چیان ده گوت؟ "وهر نه سهیری کوربه که ی نه حمه دئهفه، نه وه بکوژه که ی باوکی قیت قیت ده گه پړ و نه ویش زیت زیت سهیری ده کا و هیچیش ناکا. تف له و پیاو ته یه ت... جا ترخوا کوړی نه حمه دئهفه ییش بنیاده مه؟" نه ی باشه حاجی یاخی ده لئ چی؟ "من وام کرد ناغا کامیل و خلیل به گ پشستی بگرن. نه وانیش ویستیان کومه گی بکن، به لام نه وه یته نابیته پیاو... ناخ... نه گهر نه حمه دئهفه زیندوو بوايه. نای نه گهر نیستا زیندوو ده بووی نهفه! تو کوړت له پاش به جی نه ماوه، که رویشکیکی ترسنوکت له پاش به جی ماوه. به ردیکی رهشی به کارنه هاتوو... "نه ریوه لالا حاجیش هر وا ده لئ.

نه ی چوڼ چاو له چاوی دایکی بکا؟ هیچ دیاریبه کی بو دایکی پی نییه. پاره ی نییه. نه وهنده یان پاره نییه کرئی کاروانسه راکه بدن: یاخیگه ری ناخری و نا قیبه تی نییه. ناخريبه که ی فیشه که...

زیندانی و خه لکه که ی دهره وه ی زیندان ده لئ چی؟ "راوه سته با چاخیرجالی نازاد بی... با له زیندانی بیته ده ری... جا نه و گروبان حه سه نه نامرد خو ی ده بینیته وه. یانی باوکی بکوژ و به ناهق خویشی بخاته به ندیخانه وه؟ راوه سته، مشووری نه و نامرده ده خوا. نه گهر چاخیرجالی، هر به راستی چاخیرجالی بی، ناهیلئ خوینی باوکی به فیرو بروا.

چپای به رز... هر به ترس و دله خورپه وه... را بکه،... بکوژه... لیده... له پر هه سته و چراکه ی هه لکرد. له ته نیشته حاجی دانیشته و هه لیستاند.

- چپیه مه مه د؟

***** يلخړ *****

- مامه حاجی، توبه له و کاره.

- کام کار؟

- نه فیهی.

- باشه بؤ؟

- ناقیبه ته که ی...

حاجی به خه والووییه وه بیرى کرده وه و به له بزیکى خه والوو گوتی:

- پیاوی وهک تۆ ناتوانی نه بیته نه فه. تۆ هر ئیستاش نه فه یه کی. نه فه یی له

خوینت دایه. نه گهر ئیستا بچینه وه ئاواپی و ده ست بدهینه گاسن و گا و

جیوت، هر حه یامان ده چی. سووک و چرووک ده بین. ده ستمان لی

هه لئاگرن. ئیتر ئیمه ده ستمان سوور بووه. و امان لی دی، ده بین

ژیرچه پۆکه و هر دامانده پلۆسن. یاخی لیمان ده دن. حوکمهت لیمان ده دا.

ده بین چه ند گوندییه کی سووک و چرووک. هر جاریک ده ستمان که به خوین

سوور بوو، ئیتر ته واو، ریگه ی گه رانه وه نییه.

حاجی نه و قسانه ی کرد و خوت. چاخیر جالییش راکشا.

مه مه د تا به یانی خه وی لی نه که وت. که رۆژ بۆوه، هه ستان. حاجی پرسیی:

- ده ی ده لئی چی؟ دانیشین و چاوه ریی هه والی ئاغا کامیل بین؟

چاوی چاخیر جالی ده تگوت گۆمی خوینن. به بی مه یلی وه لامی دایه وه:

- جار ی با سه ریکی ئاواپی بده بین. دوا بیش خودا گه وره یه.

حاجی زه رده یه کی هاتی.

- ده ی باشه، وا ده که ین.

***** يلخړ *****

حاجی دهیزانی چاخیرجالی قهت ناتوانی له ئاوايي بډیې. دهیزانی درهنگ یان زوو ناچار دهی روو بکاته چاخ. جا ئه مړوش نه بی، سبه ی. هاتنه ویتسگه که. شه مهنده فر به ره بهری عه سړی وه پړی ده که وی. که پانه وه بازار. به ملاولادا سووپانه وه. ئه و روژه نه حاجی باسی ئه فیه یی کرد و نه مه مه دیش. حه مه شوانیش که هر قسه ی نه ده کرد. هر که مدوو بوو. هر کاریکی حاجی یان قاچاخچییه کانی دیکه پتیا ن ده سپارد، به بیده نگی راید ه په پاند.

له و کاته دا گروبان حه سەن له گوندی ئوده میش بیستبویه وه که چاخیرجالی له زیندان به ربووه و پیی تیک چوبوو. ئه و دهیه ویست بیانویه کی پی بگری و مه مه د قو لبه ست بکا. دیاره بیانووشی دوزیبووه. ئه و دزییه ی چەند سال له وه پیش کرابوو، به ئه ستوی مه مه دی داهینابوو و هاتبووه ئاوايي به و بوختانه قو لبه سستی بکا.

چوه ماله که یان، به لام چاخیرجالی له ماله وه نه بوو. دایکی خه ریکی ته شی رستن بوو. گروبان حه سەن تووره بوو. که چاخیرجالیی نه دی، تووره تر بوو. دهستی کرد به سووکایه تیکردن به دایکی. سووکایه تی نه ما پیی نه کا. هرچونیک بی ده بوو چاخیرجالی بدوزیته وه. بیوه ژنه لیقه و ماوه ی جنیوباران کرد:

- ئه و تووتکه سه که زو له ت نه گه ر بکه ویته دهستم، له باوکی خراپتر به سر دینم. ئه و زو له ت له کوئی هیئا؟ سه گباب وهك ئاو خوار دنه وه پیاو ده کوژی. لیړه تت ده رمیئا؟

***** یلخر *****

لټوله ی تفهنگه کە ی بۆ نیتوگه لى ژنه که برد.

- باوکی وا سه گباب هه ر زۆلى ئاواى لى ده که ویتته وه. خیرا پیم بللى له کوپیه ؟

دواى ئه وه چه ند خزمىکى چاخیرجالى دريژ کرد و چه ندی توانیى لى دان، به لام نه يتوانى سوورى بکاته وه شوینی مه مه د له کوپیه و بۆ دۆزینه وه ی له گونده که چوو ده ری.

خه جیج تاقه تی ئه وه مه مووه سووکایه تیه ی نه مینا. له خه فه تان نه خو ش کهوت. یه کیک له گه نه گه کانی خزمیانی بانگ کرد و گوتی:

- هه رۆ له هه ر شویتنیک بى مه مه دم بدۆزه وه. پى بللى، ئه وه گروبان خه سه نه ی باوکتى کوشت، ئاواى له دایکشیت کرد. ئه وه ی باوکتى کوشت، له دایکشیتی دا و چى قسه ی ساردوسووکیش بوو پى گوت. پى بللى، تا ئه وه گروبان خه سه نه نامه رده نه تۆپینی، تا تۆله ی بابتی لى نه که یه وه، نه یه وه ئاواى. ئاوا نه من له نیتو خه لکدا سه رم هه لدی و نه تۆش...

گه نه گه رویشت و چاخیرجالى دۆزیه وه. قسه کانی خه ج چه نده بوون، ئه وه نده ی دیکه شى پتوه نان و پى گوت.

به ر له وه ی بگه نه وه ئاواى، خۆزگه کانی حاجى وه دی هاتن. چاخیرجالى سوور سوور هه لگه رابوو و وه خت بوو چاوى ده رپه پن. هه ر به وه حاله وه به حاجی گوت:

- وا دیاره چاره یه کى دیکه مان نییه مامه حاجى. خۆیان ناچارمان ده که ن، ده بى یه که وراست بچینه لای حاجیه یاخیه که ی خۆمان. له ئاغا کامیل و

***** ياخر *****

خەلپىل بەگىش راسپېرېن تفاق و كەلۈپە لمان بۆ دابىن بىكەن. دوزمىنى ئەوان دوزمىنى ئىمەشە.

بەر لەو دەى بىنەو گوندەكەى خۆيان، شەوئى چوونە ئاوايىەكەى حاجى ياخى. ئىستائىتر خۆيان بە ياخى دەزانى. دەيانزانى گروبان حەسەن بە شوپىنئانەو دەى. كەوابو بە دزىيەو هات و چۆيان دەكرد. حاجى ياخى ھەر چاوى پىيان كەوت، گوتى:

- كوپە من پىم وابو لە چىاى بىش بارماقن، بەلام ئىو،... چاخىر جالى وەلامى دايەو:

- تفاقمان بۆ دابىن بىكە مامە حاجى.

حاجى ياخى لە قوولايى دلىيەو پى كەنى:

- كوپە بە سەر گلئىنەى چاوم. رۆلە گيان. گيا لەسەر پنچى خۆى شىن دەبى. ھەموو شتىك تەيار و ئامادەى. پياوھەكانى خەلپىل بەگ چەندى لىتان گەرابوون نەياندۆزىبوونەو. ھەر بۆيەش ھاتنەو لای من. منىش قسەى خۆم بەوان گوت. ئىستاش توفىق بەگ ئاگادار دەكەمەو. كامىل ئاغاش ھەرەتر. دەلئىم پەنجا سەكەى زىرپىش بنىرئ.

حاجى ياخى خەرىك بوو لە خۆشيان شاگەشكە دەبوو. دىسان دەبۆو ئاغا و كوئىخاى ئاوايى. مەمەد كە بچىتە شاخ، گوندى لە حاجى ياخى دەترسىن. دەبنە عەبد و گوئەلمستى حاجى. دىسان دەورودووكان وەردەسورپتەو. دىسان شىرى حاجى مووى دەكرد. يەكى تەنگىك و ھەندى فېشەكى دايە ھەر كامەيان. دووربىنىكىشى دايە مەمەد. ئەو شەو دەووعاى بۆ كردن:

***** يالغۇز *****

- بېرۇن. ئىشەلار يىگەتەن بى كۆسپ و شمشىرتان تىژ دەبى. رسق و رۇزىتان
ھەر زۇر بى و خدرى زىندە پشت و پەناتان بى.

دوايى لە و عىلاتىيانەى راسپارد كە ھىشتا لە شاخ بوون و ھەوالى ناردە لاي
سەرۇك ھۆزەكانىشيان:

- ئەو كۆپەكانى ئىمە دىنەو چيا. زۇر ئاگاتان لىيان بى. چەندى بۇتان
دەكرى خزمەتيان بكن.

ھاتنە چىاي بىش بارماق. رەشمال تشىن بە گەرموگورى بەپىريانەو چوون.
"ئاغا ھەلى" ئاغاي عىلاتىيەكان مەمەدى لە تەنىشت خۇى دانا و گوتى:

- حاجى سلاو و پەيامى بۇ ناردووم و گوتوويەتى تۇ كۆپى ئەحمەدئەفەى.
خەمت نەبى. پىئويستىت بە ھەر شتىك بوو ئاگادارم بكنەو. ئەو رەشمالە
مالى خۆتە. ھىچ مەترسە. خزم و كەسى دىكەشم ئاگادار كردووەتەو. رۆلە،
تۇ ھىشتا زۇر لاوى. من دەمىكە تۇ دەناسم. دەمزانى ئاخىريەكەى ياخى
دەبى. كۆپى ئەحمەد ئەفە، ھەر دەبى بىيئە ئەفە، بەلام با نسحەتىكت
بكنم. جوان گوى بدەيە. ياخى بەردەوام پىئويستىى بە شوئىنى ھەوانەو و
ھەشارگە ھەيە. ھەشارگە، گىانى ياخىيە. ياخىيەك، كە ھەشارگەكەى
ئاشكرا بى، ئىتر تىدا دەچى. ئىرە يەكەم ھەشارگەتە، بەلام نابى ئىتر بە
ئىرەدا بىيەو.

چاخىرجالى نەيزانى مەبەستى بەگ چىيە. ھەر بۆيە پرسىي:

- ئەى بچمە كوى؟

بەگ گوتى:

***** یلخر *****

باوکت ژیا و مرد و رویش، به لام ئیستاشی له گهل بی کهس کهس نه یزانی له گهل کی براده ره و له کوئی ده نوئی. خودا نه بی نابیی کهس بزانی تو له کوئی ده بی. ده بی نه وه ندهت شوینی حه وانه وه و حه شارگه هه بی، که پییان وایی، دووه مین، سیهه مین یان چواره مین شوینی حه وانه وهت، شوینی نووستنی تویه. ده بی سهر له هه مووان به تاییه تی له حوکه مت بشیوینی. نه وه بیه مالی خۆته. هه ر تیگیراوییه کت هه بوو، ئیره ناگادار بکه وه. برپوا و متمانه به وه بیه بکه. هیچ کات گومان له دۆستایه تیمان مه که. خۆ تیگه یشتی؟

چاخیر جالی سهری هه ئینا و سهیری روخساری نه و پیره حه فتا ساله یه ی کرد. به ژن و بالایی که له گهت و ردینیشی وه که به فر سپی بوو. چاوه که سه کهانی ده تگوت به هارن.

- سیبه رت له سه رمان که م نه بی ئاغا. تیگه یشتم.

ئاغا نه مری کرد، مه ریک بکوژنه وه. جا به گه رموگوپی میوانداریی کردن. چواره ره رۆژان له وئی مانه وه. به رۆژ ده چوونه شاخ و شه وانه ده هاتنه وه ره شمال. زۆری نه برد، ئاغا کامیل و توفیق به گ و خه یل به گ پاره یان بۆ ناردن. خه لیل به گ نامه یه کیشی نارد بوو و له نامه کهیدا گوتبووی:

- نه فه. هه تا ئیمه هه ین، تو خه می هیچ نه بی. تا من و ئاغا کامیل و توفیق به گت هه بی، وه که نه وه یه ده ستیکت له نه زمیر و یه کت له ئۆده میش و ده ستیکی به هیزیش له نه سه مبول به کۆشکی پادشادا هه یه.

خه لیل به گ، ده ره به گ بوو. باوکی هه تا زیندوو بوو، باج پیتاکی وه رده گرت. بنه ماله شیان هه ر له کۆنه وه له و ناوچه یه دا ده سه لاتدار و ده سترویشتوو

***** يلغر *****

بوون. هم له بهر سه رووت و سامانه زور و زه بهنده كهيان و هميش له بهر
 شهوي چهند ياخييهك به قسه يان ده كردن، له نيو ده سه لاتي ناوهنددا
 ده ستيان ده پويشت. له و كاتدا دهره بهگ به دوو شته وه مابوون: يه كيكيان
 حكومه تي ناوهند و شهوي ديكه، ياخييهكان.

چاخيرجالي ده ستي ناغاي عه شيره تي ماچ كرد. ناغا گوتي:
 - خيوته به خيوته بگه پي. روژيك به كارت دي. عه شيره ته دوژمنه كانيشي
 پي ناساند و ناگاداري كرده وه متمانه يان پي نه كا.
 وه پي كه وتن و گه يشتنه لاي كانيهك له نزيك لووتكي چي اي بي ش بارماق.
 چاخيرجالي به حاجي گوت:

- نه ري حاجي، هيچ ده زاني سه روكي شه عه شيره ته چي پي گوتم؟
 - باش ده زانم.

- چو زاني؟

- ده زانم. به تو ي گوت شويني خه و، بو ياخي، له هم موو شتيك گرنگتره.
 ياخييهكي له شويني خه وتن خه وانه وهي دلنيا نه بي، نازي.
 چاخيرجالي بپوي نه ده كرد، پرسبي:

- چما به تو شي گوت؟

- نا به مني نه گوت. يه كه م جار كه باوكت رووي كرده چيا، به وي وا گوت. هر
 ياخييهكي خوش بوي و به يي خوي بزاني، شه و ناموژگار ييه ي ده كا. عيلا تي
 شه گر ياخييهكي براده ريان له شاخ نه بي، وهك شه ويه باليكيان شكابي.
 عيلا تي ياخيي خوي زور خوش ده وي. شه گر نيمه نه بين، چته و ريگر دين
 و رووتيان ده كن.

***** يلخو *****

مه مه د به خۆی گوت:

رووتیان ده که ن.

له فکر و خه یالان رۆچوو.

گروبان خه سه نیش هه والی یاخیبوونی مه مه دی بیستبووه. جه ندرمه کانی کۆ کردبوونه وه و له گه ل ملازم "حسه ن ئه فه نی" ده سستی کردبوو به گه پان به شوین مه مه ددا. په یتا په یتا ده یگوته وه:

- کوپه وه ره سه یری ئه وه ته یوه ی چاخیرجالی، تۆخواکه ی. سه یری ئه وه دایکه خۆگێیه. سه یری که، لیتمان بووه ته پیاو و چۆته چیا. باوکی خۆی له بیر نه ماوه. وه ک که و راوی ده که م. گه نجه. نه زموونی نییه. هه ر باش بوو زووی ده ست پێ کرد. ئه گه ر چه ند سالتیک راوه ستابایه، فیری که له ک و کوله کی کاره که ده بوو و ئه و کات هه ر نه ده گیرا. براده ره کانیشی کرچ و کالن. له تیکه له چوونیکدا تیدا ده چن. وه ک که و راوی ده که م.

گوند به گوند و شاخ به شاخی ده گه پا، به لام نه یده توانی شوین پێیه کی بدۆزیته وه. هه فته یه ک، مانگیک و پتریش گه پا و هه ر نه یدۆزییه وه، به لام بیهیوا نه ده بوو.

حاجی:

- ئه مشه و لیتره ده مینینه وه. له حاجی یاخیم راسپاردوو. قه ول وابوو هه والیکێ گروبان خه سه نمان بۆ بێنی. کاریکی دیکه شمان هه یه. بێده نگ بوو و ماوه یه کی زۆر چوو له بیره وه.

***** ياخى *****

ئاۋى كانىيەكە لە لووساۋكىكەۋە دەپزاپە خوارى. لووساۋكەكە لە چىۋى سىنۆبەر دروست كرايوو. قەۋزەى گرتىبوو. ئاۋەكە لەسەرخۇ شۇلاۋگەى دەبەست و بەرەو خوار كىۋەكە دەپۇيشت. ۋەك ئەۋەى ھىلىكى زىوينيان كىشايى. ئەمبەرەۋبەرى ئاۋەكە چىمەنىكى تازەى لى شىن بىوو. لە دەم كانىيەكە، پىنگە و كلەكە رىۋى و گول شىن بىوون. مېشەنگوين كىردىبووانە ھەللا و ھەنگەمەيەك ھەر مەپرسە. بىن دار سىنۆبەرەكان ۋەك دۇشەگىكى نەرم وابوو. ھەموو شوپىنىك، بۆنى بەھارى لىۋە دەھات. بەرەبەرى رۇژئاۋابوونى بوو و شىنەيەكى بۇنخۇش ھەلىكىردىبوو. بالندەيەك لە لكىكەۋە فېرى بۇ سەر لكەكەى دى و بە دەنگىكى مەستانە خويندى.

ھەمە شۋان لە حالىكدا تەنگەكەى لەباۋەشى گرتىبوو، لەسەر زگ درىژ بىوو و سەيرى ئاۋەكەى دەكرد. بۆنىكى سەرخۇشكەر دەھات و پىاۋى مەست دەكرد. بۆنى پىنگە و قەۋزە و ئاۋ و سىنۆبەر ھەموو ۋلاتى داگرتىبوو. شۋانە گەنج بوو. بىست و شەش سالى تەمەن بوو. كەلگەت و تۆكمە و بەخۇۋە بوو. ھەر قەسەى نەدەكرد، بەلام دەنگىكى زۆر خۇشى ھەبوو. گۆرانىي خۇش خۇشى دەگوت. ھەر قەسەيەكى دەكرد: "بەچاۋان ئەفە، چىيى بفرەموۋى." "لە تەمەنى ھەوت سالىيەۋە بىوۋە شۋانى مالى ئاغا. ئاغا بەراتى نەدابوۋىە. ھەر بە نانەزگى كارى پى كىردىبوو. دۋايى ھاتە بەردەستى حاجى ياغى و بوو بە قاچاخچى. لە ھەموو ئەۋ سالانەدا كە قاچاخچىتىي دەكرد، دوو شتى ھەرگىز دانەدەنا، تەنگەكەى و شىمالەكەى. ھوكمەتى عوسمانلى باۋكىي بەسەرياز گرتىبوو و ناردىبوۋىە يەمەن. باۋكى نەگەپاۋوۋە. كە شىمالى لى دەدا و گۆرانىي دەگوت، بىيادەم لەگەلى دەفېرى. چەنەۋەپىي نەدەكرد.

***** یلخ *****

دایکه لیقه و ماوه که ی وای فیّر کردبوو، که پیاوی هه ژار نابی قسان بکا. ئاغاش هه ر وای له گوئی خویندبوو. ئهنگیوه بوو. له ئاسمانی له سکه ی دراوی دهدا. کتوپاره له وه ته ی هه بوو نه دهنگخوشی وای به خۆوه دیبوو و نه چه کداری هینده ئهنگیوه و ده ستراست.

حاجی مسته فا سه ری هه لئنا و سه یریکی شوانه ی کرد. شوانه به بی جووله راکشابوو. ده تگوت نوستوو. بزه یه کی هاتی و به دهنگیکی به رز گوتی: - خودا نه کا ئه و سه گبابه کانیه ک بدۆزیته وه. یان ئاوا ده نوی، یان شمشال لی دهدا یان تیی ده چریکینی.

شوانه پیکه نی و له سه ر خۆ هه ستا. حاجی مسته فا گوتی: - وه ره ئیره شوانه. جاری کارمان هه یه. دواپی کاتت ده بی بنووی. ئاخه سه گباب، چما "خه و" دایکته ئه وه نده ت هه ز لییه تی و خوشت ده وی؟ شوانه هه ر پیده که نی. هات و به سه ر حاجیه وه راوه ستا. حاجی له سه ری رویشته:

- با بزانه تفه نگه که ت پره؟ شوانه هه روا به دهم پیکه نینه وه سه ری بۆ له قانده. حاجی تفه نگه که ی شوانه ی هه لگرت و فیشه که کانی ده ره ئینا. تفه نگه که ی خوشتی به تال کرد. دیسان تفه نگیان پپ کرده وه. چاخیرجالی ورد ورد سه یری ده کردن.

حاجی هه ستا. چه ند جاران ده سستی به سه ر لووله و قۆنداغی تفه نگه که یدا هیئا. ئه و جار تفه نگه که ی هیئا و له پیش چاخیرجالیی دانا. ده سستی چاخیرجالیی گرت، ماچی کرد و له سه ر سه ری خۆی دانا و له سه ر خۆ گوتی:

***** یلخو *****

- تق ئه فهی ئیمه ی. خدری زینده پشت و په نات بی. چاوی دوژمنت کویر و دوست و خوشه ویستت هر به هیز بن.

ئه و جار پاشه و پاش گه پاوه. سهیری چاوی شوانه ی کرد. شوانه ش چووه لای چاخیر جالی. تهنه گه که ی له به رده می دانا. ئه ژنوی دادا و دهستی چاخیر جالیی ماچ کرد و پاشه و پاش گه پاوه.

چاخیر جالی چاوی پر بوون له ئاو. ههستا و به مشوره وه گوتی:
- که واته شته که وه پاست گه پرا حاجی. هر به راستی خه ریکین دهست پیده که ی.

حاجی سهری بۆ له قاند. چاخیر جالی له سهری رویشت:
- هر بژین. خودا رووپه شی لای دوست و دوژمنمان نه کا.
له مپۆ به دواوه ده بوو وه ک یاخی به نه ریتی یاخیگه ری هه لسوکه وت بکه ن.
حاجی وازی له که یخودایه تی و ده مرستی دینا و ده بووه تهنه نگچی. به پیی دابونه ریتی یاخیگه ری، تهنه نگچی گوئله مستی ئه فهیه. پرسیار ناکا. خوی هیچ ده سه لاتیک ی نییه. قهت ئالی: "ئه وه ده که م و ده چمه فلانه شوین. ئاوا بوو یان واچوو." تا ئه فه ئیزنی نه دا بۆی نییه قسان بکا. تهنه نگچی قهت ناتوانی جوابه جه نگیی ئه فه ی خوی بکا و به قسه ی نه کا. هه قی نا په زایه تی ده پر پینیشی نییه. ئه گه ر تهنه نگچی به پیچه وانه ی دابونه ریت بجوولیته وه، یان بجووکترین نا په زایه تی ده ربپی، ته نانه ت هه قیشی بی، دیسان سزا که ی هر گولله بارانه. ده سه تی یاخییه کان یه ک حاکمیان هیه ئه ویش ئه فهیه. کهس قسه ی له قسهیدا ناکاته وه و بی قسهیی ناکا.

حاجی تهنه گه که ی قیت کرده وه و گوتی:

***** يلخى *****

- ئەفەى خۆم، ئاخۆ وەك تەفەنگىيەك قەبوولم دەكەى؟

چاخىرجالى بە ئاماژەى چاۋ، قايل بوو.

حاجى پىنج فېشەكى بە لووتكەى چياكەۋە نا و بە لەبىزىكى پارانەۋە گوتى:

- ئەفەى من، تكايە شۋانەش قەبوول بگە.

شۋانەش پىنج فېشەكى بە لووتكەكەۋە نا. چاخىرجالىبىش ھەرۋاى كرد.

دەنگى تەقە لە چياكە گەپا.

چاخىرجالى سوور ھەلگەپابوو. ئەۋشەۋە لە دەم كانىيەكە نووستى. حاجى

دەيەۋىست بچىتە لاي رەشمالان، بەلام نەيتۋانى. ئىتر بەدەست خۆى نەبوو.

لەمەۋدوا تەنیا ئەفە بېرىرى دەدا و چىى بگوتبا ھەر ئەۋە بوو.

ھىشتا رۆژ نەبېۋە، چاخىرجالى لەخەۋەستا. شۋانە خەرىكى ئىشكگرتن

بوو. چاخىرجالى بانگى كرد:

- شۋانە!

- قەرموۋ ئەفەى من.

- حاجى ھەستېنە.

- بەچاۋان ئەفە.

حاجى ھەستا. لە دەم كانىيەكە دانىشتن و نانى بەيانىيان خوارد. لە سەر

سفرە كەس قەسەى نەكرد. كە لى بوۋنەۋە، چاخىرجالى گوتى:

- حاجى، ئىتر نابى بچىنە رەشمالى عىلاتىيەكان. رۆرم بىر لەۋە

كردۋەتەۋە. ھىچ باش نىيە. بچىن چىيان پى بلىن؟ بلىن ئىمە ياخىن؟

دەى باشە. خۆ ھىشتا ھىچمان نەكردۋە. ياخى، لە پىشدا دەبى شتېك بكا.

دەبى چەند شەپىك بكا، بۆ ئەۋەى لىزانى و ئازايەى خۆى بسەلمىنى، جا

***** ياخى *****

بهخوى بلى ياخى. من پىم وايه هه تا شه پىكى پياوانه نه كهين، كهس به پياومان نازانى.

چاخىرجالى ئىتر به حاجى نه ده گوت "مامه حاجى."
حاجى وه لامى داوه:

- تو راست ده كهى ئه فه. ههفته تا خودا ده لى به سه.

- ده بى بۆسه يهك بۆ گروبان حه سه ن دابىينه وه، حاجى.

- به چاوان ئه فه. ده بى بۆى دابىينه وه.

له و قسانه دا بوون، گوپيان له فيكه يهك بوو.

ئه فه گوتى:

- برۆ بزانه چ باسه حاجى.

حاجى هه ستا و كهوته رى. به فيكه يهك، جواى فيكه كهى داوه. تاويك دواتر

له گه ل يه كيك هاته وه. ئه وهى تازه هاتبوو، وهك شوانه وابوو. كلاويكى لبادى

له سر و جووتى كالهى له پيدا بوو. شمه كه كانى شر بوون. كوړىكى له و

لاواز بوو. هه ر ئيسك و پرووسكى مابۆوه.

- چاخىرجالى پرسى:

- هه والى تازه، چيت پييه؟

- خهريك بووم به شوين گروبان حه سه نه وه بووم ئه فه. ده چوو هه ر شوينيك

وهك سيبه ر به شوينيه وه بووم. له گونديه كان ده دا. شوينى توپان لى

ده پرسى و لپيان ده دا. به گونداندا ده گه پى و له خه لكه كه ده دا. من توكرى

حاجى ياخيم. ئاغام ئه مرى كرد، تو بدۆزمه وه و پيت بلىم ئيسا باشتري

هه ل و ده رفه ته.

***** ياخى *****

چاخىرجالى گوتى:

- باشه كوپم. تىگەيشتم. وه كىلى سلاوم به، بۆ حاجى ياخى.

ئەوجار به حاجى گوت:

- سەيرىكى سەروسەكتى ئەو كوپە بكة حاجى. زۆرە ۋارە. پىنچ سكهى

زىپى مەجىدىيەى بدەيه.

ئەوجار به كوپەى گوت:

- كوپم. ئەو پارەيه وەرگرە و بىدە به پىلاو و جلو بەرگ.

حاجى پارەى دەرھىنا و دای به كوپە. كوپە شەكەتى و ماندوويىەكەى لەبىر

نەما. چاوى بىرسكانەو و گەش بۆو. بەدلىكى خوشەو گوتى:

- ئىشەلا چاوى دوژمنت كۆپر دەبى ئەفە. حەزەرتى خدرى زىندە پشت و

پەنات بى. خدرى ئەسپ خۆلە مىشى. چاخىرجالى گوتى:

- مەوالى گروبان حەسەنم بۆ بىنە. ئاگادار به و ورد بزانه بۆ كۆى دەچى و چ

دەكا. به حاجىيش بلى، ئاگای لى بى.

كوپە كەوتە رى و رۆيشت.

چاخىرجالى گوتى:

- حاجى، دەبى شوپنەكەمان بگۆرپىن. دەچىنە پشت ئەو بەرزايىيەى

رووبە پروومان. شوانەش با بچى و لە رەشمالەكان بژىو و ئازوخە بکړى.

پارەى بدەيه با بپوا.

حاجى لەبەرخۆيەو بېرى كردهو:

ئەو سەگبە ئەفە نىيە، بازرگانه. ئازوخە به پارە دەكړى و پىنچ سكهى زىپ

دەداتە مەتيو به رەللايەك.

***** يلخى *****

به بيمه يلى ده سىتى له بهر پشتوينه كەى نا و پارەى دەرھىنا و دايە شوانە.

چاخىرجالى زانىى حاجى پىتى خوش نىيە. گوتى:

- ئەو ە چىيە حاجى؟ ەر دەللى ناپەحتى. خو ەشتا نەبووينە تە ياخى.

ئەگەر بووينە ياخىيەكى راستەقىنە، ئەو كات ئەوانىش نانمان بە پارە

نادەنى و خوشيان دەويىن و خويان بۆمان دىنن، بەلام جارى لە پشتەملى

خراپەمان دەللىن. ەك دز و جەردە سەيرمان دەكەن.

ئەوجار ئاوپى لە شوانە دايەو ە و گوتى:

- ئەگەر پارەيان ەرنەگرت، بە زۆرى بيانەيە. پىيان بلى، چاخىرجالى بۆيە

نەچووتە شاخ، كە نانى ەزاران بە مفت و خوپايى لە چنگيان دەرپىنى، يان

پارەيان لى بستىنى. لەبىرت نەچى.

هاتەو ە لاي حاجى و دەستى لەسەر شانى دانا و گوتى:

- حاجى، خەرىكە شتەكان باش سەردەگرن. ئىستا ئەگەر بمانەوى، گروبان

حەسەن لەبەر دەستمانە. دەتوانىن ەك كەويك بىگرىن. ەك كەويك، بەلام

وا باشە جارى لى گەپىن. ماوہيەكيش با بژى و بۆ گرتنى من زولم لە

خەللى بكا، بەلام ئەو ماوہيە كە بىكارىن، چ بکەين؟

حاجى:

- ەقتە ئەفە. لى گەپى ديسان با ەر زولم و ناھەقى بكا. جا ئەو كات...

چاخىرجالى گوتى:

- پىرىكم لى كردووتەو ە. ئاخو لەو دەوروپەرانە ئاغايەكى نامەردى لى نىيە

كە زولم لە ەزاران بكا؟ كەسىك، كە خەلك لە دەستى ەزالە هاتپىن؟

حاجى:

***** پلخړ *****

- هه يه، به لّام ده ست پي راناگا. ناوی "مسته فا ئاغا" يه. مالّه کي شويني
 حه وانه وهی "چريته گه وره" يه. دوژمني بابت بوو. چەند پاسه وان و تفه نګچي
 له بهر دهرگا کي ئيشکړن. پياوکوژ و چته ده باته مالّه کي، به لّام چي
 هه ژار و ده ستکورتن، ليړه وه هه تا ئوده ميش و له ئوده ميشه وه تا ئايدين
 به خويني سهری تينون. سووک و سانا له گه لّ تو ريک ناکه وي. مالّ و
 زه وييه کهي له ده شتييه.

چاخير جالي تاويک مات بوو و چاوی له حاجی بری و ئاخر ييه کي گوتي:
 يانی ئاوا. ئيستا باشتريں دهر فته. ده چينه سهر مالي ئه فته ئاغا. له دهرگای
 مالي ده دهن، نه گهر پاره ی نه دايني، له گه لّ خو مان ده يه يتي نه شاخ و داوی
 پاره له خيزانه کي ده کين. نه گهر نه ياندا ده يکوژين. تو شوانه بنيړه با
 بچي و له نه گه لّ وه لی ئاغا قسه بکا و بزاني ئاخو ئه فته ئاغا له مالييه يان نا.
 حاجی:

- بوخوشم دواي شوانه ده چم و...

چاخير جالي:

- له شوانه ی گه پي. من له تهنیشت "گوړستانه خويناوييه که" چاوه پيټ
 ده بم. له "بشيك جويز".

حاجی هه ستا و روښت. له فکړدا بوو و ده موچاوی رهش داگه رابوو.

بارانیکى ورد ده بارى. شه ویکى نه نگوسته چاو بوو. چاوچاوى نه ده دى.
ورده ورده ده هاتنه به ره وه. له سه ره ست بوون. ده ترسان له داو بکه ون.
تفه نگچیه کانی مچه ناغايان نه ده ناسى. ترسى نه وه يان بوو، يه کيک له
تفه نگچیه کان نامه ردييه ک بکا. شاره زای ريگه که بوون، به لام ده يانويست له
رييه کى دیکه وه له زه وييه که ی ناغا نزيک ببنه وه. حاجى له پيشه وه بوو.
سه د مه تريک له پيشتره وه بوو. چاخيرجالی له نيوه پاسته وه و شوانه ش له
پشته وه يان ده هات. په نجا مه تريکيان مابوو بگه نه مه زراکه، حاجى راوه ستا.
مه مه د شوانه هاتن و گه يشتنه لای.

چاخيرجالی:

***** يلخى *****

ئېتوھ بەر دەرگا بگرن با من بچمە ژوورئ. ئەگەر دەرگا داخراپو، بە
فېشەكك دەيكەمەو. گروبان حەسەنېش ئەگەر بېەوئ بئ، رۇژئك
دەخايەنئ ھەتا خۆى دەگەيەنئتە ئېرە. ئەگەر بوو بە تەقەش، ژۆرى گوى
مەدەيە حاجى، ئاوا باشتەرە.

- چما شتى وا دەبئ ئەفەى من؟

- ئاوا باشتەرە حاجى.

خۆى لە ديوارەكەوھ فېرئ دا. پېشتەر فېرى ھەموو شتېك ببوو. دەيزانى ئاغا
لە كامە ژوور دادەنېشى. شەوانە كئى لە تەنېشتە. تەنانەت دەشيزانى ئاغا
چەندى پارە ھەيە. موو بە موو لە ھەموو ئەو شتانەى كۆلى بۆوھ. لە دەرگای
دا. لە ژوورەوھ پرسیيان:

- كئىيە؟ چ باسە؟

- مەمەدم. ھاتووم ئاغا ببېنم.

دەرگا كرايەوھ. خۆى بە ژوورئدا كرد. ھەر ئەوھى كە بە پرسیارىكى سادە و
ساكار دەرگايان كردهوھ، دياربوو مچە ئاغا كابرايەكى ترسنۆك نىيە. مەمەد
ھەر لە بەر دەرگاوھ رووى تەفەنگەكەى لە ئاغا كرد.

- مەبزوو ئاغا، ببزووى لېت دەدەم.

مستەفا ئاغا ھەر نەبزووت. لەسەرخۆ ھەستا و پرسیى:

- تۆ كئى كورم؟ چیت دەوئ.

- چاخېرجالى مەمەدم. تۆ ئېستا ھەزار و سېسەد لىرەت پارە لە مالى دايە.

ئەگەر ھەزار و دووسە تېم نەدەيەى گىانت...

ئاغا پېكەنى:

***** يالغى *****

— ئەھا. تۆم ناسىيەۋە. بېستوۋە چوۋىيە تە چيا. خۆشم بېرم لى
دەكردييەۋە. ئەو رۇژانە دەمويست يەككە بىنېرم و بانگەشتەت بىكەم. جارى
ۋەرە دانىشت با ئاغاي خۆت ھەندى ئامۇزگاريت بىكا.

— ئەۋ قسە قۇرپانە بۆخۆت ئاغا. پارە دەدەيت، يان گىانت؟
ئاغا:

— چما تۆ نازانى كورم؟ چما نەتبىستوۋە ھىچ كەس ناتوانى باج لە مستەفا
ئاغا ۋەرگىرى. تۆ ئەۋەت نەزانىۋە؟

— كورە بېپرەۋە كافىر. لەۋە پىرى لى مەلى. پارە لە كۆيىە؟
چاۋى مەمەد لە ژىللە ھاتن. ئەۋانى لە دەۋرى ئاغا بوون، رەنگيان بە روۋەۋە
نەما.

مەمەد نەپاندى:

سەيرى ئەۋ كافىرە بىكە حاجى. دەلى مچە ئاغا باج نادا. ۋەرە و چىي ھەيە
لىيى بىستىنە دەي.

حاجى لە ئاغا چوۋە پىشى:

— دەي پىرە سەگ. ئەگەر زووتر نەبزۋى، بزانە مردۋى.

ئاغا زانىي بۆ گالتە نابى. دەستى كەۋتنە لەرزىن. دەيزانى ھەرقسە بىكا،
دەكوزى. پىشتىر زۆر ياخىي دىتبو، بەلام ئەۋانە ھاتىبون بىكوژن. ديار بوو
بەر لەۋەي بىن ساغ بوۋنەتەۋە. نەخشەي خۇيان كىشاۋە و بۆ ھەموۋ شىتى
ئامادەن. لەسەر خۆ ھەستا و چوۋە ژوۋرەكەي تەنىشت. حاجىيىش بەدوايدا
چوۋ. توۋرەكەيەك دراۋى ھەلگرت و داي بە حاجى. حاجى ئاغاي ۋەپىش
خۆي دا. ھاتنەۋە لاي مەمەد. مەمەد گرماندى:

***** يلخى *****

- حاجى ئەو پارەيە ھەلپىژە و بىژمىرە .
حاجى دراۋەكەي ھەلپىشت . سەكەي زىپىلە بەر تىشكى چىرا دەدرەوشانەۋە .
بىژاردنى . پىنجسەد سەكە بوو .
مەمەد دىسان گرماندى :
- زۆرمان رامەگرە ئاغا .
ئاغا دىسان چۆۋە ژوۋرەكەي تەنىشت . حاجىبىش بەدوايدا . ئەمجارەيان دوو
توۋرەكەي ھىنا .
مەمەد پىرسىي :
- ئەۋە ھەموۋىيەتى ئاغا ؟
حاجى دىسان دراۋەكەي ھەلپىشت و ژماردى . رىك ھەزار و سىئەد لىرە بوو .
ھەر ھەموۋى لە توۋرەكەكان كىردەۋە .
مەمەد :
- حاجى ، سەد لىرەي بدەۋە بە ئاغا . نەكا پىئويستى بە پارە بى .
حاجى بە ناقايلى سەكەكانى ژمارد و بۆي دانا و خۆي چوۋە دەرەۋە .
مەمەد لە لاي ئاغا مايەۋە و بە لەبىزىكى گالته جاپانەۋە گوتى :
- ئاغا بىستىبوم تۆ پىاۋىكى ژىرى . ئىستاش ھەر دەبىنم مىسكت كار دەكا .
خۆزگە دۆستىكى ۋەك تۆم ھەبۋايە . خۆت بۆ پارە و مالى دۇنيا سەغلەت
مەكە . ئىمە تازە ياخى بوۋىن . پارەمان پىئويستە .
ئاغا ۋەك پەيكەرەيەك راۋەستابور و مەقى لىۋە نەدەھات . مەمەد لەسەرى
رۆيشت :
- ماللا ئاغا . لەبىرمان مەكە .

***** يلخى *****

ئەۋەي گوت و ۋەدەر كەوت. حاجى لەۋديو دەرگا چاۋەپىتى بوو. لە دىۋارى
حەۋشەكەۋە خۇيان فرى دا و گەيشتەنە گۆرستانەكە.
چاخىرجالى:

- دەبى پەلەي بگەين. خۇمان بگەينە ئاۋدپرەكە و لەۋى خۇ مات بگەين.
لە نىۋ دەۋەنەكاندا خۇمان مات دەكەين. دەلى چى حاجى؟
- ئەفەم باشتەر دەزانى.

چۈنە نىۋ ئاۋدپرەكەۋە. ماندوو بوون. بركەي بىبەر بە گولۋوكى ۋەنەۋشەيى
رازابوونەۋە. بە ھەزاران مېشەنگوين بە بالى زەرد زەردەۋە لە نىۋ گولەكاندا
دەفرىن. لە بەرزايى و چياكانەۋە، بايەكى فېتك دەھات و بۆنى سەنەۋبەر و
پووش و ئاو و بۆنى پايىزى لەگەل خۇي دىنا.
چاخىرجالى:

- ئەمىرۆ لىرە شەۋ دەكەينەۋە.

حاجى ۋەلامى دايەۋە:

- ھىچ چارمان نىيە.

لم و زىخى ئاۋدپرەكە دەبرىسكانەۋە. ھەتاۋ ھەموو ئاۋدپرەكەي پىر كىرەبوۋ لە
تىشك و ترووسكانەۋە. دەۋەن و دىرەكە جارەكەيان بىرى و چۈنە پىشتەر.
خۇيان گەياندە دارىك و لە بنى دانىشتەن.

چاخىرجالى:

- برسيمانە حاجى. ۋا نىيە؟

حاجى: برسيمانە ئەفە.

***** يلخړ *****

خواردنيان هېنا و له سهرخو خوارديان. كه له خواردن بوونه وه، شوانه پالي به داره كه وه دا و شمشال كه ي دهره هېنا و تېي تووړاند. ناگاي له خوي نه مابوو. ده گوت هر له دونياش نيبه. حاجي و چاخير جالبيش بيده ننگ بوون. ديار نه بوو گوييان له شمشال كه راگرتووه يان نا. چاخير جالي تفهنگه كه ي له سهر نه ژنوي دانابوو و وهك منداليك دهستي به قونداغ و لولو كه يدا دهكيشا و ده يلاوانده وه. حاجي جگهره ي دهكيشا.

شوانه هه تا ئيواره هه ر شمشالي لي دا. هاورپكاني له دهر ياي بير و خه يالدا نو قم بېوون. پوله بالنده يه كه به سهر سهر ياندا تېپه رين. پالنده كان رهش بوون و موويان له بهينه وه نه ده چوو. مه مه دكتوپر هه ستا. چاوي ترووسكانه وه. شه پوليكي شادي له گيانيبه وه هه لده ستا و هاورپكانيشي خوشحال كرد.

له حالېكدا سهر كه وتووان بزه ي ده هاتي، گوتي:

- حاجي، ... حاجي.

حاجي سهر ي هه لينا و نيگاي پر له پرسياړي له نه فه بړي.

- حاجي هه زارودووسه ت سكه ي زير ...

حاجي:

- به لي، وايه.

- پاره يه كي زور حاجي. سهر وهت و سامانيكي باش ...

- وايه نه فه ي من.

- حاجي، بؤ ده، پازده گوندي داويني چياكه ...

- تيناگه م نه فه ي خوم.

***** ياخىر *****

- دوژمنىكى گەرەمان بۇ خۆمان دروست كرد. ئىستا دەبى بىر لە دوستىكى گەرە بىكەنەو. دوستىكى نۇر گەرە. بەر لەو. مشورى گروبان حەسەن بخۆين...

- تىناگەم مەبەستت چىيە ئەفەم.

- كە خۆر ئاوا بوو، دەچىنە ئەو گوندەى سەرەو. ھەر بەراستى حاجى ئەو گوندە ناوى چىيە؟

- نازانم ئەفەى خۆم. قەت نەچوومەتە ئەو.

- لەمەودوا ئەو گوندانە، مەيدانى تەراتىنى ئىمەن حاجى.

كە خۆر ئاوا بوو، ھەستان. خۆيان ئامادە كرد و كەوتەنە رى. كە چوونە نىو ئاوايى، تووشى پىرەپياوئىك بوون. راوہستان.

چاخىرجالى:

- من كوپى چاخىرجالى ئەحمە ئەفەم. ناوم چاخىرجالى مەمەد ئەفەيە. مالى كويخامان پيشان بدە.

پىرەپياوہكە، ھەر كويى لە ناوى "چاخىرجالى" بوو، راجلەكى. وەپيشيان كەوت و بردنيه مالى كويخا. كويخا كە ئەوانى دى، سەرى لى شيوا.

- من چاخىرجالىم.

كويخا بە جامەلۆسكى گوتى:

- فەرموو ئەفەى من. بەخىر ھاتى ئەفە گيان. كوپەكەى ئەحمەد ئەفەى خۆمان... كە ئەفەى ئازىزمان كوژا، نامەردان بوونە كەلەگاي مەيدان. ئاغا و ياخى و بەگ و رىگر بەرىنگيان پى گرتىن. خەرىك بوون خويتمانيان

***** یلخ *****

ده‌مشت، كه بیستمانه‌وه تۆ رووت كړدووه ته چیا، له ناخی دل‌ه‌وه پیمان
خوش بوو...

به دهم هینانی دوشه‌گچه و بالنج‌ه‌وه بۆ میوانه‌كان، قسه‌ی ده‌كړد. دانیشن.
كوڅخاش رووبه‌پوویان دانیشن.

- شه‌پانځوی و ململانیت پیروزی بی‌ئ‌فه‌ی خۆم. بیستومه چیت به‌سەر‌ئ‌ه‌و
گاواره نامه‌رده هیناوه. هه‌موو گوندی کردیان ئاهه‌نگ و خوشی. گوتمان
راسته، ئه‌حمده ئه‌فه‌مان رویشته، به‌لام شوکرانه‌بژیرین، جیی به‌تال‌ نییه.

قاوه و خواردن‌یان هینا. دواى خواردن دیسانیش قاوه‌یان هینا.
كوڅخا:

- ئه‌فهم، ئه‌مرو فهرانیتی هه‌یه؟ پیوستی به‌شتیکه؟ من‌دالم ناردوونه
ده‌ره‌وه‌ی ئاواپی ئاگیان له‌هه‌موو شتیک بی. خه‌می هیچتان نه‌بی.
بچووکترین خه‌به‌ریک هه‌بی، دین و ئاگادارمان ده‌که‌نه‌وه. ئه‌گه‌ر ئه‌فهم
ئه‌مریکی دیکه‌ی هه‌یه، بفهرمون.

چاخیرجالی ده‌ستی به‌قسان کرد:

ئه‌ری کوڅخا، له‌و گونده‌دا گه‌نجی واتان هه‌یه ده‌سگیراندار بی و پاره‌ی
ماره‌یی و زه‌ماوه‌نده‌که‌ی نه‌بی؟ کچی واتان هه‌یه پاره‌ی نه‌بی جیازه‌که‌ی
بکړی؟ ئه‌گه‌ر که‌سی واتان هه‌یه ده‌مه‌وی زوو چاوم پی بکه‌وی.

کوڅخا له‌راده‌به‌ده‌ر خوشحال بوو.

- به‌چاوان ئه‌فهم. به‌سەر چاوان ئه‌فه‌ی من. هه‌ر بژی ئه‌فه‌ی من. ئه‌حمده
ئه‌فه‌شم هه‌ر وا بوو.

یه‌کێک له‌پیاوه‌کانی ئاواپی به‌ژنه‌که‌یه‌وه بانگ کرد:

***** یلخی *****

- وهره "مهحمود" تۆش وهره "خهجی". کچهکهی "عهلییه زهره" یهك. کچهکهی "عوسمان" دوو، وهلیی کورپی "عهیشی" یهك... کورپهکهی "دورمووش" دوو... .

کورپهکهی ئهفه شیتیم له بیر چوو. چما ئه و مال و سامانی ههیه؟ بهلئى ئهفهى من... له بیرم کردبوو... چوارده کچه هه ژارمان ههیه، ههوت کورپی دهستکورتیش. له هه ژارییان هه روا به ره بهنى ماونه ته وه و چاوه پوانن. دهستت سووکه. .

چاخیرجالى:

- با هه مووان بێن.

هیشتا نیوسه عاتی پینه چوو بوو، چوارده کچ و ههوت کورپ هاتن. چاخیرجالى داهاته وه و سه برى به حاجی گوت: له پیشدا کچه کان. هه ر کامه و ده سکه.

دهستی حاجی ده له رزین. ههستا. ئهفه سه رى به ردابۆه. بۆ جارێکیش چیه سه رى هه لته هینا سه یری ئه و کچانه بکا که له ده وری راوه ستابوون. حاجی یه کێک له تووره که کانی نیو قه فی پشتوینه که ی دهرهینا و کردییه وه:

- کچانم، ئه و سکا نه بۆ جیازی ئیوه یه. ئه فم وای پى باش بوو. ئه فم واته باوک. چاخیرجالى له جیى باوکتانه.

چوارده کچی ریز کرد و سکه کانی یهك به یهك به ژماردن، له دهستیان نا. یهك، دوو، سى، چوار...

ماوه یهك هه ر زینگیه ی سکه ده هات. که له ژماردن بۆوه، کچه کان رویشتن. ئه فم، رووی کرده حاجی و گوتی:

***** یلخر *****

- حاجی، بلی با کوره کان دانیشن. شهرم مه کهن. دیارییه که ی ئیمه شیاوی
ئیوه نییه. شهرم مه کهن.

حاجی:

- ئه فه م داواتان لی ده کا دانیشن.

ئه فه سه ری برده بن گوئی حاجی و گوتی:

- دوا ی ئه وه ی دانیشتین و قسه مان کرد، هر کامه یان پازده سکه یان بده یه.
دیاره له پیش چاوی من نا. له وانه یه شهرم بکه ن. که چوونه ده ری، له
گیرفانیانی بنی، تیگه یشتی؟
- تیگه یشتم ئه فه م.

ده ست کرا به قسه. هه مووان نارازی بوون. له حکوومه ت، له مالیات
وه رگره کان و له جوندی. پریسکه ی دلّیان کرده وه و چییان کیشابوو
هه لّیانپرشت. مه مه د بیده نگ دانیشتبوو و گوئی دابوونی. گوندی هاتن و
پریسکه ی دلّیان کرده وه.

دوا یی حاجی ئاماژه ی به لاوه کان کرد. هه مووان وه ده ر که وتن. حاجی به
بیده نگی دراوه کانی له گیرفانیان نا.

- ئیشه لا به خته وه ره ده بن.

گونده که گیانیکی به به ردا هاتبوو. له هه موو ماله کانه وه ده نگ ی شادی و
پیکه نین ده هات. دراوسیکان سه ردانی مالی یه کتریان ده کرد و باسی ئه فه یان
بۆ یه ک ده کرد. ئه وانه ی ئه فه یان دیتبوو، بۆ ئه وانی دیکه یان تار یف ده کرد.
هه مووان چه زیان لی بوو ئه فه ببینن. شتیکیان ده کرده بیانوو و ده هاتنه
مالی کوڤخا.

***** یلخر *****

- ته‌واو بوو حاجی؟

- به‌لئى ته‌فه‌م.

- ده‌بى ده‌سنوئى هه‌لگړين و نوئزه‌که‌مان بکه‌ين.

حاجی پيى سه‌ير بوو. تا ئیستا نه‌ییبستبوو ته‌فه‌ باسی نوئز و تاعه‌ت بکا.

دوايی بیری کرده‌وه و تى گه‌یشت. به‌خوى گوت:

- ئه‌ی... چه‌نده‌ زیره‌که‌ ئه‌و هه‌تیوه. ده‌زانى کوى نیسکان دینى.

ته‌وجار هه‌رای کرد:

- کورپه‌ دا مه‌سینه‌یه‌ك بۆ ته‌فه‌ی من بێنن. خه‌ریکه‌ نوئزه‌که‌ی قه‌زا ده‌بى.

چاخیرجالى ده‌سنوئى هه‌لگړت و نوئزى دابه‌ست. حاجی ورد ورد لى

ده‌پوانى. مه‌مه‌د جوانى نوئز ده‌کرد و هه‌موو داموده‌ستووره‌کانى ره‌چاو

ده‌کرد. حاجی له‌ دلى خويدا گوتى:

- هه‌ی دايكه‌كه‌ت... ئه‌و سه‌گبابه‌ ده‌لئى چل ساله‌ نوئزان ده‌كا. هه‌ر ده‌لئى

به‌ ئيماندارى له‌ دايك بووه. وه‌ك بلئى چه‌ند سالان پيشنوئز بووه.

چاخیرجالى ته‌حياتى خويند و به‌ راست و چه‌پدا سلاوى دايه‌وه. هه‌ستا و

خوى ناماده‌ کرد. داهاته‌وه و به‌ سرته‌یه‌ك گوتى:

- حاجى، شاره‌زايه‌ك وه‌رگړه‌ با وه‌پيشمان كه‌وى بۆ ديهاته‌كانى ده‌وروبه‌ر.

له‌ پينچ شه‌ش رۆژاندا ده‌بى كاره‌كانمان راپه‌ړنين.

سه‌عاتيكى ما‌بوو بۆ نيوه‌ی شه‌وى، كه‌وتنه‌ رى.

له‌ ماوه‌ی شه‌ش رۆژاندا دوازه‌ گوند گه‌پان. پارهى جياز و شيرباييان به‌

كه‌نجه‌ هه‌زاره‌كان دا. پوولى داوده‌رمانى نه‌خوش و خواردن و جلوه‌رگى

ده‌ستكورت و برسپيه‌كانيان دابین کرد.

***** يلخى *****

رۆڭى ھەوتەم ھاتنەو ھەوتەم چىيى بېش بارماق و لەو بەرزايانەو ھەوتەم دەيانرۋانىيە
ئايدين، ھەوانەو.

ئەفە پرسىي:

- چەندى دىكە ماو ھەوتەم؟

- ھەفتاي دىكە ئەفەم. شىتېكى و نەماو. باشە ئىستە دەبى چ بىكەين؟ چما
بەو پارەيە دەزىيىن؟

- خەمت نەبى ھەوتەم. ئاغامچەيەكى دىكە دەدۆزىنەو.

- لە كوئى دەدۆزىنەو ئەفەم؟

- كۆپە دونيا پەرە لە ئاغام...

- بەلام زۆر ئەستەم. خەتەرە. چەند ئاغايەكى دىكەش رووت دەكەين، بەلام
بەوتەخشان و پەخشانەي تۆ، ھەر بى پوول دەكەوينەو. ئەوكات ئىتر
دەرەقەتى دۆزمنەكانمان نايەين.

چاخىرجالى بە پىكەننەو ھەوتەم:

- بەلام لە بەرامبەر دۆزمنەيەتى ئاغايەكدا، دۆستايەتى دە گوندەمان مەسكەر
كردووە. چما خراپە؟

ھەوتەم وىستى بلى و نايە، بەلام چاخىرجالى مۆرەيەكى لى كردن ھەوتەم
قەسەكەي لەبەر چۆو. تىگەيشت زۆرى لەسەر رۆيشتووە. ھەر ئەوئەندە
ھەوتەم:

- ئەفەم باشتر دەزانى.

ئىتر بىدەنگ بوو.

***** یلخی *****

هه والی یارمه تییه که ی چاخیر جالی به هه ژاری دوازه گوند وهك شنه ی شادی گه یشتبووه هه موو جییهك. له ئایدین و ئۆده میش، هه هه موویان باسی ئه وه یان ده كردن عیلاتیه کانیش له کارینجالیه وه هه تا ئه زمیر ئه فسانه و هه قایه تیان بۆ هه لبه ست. دوا ی مه رگی ئه حمه د ئه فه ئه وه یه که م ئه فه یه ك بوو، جوامیری بنویتی و یارمه تی هه تیو و بیوه ژنان بدات. ئه فه کانی دیکه داره دهستی ئاغاگان بوون.

ئه فه نوێژی ده کرد و سهیری کچانی نه ده کرد. که وابوو وه لی بوو. گولله نهیده بری.

خه لکی ساویلکه ، چه وساوه ی دیهات، پاله وانه که ی خۆیان یان خوش ده ویست و گه لیک ئه فسانه یان بۆ ساز کرد بوو.

به لام ئه وه بووه هۆی ئه وه ی نو یاخی "ئه لبانیایی" ناوی چاخیر جالی له خۆیان بنین و خه لک تالان بکه ن. ته نانهت ده ستریزییان کرده بووه سه ر نامووسی خه لکییش. چاخیر جالی هه هه موویانی گرت و له سه ر کلێ ئاگری خستن. ورد ورد ئاگای له ده ور به ری خۆی هه بوو.

روژیکیان گوتی:

- حاجی، کاره کانمان چۆن بوون؟ هه تا ئیستا به دلت بووه؟

حاجی قاقا پیکه نی:

- ئه و چیا یانه، ئه فه ی وهك تۆیان به خۆوه نه دیوه. خدری زینده پشتیوانت بی.

- ته واوه حاجی؟

- ته واوه ئه فه ی من.

***** ياخى *****

- پىت وايە تۆرەى گروبان ھەسەن ھاتىبى؟

- بەلى ئەفەى من.

- وا باشە مشوورى بخۆين. زۆر لەمىژە زولم دەکا. بەسىەتى. ناھەقىيەکانى

سنوورىان بەزاندووه. زۆر دەمىکە فرمىسک بە خەلکى ھەلدەپىژى. تەنانەت

لپى ھەرمامە ھەناسەيەکى دیکەش ھەلکىشى.

٦

گۆرېستانىك له نىوان ھەر دوو گۈندەكەى ئۆدەمىش و "قايماقچى" دا ھەيە.
چاخىرجالى لەوى بۆسەى ناوہ تەوہ. دوى شەوى گروبان ھەسەن و
چاخىرجالى لە يەك مالدان نووستوون. وا دەگىرنەوہ: چەندى چەند رۆژان
چاخىرجالى بە شوين گروبانەوہ بووہ. لەو لاشەوہ گروبانىش ھەر بەدواى
ئەوہوہ بووہ.

چاخىرجالى لە مالەكەى كۆيخا خەرىك بووہ پشوو بىدا، ھەوالى پى دەگا:
- گروبان ھەسەن ھاتە ئاوايى.

چاخىرجالى ھەر گويى لى بوو، بە خاوەنمالي گوت:
- كۆيخا، بېرۆ گروبان بانگ بکە با ئەمشەو لىترە بىننيتەوہ.

***** يلخړ *****

کوڅخا سهری لی شتوابوو. شتی وا چوڼ ده کړی؟ هم چاخیرجالی و هم گروبان له مالیکدا؟ دوو دوژمنی قهسته سهر... خوی خسته سهر پتلاوه کانی نه فیه:

- نه که ی نه فیه. کاریک نه که ی له مال که ی مندا خوین برژی.

چاخیرجالی:

- تو بانگی بکه کوڅخا. کارم پی نییه. من ده چمه نهومی خوراره و تا به یانی له وی ده بم. زوریش مه منوون ده بم. مندا له کانیشته ده نیریته لای من. خاوه ن مال قایل بوو.

چاخیرجالی:

- به یانی زوو زووش من وه پی ده که وم و ده پډم و ده چمه گزپرستانه که ی سی ریانی "قایماچی". تو پی ده لئی چاخیرجالی چووه قایماچی. نه و کاته گروبان به دوام ده که وی. تیگه یشتی؟

نه که ر تیشنه که یشتبایه، ده یوانی چ بکا؟ ده چی و گروبان بانگه یشت ده کاته مال وه. گروبان دی. گروبان حه س ن له نهومی سهر وه و چاخیرجالی له خواره وه. ناوا شه وی رډ ده که نه وه.

کوڅخا هر نیگه رانی نه وه بووه شتیک بقهومی. له ترسان خوی لی نه که وت، به لام هیچ روی نه دا.

میشتا تاو ه لنه ماتبوو، که چاخیرجالی وه دهر که وت. چووه گزپرستانه که و بږس ی نایه وه. گروبان نه فسه ریکی گه نجیشی له گه ل بوو. ملازم "حسه نی نه فیه" یان پی ده گوت. گه نجیکی چاونه ترس بوو. چه ند سالان یاخی راو نابوو و نه زموونی کو کردبووه. ده گپ نه وه نه و ملازمه، له قوناعی

***** ياخى *****

سەرەتايىدا ھاوپۇلى چاخىرجالى بوو. لە راستىدا ئەو دووانە برادەرى
مندالىي يەكتىرى بوون.

ھەموو شىتەك بە دلى چاخىرجالى سووپا. ھەسەنى ئەفەنى و گروبان ھەسەن
لە پىشەو ۋ جەندەرمە بەدوايانەو... ھەر دووكيان بە سوارى. تەواو
گەشتەنە بەرسىزەى چاخىرجالى.

چاخىرجالى لە سەنگەرەكەيەو ھەپەندى:

- ھۆۋۋى گروبان، گروبان ھەسەن. ئەو چاخىرجالىيەى لىي دەگەپىيى منم.
ئىستەتۆلەم باوكم و ئەو سووكايەتتيانەت لى دەكەمەو بە دايكىمت
كردوون... ھەى ژن قەچپە... كافەر.

چاخىرجالى تەقەى كرد. گروبان گلا و كەوتە بەرپىي ئەسپەكەى. ھەسەنى
ئەفەنى دەستى بۆ تەفەنگ بىرد و تەقەى كرد. بە ئەسپەو ھىرشى بۆ
چاخىرجالى بىرد:

- چاخىرجالى:

- مەيە پىش ھەسەن ئەفەنى. تۆ بىتتاوانى. بەزەبىت بەخۆتا بىتەو. من و
تۆ نان و نەكى يەكتىرمان كردوو. مەيە پىشى.
ھەسەن ئەفەنى نەترسا و ھاتە پىش.

ئەفە:

- چوانە، لە لاقى بدە.

شوانە سىزەى لى گرت و پىوھى نا. فېشەكەكە رانى گروبانى سمى و
گەشتە زگى. ھەسەن ئەفەنىيىش لە ئەسپەكەى بەرپوۋ.

***** ياخىر *****

تفەنگە سەدەف نىشانەكەى ئەحمەد ئەفە، باوكى چاخىرجالى بە گروبان
 حەسەن بوو. كە بە نامەردى ئەوى كوشت، تفەنگەكەى ھەلگرتبوو.
 گەرەتەين ئارەزووى مەمەد ئەوە بوو، گروبان بكوژى و ئەو تفەنگە بۆ دايكى
 بەریتەوہ. ئىستا تفەنگەكە كەوتبووہ لايەك و گروبانىش بە لايەكى دىكەدا،
 بەلام كەس نازانى بۆ چاخىرجالى دانەھاتەوہ بۆ تفەنگەكە و لىيى دا رۆشت.
 لەو رۆژە بەدواوہ، ناوبانگى چاخىرجالى بە ھەموو ولاتدا بلالو بۆوہ. حكومەت
 گرنگىيەكى تاييەتى پى دا و كامە جەندرمەى ھەرە ئازاى ھەبوو، تەرخانى
 كرد و ناردىيە شوينى.

رۆژىكىيان پياوانى حكومەت بىستىانەوہ كە چاخىرجالى لە چىاي بۆزداغە.
 چىي جەندەرمەيە كۆيان كردنەوہ و بە فەرماندەيى "حافز ئىلھامى" ناردىانن
 بىگرن. چاخىرجالى بە يەك ھىرش ھەمووى سەكەت و قەلتوپر كردن. خەلكى
 ناوچەكە ئەوہەندەى يەك و دوو، ھەوالى ئەو سەرکەوتنەيان بىستەوہ.
 چاخىرجالى رۆژ بە رۆژ گەرەتەر و بە ھىزتر دەبوو. خەلكى ئاسايىش لىيى
 دەترسان و رۆزىشيان خۆش دەويست، بەلام جەندرمە ھەر لىيى تۆقىبوون و
 لىيى دەترسان.

چاخىرجالى:

- حاجى!

- فەرموو ئەفەى من.

- كوپە ئاوا نابى. ھەموو رۆژى شەپ و تىكەلچوونىك. ئاخىرى ھاكا دىتت

رۆژىك گوللە بەرەللایەك، فېشەكىكى وىل...

- راست دەكەى ئەفەى من.

***** پلخى *****

- ده بى كارىكى وا بکهين، تووشى جه ندرمان نه بين.

- جا چۆن نه فهى من؟

- ده بى رييهك بدۆزينه وه. بيرىكى لى بکه وه حاجى. ئاوا نابى نا.

ئو شه وه له ره شمالي عيلا تيبه كاندا نه نه فه خهوى لى كهوت و نه حاجى.

كه رۆژ بۆوه، حاجى هاته لاي نه فه.

نه فه:

- قسه بکه حاجى.

- حاجى گهش بوو:

- با نه فه م قسه بکا.

قه لافه تى نه فه شيلگيرانه بوو:

- ده بى چهند دهسته چهكدارى ديكه ريك بخهين. هه مووشيان ناو ده نيئين

دهستهى چاخيرجالي مه مه د. تينگه يشتى؟

- منيش هه ر پيم وايه.

له و كاته دا، چهند پياوى جى متمانهى ديكهش هاتبوونه نيو دهسته كه يانه وه.

هه ر هه مووشيان پياوى ئازا و چاونه ترس بوون: "نه حمه د"ى كوپى

"هارمانلى"، "قوجه مه مه د"، "مه رجان عه ره ب"، يه كيكي شيان "عه لييه

ره ش". عه لييه ره ش يه كيك بوو له و سه ربازانهى له يه مه ن راي كرد بوو و

ئىستا قا چاخچيتى ده كرد. دهسته كه يان ته واو قه ره بائج ببوو و چاخيرجالي

دهستهى كرد به به رپۆه بردنى نه خشه كهى خۆى. دهسته يه كى نوپى پيك هينا

و عه لييه ره شيشى كرده سه رده سه ته يان. دواى ئه و دهسته يه كى

پشتيوانيشى دروست كرد. سه رده سه تهى ئه وانه ش پياويك بوو به ناوى

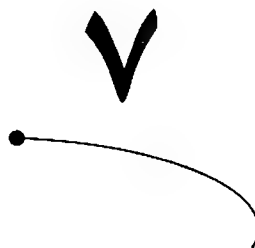
"نه فه گۆج". چهند گه نجىكى ديكهش، تا قمىكى ديكه يان ريك خستبوو، كه

***** پاڅي *****

گه نځيک به ناوې "عوسمانه چکول" به سهریان راده گه نښت. ئیستا ئیتر چاخیرجالی تا راده یه ک باری سووک ببوو. دهسته چه کداره کان ده گه یشتنه هر جییه ک و هه چییه کیان ده کرد، ناوې چاخیرجالیان دینا و به ناوې شه وه ده یان کرد. بویه نه منییه پییان وابوو چاخیرجالی له هه موو شوینیکه. له راستیدا سردهسته جیگره وه کان، شویننه ونکه یه ک بوون بۆ چاخیرجالی. ئیتر نه مجار نه سپیان به ره وه هه موو لایه ک تاو ده دا.

به لام به و دوا یانه سرئیسسه یه کی دیکه یان بۆ په یدا ببوو. شه وده می حکومتی ناوه ندی زۆر لاواز بوو و که سانیکي دیکه ش شه و لاوازییه یان قۆستبۆوه و چوو بوونه چیا، که سی وه ک "مه مه د که مالی"، "چاملیجالی حوسین"... و چه ند تا قمی بچووکي دیکه ش، شه وانه هر هه موویان به خوینی سهری چاخیرجالی تینوو بوون. چونکه داره ده سستی ناغا کان بوون و به شه مری شه وان هه لیان ده کوتایه سهر مالی وه رزیره لیقه و ماوه کان. له خاوه ن مالیان هه لده دا و مالله که یان به تالان ده برد و هه رچی هه شیبوو ده یان- سووتاند. چاخیرجالی دژی شه و کارانه بوو، هر بویه ش شه وان به خوینی سهری چاخیرجالی تینوو بوون.

به لی چاخیرجالی ناچار بوو، هاوکات له گه ل سی هیزی ملۆزمی دیکه شدا به شه پ بی. له لایه که و مه ملی له بهر ملی حکومت نابوو، له لایه کی دیکه وه شه پی ناغاکانی ده کرد و یاخییه تازه پیگه یشتوو هه کانیش هر به راستی کیشه و سرئیشه بوون.

داموده زگا و ریکخستنی چاخیر جالی ته واو و کامل بوو. حه شارگه کانشیان له شوینی قایم و جیی دلنیایی دروست کردبوو. له هه موو لاهه پارهی به سه ردا دهباری. ئاغا و به گزادان هه ولیان ده دا به پارهی زقر چاخیر جالی به ره و خویان راکیشن. چونکه هه ر ئاغایه کی ده سته یه کی به هیترتی له شاخ هه بویه، له شاری باشتری ئاغایه تی پی ده کرا.

له ره شمالی دانیشتون. چاخیر جالی به هیتر و چاونه ترستر بووه. ئیستا ئیتر ده زانی چه ند به هیزه و ده ست بۆ کاری بچووک نابا.

- حاجی!

- فه رموو ئه فه ی من.

***** پلخى *****

- ئىتر كاروباره كان كه وتوونه گەر و حەشارگەش تەواو بوون. كاتى ئەوھى
هاتووہ ماوہيەك خۆ بشارينەوہ.

- وايە ئەفەم.

- جارى نابى لەگەل جەندرمەن تىك بگيرين.

- راست دەكەى ئەفەم.

چەنەيان لە قسەكردنى گەرمدا هاتبوو، كە تەفەنگچى ئىشكەر، شوانىكى
ناردە لايان. شوانە شەلالى ئارەقە و ماندوو شەكەت بوو. ھەرگەيشى، بە
هانكە هانك گوتى:

- ئەفەم، دەستەكەى "ئەفە گۆج" لە لای بۆھچا لەگەل جەندرمە تىك
ھەلچووون. خەريكن لىك دەدەن، بەلام لە جىيەكى زۆر ئەستەم و خراپ
تىكە وتوون. چەند ھاورپىيەكت كوژراون....
ئەفە:

- حاجى، ئەو شوانە خەلات بكە و ھەستە با بپوين. دەبى بەھانای كورەكان
بگەين. لەوانە يە بگيرين. پىت چۆنە؟

- ئەفەم باشتر دەزانى.

- دەبى بگەينە فرىايان.

يەكى لەو شتانەى چاخىرجالىي كوردبوو ئەو چاخىرجالييە، گورجوگۆلى و
خىرايەكەى بوو. گەورەترين ھۆكارى سەرکەوتنەكەشى ھەر ئەو تەردەستى
و گورجوگۆلىيەى بوو. تەنانت زۆر زۆریش سەرقال بوايە، ديسانيش ھەر
دەيتوانى بە چارەگىك، سەعاتە رىيەك بپرى.

***** يلخى *****

گەيشتنە شوپنى شەپەكە. ھەتا گەيشتنى، چاخىرجالى ھەموو شتىكى بۆ روون بۆۈە و زانىسى كۆپەكان كۆژداون و عوسمانەچكۆل سەرەپاي ئەۋەى ھىشتا مېرمندالېك بوو، بەتاقى تەنى لەبەر جەندرمەكان راۋەستابوو و دەستى دەكردەۋە. لە دوورەۋە ھەراى كرد:

- گەيشتمى، عوسمان. دەست بەرنەدەيەۋە.

لە پېر پەلامارى جەندرمەى دا. ئەۋەندەى يەك و دوو جەندرمەيەك بەزىندوۋىيى نەما. ھەموو تېدا چوون. فەرماندەكەيان ئەفسەرىك بوو بەناۋى "مستەفا ئەفەنى". ملازم بوو. مستەفا ئەفەنى لەگەل دوۋى دىكە، بەرەو شىۋەكە تېيان تەقاند بۆ ئەۋەى خۇيان قوتار بكەن. بە روالەت توانىبوۋيان خۇيان رزگار بكەن، چونكە چاخىرجالى لەلەى سەرۋو بوو، بەلام لەپېر بەسەر عوسمانەچكۆلدا كەۋتن، كە پېشى گرتىبون و سېرەى لى گرتىبون:

- خۇ بەدەستەۋە بدەن.

مستەفا ئەفەنى بەناچار خۇى بەدەستەۋە دا. عوسمانەچكۆل ھىتانييە لای ئەفە. چاخىرجالى دوژمنى قەستەسەرى جەندرمان بوو. ھەر دىتنى، ئەمرى بە حاجى كرد:

- ئەۋانە بكوژن.

ئەۋجار روۋى كردە مستەفا ئەفەنى و گوتى:

- ھەى گەۋادى بېننامووس. چۆن دلت ھات تەقە لەۋ عەگىدانەى من بكەى؟

خۆت كەسى وات ھەيە؟ زوۋ بە بلى بزان سەگباب، دايك سەگ، بلى.

مستەفا ئەفەنى جۈايبكى لە مستى نا، ھەموۋان سەريان سوۋر ما:

- دايك سەگ بۆخۆتى.

***** یلخری *****

چاخیرجالی چاوه پیتی وه ها وه لامیک نه بوو. راجله کی و به توورپه ییه وه
پرسیی:

- چیت گوت؟ دا دوویاتی بکه وه؟

- گوت دایک سهگ خوتی چاخیرجالی.

- هه ی قورت به سهری سهگباب.

- من پیم وایوو تو کابرایه کی جوامیری. هندی شتم له یازه ته وه بیتسبوو و
پیم وایوو، هر به راستی نه فیهی، به لام ئیستا یوم زوون بئوه، نه تو
چاخیرجالی نی. نه فیهی. نه فیهی کی راسته قینه جنیو به دیل و یه خسیری
به رده سستی نادا. یان دهیکوژی یان نازادی دهکا. تیگه یشتی زولی
چه رامزاده؟

چاخیرجالی تفهنگه کی له سهری بوو، به لام که گویی له و قسانه بوو،
دهستی شل بئوه. تفهنگه کی دانواند.

- حاجی، مستهفا نه فیهی راست دهکا. پیاویکی نازایه. هه تا ئیستا نه مدیتبوو
پیاوی حوکهت نه وه نده نازا و نه ترس بی. نه وه لیتی خوش بووم، به لام هر
دوو پاژنه ی پیتی سه قهت بکه ن با ئیتر نه توانی به دوامان بکه وی.

مستهفا نه فیهی نیان دریژ کرد. خه نجه ره تیژه که یان ده رکیشا و ده ستیان کرد
به که و لکردنی پاژنه ی پیتی. نه فیهی نقه ی لیوه نه ده هات و مهردانه خوی
له بهر نازاره که راده گرت. نه هاواریکی ده کرد و نه ده شپارپاوه، به لام
روخساری وه ک مردووان سپی هه لگه رابوو. پاژنه ی پیتی خوینی له بهر
ده پویشست. خوینه که ی له قوولکه یه کدا کۆ ببئوه و پری کردبوو.

چاخیر جالی سهری ده کرد. له پر سهری راوه شانده و گوتی:

***** ياخشى *****

- بەرى دەن. مستەفا ئەفەنى بەردەن.

ئەوجار رووى كرده حاجى و بە ناپەھەتتە گوتى:

- ئازا و بوئى چۆن ھەلدەكەون! ئەو مەملەكەتە ئىمە، جوامىرى چۆنى لى
ھەلدەكەوى! پىياوى ۋەك مستەفا ئەفەنى زۆر بەكارمان دىن. ئىمە
پىيوستمان بە پىياوى ئاوايە، بەلام ھەيف بە دەست عوسمانلىيە ۋەن...
ھەيف...

دەستەكەى ئەفە گۆچ تىدا چووبوون. دەبوو پىياوى تازە بدۆزنە ۋە. لە لای
عوسمانلى پىياوى ۋەك مستەفا ئەفەنى ھەن. دەبى قورس و قايم راۋەستىن.

لە چىا ئاگريان كىردىۋە. تىشكى ئاگرەكە دار سىنۆبەرەكانى رووناك كىردىۋە
ۋ دارەكان جوانتر دەبىنران. بەرخىكى قەلەۋيان لەسەر ئاگرەكە
دەخولاندە ۋە. چاخىرجالى شەكەت بوو. ئەۋەندەى بىر كىردىۋە، ماندوو
بىوو.

- بلى بزانم حاجى، چىت بە مىشكدە دى؟ كى جىي ئەفەگۆچ پىر دەكەتە ۋە؟
- كەسى ۋا ناسم بەلام...

- دەى بلى حاجى، بەلام چى؟

- جارى كەسىك دەناسم بەناوى "پۇسلۇ ئۇغللى مەمەد"، كە تازە لە زىندانى
بەر بوۋە ۋ بە خۇى دارودەستەكەيە ۋە لە گوندېك دەۋى.
- دەى؟

- ئەفەم دەلى چى؟

***** پلخى *****

- بېستومو پياويكى نازايه. تو دهلى چى؟ تو بللى قه بوولمان بكا؟ بللى ره گه لمان بكه وي؟

- نه گه نه فم بيه وي، ده چم و ده راوه كه ي تاقي ده كه مه وه.

- ده بى بيبينم. هر نه مشه و داده گه رين. دوو تفه نگچى بنيره به دووى پوسلو توغليدا.

پوسلو توغلى بهر له وهى بگيرى، نه فم بوو. گنج و نازا بوو. هر جواميريه كه شى واى لى كرد به داوه وه بى. بو نه وهى هاوپى برينداره كهى به جى نه هيللى، ناچار ببوو خوى بدا به ده ست جه ندرمه كانه وه. ئيستاش سى سال بوو له زيندانى بهر درابوو. به سه رها ته كهى ئاوا بوو: ده كه ونه بوسه ي جه ندرمانه وه. يه كه م ساته كانى تيكه له چوونيان، دوو كه س له تفه نگچيه كانى بريندار ده بن. پوسلو توغلى ده چيته بن پيلي هاوپى كانى و هاوكات ده ستيش ده كاته وه، به لام ئاخرييه كهى ده بينى دره قه تيان نايه. نه گه ر براده ره كانى به جى هيشته بيه، ده يتوانى را بكا. هاوپى كانى ده لىن: "تو رابكه و خوت قوتار بكه. ئيمه تازه هر تيدا ده چين." به لام نه و پيشنياره بو پياويكى وهك پوسلو دلته زين و جهر گير بوو. له جوابيادا ده لى: "نه فم، نه گه ر نه فم بى، قهت له روزه نه ستم و ره شه كاندا هاوپى خوى به جى ناهيللى و راناكا. نه وه ريوشوينى پياوه تى نيه. نه گه ر هر دميرين، با پيكه وه بميرين." كه فيشه كى لى ده برى، ئيتر ناچار ده بى خوى به ده سته وه بدا.

پوسلو توغلى پياويكى ئاوا بوو. تفه نگچيه كى ليها توو بوو و له پياوه تيشدا كه س توzy نه ده شكاند. چاخير جالى هه موو نه و شتانه ي ده زانى. ده يزانى پوسلو توغلى به م زووانه روو ده كاته چيا. ده بوو تا زووه كارىكى وا بكا،

***** يالغىز *****

بېھىتتە ئۆي دارودەستەكەى خۆى. ئەگىنا لەوانە بوو، بېھتە خەنىمى.
خەنىمىكى زۆر خەتەرىش.

تفەنگىچىيەكان ھانە لاي پۆسلۇ ئوغللى و گوتيان:

- ئەفە ناردووينى. كارى پېتە. لە سەر گىردەكە چاۋەپېتە.

پۆسلۇ ئوغللى چاۋەپوانى ئەو بانگېشتەنە بوو. دەيزانى چاخىرجالى كەيفى
پېى نايە، بەلام باشە ئەى چۆن بوو بانگى دەكاتە لاي خۆى؟ نەيدەتوانى
نەچى. لە دونىاي ئەفەيەتيدا ئەو شتە سەير و سەمەرە بوو، ئەگەر
نەچووبايە، دەيانگوت، ترسا و نەھات.

تفەنگىچىيەكان گوتيشيان:

- ئەفە گوتى ھاورپىكانىشت بېنە.

كەۋابو جېى ترس نەبوو. داۋاي لى نەكردبوو بە تەنى بچى. ھاورپىكانى
ئاگادار كىردنەۋە و ھەموو كۆ بوونەۋە و تەگىر و رايان كىرد و ساغ بوونەۋە
بچن.

پۆسلۇ ئوغللى بە تفەنگىچىيەكانى چاخىرجالى گوت:

- ئۆۋە بېقۇن و بە ئەفە بلىن دىين.

ئەۋەيكە پۆسلۇ ئوغللى تفەنگىچىيەكان لەپېشدا دەنېرتتەۋە و خۆى دوايى
دى، دەرگا لەبەر دوو ھۆبى. پۆسلۇ ئوغللى يان دەيەويست بلى، متمانەى بە
چاخىرجالى ھەيە يان دەيەويست بۆى بسەلمېنى، لىى ناترسى.

چاخىرجالى بە روخسارىكى گەش و لىو بەبىزە و زۆر دۆستانە پېشوازيى لە
پۆسلۇ ئوغللى كىرد. دانىشتن. پۆسلۇ ئوغللى لە شانى چەپى چاخىرجالى

***** يلخى *****

دانىشت. تەنگەكەي لەسەر كۆشى دانابوو و لە حالىكدا رووى تەنگەكەي لە چاخىرجالى بوو. چاخىرجالى كە ئەوەي دى گوتى:

- ئەوە يانى چى، پۆسلۆ ئۇغلى؟ من وەك ھاوړپىيەك ئىوەم بانگەيشت كردووه. زۆر كار ھەن كە ئىمە دەبى بە ھاوکارىيە كتر رايانپە پىنين، بەلام تۆ رووى تەنگەكەت لە من كردووه. ئەو چاوه پوانىيەم لەتۆ نەبوو پۆسلۆ ئۇغلى.

پۆسلۆ ئۇغلى بە ئەنقەست واى كردبوو. بەپىيى بنەما و رىساي ئەفایەتى، واتاي ئەو كارە ئەوە بوو: "ئەگەر تۆ خۆت بەپىياو دەزانى، منىش پىاوم. ھىچ لىت ناترسم. ھىچىشیت پى ناکرى. لىت سوور بى." بەلام لە روالەندا گوتى:

- پىت ناخۆش نەبى ئەفە. مەبەستىكى خراپم نەبوو.

ناخۆشىيان كەوتە نىوان، بەلام چاخىرجالى پىناخۆشبوونەكەي وەسەر خۆي نەمىنا. ھىچى نەگوت، بەلام لە دلیدا زۆر نارەھەت بوو. ئاي خۆزگە بانگى نەکردبا، بەلام چار چىيە؟

ھەر بەو لەبزە خۆمانەيەو گوتى:

- دەي چ نىيە. ئەو شتانە ھەر دەبن دەي. من و تۆ كارى گەرەترمان لە پىشە. نابى خۆمان بەو شتە بچوكانەو بەخافلىنين. خەرىكن زولم لە خەلكى دەكەن ئەفە. ھەر بۆيەشم بانگ كردى. ئەلبانىي و ئاغا و دەرەبگ زولم دەكەن. رۆمى و عوسمانلى زولم دەكەن. ھەر بۆيەم بانگ كردى.

چەنەيان گەرمدا ھاتبوو، كە چەند دىھاتىيەك گەيشتنى. ھەركام دونىايەك دەرد و داخيان لە دلدا بوو. ھاتن و سكالای خۆيان كرد.

***** يلخى *****

كه دېھاتييه كان رۆيشتن، چاخيرجالى گوتى:

- له بهر ئه وه بانگهيشتم كردى. دهى ده لىتى چى؟

پۆسلۇ ئوغلى بىرىكى لى كرده وه و گوتى:

- ده بى يەك بگرين ئه فه.

به وه نىيه تپاكىي خوى نيشان دا.

- ئه من له تو گه وره ترم. بۆيه ده بى ببينه تفهنگچىي من.

- ده بم ئه فه. به مهرچىك.

- چ مهرچىك؟

- هه ر كاتىك و بۆ هه رچىيه كى پىم خوش بوو، تفهنگچىيه كانم هه لگرم و بپۆم.

- باشه ئه فه.

پۆسلۇ ئوغلى ده ستى چاخيرجالىي ماچ كرد و بوو به تفهنگچىي ئه و.

هه ستان و كه وتنه رى. ئه و شه وه چه ند ئه لبانىيه كيان له وانهى گوندى

له ده ستيان وه زاله هاتبوون، كوشت. زۆر شتيان له و رۆژانه ده گيرنه وه و

راستىيه كهى زۆر روون نىيه. هه ندى ده لىن پۆسلۇ ئوغلى و چاخيرجالى له و

په لاماره دا بىست ئه لبانىايى و سى چه ركه زيان كوشتبوو، له حالىكدا ناويان

ده پرسين و له هه لىسوكه وتيان ورد ده بوونه وه:

- كوپه كىي؟

- شوانم.

- دهى؟

- كارم هه يه. ده مه وى بچه گوندى ئۆده ميش. مىگه له كه م له وى...

- ئه وه ئه لبانىاييه ئه فه...

***** یلخى *****

- بیکوژن.

به و جوړه نزيك به چل كه سيك، به روالهت بيتاوان كوژرابوون.
كه يشتنه مه زايهك. خاوهن مه زراكه، وهك هه موو خاوهن مه زايهكي دى،
دوست و هاوكارى چاخيرجالي بوو.

چاخيرجالي:

- ئاغا، نه مړو تفهنگچيه كانم زوريان كار كړدوه. ماندوون. نه مشه و ده بى
سفره يهكي باشيان بو پرازينتيه وه. ده بى نه وهندهيان ئاره ق بو تيكي، تا
هه موو مه ست و كه له لا ده كه ون.

ئاغا:

- به سه رچاو نه فه.

شه ويكي نه نگوسته چاو بوو. سفره راخرا. خواردن و خواردنه وه به پي
فيلان بوو. تفهنگچى بى شه رمكردن ده يانخوارد و سازيان لى دها و
گورانبيان ده گوت و مه ستانه سه مايان ده كرد. چاخيرجالي نه يده خوارد وه.
كتوپر له هه لالا و هه نكه مه كه دا هه لى به ده رفعت زانى و هاته ده رى. حاجى
له دهره وه بوو.

چاخيرجالي:

- حاجى به شوانه بللى نه خواته وه. من و تو له گهل پوسلو توغلى له ژوورينكدا
ده نووين. تيگه يشتى حاجى؟ تا من ته فه نه كه م، كه س نابى ته قه بكا.
- تيگه يستم نه فه ي من.

وه ژوور كه وت و نويزه كى كرد.

پوسلو توغلى و هاوپرى و تفهنگچيه كانى هه موو سه رخوش بوون.

***** ياخشى *****

- با بنووين.

پۇسلۇق ئۇغللى ھەستايولە ھاللىكىدا بەلادا دەھات ولەتلىرى دەدا، چوۋە جىۋبانەكەيەۋە وليلى نوۋست. تىفەنگىچىيەكانىشى ھەروا. چاخىرجالى و حاجى و ھەمە شوانىش چوۋنە ئەو ئوۋرە. روۋت بوۋنەۋە و نوۋستىن. چاخىرجالى خەۋى نەدەھات. خەيالىكى ناخۇشى لە سەرىدا بوو: يانى پۇسلۇق ئۇغللى دەبى بىكوزى؟ پىاۋە. ئازايە. گەنجىكى جوان و ئىكەلەيە. دەلىلى خەلقى چنارە... بەلام باشە ئەو تىفەنگەي بۇ وانا بىۋو؟ ئەگەر نەيكوزى، دەتكوزى. دىلىيا بە دەتكوزى. داماو.

گويى ھەلىخست. پۇسلۇق ئۇغللى و تىفەنگىچىيەكانى لە شىرىن خەۋدا بوۋن و پىرخەي خەۋيان دەھات. بە نەبەدىلى ھەستا و حاجى و شوانەشى ھەستاند. ئەۋانىش ھەستان. لولەي تىفەنگەكەي لەسەر شەۋىلگەي پۇسلۇق ئۇغللى دانا. پەلەپىتكەي تىرازاند. بىرادەرەكانىشى ھەر وايان كرد. بەرەبەرى بەياني بوو. چاخىرجالى لە تەنىشت تەرمەكەي پۇسلۇق ئۇغللىيەۋە راھەستابوو و پەيتا پەيتا جگەرەي دەكىشا. ھەتا بەياني ئاۋا بىۋو جۈۋلە راۋەستا. چاۋى پىر بىۋون لە فرمىسك و گىريان ئەۋكى گىرتىبوو.

بە لەبىزىكى بەزانەۋە گوتى:

- حاجى، سەيىزىكى ئەو بەئىن بالايەي پۇسلۇق ئۇغللى بىكە. دەتگوت خەلقى چنارە. باشە چۆن دىلم ھات ئەۋگەنجە بىكوزىم. زۆر ھەيف بوو، بەلام چار نەبوو. نەمكۈشتبا، ئەۋمنى دەكۈشت.

***** يالغىز *****

چاخىرچالىيى دلپەق، چاخىرچالى ئەفە، ئىستا لەسەر تەرمى پۆسلۇ ئۇغلى
دانىشتىبوو دەگىيا. ئەفەيەك لە بەردەم تەفەنگىچىيەكانىدا وەك بىۋەزنان
دەگىيا.

ھەستا و دەموچاۋى شوشىت. دواى ئەو دەسنوۋى ھەلگىرت و نوۋىزەكەى
دەبەست، بەلام نەيدەتوانى نوۋىزەكەى بەجوانى بكا. زارى ھەلنەدەچىدرا.
كە لە نوۋىزەبۆۋە، بانگى خاۋەن مالى كىرد و بەھاجىي گوت:

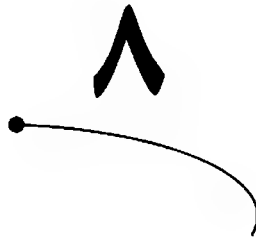
- ھاجى، سەد سىكەى زىپ بە بە ئاغا.

ئەوجار روۋى لە خانەخوۋى كىرد و گوتى:

- كۆپىكى باشى پىرسە بۇ پۆسلۇ ئۇغلى دابىنى. مەلا و قورئانخوۋىنىشى بىنە
سەرى. ھەزاران تىر بىكە. كارىكى بىۋىنە بىكە. ئەو سەد لىرەيەش بۇ
گۆرەكەى خەرج بىكە. گۆپىكى جوان و بەشكۆى بۇ دوست بىكە. كە لە
مەزراكە ھاتنە دەرى، چاخىرچالى بىدەنگ بوو. ماۋەيەكى زۆر قسەى نەكرد.
خەمبار بوو. روخسارى سىپى داگەپابوو. كە گەيشتەنە سەر گىردىك، ئاۋرپىكى
داۋە و سەيرىكى داۋەى كىرد. ئەوجار ھەناسەيەكى ساردى ھەلگىشا و
گوتى:

- ھاجى، بىرا، سەد بىرا پۆسلۇ ئۇغلى منى كوشتىبا.

چاخیرجالی دهوله مه ندانی رووت ده کرد. کارخانه ی ده سوتاند و هر که سیش پیشی گرتبایه، ده یکوشت. ده تگوت حکومته تی ناوه ندی هر نییه. کی شه پتی کردبوو، هر که س ناغا هه قیان خواردبوو، ده چوو لای چاخیرجالی. نه و که نجانه ی کچیان هه لگرتبوو و نه و هه ژارانه ی قه رزبار که وتبوونه وه، ده هاتنه لای چاخیرجالی. که س حکومته تی ناوه ندی به هیچ نه ده گرت. چاخیرجالی دادگا بوو. ئیداره ی دارایی بوو. پزیشک بوو. چاخیرجالی چاری هه موو ناچاران بوو.

***** يلخى *****

له و كاتدا قايمة قامى ئەزمىر، كابرايەك بوو بە ناوى "كامىل پاشا". كامىل پاشا كابرايەكى كارزان و لىھاتوو بوو. ئەو سەرچلى و سەرھەرپۇيەكانى چاخىرجالى دەدى و دلى زۆر لە دەستەوستانىيى حكومەتى ناوھندى پىر دەبوو. پياوھ ھەرە ئازاكانى وەشوین چاخىرجالى دەخست، بەلام ئەو راوانانە ھىچيان لى شىن نە دەبوو. ئەو كەسانە، يان ھەر تووشى چاخىرجالى نە دەبوون، يان جۆرىك تووشى دەبوون، كە ھەموو شتىك بە دلى چاخىرجالى دەبوو. گوتمى ناوى، ھەر تىكھەلچوونىكى بە دلى چاخىرجالى دەبوو، براوھش ھەر ئەو بوو. ھەر كاتىك ويستباي، دەيتوانى ھىزەكانى حكومەت بشكىنى و قەلتوبريان بكا.

فیل و گزەى سەير و سەمەرەى لى دەکردن و ھەزار و يەك فرت و فیللى ھەبوو. شتى سەير و سەمەرەيان لى دەگىراوھ. دەيانگوت، "سەعيد پاشا"، كۆرەكەى كامىل پاشا، چاخىرجالى دىتووە و بەرتىلى لى وەرگرتووە. تەنانەت باسى ئەو ھىيان دەکرد كە چۆنيان يەكتر دىتووە و چاخىرجالى و سەعيد پاشا چۆن يەكترىان ناسىوھز لە و كاتدا بنەمالەيەكى بەرىتانی بە ناوى "ويتۆل" لە ئەزمىر دەژيان. بنەمالەى ويتۆل يەكەم بيانى بوون كە لە توركيادا سەرمایەگوزارىيان دەكرد. ئەوانە لەگەل كاروبارە جۆراوجۆرەكانيان، بازىرگانىيان بە گولە پيازىشەوھ دەكرد. پيازەكانيان لە چيا دىنا. كرىكارەكانى ويتۆل ناچار بوون بۆ كۆكردنەوھى پياز بچنە كىو پارە و ھەندى دەلین چاخىرجالى و ويتۆلەكان لەوێوھ بوونە ئاشناى يەك. يەككە لە راستىيەكانى ئەو كات، ناسرانى چاخىرجالى بوو لە ئەوروپا و لە ھەمووان پترىش لە لەندەن. رۆژنامەكانى لەندەن و پەرلەمانى "عەوام"ى

***** يلخى *****

به ريتانيا كه يفيان به چاخيرجالي هاتبوو. رۆژنامه كان باسى به سه رهاتنه كانى
ئەويان دەنووسىيەوه. له دوايين سالا كانى حكومهتى عوسمانيدا، ئەو
رووداوانه به شىتێكى ئاسايى دادهنرا.

ويتۆله كان له ئەزمير پياوى چاخيرجالي بن و دوايش رۆژنامه كانى ئىنگليز
ياخيهكى توركيایان خوش بوى. ئەو رووداوانه شياوى ئەوهن لىيان
بکۆلرێتهوه.

مێژوونووسه كانى ئيمه دهتوانن و دهبى ئەو رووداوانه باش و ورد بخوينهوه
و بزائن چۆن بوو له و سهردهمدا ئىنگليز رۆژ به رۆژ گهورهتر دهبوو، بهلام
ئيمپراتۆرى عوسمانى له توپهت دهبوو. بهلى دهبى سياسهتى ئىنگليز و
دهستيه وردانه كانى له رۆژهلاتى جيهاندا روون بکړينهوه و بناسرين.

چاخيرجالي يان ههروهك ئيمه دهيناسين، ياخيهكى ئاسايى بوو، يا
داردهست و پياوى ئيمپراتۆرى ئىنگليز. دهبى ئەوهش روون بکړينهوه.
دهبى مێژووى ياخيگهري و ئەفهگهريتي له ئاناتۆلى و ناوچهى ئيزههه تاوتوى
بکړيت. دهبى گرنگى به و بابته بدرى. ناکرى بللى ههموو ئەفهكانى ئاناتۆلى
يان مهرد و جوامير بوون يان دارهدهستى دهرهههگ و بهرپرسانى حكومهتى
ناوهندى. له وانهيه ههنديكيان دارهدهستى بيگانانيش بوويين.

ههچۆنێك بى، كاميل پاشا نارهههت بوو. دهى چ دهكرا؟ ئەو پىي وابوو،
ئەو فیتنهيه به چەند جەندرمەيهك نابێتەوه. ئەگەر چاخيرجالي قايل بوايه،
پاشا دهيتوانى ئەمرى لىبوردنى بۆ وهگرى. ئەوه فكرێكى باش بوو.
سهردانى ئيزه و ئەويى كرد و دراوى بۆ خوش كرد. ههموو كاروبارهكانى ريك

***** يلخړ *****

خست. چاخيرجالی بهر ليږوردن كهوت، به لام باشه ئه ي چاخيرجالی خوی ديه وي ليی ببوون؟ ده بي له وهش تيښگه ين.

همو ئه و رووداوانه، هه وله کانی کامیل پاشا بو ليږوردن له چاخيرجالی و هه ولدان بو دوزينه وهی، په يتا په يتا ده گه يشتنه وه ئه فه. چاخيرجالی به که م روژ حه زی لی نه بوو ياخی بيټ. ناچار کرابوو بجيټه چيا. ناچار يان کړدبوو ئه و ريگه يه بگريټه بهر. به که م روژ که باسی ليږورده که ي بيستبووه، له چيا بوو. له راده به دهر خو شحال بوو. هه رای کړد:

- پاره مان چه ند هه يه حاجی؟

- چوار هه زار.

- ده بي پتر بي حاجی. وا نييه؟

حاجی له چهر بوو. قايل نه بوو تاقه قروشيکی به فيرېو بدا. ته نانه دږی دابه شینی پاره به سهر ديها تييه هه ژاره کانيشدا بوو. له حالیکدا ليتوی ده له رزين، وه لامی داوه:

- به لي ئه فه م، پتره.

- حاجی زوو به و برېو دووه زاری به سهر گوندييه هه ژاره کاندا دابه ش بکه...

- حاجی ملی بادا:

- نييمه وا خه ريکين به ره و خوار داده گه رپين، چما ده کړی به بي پاره بږين؟

ده کړی نه فه ی من؟

چاخيرجالی تووپه بوو:

- ده کړی. تو هه قت نه بي. برېو خيرا دابه شی بکه و بگه پړوه. به يه ک دوو

په لامار، جيی پر ده که يينه وه.

***** يلخى *****

له خوشييان به دهورى چياكه دا دهخولايه وه. دواى ئه وهى بوو به چاخيرجالي مه مه ده ئه فه، چه نده باشه ئىستا له چيا بچيته خوارى و به ئاسووده يى بژى! ژيانىكى ئاسووده؟ به لام شتى وا ده بى؟ ئه گه ر كاميل پاشا مه رجه گانى ئه فه قه بوول بكا، ده بى. چه ند باش ده بى. ئه و پياوهى مه رگيز مه ست و نيه تى خوى ئاشكرا نه ده كرد، ئىستا وه ك مندالايك له خوشييان هه لده به زى. ريك وه ك مندالايك.

ئه نگچى لايه نگرى لايوردن نبون. هه ر پتيان خوش نه بوو له چيا بچه نى. ئه نى ئه نى به پياو ده زانى؟ ئه ي چۆن بژيين؟ ديسان ده بى. ديسان به سهر بى و ديسان پياوى حویمه ت سوو ده بيان به. به يانده توانى ئاوا بژيين، به لام ئه نى به پياو ده زانى. ئه نى به پياو ده زانى. چيا به بى ئه فه بو ئه وان ده بووه زيندان. تازە، ئه وان هى ملکه چيش نه بوايه ن، له وان به بو ئه فه بيانكوژى.

پياوه گانى "مستر ويتول"، چاخيرجاليان تيگه ياند، كه لايوردنه كه قه بوول بكا و بيته خوارى. چاخيرجاليش قه بوولى كرد، وه فديك بو دانوستان بيتنه چيا. ئه و وه فده ده بوو گوپيان له مه رجه گانى چاخيرجالي بى و به حكومه تى ناوه ندى رابگه يه نن.

حكومه ت وه فده كه ي هه لباژارد. وه فده كه برىتى بوون له مستير ويتول، قايمه قامى ئوده ميش و له ده ره به گه گانيش "عاره فاغا" يان ديارى كرد.

يه كه م مه رجي چاخيرجالي ئه وه بوو، مستير ويتول به نوينه رايه تى ئه و، له گه ل حكومه ت دابنيشى بو دانوستان. مستير ويتول قه بوولى كرد ببيتنه بريكارى. جگه له يه كه م مه رج، كۆمه لايك مه رجي ديكه شى دانا، ئه و مه رجان ه

***** یلخر *****

شیاوی لی وردبونه وه: لیبوردنه که نابئی ته نیا چاخیرجالی بگریته وه، به لکو دهبی هه موو پیاوه کانی بگریته وه. به هیج جوړی و به هیج تۆمه تیک نابئی راوه دوو بنرین. چاخیرجالی و پیاوه کانی وهك جاری جاران چه که کانیا ن هه ر پی بی و تفه نگچییه کان له گوندی "ئاچاوا"ی سه ر به ناحیییه ی "چینی" نیشته جی ده بن. هیج پیاویکی حکومه ت، به تاییه تی جه ندرمه و پیتاک وه رگر نابئی به لای ئه و گونده دا بین. چاخیرجالی خوی پیتاک کو ده کاته وه و ده بنیژی. هاتنه خواره وه له چیا ده بی له "بیرگی"یه وه بی. پادشا خوی لیبوردنه که دهرده کا و ئه مره که شی خوی ئیمزای ده کا. له کو تاییشدا، چاخیرجالی، جگه له وه، هیج شیوه یه کی دیکه ی قه بول نییه.

چاخیرجالی ماوه یه کی زۆر له گه ل وه فده که ی حکومه ت وتووژی کرد و مه رجه کانی خوی ریز کردن و پیی دان. کامیل پاشاش له گه ل ئه سته مبول قسه ی کرد. پادشا خوی فه رمانی لیبوردنی دهر کرد. هه موو مه رجه کانیشی قه بول کرد و جگه له وه ش چاخیرجالی وهك فه رمانده ی پاسه وانه کانی ئه و ناوچه یه دیاری کرا. بۆ ئه وه ش ده بوو هه ر مانگه ی سی سکه ی زیتر وهك مووچه وه رگری. هه ر پیاویکیشی مانگانه سی سکه ی بۆ دیاری کرا.

رۆژکیان چاخیرجالی له گه ل پیاوه کانی هاتنه بیرگی. ئه فه له دهم ریکا و ده وری میوانخانه حکومه تییه که پاسه وانی دانابوو. پاسه وانه کانیش تفه نگچی خوی بوون. به وپه ری سه ربه رزی و شانازییه وه هات و له دیوه خانی حکومه تدا میوان بوو. له وی حه سه ن پاشا ده قی لیبوردنه که ی خوینده وه. چاخیرجالی به دلکی خوش هاته خواری. تفه نگچییه کانی هه لگرت و له بیرگی وه دهر که وت.

***** یلخی *****

هەر به راستی دیمه نێکی سهیر بوو. چاخیرجالی به سواری ئهسپ له پێشهوه و هه موو تفه نگچیه کانیشی به دوویدا گۆرانییه کی شادیان ده چری و ده رۆشتن. جاروباره ش ئهسپیان لینگ ده دا و ده یان کرده کێپرکی. شه وی له ئۆده میش مانه وه و به یانی دیسان که وتنه وه ری. به ره و "یه نی بازار" ده هاتن.

چاخیرجالی هەر له مندالییه وه شاره زای یه نی بازار بوو، به لام ئیتر له و کاته وه نه چوو بووه ئه وی. باشه بۆ ده هاته یه نی بازار؟ یانی ده یویست خۆی بنوینی؟ ده کری بلتی نا. ئه فه پیاوی خۆنۆندن و هه پوگیف نه بوو. هەر له خۆشیان نه یده زانی چ بکا. ده یویست شار به شاری هه موو ئه وه ره یه بگه ری. پارێز و سلکردنه وه ی به لاوه نابوو. حه زی لی بوو هه موو جیه ک بجی: ئه زمیر، ئایدین، به رگاما، مانسیا... هەر هه مووان به سواری ئهسپ، له حالیکدا تفه نگه زیونشانه کانیاں له سه ر ئه ژتویان داناهه، به ئه زمیردا ده گه رپن... خه لک بۆ سه یرکردنیاں له هه ردووبه ری جاده که ریز ده به ستن... له شه قامه کان، ده رزی هه لاوی و ده عه رزی ناکه وی... رێک وه ک ئه و کاته ی سه رکۆمار دی، به لام سه ره پای لیبوردنیش، حکومه ت له وانه یه قه ول و به لینه کانی بشکینی... هەر وه ک پێشتریش له ئه زمیر و ئایدین نامه ردیی له گه ل چه ند ئه فه یه کی دیکه دا کردبوو و کوشتبوونی.

له بیرگی و ئۆده میش، پێشوازییه کی بیۆینه یان لی کرا. خه لک به پانه وه، به ژن و پیاو و گه وه و بچوکه وه له مال هاتبوون ده ری چاخیرجالی ببینن. ته نانته گوندیه کانی ده رووبه ر و ره شمال نشینه کانی چیا نزیکه کانیش له وی بوون.

***** يلخى *****

يەنى بازار شويىنى پياوھ ئازاكان بوو. مەيدانى چارەوى و ئەسپان بوو. ئەفە زۆرى چاگە لەگەڵ خەلگى يەنى بازار كوردبوو. زۆرى پارە بۆ ناردبوون. زۆربەى كچانى يەنى بازار بە پارەى ئەفە جىازيان كړيږو و مېرديان كوردبوو. ئەفە پتر لە ھەموو شويىنيك، دەستى ھەژارنى يەنى بازارى گرتبوو. ھەر بۆيەش چاوھپوانى ھەبوو، خەلگى ئېرە لە ھەموو جېيەك زياتر بە پيليەوھە بيتن. يەنى بازارپيەكان دەيكەنە ئاھەنگ و خوښى. ئەمۇ بۆ ئەوان رۆژىكى مەزنە، چونكە ئەفەيان دى.

خەريك بوون لە يەنى بازار نزيك دەبوونەوھ، بەلام كەس بە پيليانەوھ نەھاتبوو. ھېچ دەنگىك نەبوو. چاخىرجالى سەرى سووپ ما. يانى چى؟ ئىستا دەبوو قىامەتيك بوايە ئەوسەرى ديار نەبى، بەلام نا.

مەسەلەكە ئاوا بوو، كاتى چاخىرجالى بەرەو يەنى بازار دەھات، شوانتيك دەبييني و بە ھەلەداوان لە چياوھ دادەگەپى و خوى دەگەيەنیتەوھ ئەوى و بە خەلگەكە دەلى:

" ھەر ئىستا چاخىرجاليم ديت، بە پياوھكانىيەوھ بەرەو ئېرە دەھاتن. ھەمووشيان چەكدار و بە سواری دەھاتن. بى و نەبى شتيكى خراپى لەبن سەرى دايە. "

ئەگەر چاخىرجالى مەبەستىكى خراپى ھەبى، دەبى چ بكن؟ پياويكى وەك چاخىرجالى ئەفە بە رۆژى رووناك بەو ھەمووھ تەنگچيەوھ دەھاتە بازار، دەى ديارە نىيەتيكى خراپى ھەيە. خەلك شلەژان. لە پيشدا ھەمووان لە گۆرپەپانى شارۆچكەكە و لە بەردەم بنكەى پۆليس كۆ بوونەوھ. دوايى كە ديتيان پۆليس بۆوھى نابى پشتى پى ببەستن، بلأوھيان كرد و ھەر كەسە و

***** يلخى *****

چۆۈ ماله كەي خۆي. دەرگاي ماله كانيان داخست و كهله مئرديان هاويشته پشستى. جەندەرمەش لە يەكئ لە ژوورەكانى بىنكه كه ياندا كۆ بوونەوہ دەرگاكه يان گالەدا. دەرگوت ئەزمير يەنى بازاري ئاگادار نەكردبۆۈه كه لە چاخىرجالى خۆش بوون.

كاتى نيوەپۆژە بوو، كه چاخىرجالى گەيشتە يەنى بازار. چىيى پتر دەچوۈه پيشى، پتر سەرى سووپ دەما. هەست و خوست نەدەهات.

- حاجى ئەۋه يانى چى؟ چ بەلەيك بەسەر يەنى بازاريەكان هاتوۋه؟ ليرە رويشتوون؟

- نازانم ئەفەي من. منيش واقم وپ ماۋه.

- باشە پيت وايە چ قەوماۋه؟

- چووزانم ئەفەي من. كەسيش ديار نيبە لىي بپرسين. هەر دەلىي شارۆچكەكە چۆل كراۋه.

هاتنە گۆرەپانەكە. لە ناۋەندى شارۆچكە چۆلەكەدا سەرگەردان مانەۋه. هەر دوو سەگيان ديت كە مئومۆيان بوو و بە كۆلانتيكدا سەروخواريان دەكرد. پشيلەيەكيشيان ديت لە ديۋارى حەۋشەيەكەۋه خۆي فري دا و چوۋه نيو باخچەيەكەۋه.

- چ قەوماۋه؟

- ۋەللەمى ئەقلم نايبىرى، نازانم.

- با بچينە بىنكه ي پوليس.

چوون. حەمە شۋان دابەزى و لە دەرگاي پوليسخانىكەي دا، بەلام كەس ۋەللەمى نەداۋه. چاۋەپوان بوو.

***** يلخى *****

- كەس لىترە نىيە ئەفە.

ھاتنە مىوانخانە حىكرومىيەكە. ئەۋىش چۆل بوو. چاخىرجالى نىگەران بوو. تۈزىكىش ترسابوو. تا ئىستا شىتى ۋاى نەدىبوو، ھەر بېرىشى لى نەكردبۆۋە. خەلگى شارۋچكەيەك لەنەكاو بىز بىوون.

ئەفە لە پىشەۋە و تەنگىچى بە دوايدا چەند كۆلانىك گەران، بەلام كەسيان نەدى.

- كۆرە دە شىتىك بلى حاجى!

- جا بلىم چى ئەفە.

بە سەر ئەسپەۋە، ھەموو كىر و بىدەنگ بىوون. ئاخىرىيەكەى چاخىرجالى سەرى ھەلىنا:

- بىرۋىن حاجى؟

- با بىرۋىن. ئەۋە چ رۆژىك بوو رامانېرد ئەفەى من؟

دېرېۋىنگ بىوون بىرۋىن يان نەپۇن، كە لە دوورەۋە "مستەفا عەلى" پەيدا بوو. ئەفە ھەر چاۋى بەۋكەۋت، گەش بۆۋە. ھەراى كرد:

- كۆرە ۋەرە ئىترە مستەفا عەلى. ئەۋە چ باسە؟ يەنى بازار چىلى لى قەۋماۋە؟

مستەفا عەلى ھات و لەبەر دەم ئەفە راۋەستا. رەنگى بە روخسارىيەۋە نەما بوو. زمانى شىكا بوو.

- شىتىك قەۋماۋە مچە؟ شىتىكى ناخۇش قەۋماۋە؟

***** يلخى *****

- نا، ئەفەم.
- ئەى ئەۋە چىيە؟
- تۆ ئەفە...
- قسە بکە کافر.
- تۆ... تۆ...
- كورە دە قسە يەك بکە سەگباب.
- كە خەلك زانىيان تۆ دىيى، خۆيان شار دەۋە. ھەندىكىشىيان رايان كوردوۋە بەرەۋ چيا.
- ئەى خۆت لە كۆي بويى؟
- ئىمە كارمەندەكان لە يەككىك لە ژورەكانى ئىدارەدا كۆ بووينەۋە.
- ئەى جەندرمەكان؟
- ئەۋانېش لە بىنەكەياندا خۆيان شار دەۋە و لە ژورەۋە دەرگايان داخست.
- ئەفە ھەم پىي سەير بوو، ھەمىش پىي خۆش بوو.
- دىوتە حاجى؟ كاروبارى ئىمەت دىۋە؟
- ئەفە گوتى:
- مستەفا، بېرۇ بە جەندەرمەكان بلىيىن. ئىمە ميوانى ئىۋەين. يانى لەلای ئىۋە ئاۋا ميوانداری دەكەن؟
- مستەفا چوۋ ۋ ھەموۋى بۆ جەندەرمەكان گىرپايەۋە. لە لايەكى دىكەۋە لەۋ مەۋدايەدا سەرۆكى بىكەش لەگەل ئەزمىر قسەى كوردبوو و بىستىۋويەۋە كە

***** يىلخى *****

چاخىرچالى بەر لىيوردن كەتتوۋە. ھەر بۆيە جەندەرمە و خەڭ وىكپا لە
مالەكان ھاتنە دەرى و روويان كىردە كۆلەنەكان. دواى ئە و ترسە گەرەيە،
خۆشپىيەكى گەرە بەسەردا ھات. سەعاتىكى نەبرد، يەنى بازارپ پىر بوو لە
خەڭ. كۆلەنەكان ھەر جەمەيان دەھات.
چاخىرچالى ئە و شەۋەى لە يەنى بازارپ رۆژ كىردەۋە و بەيانىيەكەى چۆۋە
ئاۋايى.

۹

چاخیرحالی هم ناوبانگی به هم مو و لاتدا بلو ببوو و هم توله ی باوکیشی کردبوو. دوایش توانیبوی واز له یاخیکه ریئی بیئی. خوی له بنی پانوه هر حزی له یاخیکه ری نه بوو. هه لومهرجی ژیان و نامه ردییه کانی حکومه تی ناچاریان کردبوو دهست بداته تفهنگ و بجیته چیا. به لام ئیتر ئیستا نازاد بوو. ببوو سه روکی پاسه وانه کانی ناوچه که و پیاوه کانیشی به ده ورپیه وه بوون.

چاخیرحالی کابرایه کی تیگه یشتوو بوو. هه مو هه ولی بو ئه وه بوو، کهس نه زیهت نه دا و زیان به کهس نه گه یه نی. له وه ته ی له شاخ هاتبووه خواری، کاری به کاری که سه وه نه بوو و وه که خه لکی ناسایی ده ژیا. ته نیا وازی له نیشانه داکردن نه ده هینا.

***** يلخړ *****

نښانه شکاندن و سپرگرتندا شاره زما بېوو، دهرزیی هله دده گرت، به لّام حه زی لی نه بوو رڼڅک له رڼڅان بچیته وه شاخ، به لّام نه گه رڼڅک ناچار بی دیسان ملی چیا بگریته وه، به لی، ده بی نه وه ش له بهرچاو بگری. که وایو پیویسته هروا له نیشانه شکاندن و تهغه کردنی بهرده وام بی. نه و یاخیانه ی له شاخ هاتبونه خواری و تهنکیان وه لاهه نابوو، دواپی که ده گه پانه وه شاخ، زور زوو وه که وراو ده کران. راسته ئیتر حه زی له شاخ نه مایوو، به لّام هه رچونیک بی نه ده بوو چه که کی دابنی. کی چووزانی له داهاتوودا چی به سهر دی. ده بی بیر له دواروژیش بکه یه وه.

مه زراکه ی به رامهر ماله که ی خوی کریوو و ده یه ویست بیکاته باخچه. ژنی هینابوو. "ئیزار" ی ژنی، باشتیرین ژنی ناوچه که بوو. هه رچی خه لکی گونده که بوو، به و زه ماوه نده دلخوش بوون. خه لک ده یانگوت:

- هه ر به راستی ئیزاریش بوخوی نهغه یه کی ته واهه. پیای وک چاخیرجالی هه ر ده بی ژنیک وک ئیزاری هه بی.

هه ر به راستی ئیزار وک پیاو وایوو. نهغه ی خوی به دل خوش ده ویست. کاروباری باخ و ماله وه ی هه موو ده کرد.

نهغه، کاتی هاتبوه خواری، کاری به کاری که سه وه نه بوو. نه یده ویست خو له هیچ کاریک هه لغوتی، به لّام خه لک ده ستیان لی هه لته ده گرت. هه موو رڼی، سکالایان دینایه ماله که ی:

- فلانه ناغا زه وییه که ی لی زهوت کردووم...

- هه ژارم و ناتوانم که که م به میرد بدهم...

- جهنده رمه ی فلانه زولمیان لی کردم...

***** یلخر *****

- من کابرایه کی هه ژارم ئه فه. فلانه کهس، تاقانه کوره که می به ناهه ق کوشت. ماوه یه که هه ر دانی به جه رگیدا گرت. خۆی له هیچ شتی هه لئه ده قورتاند، به لام ناخری رۆژێک وه خۆ هاته وه و دیتی ناتوانی ئه و زۆلم و زۆره ببینی و بێده نگیش بی. سهیری کرد، ئیتر ناتوانی چا خیر جالی بی.

- چما تۆ ئه فه نی؟ چما له ئیمه نی؟ خه ریکن زۆلم ده کهن ئه فه. زۆلم ده کهن. ئه فهش هه م له چیا و هه م له گوندیش ده بی ئه فه بی، به لام تۆ...

- من بێوه ژنیکم ئه فه. کوره کهم چووه یه مه نی و نه که پاوه. چووبووه سه ربازی و ئیتر ئه و سه ره ی بر دی نه یه ئنایه وه. "خه لیل ئاغا" مه زراکه ی له چنگ ده ره ئتام. خۆم و بووک و نه وه کانم برسی و سه رلی شیواو ماوینه ته وه. چوومه پایته خت و شکایه تم لی کرد، به لام ئه و ئاغایه و پاره و سامانی هه یه و ده وه له مه نده. جا کی باشاری ده کا؟ له سه د ده رگام دا، ده سستی حاکمانم رامووسی ئه فه، پێیانم ماچ کرد. گریام. گوتم ئه و مه زرایه هیی چه ند هه تیوه. چما ئیوه پیاوی دادگا نین؟ حوکه مت باوکیانی برده یه مه ن و به کوشتی دا. چه ند سالان به دادگا کاندایه سه رگه ردان و سه رلیشیواو بووم ئه فه، به لام هیچی لی شین نه بۆوه. نالینم کاری له به رد کرد و کاری له دلله ره که ی دادوهره کان نه کرد. چاومان له بستۆکه زه وییه ک و پارووه نانیکه ئه فه م. هه موو چاوی هیوامان بریوه ته تۆ، ئه فه ی من. ئه گه ر تۆ فریامان نه که وی، روو له کوئی بکه ین؟ بچینه قاپییه ی کی؟ ئه گه ر هه قمان له ئاغای نه ستینییه وه، به ردێک له ملم ده به ستم و خۆم له بیرێک ده هاویم. خۆم ده کوژم و خۆم ئاسووده ده کهم ئه فه. کوپم له یه مه نی بمری و زه وی و زارم له ده ست بچی و هه تیوم برسی و رووت بن، ئیتر چ هیوایه کم به ژیان هه بی

***** يلخى *****

ئەفە گيان؟ لەگەڵ تۆمە ئەفە... بۆچی بووئەتە ئەفە؟ چما ئەفە نابى لە رینگى پاراستن و ئەستاندەنەوى مافى مافخوراواندا تى بگۆشى؟ ئەفە واتە پشت و پەناى مافخوراوان. ئەفە واتە باوكى ھەتيوان. ئاوايان بە ئيمە گوتوو ئەفە. سەبەينى ھەيتوھگانم دینم و لە مالەكەى تۆ بەرەللايان دەكەم. ئەوھى ئەفەيە، دەبى بزانی بۆچی بووئەتە ئەفە. مەزراكەمان لە خەلیل ئاغا بستینەوھ. يان مشووریکمان لى بخۆ. ئەگەر ئەفەى، ریشوینى ئەفەيى بزانه و ئەگەر ئەفەش نیى، دەریكەى ئیراز لەپى بكە و كۆلوانەكەى لەسەرت بنالینە و وەك من خۆت بە بیوھژن بزانه... تىگەيشتى ئەفە؟ ئیتر ئەفە مەزراكە لە خەلیل خان دەستینیتەوھ و دەیداتەوھ خاوەنە راستەقینەكەى خۆى.

ورده ورده ئەفە جىگەى مەحكەمە دەگریتەوھ. حكومەتیش ئەوھ دەبیسیتەوھ. حكومەت ورده ورده ترسى لى دەنیشى. چما قەبوول دەكرى يەكێك بۆخۆى حكومەت دروست بكا و ببیتە ملۆزم لە ئاغاكان؟ دەبى مشووریکى بخورى. دەبى بیانوویەكى لى بدۆزنەوھ و بۆ تاھەتایە ئەفە بیدەنگ بكرى.

كردهى ئەفە، ئاغاكانى ناپەھەت دەكرد. ئاغا و دەرەبەگى ناوچە پێیانخۆش نەبوو كەس لەمپەریان بى. چما مەملەكەتێك چەند حكومەتى دەوى؟ چما دەكرى لە نێو ھەناوى دەولەتدا، دەولەتێكى دیکەش دروست بكرى؟ نابى نا، بەلام ئەى دەولەت چ دەكا؟

چاخیرجالى كە لە شاخ بوو، بەلامى گيانى ئاغا و جەندerman بوو. ئیستاش كە ھاتووئەتە خوارى، كارى ئاوا دەكا. دەبى رییەك بدۆزنەوھ. ھەرچۆنێكى بى،

***** پلخړ *****

رؤښتک ريگا چاره يه ک هر ده دوزږته وه. ده بې چاخير جالی و مه حکه مه سهر به خوکه ی له ناو بچن، به لام ده بهرگ و ناغا که زيانيان پيگه يوه، راناوه ستن. تاقه ت ناهيتن. چه قویان گه يوه ته نيسقان و ده بې مشوورتيکی بخوري.

له نه فله کونه کان کي ماوه؟ کام نه فله دوزمني چاخير جالييه و چاوی پي هه لئايه؟ کي ده تواني بهر هنگاري بيته وه؟ کي هه يه له چاخير جالی نه ترسي و ده رقه تي دي؟

"چامليجالی حوسين" يان هه لبرارد. چامليجالی دوزمني چاخير جالی بوو. چهند که س له و ياخي يانه ش که دوزمني چاخير جالی بوون، کوی کردنه وه و چيای گرت. يه که م شتيکی کردی، خوشک و کهه که ی چاخير جاليی کوشت و نه و جار ليی راسپارد:

- چيمه له چياین. نه گهر خوټ به پياو ده زانی، وهره و ټوله مان لي بکه وه. چامليجالی حوسين به و کاره ی، له راستيدا به تيريک دوو کتلی شکانديوو. يه کيکیان نه وه ی دوو که سی چاخير جاليی کوشتبوو، دوو هم نه وه ی که، ده يه ويست چاخير جالی ناچار بکا، وه شويني بکه وي.

يه کيک له گه وره ترين هونه ره گانی نه فايه تی، له وانه شه نه وي هره گه وره که ی نه وه بوو، که له بهر دوزمن هه لده هاتن و دوزمنيان ناچار ده کرد، وه دواي که ون. جا نه و جار خويان به ناسووده یی له بوسه دا بوی داده نيشتن و که دوزمن نزيک ده بووه، ده يانکوشت. هر نه وه ی چاخير جالييش به سهر گروبان حه سه نی هيناوو.

- رات چييه حاجی؟ ده بې چ بکه ين؟

***** یلخر *****

- جا بلیم چی ئەفە؟ هەر دەبی لەسەر هەست یین. نابێ وەشوین چاملیجالی بکەوین. چونکە بیت و برۆین، بە قازانجی ئەو. بەچاوی بەستراوە وە لە داو دەکەوین. ئەو روون و ئاشکرایە.

- ئەی خوشکە کەم؟ تۆ ئەی خوشکم نەکە مەو؟

- دەبی وای لێ بکەین، ئەو بە دووماندا بێ. دەزانی زۆر هەلەیه یاخییەك راو بنێ. جا لەبەر هەر شتێک بێ. خۆت دەزانی چاملیجالی چ سەیه کی نامەردە. دەیهوێ لە ناومان بەرێ و خوشی بێ خەنیم بێ. نابێ بکەوینە داوی.

چاخیرجالی دێدۆنگ بوو. نەیدەزانی چ بکا. هەمووان دەلی، کۆپە سەیری ئەو چاخیرجالییە نامەردە بکەن. چاملیجالی خوشک و کۆپی کوشت، داواشی لێ کرد لە گەلی بەشەر بێ، بەلام ئەو نەیتوانی بچێ... ئەگەر شتێکیشی کردبای، بەپێی خۆی لە داوی دەکەوت و دەکوژرا. ئەو شەو خەوی لێ نەکەوت.

بەیانییەکی یەکی دی هەوالی هێنا:

- ئێمە چاملیجالی حوسێن ناردووینی ئەفە. دەیگوت پێت بڵێین دوو رۆژە چاوەرێتە. دەیگوت زۆر خۆت مەگنخێنە. ئەگەر ئەفە، وەك ئەفەیهك بجوولێو. حەیا ی ئەفە مەبە.

چاخیرجالی کە ئەو هەوالەیی بیست، ئێتر دەهری بوو. لە داخان وەك مەست و سەرخۆشانی لێ هاتبوو. نەیدەزانی چ دەکا و چ دەلی. بانگی حاجیی کرد:

- تەنگچیەکان ئامادە بکە حاجی. لەو پتر خۆ راناگرم. هەر تەواو بیتغیرەت بووم.

- بەلام ئەفە ی من...

***** یلخی *****

- گویم له هیچ قسه یه ك نابی حاجی. جه ندرمه كانیش ئاگادار بكه وه. نه وانیش ده بی بین.

- خۆت چۆنت پی باشه با وابی نهفه.

یه كه م جار بوو نهفه خۆی به شه پۆلی كه فوكوله كانی ده سپارد. یه كه م جاری بوو ده یه یشت ههستی به سهر نه قلیدا زال بی. له ناخه وه رووخابوو. ههستیك له ناخه وه هانی ده دا، به بی بیرلیكردنه وه و شه نوكه و كردن، بجوولیتته وه. ده ترسا. ده یزانی به پیر مه رگه وه ده چی، به لام ناچار بوو مل بۆ نه و مه رگه كه چ بكا.

تفه نگچی ئاماده بوون. جه ندرمه ش به شوین چاملیجالییه وه بوون. شه وی كه وتنه ری. چاخیرجالی پی و ابوو خه نیمه كه یان ته له و داویکی به ربلاوی بۆ ناونه ته وه. هه ربۆیه جه ندرمه كانی خسته پیشه وه. خۆی و تفه نگچیه كانیشی به دواياندا وه پئی كه وت، به لام چاملیجالی ته له ی نه نابۆوه. له سه رووی شیویكه وه، له نیو ره وه زه كان چاوه پئی دوژمنه كه ی بوو. پی و ابوو كاتی چاخیرجالی ده گاته نیو شیوه كه، ئیتر ته واو ده كه ویتته بهر دهستی. چاخیرجالیش نه وه ی ده زانی هه ربۆیه جه ندركه كانی خستبووه پیشه وه و خۆی چاوه پئی بوو بزانی چ دهقه ومی. له و ده موساته دا یه كێك له و ئاغا یانه ی دوستی چاخیرجالی بوو به خۆی و سی تفه نگچیه وه گه یشتی و تهقه دهستی پی كرد.

جه ندرمه تهقه یان دهستی پی كرد. چاخیرجالیشیان له گه ل بوو. چاملیجالی نهیده ویست تهقه له جه ندرمه كان بكا. هه ولی ده دا هیچ جه ندرمه یه ك خوین له لووتی نهیه. هه ردووك لا به گیان و دل شه پران ده كرد. هه مووان لییان

***** یلخر *****

سور بوو هر کس توژی خه ساردبی، ده کوژی. هه وئیان ده دا
به رامبه ره که یان توو په بکه و وای لی بکه گوی نه داتی و پاریز به لاوه بنی.
جنیویان به یه کتری ده دا.

چاملیجالی حوسین:

هوی چاخیرجالی، من پیم وابوو پیاوی. ئیستا بوم ده رکوت خوت له پشت
جه ندرمان شاردوو ته وه. و اباشتر بوو ژنه که تت هینابایه.

چاخیرجالی:

— ئای له و ده ورزه مانیه، کابرایه کی دایکی حیز و بی غیره تی وه
چاملیجالییش دهیه وی بیته نه فه. دهیه وی لیمان بیته پیاو. نه گه توژه
غیره تیکت هیه خوت ده رخه. بو له پشت به ردان خوت هه شاردوو دایک
حیز. خوت نیشان ده.

له و جو ره شه پانه دا، نه و که سه ده یبرده وه، که پتر دانی به خویدا گرتبایه.
هر که س توو په بویه و کاریکی که رانه ی کردبا، ده پیکرا.

ده مه ده می ئیواره بوو، که ده سته یه که جه ندرمه ی دیکه ش گیشتنی.
چاملیجالی که مارو درا، که مارو که ی جار به جار به رته سکت ده بووه. چیی پتر
بازنه که یان لی ویک دینایه وه، جنیوه کانیش پیستر ده بوون.

له و کاته دا تهنه گچییه کی گه نه به ناوی عوسمانه چکول، خوی پی نه گیرا.
گه نه بوو و که فوکول هه لیگرتبوو. نه یوانی جنیوه کان قه بوول بکا، هه ستایه
پی و ته قه ی له چاملیجالی کرد. چاملیجالی زور نه نگیوه بوو. ده یوانی له
ناسمانی له چاوی بالنده ی بدا. به فیشه کیک عوسمانه چکولی بیده نگ کرد.

حاجی:

***** یلخ *****

- پیم کوتی، نه فه. نه مگوت؟

عوسمانه چکۆل سۆمای چاوی نه فه بوو. له هه موو تفه نگچییه کانی گه نجتر و
نازاتر بوو. نه فه تیک چوو. ناگری له جهرگی بهربوو. قرچهی له هه ناوی هات
و دهستی شل بوون. ئیتر نه قه ی پی نه ده کرا. له وه پتر له چاملیجالی
نه چووه پێشی. که شه و داهاات، چاملیجالی بۆی ده رچوو.

به یانی نێردراویکی دیکه هات:

- چاخیرجالی نه فه، چاملیجالی له فلانه شوین چاوه پێته و ده لێ نه گه ر
پیاوی، بۆم وهره، به لام له پشت جه ندرمانه وه نا. نه گه ر ئازای خۆت وهره
با لێکی ده رکه یین.

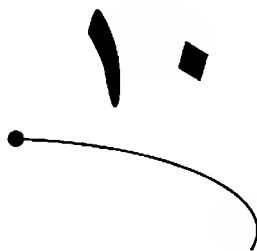
حاجی مسته فا:

- مه پۆ نه فه. خۆ مه ر تۆ نی به ته نی. کوپه تفه نگچییه کانیشنت له به ر چاو
بی.

نه فه:

- با برۆینه وه حاجی. چارمان نییه. من به سه هوو چووم. کوژرانی
عوسمانه چکۆلێش خه تای من بوو.

له وه ته ی چاخیرجالی له چیا هاتبووه خواری، چیا پر بېووه له ورده یاخی و
کژنه یاخی. سی چل دهسته تفهنگچی و سه د، سه دپه نجا یاخییه ک. هر
هموو تفهنگچی و یاخییه کانیش به خوینی سهری به کتری تینوو بوون، به لام
چاملیجالی به لای لابه لا بوو. چاملیجالی له بن بالی "ساق به گ" ی کوپی
"علی پاشا" دا بوو. له لایه کی دیکه وه، ویتول و سه عیدپاشای کوپی کامیل
پاشاش پشتمی چاخیرجالیان ده گرت.

کورانی کامیل پاشا رقیکی زوریان له حاجی علی پاشا بوو، چونکه له سهر
قازانجه کانی نه و ناوچه یه ک کیشه یان پیکه وه هه بوو. نه و کیشه یه ش وای
کردبوو نه وان رقیان له چاملیجالی بی.

***** یلخى *****

ئەگەر چاخىرجالى لە دەشت و گوند بى، بەرەقەتى چاملىجالى نايە. دەبى
كارىكى وا بکەن، چاملىجالىيش بىتە خواری. دەبى ئەمرى لىبوردن بۆ
چاخىرجالى دەربکرى و ئەویش وەك چاخىرجالى بکرىتە سەردەستى
پاسەوانانى دەشتى. ئەو کات بە میوانى حکومەت دادەنرى و دەبى بە
گەرموگوپى پىشوازی لى بکرى.

چاخىرجالى ئاگای لە ھەموو شتەك بوو. ئاگرى رقیك لە دلیدا بلیسەى دەدا.
ئەگەر جارى جارەن لە رقى لە چیا بوو، یان لى دەترسا، ئىتر ئەمجارە کۆی
بە باشتىن شوین دەزانى. ھىچ چارى نەبوو. بانگى حاجى کرد.

- حاجى!

- ھەرموو ئەفەم.

- دىسان ناچارمان دەکەن حاجى. ناچارمان دەکەن.

حاجى زۆرى پى خوش بوو تەفەنگچىيەکان لەو بىکارىيە وەگيان ھاتوون.
ئىستا دلایان خوشە، دىسان دەچنەو پیاوکوشتن و تالانچىتى. دىسان ئاغا و
دەرەبەگ و خواپىداوان وەگريان دەخەن. ئىتر ئۆکەرى بەگەکان نابن.
سەریان قىت رادەگرن و سىنگيان دەردەپەپىتن و دەبنە شمشىرکى تىژ
بەسەر بەگەکانەو.

- حاجى!

- ھا، ئەفەم.

- سبەى چاملىجالى لە چیا دىتە خواری. میوانى حوکمەتە. دىتە ئایدین.
دوايش دەبى بچىتەو گوندەکەى خۆيان. لە سەر رىگای بۆسەى بۆ

***** يلخو *****

دهنینه وه. دهکه ویتته داومان و دهیکوژین. لیگه پئی با "عه لی پاشازاده" ش
دلّی خویش بی.

- با دلّی خویش بی ئه فهم. سهره برادره که ی چاملجالی به دیاری بو
دهنیرین.

رییان لی گرت. ریگ له و شوینه ی دهیانویست خه نیمه که یان له داو بخه ن،
بو سه یان بو دانا.

- حاجی مسته فا، ئه و کاره ته و او به دلّی ئه وان ده چی. چاملجالی ژن
حیز...

حه مه شوان له وه ته ی بیستوی دیسان ده چنه وه شاخ، حه جمینی لی برابوو.
شمشاله که ی هه لگرتبوو و بی پسانه وه لی دها و گورانی ده گوت.
شاگه شکه ببوو. ئه و شوانه ی که هینده ی چیاکان گران و سه نگین بوو،
ئیسئا وه ک مندالکی حه وت سالانه ی لی هاتبووه. له خویشان بالی گرتبوو.
قسه ی نه ده کرد، به لام له روخسارییه وه دیار بوو چی له دل دایه.
ئه فه:

- جا لیگه پین با شوانه له چاملجالی بدا. شوانه نه بی، که س بوی نییه ته فه
له چاملجالی بکا.

حاجی توو په بوو:

- نابی ئه فهم. ئه وه مانی هه موومانه. هه موومان ده بی ویکرا ته قه ی لی
بکه ین.

ئه فه نه پاندی:

- چی من ده یلیم، ده بی هه ر ئه وه بکه ن.

***** يلخى *****

- دەى باشە. ئەفەم چۆنى پى باشە با واپى.
شوانە لە سەنگەرەكەيدا بى ئۆقرەيە. ھەر دەلتى مىندالە. ھەممىنى نىيە.
ھەر يارى بە قۇنداغى تەفەنگەكەى دەكات.
چاملىجالى حوسىن و تەفەنگىيەكانى بەدوويدا لە دورەو دەركەوتن.
ئەسپان لىنگ دەدا و تەپتۇزىيان دەکرد. ھەناسەيان لەخۇيان بېرىو.
ھەموو چاوپى شوانە بوون. لى گەپى با پتر بىتە پىش و بىتە بەر لوولەى
تەفەنگەكەم. وەك ھەرمى كرمى بەردەبىتەو.
چاملىجالى جار بە جار نىزىكتەر دەبۆو. شوانە خۇى پى نەگىرا. ئۆر زو
پەنجەى بە پەلەپىتكەدا ھىنا. بەخۇيدا دەپەرموو. نەئەنگاوت. چاملىجالى
خۇى فېردايە خوارى و لە قولكەيەكدا سەنگەرى كرت و دەستى كرد بە
تەقە.

حاجى نەپاندى:

- ياخو كۆپىر بى ھەى شوانە. بۆ پەلەت كرد؟
تەفەنگىيەكانى چاخىرجالى سى پىاوى چاملىجالىيان كوشت. بوو بە
تەقەيەكى بى ئامان. شوانە خۇى سەركۆنە دەکرد، بۆچى لى نەدابوو. ئۆر
تىك چوبوو. خۇى پى نەگىرا و لە سەنگەرەكەى دەپەپى و پەلامارى
چاملىجالى دا. ئىتر گوپى بەھىچ شتىك نەدەبزووت. دەيوست خۇى
بگەيەنئە چاملىجالى و بىگرى. دەيوست بەدەستى خۇى قوپكى رىك
بگوشى و بىخنىكىنى.

- كۆپە راوەستە شوانە. خۆت بەعەرزىدا بەدە.

شوانە بەدەم راكردنەو، لە نەكاو وەك وشكەلەدارىك بەعەرزىدا كەوت.

***** يلخړ *****

- وهی خوايه گيان، شوانه ی داماو.

شه پره کي ان زوری خاياند. زوری به پياوه کانی چامليجالی کوژدا بوون و بريندار بيوون، به لام خوی هر دهستی ده کرده وه. که شه و داهات، تاریکيه که ی کرده قه لغان و خوی قوتار کرد.

کوژدانی شوانه جهرگی چاخیرجالی به کوچکه وه دا. دوی نه و رووداوه ناچار بوو، دیسان بچيته وه شاخ. نه مجاره بیه زه یتر بيوو. ناغا و دهر به گ له دهستی وه زاله هاتبون. نه مجاره یان حکومت سه عید پاشای راسپارد وه شوین چاخیرجالی بکه وی.

سه عید پاشا سوهای چاوی سوپا بوو. نه فسه ریکی باوه پیکراویان بوو. هر مه نمووری به تیکی وهریگرتبوو، لیته اتوانه رایبه پانده بوو. له کاتی هه رای نه لبانیاییه کاند، لیته اتویی خوی سه لمانده بوو. که سه عید پاشا هاته نه زمیر، حکومتی ناوه ند، پیی و ابو ئیتر چاخیرجالی تیداده چی. سه عید پاشاش زور به خوی ده نازی. حکومت له و پتر له سه رکه وتنی دلنیا بوو. سه عید پاشا دهستی ناوه لا بوو و له گه لا سوپا لیته اتوه که ی ده هات. جگه له سوپا که ی خوی، دهسته ی راوه دوونانی نه زمیریشی له به رده ستدا بوو. جگه له پياوه کانی سه عید پاشا، نه و یاخیانیه ی دوزمنی چاخیرجالیش بوون، قوئیان هه لمانی بوو. هه موو ناوچه که پر بوو له سه رباز و جنده رمه. سه ره پای هه موو نه و شتانه ش چاخیرجالیش دهستی له سه رده ست دانه نابوو. لیتره ناغایه کی ده کوشت و له ولاتر مالی دهر به گیکی تالان ده کرد. ده وله مه ندانی ده رفاند و ده بیردنه چیا و باجی لی ده ستاندن.

***** يلخړ *****

سعيد پاشای لووتبه رز، که ده بیسته وه چاخیرجالی چپی کردوه، ده هری ده بوو. نه یده توانی له شوینیک به سته وه. ددانی چپ ده کردنه وه و به سر ده ورو به ریبه کانی خویدا ده قیژاند:

- ئو مه لعونه بیستویه تی نیمه هاتوین؟ کوره چه ندیش چاوقایمه. چما من ناناسی؟ یانی ناگای لی نییه؟ مه حاله نه مناسی. یاخیبه کی وه ک چاخیرجالی من نه ناسی؟ مه حاله. پیاوی ئاوا هر نابی پپی بلتی ئازا. نه وه شپته. شپتیکه ئاوا ناپالئیوی.

به لام پاشا کابرایه کی ساده و ساکار نییه. لیزان و به نه زموونه. ته نگ به چاخیرجالی هه لده چنی. راوی دهنی، به لام چما چاخیرجالی ده گری؟

نه مړی لیره شه ریک ده کا. سعيد پاشا ده زانسته وه و به هه موو هیزه که یه وه دی، به لام چاخیرجالی کاری خوی کردوه و بوی ده رچووه. پاشا شوینیکی دیکه که مارو ددها. چاخیرجالی بووه ته بالنده و فپیوه و پاشا هر له وی ده بیستته وه، خه نیمه که ی له شوینیکی دیکه شتیکی دیکه ی کردوه. گالته به سر هه نگیکی به ناوبانگی وه ک سعيد پاشا ده کا. سعيد پاشا ناترسی. نه ده خه وی و نه ماندووش ده بی. هر وا به دوا ی ده که وی. چاخیرجالی ماندوو ده بی له وه مووه راوه دوونانه ی. وه گیان دی. نه و سعيد پاشایه له وه که لهره قتره، که باسیان ده کرد. شیاوی نه وه یه له وه ی پتر تاریر بکه ن و حکومت له وه ش زیاتر پیوه ی بنازی. ورده ورده خه ریکه له چاخیرجالی تیده کا. فرت و فیله کانی نه وی بۆ روون ده بیتته وه و شوینی هه لده گری. روژ به روژ مکوپتر لپی نزدیکتر ده بیتته وه. ورده ورده چاخیرجالی ترسی لی دهنیشی:

***** يلخى *****

- كوپره هر دهلتى له چنگى ئەو كابرايه قوتار نابم. بەو جۆرهى بۆمان دى،
ئاخرى رۆژىك دەمكوژى. بەر لەوہى بتوانى بمكوژى، يان دەبى لەناوى بەرم،
يان لە چيا بپۆمە خواری.

بە شوپىن رىيەكەوہىيە، بەشکم بتوانى لە چيا بپواتە خوار، بەلام ھەموو
رىيەکانى لى گیراوە. سەعید پاشا تەنگى پى ھەلچنپوہ. بۆ ھەركوئى بچى
بەشوپىنيیەوہىيە.

دواى ئەو ھەمووہ راوہدوونان و ماندووبوونە، ئاخىرى رۆژىك سەعید پاشا
دەبىستىتەوہ چاخىرجالى لە "چىای ئىکىز"ە. چىای ئىکىز چىايەكى زەرد و
ما و رژد و ئەستەمە، بەلام سەعید پاشا سەربازى زۆرن. دەتوانى کىوہکە
گەمارۆ بدا. دەتوانى ھەر لەو چىايە چاخىرجالى لە داو بخا. ھۆردووەکەى
دەباتە چىای ئىکىز. ھەر بەراستى چاخىرجالى لە چىای ئىکىزە. ئەويشت
ھەوالى ھاتنى پاشای پى گەيوہ. ھەتا پاشا دى، زۆر باش دەتوانى چىای
ئىکىز بەجى بىلى و بچىتە جىيەكى دلنیاتر، بەلام ناپوا. ھەر لەوئى
دەمىنیتەوہ و بىر لە گەورەترین رووداوى ژيانى خۆى دەکاتەوہ.

- حاجى مستەفا.

- فەرمووى ئەفەى من.

- ئەو سەعید پاشايە لەوانىتر جوپىيە. وا نىيە؟

- ھەر وایە ئەفەم.

- زۆر کەللە رەقە. لەوانەىيە رۆژىك بمانخاتە تەنگانەوہ.

- لەوانەشە بتوانى ئەفەم.

- دەتوانى لەناومان بەرى حاجى. زۆر شىلگیرە. ناچارىن بەرەنگارى بىنەوہ.

***** يلخى *****

- ناچارين ئەفە.

- كەواتە خۇتان ئامادە بىكەن. لە شىۋەكەى خوارەۋە بۆسەى بۇ دەنئىنەۋە.
ئەۋ دۆلەى دەيانويسىست بۆسەى تىدا بنئىنەۋە، رۇد و رەۋەزىك بوو،
مارمىلكەى پى ھەلئەدەگەپا. تەنانەت بىزەكىۋىيىش نەيدەتۋانى پىيدا بپوا. لە
تەنىشت ھەلدىرىكەۋە بوو. دەتگوت بە كىرد بپويانە. ئەگەر پاشا ويستباى
بچىتە چىاى ئىكىز، دەبوو بىرەدا تىپەپى. رىى دىكەى نەبوو.

ئەفە:

- جوان گوى راگرن بزانن دەلئىم چى. يەكەم تەقە خۇم دەيكەم. بەر لەمن
كەس بوى نىيە تەقە بكا. تەنانەت ئەگەر پاشا ھەمووشمان بداتە بەر
دەسپىژ و بمانكوژى، دىسانىش كەس بوى نىيە بەر لەمن پەنجە لە
پەلەپىتكە بىزىۋى. تىگەيشى حاجى؟
- كەس بەر لە تۆ تەقە ناكە ئەفەى من.

ئەۋجار ئەفە خۇى قۇل ھەلدەمالى و شوئىنى يەك بە يەكى تەنگىچىيەكان
دىارى دەكا. شوئىنەكان ۋا ھەلدەبىژىرى، تەنگى پىاۋەكانى پاشا
نەگىرئىتەۋە. چەكوچۇل و تەقەمەنى زۆرە. لىرە دەتۋانن سەئىد پاشا و
پىاۋەكانى ۋەك گەۋ راۋ بىكەن.

سەرباز لە دوورەۋە دەردەكەۋن. لە ھۆردۋىيەكى تەۋاۋ دەچن. سەروبىنى دىار
نىيە. سەئىد پاشا قىت و رەپ لەسەر خوانى زىن دانىشتۋە و ئاگى لە
مەحمۇدى بىزەۋاد نىيە. چما ھەر بەمىشكىشىدا دەھات چاخىرجالى بوئىرى
بەرەنگارى بىتەۋە؟ ھەر ئەۋ چاخىرجالىيەى مانگىكى رەبەق لەبەرى

***** یلخر *****

هه لاتووه، ئیستا بی و له سهر ریتی ئه وه مووه سه ربازه بۆسه دابنی؟
سه عید پاشای له خۆبایی شتی وای هه ر به زهینیشدا نایه.

دینه پیتی. سه عید پاشا ته و او گه یوه ته بهر سیهری چاخیر جالی. هه
په له پیتکه بترازینی، پاشا وهك هه رمیی گه یو بهرده بیتته وه. چاخیر جالی بیر
ده کاته وه. له وانه یه بشترسی. له وانه شه به زهیی پیتدا بیتته وه. هه رچۆنیک بی
ته قه که ی ناکا. پاشا له ده ربه نده که تیده په پئی و ده پوا.

دوایی که نه فه جاریکی دیکه له چیا هاتبووه خواری، ئاوی بۆ
ده ورو به ریه کانی گیرابووه:

- سه عید پاشا له بهر لوله ی تهنه که م بوو. قیت قیت له سهر ئه سپه که
دانیشتبوو. قه لافه تیکی پیاوانه و دلگری هه بوو و جا چه ندیش جوان بوو.
هاته پیتتر. ده تگوت نه مامه. ویستم لئی بدهم، به لام ده تگوت دهستم به
قسه م ناکا.

له وانه یه راستیشی کردبی، به لام پیاویکی زیره کی وهك چاخیر جالی، ئاخۆ
نه یده زانی ئه گه ر له سه عید پاشا بدا، ئیتر هه موو ده رگا کانی له سهر
داده خری و ریگه ی ده رباز بوونی نامینی. قسه ی تیدا نییه، ئه وه موو
شتیکی لیک داوه ته وه و له کوشتنی پاشا پاشگه ز بووه ته وه. هه رچۆنیک بی
سه عید پاشا و سه ربازه کانی به بهردهم چاخیر جالیدا تیده په پرن و ده پۆن.
چاخیر جالی شوینه که ی ناگۆپی. جاری جییه که ی قایم و هیمنه. ئه گه ر
شوینی بگۆپی، زۆر زوو ده که ویتته چنگ پاشا. هه ر ئه م دۆله دلنیا تره بۆی.

***** يلخړ *****

سه عید پاشا سهری چەند شوینی دیکه ش دەدا، به لام چاخیرجالی نادۆزیتەوه. بۆ دووهمین جار هەر بهو دۆلەدا و به بهر لولە ی تفهنگەکی چاخیرجالیدا تیدەپه پړی و ده پړا.

چاخیرجالی به تفهنگچیه کانی ده لێ:

ئەو پاشایه ئەگەر پیاو بی، ئەگەر جوامیر بی، ئیتر شوین من ناکه ویتەوه. نامەیه کی بۆ دەنوسم و هەموو شتیکی بۆ روون ده که مه وه بۆ ئەوه ی بزانی دوو جار به هاتووه ته بهر لولە ی تفهنگە که م. هەر په نجامه ترێک و بگره که متریش لیمه وه دوور بووه، به لام من لیم نه داوه. ئەگەر جوامیر بی نایه ته وه، به لام بێت و بێته وه. ئیتره ی، ئیتر باسی مه رگ و ژیان له گۆرپییه... ئەو کات ئیتر بیر له ئاقیبه تی کاره که ناکه مه وه و به هەر نرخیک بی مشووریکی لی ده خۆم.

هەر واش ده کا. نامەیه ک بۆ سه عید پاشا ده نیڕی. له نامە که یدا باسی ئەو رۆژه و ئەو شوینه ی بۆ ده کا، که له وی بۆسه ی بۆ سه عید پاشا نابۆوه. بۆ سه لماندن ی قسه کانیشی، وه بیر پاشای هینایه وه که چۆناوچۆن له سه ر ئەسه په که ی دانیشتبوو و چەند سه ربازی پی بووه و زۆر شتی دیکه ش. جا به پادشاش ده لێ، ئەگەر ویستبای ده ی توانی زۆر به سانای بشیکوژی. هەر ئەم دوو جارە ی دل نه هاتبوو، به لام ئەگەر پادشا ده ست له راوه دوونانی هه لئه گری، ئیتر ئەمجاره یان به زه یی پییدا نایه ته وه. هەموو ئەو شتانه ی بۆ ده نووسی و داوا له پاشا ده کا ده ست هه لگري له راوه دوونانی.

سه عید پاشا که نامە که ی ده خوینیتەوه، زۆر توورپه ده بی. تاویک جنیو به دار و به رد ده دا، به لام تاویک دواتر بیری لی ده کاته وه.

***** يلخړ *****

سه عید پاشا ماوډیه ک هر وا له سهر راوړ دوونانی به رده وام ده بی، به لام ئیتر
ریک ناکه ویتته وه تووشی بیټ و ټیکه لچن. ناخریه که ی ماندوو ده بی و له
حالیکدا زږد زږد تووپه و نارپه حه ته، واز له فەرمانده یی گروپی راوړ دوونان
دینیت و ده ست له کار ده کیشیتته وه.

کټوپاره پر بووه له یاخی. "یانیق خلیل ئیبراهیم"، "کامالی ئهفه" و به
سه دان ئهفه ی تازه پټگه یشتوو. له لایه کی دیکه شه وه یاخییه ره سه ن
یونانییه کان. ئه وان ئیتر هه لایان نابوو. خه لکیان ده رفاند و دیانبرده چیا و
پاره یان له بنه ماله کانیا ن ده ستاند. حکومه تیش بیده سه لاته. هیچی له
ده ست نایه. رفاندنی هۆله ندیه ک، له هه موو پیاو رفاندنه کان سه یرو
سه مه ره تر بوو. ده یرفیتن و ده یبه نه شاخ و داوای پټنج هه زار سکه ی زیږ
ده که ن. حکومه تی ناوه ندی ده که وټه هه ول. ئه زمیریش هه لپه یه تی...
چونکه کابرا رفیتنراوه که هۆله ندیه، ناچار ده بی پټنج هه زار سکه که بدا.
یاخییه کانیش، هه م یۆنانی و هه میش تورکه کان، به رده وام ده بن له سه ر

***** يلخړ *****

پياوړفاندن و پاره نه ستاندن. هه نډك له و ده وله مه ندانه ی هیڼاویاننه ته چیا، دؤست و پشتیوانی چا خیر جالی و چەند ئەفه یه کی دیکه ن.

چا خیر جالی ناچار ده بئ دؤست و پشتیوانی یاخیبه یونانییه کان برپیښی و بیان هینیتته چیا. حکومه تیش جار به جار پتر ته نگاویان ده کا و چەند ده سته تفه نگچی یونانی تیدا ده چن.

چا خیر جالی له کوشتنیان به رده وام ده بئ. یانیق ئیبراهیم و دارود ده سته که ی ده شکینئ. چا خیر جالی گورگی چیا و کوستانه. ده ست ناپاریزی له پیاو کوشتنی. که دیته وه گونده که ی خویان، پووری خوی ده کوژئ و ده ست نوژ ه لده گری و نوژ له سر ته رمه که ی ده کا. نه لبا نیاییه کان و چه رکه زه کانیش قه لتوب ده کا، به لام نه و حکومه ته ی توانیویتی، تفه نگچیبه ره سه ن یونانییه کان و نه وانی دیکه ش له ناو به ری، باشاری چا خیر جالی نا کا. چا خیر جالی یاخیبه یونانی و تورک و عیلاتییه کانی چاوترسی ن کردووه. شوینی خو و حه شار که کانیشی دوورن و که س ده ستي پیان راناگا. خه لکی هه ژاری کؤمه لگاش لیی ده ترسن و خوشیشیان ده وی. چونکه نه و تاقه نه فه یه که، یارمه تی هه ژاران ده دا.

زؤربه ی هره زؤری خه لکه هه ژاره که ی گونده کان ناماده ن خویانی به قوربانی بکن. چونکه نه فه ی خویان، جوامیرتکی راسته قینه یه. نه فه وه ک شمشیرتکی دوو سه ر به سه ر ناغا کانه وه وه ستاوه و هیچ ناغایه ک له ترسی نه و ناویری زولم له گوندییه هه ژاره کان بکا.

حکومت ته واو ته نگاو بووه، به لام هیچیشی پی ناکری. کام جه ندرمه ی شاره زای هه یه، ده ینیری، که چی ده ست له گونان دریرتر ده پونه وه. نه ی

***** پلخري *****

چار چپيه؟ ده بې چ بكا؟ ده بې جاريكي ديكه ش له چاخير جالي خوش بن؟
باشه قه بول ده كا؟

به لام چاخير جاليش ئاسووده نييه. ئاشق بووه و نازاني چ له و نه شقه
تازه يه بكا. ناچار ده بې ته گيريك به حاجي بكا.
- ئه ري حاجي!
- قسه بكه نه فهم.

- نه گهر "ئيراز" بزانيته وه، ده لي چي؟
- ده بې بزاني ده لي چي، به لام توش كاريكي باش ناكه ي. نه و ژنه داماو
نه وه مووه كويړه وه رييه ي بؤ تو كيښاوه. نه وه مووه عه زاب و ئازاره ي
له بهر تو چيشته وه... ئيستاش تو ده ته وي...
- له وانه شه به ره لستم نه بيته وه حاجي...
- نه گهر من له جي تو بوايه م نه و كارم نه ده كرد.

- بؤ چما تو نامبيني حاجي؟ زور شيواوم. خوزگه كابرايه كي ريكوپيكممان
دهست كه وتبايه، نار د بامان قسه ي له گه ل ئيراز كرايه و توانيباي دلي نهرم
بكا...

- نه ي نه گهر بلي نا؟
- نه و كات بيريكي ديكه ي لي ده كه ينه وه.
- ده ي باشه، مادام وايه وا باشتره، "كوڅا هايم" بنيرين قسه له گه ل ئيراز
بكا. نه فه يه كيك ده نيړيته شوين كوڅا هايم. ماله كه ي له گوندي كيا يايه.
برؤ و ئيراز تي بگه يه نه با بزنام ده لي چي.

***** پلخ *****

- من ناتوانم. نه وه محاله. من قهت قهت ناتوانم شتی وا به ئیراز خاتوون بلّیم
هر ده مکوژی.

- جا نه شپړی من ده تکوژم.

- ده یابهش، ناچارم بچم، به لّام نه گهر چووم و ئیراز خاتوونم رازی کرد، نه و
کات چیم ده ده یه ی نه فه؟

- یانی به رتیل لى و ده ده گری؟

- نه وه به رتیل نییه نه فه.

- ده ی باشه. ناوی مهنی به رتیل. جارئ نه گهر توانیت نه و کاره راست بیښی،
سه ت سکه ت ده ده می، به لّام بیټ و نه توانی، سهرت تیدا ده چی.

هایم دلّی خوښ بوو و که و ته ری. رویش ت و دوو روژ دواتر گه پایه وه لای
نه فه.

- خیرابه سه د سکه که م ده ده یه نه فه. ئیراز خاتوون قایل بوو. هر زوړیشی پی
خوښ بوو.

- چونت قایل کرد کابرا؟

- گوتم، له نه فه یه ک ناوه شیته وه هر تاقه ژنیکى هه بی. نه ویش نه فه ی ئیمه
که هر تاله موویه کی سه د نه فه دینى. نه فه یه کی ئاوا، هر هیچ نه بی، ده بی
دوو ژنی هه بی.

- ده ی ئیراز چیی گوت؟

- هیچ. هر گوتی: "تو راست ده که ی هایم نه فه نی. تا ئیستا بیرم له وه
نه کردېوه". ده ی باشه نه فه. زوو به و سه ت سکه که م ده ده یه ده ی.

نه فه خوښحال بوو و سه ت سکه ی دایه هایم.

***** یلخی *****

کامیل پاشا بریاری دا، بهر له وهی چاخیرجالی بانگه‌تشت بکاته وه بۆ لیخۆشبوون، دوایین شانسی خۆی به تاقی بکاته وه. یه کێک له ئاغاکانی ئه وه وروبه ره ناوی "ئاراباکی" بوو. پیر و که نه فت بوو. تاقمه یاخییه کانی دوورگه ی کرێت و زۆر یاخیی دیکه شی سه رکوت کردبوو. ئه وه یاخیانه ی که ته نه نه ت حکومه تیش باشاری نه ده کردن. پاشا بانگی ئاغا ئاراباکی کرد: - ئاغا ئاراباکی، حکومه ت ده یه وی تۆ دوایین و گه وده ترین خزمه تی خۆت بکه ی. چاخیرجالیی له تۆ ده وی.

- بمبووره پاشا. من ناتوانم جوامیرێکی ئاوا بکوژم. ئه وه نامه ردییه. به من ناکرێ. تکا ده که م پێت ناخۆش نه بی، به لام من ناتوانم.

کامیل پاشا که دیتی ئاراباکی هاوکاری ناکا، توو په تر بوو. باشترین ئه فسه ر و ئازاترین سه ربازه کانی وه شوین چاخیرجالی خست، به لام چاخیرجالی ده تگوت له لوله ی تفهنگی شه ی تان هاتوته ده ری*. کهس نه ی توانی بیدۆزێته وه.

چاخیرجالی، بیستبوویه وه. بیستبووی کامیل پاشا ته کلیفی له ئاراباکی کردوه، بیکوژی، به لام ئه وه گورگه باران دیتوووه، نه یو یستبوو زه بر له چاخیرجالی بدا. ئه فه زۆری پێ خۆش بوو. ئاراباکی هه ر به راستی جوامیر بوو و چاخیرجالی ده بوو ده ستخۆشیی لی بکا، به لام ده بوو چ بکا؟ هه زی ده کرد بچێته ئه زمیر و دهستی ئاراباکی ماچ بکا و چه ند رۆژێک میوانی بی. هه زی لی بوو کام دیاری هه ره گرانباییه، ئه وه ی بۆ به ری، به لام حاجی ملی نه دا و مه ترسییه کانی ئه وه کاره ی بۆ هێنایه به رچاوی:

***** یلخی *****

- له بری ئه و کارانه، وهره خۆمان ئاراباکی بانگێشت بکهینه ئێره و هه
ئالێره میواندارییه کی باشی بکهین.

- یانی ده کری؟ کێشه نییه؟

- کێشه ی چی ئه فه؟ پیاوی وهك ئاراباکی باش ده زانی چهنده خهتهره ئێمه
بچینه ئه زمیر.

- راست ده که ی. نامهیه کی باشی بۆ ده نووسین و بانگهێشتی ده کهین.

نامه که ی نووسی و به تفهنگچیه کیدا ناردیه ئه زمیر. کابرا رویشته و
ئاراباکیی دۆزییه وه و نامه که ی دای. ئاراباکی نامه که ی وهرگرت و به ده م
دهستخوشیکردنه وه گوتی:

- بچۆ به ئه فهت بلێ، چاوهکانی ماچ ده که م و رێک ئه و رۆژه ی گوتویه تی،
ئه و رۆژه له گوندی ئۆده میش ده بم.

چاخیرجالی خۆی بۆ میوانداریی ئاراباکی حازر کرد. چیی بۆ میوانداری
پێویست بوو، له چیا ئاماده یان کرد. خێوه تیان هه لدا و کام خواردن باش و
خۆش بوو له گه ل خورادنه وه ی جۆراوجۆر له ئه زمیر کرپیان و هینایان.
به په ی عیلاتییان له خێوه تهکاندا راخست. هه موو ده وروبه ریان وهك باخی
به هه شت رازانده وه.

له رۆژی دیاریکراودا، شه مه نده فه ره که ی ئۆده میش له ویستگه که دا راوه ستا.
تفهنگچیهکانی چاخیرجالی له حالیکدا جلوبه رگی شوانانه یان له به ردا بوو،
هه موو ده وروپشتی ویستگه که یان گرتبووه به ر چاوه دیرییه وه. ئه وانه هه موو
چه کدار بوون. چه کهکانیان له بن چۆخه که یاندا شارده بۆوه. ئاسمانی
ئۆده میش هه وروه هه للا بوو. زۆری نه برد، ورده بارانیکی نه رم دای کرد.

***** یلخر *****

رۆژێکی جوانی به هاری بوو. ههواکهی خۆش بوو، نه گهرم بوو و نه سارد. چاخیرجالی ئاشقی ئه و جۆره رۆژانه بوو. ئه و ههوا خۆشه شاگهشکهی دهکرد. به قسهی یه کێک له تهنهنگییهکان، چاخیرجالی له رۆژه بارانییهکاندا قهت دهستی نهچووته خوینی کهس. له و رۆژانهدا له خراپترین دورژمنه کهشی خۆش دهبی.

که ئاراباکیی پیر له شه مهنده فهره که دابهزی، کابرایهکی به ژن مامناوهندی به عابای مه لایانهی گوندیی هه هاته پێشهوه:

- به خیرهاتی ئاغا. من چاخیرجالی ناردوومی. ئه سپهکان ئامادهن.

هاتنه پشت ویستگه که و سوار بوون و له ئۆده میش وه ده رکه وتن. که مه و دای نیوسه عاتی که له ئۆده میش دور که وتن وه، ئه و پیاوهی جلوه رگی مه لایانهی له به ردا بوو، عابا و مه ندیلی فری دا و له ئه سپه کهی دابهزی. چوه پێشی و دهستی ئاراباکیی ماچ کرد و گوتی:

- من چاخیرجالیم ئاغا.

جا ئه و جار تهنهنگه کهشی دیار بوو. ئاراباکی زۆری پی سهر بوو و به خوی گوت:

- هه تیو، ئه و چاخیرجالیه چهنده پیاوه؟ چهنده رهشیده؟

چونه نیو خیره ته که. ئاراباکی سه ری له نیو ره شماله که سووپ ما. چیی له ئه زمیر له وانه بوو دهست بکهوی، لی ره ش هه بوو.

- کوپم، خو تو ئه زمیرت هیناوه ته ئیره.

- دهی بلیم چی ئاغا. ئاوا نه بی ناژین.

***** یلخی *****

ئارابکی سی رۆژان میوانی چاخیرجالی بوو. له و سی رۆژهدا، دهستیان راگرت به سهریدا بپروا. رۆژی سییههه ئیزنی له چاخیرجالی وهرگرت بگه پیتیه وه. چاخیرجالی هیوای ته مه ندریژی بۆ خواست و قایل بوو. پاره یه کی رۆژیسی دایی.

له و ماوه یه دا که چاخیرجالی بی خه م و خه یال له خپوه ته که یدا دانیشتبوو و قسه ی له گه ل ئارابکی ده کرد، هه موو چیا که پر ببوو له سهر باز. به شوین چاخیرجالیدا سهریان به هه موو قوژبنیکا ده کرد و نه یانده دۆزییه وه.

عیلاتی و گوندیه ده شته که کان و خه لکی گونده کانی بناری چیا هه ر هه موو ده یانزانی چاخیرجالی له کوپیه و ته نانه ت ده یانزانی میوانداریی له کییش ده کا. ته نانه ت به شیک له سهر بازه کانیش ئاگادار بوون. گوندیه کان نه وه نده ی پیتیان ده کرا، سهریان له سهر بازه کان ده شیواند. نه و سهر بازانه ش که شوینی چاخیرجالییان ده زانی، هاو پیکانی دیکه ی خویانیان به لاریدا ده برد. جه ندرمه و سهر باز له گوندیه کانیان ده دا و ئازاریان ده دان، به لام که س ئاماده نه بوو شوینی چاخیرجالی ئاشکرا بکا. چاخیرجالی باش بوو. دهستی هه موانی ده گرت. گوندی خوشیان ده ویست و به هیه ئازار و نه شکه نه یه که شوینه که یان ئاشکرا نه ده کرد.

جه ندرمه و سهر باز و ئاغا و یاخییه خه نیمه کان، هه ر هه موو به شوین چاخیرجالیه وه بوون، به لام ده ست له گونان دریتتر ده گه پانه وه. پیاوانی حکومه ت وهره ز و ماندوو بوون و حکومه تیش بیده سه لات. چاره سه ره که ی هه ر یه که شت بوو: لیخۆشبوون.

***** پلخې *****

له نيو دوست و ناشناکاني چاخيرجاليدا وه فديکيان ديارى کرد. حکومتى مهرکه زى "نيمپراتورى مه زنى عوسمانى" نه مجاره يان هر به راست له حاند چاخيرجاليدا به چوکدا هات. چاخيرجاليش بيستبويه وه. دهيزانى نه مري ليخوشبوننه که راسته وخو له کوشکى حکومت وه درده چي. نه و جار بيرى له مهرجه کاني ليبورده نه که ده کرده وه.

چاخيرجالي بيخه م بو. نيت له هيچ کهس و هيچ شتي نه دترسا. ته گيرى به حاجى ده کرد بو نه وهى تا زوه خوى مهرجه کان دابني.

بيرى له و نه فانه ده کرده وه که پيشتر لتيان خوش ببوون. له و نامه ردييانه ي حکومت دواى ليبورده نه که له هه قياندا کردبووى. خاله لاوازه کاني هه لده سه نگاند و تاوتويى ده کرد، بزاني حکومت له کويوه ده تواني فيل و گزه ي لي بکا. هه مووى ورد ورد شه نوکه و ده کرد. بيرى له بچووکترين شته کان ده کرده وه. دواى شه نوکه ويکى خهست و باش، مهرجه کاني خوى نووسى. نه گهر حکومت نه و مهرجانه قه بوول بکا، نه وه له چيا دينه خوارى. نه ي نه گهر نه يکا؟ چاخيرجالي خودا خوداى بوو زوو بيته خوارى و له گه ل فاتي زه ماوه ند بکا، به لام حاجى هيچ بهرنامه يه کى بو داهاتووى نه بوو. له سر خو له هه موو شتيك ورد ده بووه:

- بپوانه نه فه، ده بي فرمانده کاني تاقمى راوه دوونان، له گوندى نوده ميش بچنه ده ري هه تا نيمه له وي بين، به لاي نه ويډا نه يه نه وه. هيچ جه ندرمه و پيتاک وهرگر و پياويکى حکومت و به گشتى هرچى نانتيکى حکومت ده خوا، نابي بيته گوندى ثاياسورات. ده بي له هه موو تفه نگچيه کانيش خوش بن و حکومت مانگانه يان بو بپرته وه. هر شتيکيش له و گونده دا

***** يلخړ *****

بقه ومی، ته نانه ته گهر شه پټکیش بی، نابی هیڅی حکومت خوی
تیږه لقوتیښی. هر خوت جلهوی ده سلاتت به، ده ته وه ده بی و حکومت تو
ده ناسی. نو مه رځانه باشن؟

- زږد باشن حاجی.

- چه که کانیشمان دانانیښ. بږ هه رکوییه کیش چه زمان لی بوو، به چه که وه
ده پوین.

- نه وه ش باشه حاجی، به لام پیم وانییه قه بوولی بکه ن. وهره با نه و
مه رځه ی ئاخری لابهین.

- نه و مه رځه ی ئاخری لابهین، بږ نه وه ی له هه قوژین و په ساریک،
تووشمان بوون، دهره فتمان لی بیښن و بمانکوژن؟ هه به لایه کی به سر
نه فه کانی پیشو هاتووه، له گه پانی بی چه که وه بووه. حکومت نامه ردی
ده کا. چه که کان وهره گریتته وه و نامه ردانه له ناومان ده با.

- نه ی نه گهر قه بوولیان نه کرد؟...

- ساویلکه مه به نه فه. حکومت خوی به سر لاقماندا کیښاوه. لی گه پږ با
نیمه داوا بکهین و نه وان قه بوولی نه که ن. نابی خومان به که م بگرین. ده بی
هاوپږ به ندکراوه کانیشمان به ریدنه. تغه نگچییه دور خراوه کانیشمان
بیښنه وه. ته نانه ت موچه شیان بږ بپړنه وه. به لی نه فم، عوسمانی ده بی
نه وه بکا.

- با بیکا حاجی.

- فکرکی دیکه شم هیه.

- چ فکرک حاجی؟ چیی دیکه ماوه؟

***** يىلخى *****

- ھەركات وېستمان بېچىنە گوندى ئۆدەمىش. ھەركاتىش رۆيشتىن، دەبى
چى جەندەرمەيە لەوى بېچە دەرى و تا ئىمە لەوئىن، بەوئدا نەيەنەو.

- باشە ئەو ھەمان بۇ چىيە حاجى؟

- قازانچى ھەيە ئەفە. تۆ ئەو ھەندەي دىكە بەنرختر دەبى. تا ئىستا ھىچ
ئەفەيەك ئەو ھەي نەكردو.

- راست دەكەي حاجى.

رۆرى نەبرد، وەفدىك لە ناو ھەندەو ھاتە لايان. لىستى مەرجهكانيان دا بە
و ھەفدەكە و ناردیاننەو. چەند رۆژىك دواتر ھەوالايان ھىنا و گوتيان،
حكومت مەرجهكانى قەبوول كردوون. ئەفە خەرىك بوو بفرى لە خۆشيان.
لە لايەكەو لەبەر قەبوول كردنى ئەو مەرجه سەيرانە و لە لايەكەشەو لەبەر
زەماو ھەند لەگەل فاتمە... لەرادە بەدەر خۆشحال بوو...

لە خوداى دەويست ھەركىز شتىك نەقەومى، كە ديسان ناچار بى رووبكاتەو
شاخ. چاخىرجالى لە عىلاتىيەكانى راسپارد. كام ئەسپى ھەرە باشى
ناوچەكە بوو، بۆيان ھىنا. خۆى و پياو ھەكانى باشتىن جلوبەرىگان لەبەر
كرد.

سەرلە بەيانىي رۆژىكيان، لىتى سواری ئەسپ بوون و بەرەو ئۆدەمىش كەوتنە
رئ. گوندى لەمبەرەوبەرى جادەي راو ھەستابوون و سەيران دەكردن.
دەتگوت پادشا دىتە ئۆدەمىش.

ئەو رۆژە چىي رۆژنامەي ئەزمىر بوو، نووسيان:

بەزەيى و بەخشندەيى بېيرانەو ھەي پاشايانە، بەردەوام ھەموو رۆلەيەكى
مىللەتى گرتو ھەتەو و دەگرىتەو. ئەمجارەش يەككە لە رۆلە تاوانبارەكانى

***** یلخی *****

ئەم مەملەكەتە، پەنای ھێناوێتە بەر قاپییەى پادشایەتى و داواى لێبوردنى كردووە. لێخۆشبوون و چاوپۆشینى پادشای خاوەنشكۆمان ئەویشى گرتۆتەو و چاخىرجالى مەمەد ئەفە و ھەموو ھاوڕێكانىشى كەوتبوونەتە بەر سێبەرى بێپرانیوھى گەورەى و بەخشندەى بێسنوورى پادشایانە و زاتى پیرۆزى خاوەنشكۆمان لەوانە خۆش بوو، و میرزابنووسى تاییەتى خاوەنشكۆ، "عیزەت پاشا" ئەو شانازییە پى برپاوە، رەحمەت و بەخشندەى پادشایانە بە خەلك رابگەيەنى. دلى نەرم و پى بەزەى خاوەنشكۆ، كە تژییە لە بەزەى و میھرەبانى بى پرانیوھ، قایل نابى بەندەى پەشیمان و رووپەش لە دەرگاگەى برەتینى، بەلام ھەر كەس بیەوى مەملەكەتەكەمان بشیوینى، خراپ دەبینى و زۆر بە توندى سزا دەدرى. كەوابوو ئەوھى گوترا، بە ھەموو تاوانباران رادەگەيەنرى، كە بە زووترین كات بێنەوھ بەر دەرگاى ھەزەرەتى خاوەنشكۆى دادپەرور و ھانای بۆ بێنى و لە كانیاوى میھرەبانى پادشایانەى خۆى پاراوبكا.

والى ئەزمىر - كامیل پاشا

۱۲

ئەفە ھاتەوہ ئاوايى. چەند رۆژنىڭ لە ژوورى ئەھاتە دەرى. ھەر پىيى نەنايە دەرى. كەسش نەچووە سەردانى. كەس نەيدەزانى خەرىكى چىيە. ئەفە حالەتتىكى سەيروسەمەرەي ھەبوو. ھەمووان بۆي بەپەرۆش بوون. ھەر حاجى ئاگاي لە ھەموو شتىڭ بوو، بەلام ئەويش دەترسا بچىتە لاي ئەفە. رۆژتىكىان ئەفە جلو بەرگى لەبەر كرد و ھاتە دەرى. رەنگى بە روخسارىيەوہ نەمايوو. بەتاقى تەنى لە ئاوايى چووە دەرى. لەو رۆژە بەدواوہ، بەردەوام ئەوہ كارى بوو. خەو و خۆراكى نەبوو. ھەر بەتەنيا لە گوندى دەچووە دەرى و بە دەشتىدا دەگەرا. لەخۆرايى بەملاولادا دەسووپاوە. جار جار تىكىش لە دەم ئاوەكە دادەنيشت و سەرى دەخستە نىوان ھەر دوو لەپى دەستى و چەند سەعاتان ئاوا دەمايەوہ.

***** يالغى *****

رۆژيكيان دايكى لىي تووپه بوو:

- ئەو بۆ وات لىي ھاتوۋە مەمەد؟ ھەتا ئىستا ئاۋام نەدىتبوۋى. بەخۇتدا

ۋەرەۋە. پياۋ نابىي ئاۋا بىي. ئەۋ ئەدا ۋ ئەتۋارنە چىن لەخۇتەۋە تۈۋتە

سەگ؟ دا قسە بکە بزانم. ۋەك شىتانت لىي ھاتوۋە...

لەۋ دەمەدا حاجى ۋەژۋور كەۋت:

- ئەفەى من.

- ئەسپەكەم بۆ بىنن.

ئەسپيان ھىنا. ئەفە سۋار بوو.

- كەس بەدوۋمدا نەيە. بە لىنگدان رۆيشت ۋ تازە رۆژ بېۋە، گەيشتە گۈندى

"كايا. " چۈۋە نىۋ دىي. ئەۋانەى دىتيان، بەۋانى دىكەشيان راگەياندا.

خەلگەكە زانىيان چاخىرجالى ھاتوۋە ۋ لە دەۋرى كۆ بوۋنەۋە. چاخىرجالى

رۆيشت ۋ چۈۋە مالى كويخا. دەمىك بوۋيەكتريان دەناسى. يەكەم قسەى

ئەۋە بوو:

- كويخا ئەفەنى، دەمەۋىي مالاكەت بە كرىي لىي بگرم. قايل دەيى؟خۇشت

دەچىتە خانوۋەكەى دىكە.

- كۈپە بەسەر چاۋم ئەفە. چۆن قايل نابم؟ دەسبەجىي چۆلى دەكەين.

- تا دوو رۆژى دىكە چۆلى بکە.

- دلتيا بە.

ھەستان ۋ دوۋبەدوۋكەۋتنە رىي. گەيشتە سەر كانىيەكە. كچانى گۈند

ھاتبۈۋن ئاۋ بەرن. فاتمەشيان لەگەل بوو. قژە پرەكەى گەزىي كرىدبوۋ ۋ

***** يلخړ *****

ده گه یشته نیو قه دی. کچه کان نه فیه یان پېشانې په کتری دا. چاخیرجالی وه ک
 گه نجیکی هه ژده سالان هاتبووه سهر کانی.

له پړ وه خق هاته وه. نه فیه ک، بهو هه مووه ناو و ناوبانگه وه، له سهر کانی
 راوه ستاوه. خق کوڅاشی له گه له. ئاورپکی داوه و مالاوایی له کوڅا کرد:
 - مالاوا کوڅا.

- خوات له گه ل نه فیه.

سواری نه سپه کهای بوو و که و ته ری.

ئاگری نه شق له ناخیدا کلپه ی ده سهند. ههر چوار مانگیك ده بوو، که بؤ
 په که م جار چاوی به کچه که و تېوو و ئاشقی بېوو. زور تینی بؤخوی هینابوو،
 به لام ههر نه یتوانیبوو له بیرى بکا. ههر جاریکی ده یدی، هه موو گیانی
 ده که و ته له رزین و ئوقره ی لی هه لده گیرا. په که م جار بوو ئاشق ده بوو.
 شهرمی له خوی ده کرد. چهند روژیک له ماله وه خوی به ند کردبوو. گه لی
 روژان به تاقی ته نی چوبووه ده شتی و بیرى کردبووه. که چی ههر نه یتوانیبوو
 نه و کچه له بیر بکا. نه یده توانی نه و به لایه له سهر خوی دور بکاته وه.

نه و یاخییه گه وره یه ی ده یتوانی بیبه زه بیانه پیاو بکوژی، نه و
 چاخیرجالییه ی به دلپړه قی ناوبانگی روپیوو، قایل نه ده بوو، دلی ئیراز
 بیثینى. دلی نه ده هات خه فته بداته ئیراز. ویزدانى لی نه ده گه را هوی
 به سهر نه و ژنه به نه مه گه ی بینى. ئیراز ژنى بوو. دؤستی بوو. زور فیداکار
 بوو. په که م ژنى بوو. چیی به لا و نه هامه تی و کویره وهری بوو له سهر
 چاخیرجالی به سهری هات و مته قیشی نه ده کرد.

هاته حه وشه. خوی له سهر نه سپه که وه فری دا و چووه لای ئیراز:

***** یلخى *****

- خۆت سه خهلات مه كه ئيراز. من خهريك بوو كارىكى خراپم ده كرد. خهريك بووم نامه ردیم له هه قندا ده كرد، به لام دلم قايل نه بوو. من جگه له تو كه سم ناوى.

ئيراز:

- ئه و قسانه مه كه ئه فه. ئه فه يه كى وهك تو، نهك دوو ژن، چواريشى بو كه مه. خۆت ئازار مه ده. تو چيت پى خوش بى، منيش پىم خوشه. ئه گهر ئيزن بدهى هه ر خۆم ده چم و ئه و كچه ت بو ده خوازم.
- روت سپى بى ئيراز. خودا له منت نه ستىنى. ماوه يهك نه متوانى به سه ر خۆمدا زال بم.

ئه و ئه فه يه كى هه موو شتىكى له ده ست ده هات، ئه و ئه فه يه كى وهك ئاو خوار نه وه مه حاله كانى ده شكاند، لىره ده سته وستان كه وتبوو. هه ر ده تگوت هيزى له به ردا نيه. تواناى هيجى نه بوو. شهرمى له لاوازى خۆى ده كرد. يه كىكى نارده لاي هايم. هايم هات.

- وه ره هايم. هانى ئه وه پاره. خانووه كه كى كوئىخاى كاياكويم به كرى گرتووه. هه سته بچو ئه زمير و كه لوپه لى مالى بكره. ده بى هه موو شتىك بكرى. هه فته يه كى ديكه ديم و سه يرى ده كه م. ده بى هه موو شتى ئاماده بى.

دواى هه فته يه ك لى سوارى ئه سپ بوو وهك باى شه مال روشت. گه يشته گوندى كايا. هايم دارتاش و به نناى هينابوو. سه رقالى ئيش بوون.

- ماندوو نه بى هايم اغا.

- خودا راوه ستاوت بكا ئه فه م.

***** يلخى *****

ئەفە سەيرى ژۆرەكانى كرد. ھایم دەسپەنگین بوو. خانووەكە رێك وەك
مالى دەره بەگەكانى ئەزمیری لى ھاتبوو.

– باشت سەیر كردن ئەفە؟ بەدلت بوون؟ بەخوای مالى پاشایەكى وەك
"نەقیب ئۆغلى" یش ئەوەندە جوان نییە. ھایم خۆش سەلیقەيە ئەفە. خۆش
سەلیقە.

ئەفە پێكەنى:

– ھەر بژى ھایم. دەستت خۆ بن.

ھاتەوہ ئاوايى. ردین سپییەكانى گوندەكە و چەند ئاغاىەكى دێتاتەكانى
دەوروپەرى خپ كردهوہ و بۆ خوازینی ناردنییە لای باوكى فاتمە، بەلام
باوكى فاتمە كەیفى بەچاخیرجالى نەدەھات. چۆن دلى دەھات كچەكەى بدا
بە یاخییەك؟

– من بچووكتانم، ئاغا، بەلام كچى نادەمى. سوور بوون و پێیان داگرت.
ھەرپەشیان لى كرد، ھەر بى فایدە بوو. دەى باشە ئیستا چۆن
بەچاخیرجالى بلین؟ لەوانەيە لەپەر تووپە بى و زیندەوەر لە كایاكویدا نەھیلی
و ھەمووان بكوژى و كچەش بە ژۆرى بەرى.

ئەوقسانە بى سوود بوون. باوكى كچە لى سوور بوو، چاخیرجالى ئەگەر لە
سۆى ئەو ئەشق بشمى، دەست بۆ كچەكەى نابا. ئەفە كاپرایەك نەبوو
بەژۆرەملى كچ لە خەلك بستینى. چاخیرجالى ژۆر پابەندى بنەماكانى
جوامیرییە. باشتەین بنەماى جوامیرییش ئەوەیانە، كە ئەفەيەك، ھەرگیز
دەست بۆ نامووسى كچ و ژنى خەلك نابا. ئەفە، ھەرگیز تەماح لە نامووسى
كەس ناكە. تەنانەت ئەگەر تەنگچییەكیشى كەرىنى بكە و دەست بۆ

***** يلخړ *****

نامووسی خه لک به ری، نه فقه ده یکوژی. چا خیرجالی خوی پاسه وانی نامووسی خه لک بوو. باوکی فاتمه ش باش نه وه دی ده زانی.

چا خیرجالی که زانییه وه باوکی کچه قایل نییه، وه ک شیتی لی هات، به لام چیی پی ده کرا؟ چیی له ده ست ده هات؟ کابرا کچی خویته تی و نایدا. دانیش و نامه یه کی تیرو ته سالی بو باوکی فاتمه نووسی. هه پره شهی نه وه دی لی کرد که ده یکوژی و گونده که شیان ده سووتینی و خاکی به تووره که ده کیشی.

هایم نه فقهی نامه که ی برد و دایه باوکی کچه، به لام نه و هر گویشی به نامه که نه بزوت. ته نیا ترسیکی لی نیش و نه و روزه گونده که ی به جی هیش. له پیتشدا چووه "تیره" و دواپی چووه نه زمیر. په یامیکیشی بو چا خیرجالی نارد:

- من له نه زمیرم. جا نیستا نه وه خوت و گوند و کچه که م. نه گهر ده توانی، برؤ به زوره ملی کچه که م به ره. چیت پی خوشه بیکه. من نه زمیر به جی ناهیل و ناشکه پیمه وه ماله که م. نه گهر ده ته وی به زوره ملی زه ماوه ند له گه ل کچه که م بکه ی، که یفی خوته بیکه، به لام من قایل نیم...

چا خیرجالی نه بده زانی چ جوابیک به و نامه یه بداته وه. باوکی فاتمه کاری خوی کردبوو. هه موو رییه کانی لی گیرابوو و خوی ده سته وستان له کایاکوی مابوره. برپای نه ده کرد، رۆژیک ناوا ده سستی له کوپه بگیری و غرووری شکابوو. چه ند نامه یه کی نارد نه زمیر. پاره ی نارد و هه پره شهی کرد، به لام کابرا له که ری شه یتان نه ده هاته خواری.

***** یلخی *****

چاخیرجالی ته‌واو داما. وهك شیتانی لی هات. چیی ردین سپی و ده‌مپراستی
کایاکۆی هه‌یه، هه‌مووی خپکردنه‌وه و له ژووریکدا به‌ندی کردن. ژۆریه‌ی
هه‌ره ژۆریشیان خزم و که‌سی فاتمه بوون. پیی گوتن:

ـ له ئاغا محهمه‌دی باوکی فاتمه راسپێرن، بێته‌وه. هه‌تا نه‌یه‌ته‌وه به‌رتان
نادهم. هه‌موو رۆژی هه‌ندی نان و قومی ئاو نه‌بی ناتانده‌می. نه‌گه‌ر دلنیاش
بم نایه‌ته‌وه، هه‌مووتان ده‌کوژم و ده‌چمه‌وه چیا.

ردین سپیه به‌ندکراوه‌کان، نامه‌ی پر له هه‌ست و سۆزیان بۆ باوکی فاتمه
نووسی. به‌لێن و گفتیان دایی. له‌به‌ری پارانه‌وه، به‌لام ئه‌و شتانه‌ دله
ره‌قه‌که‌ی ئه‌ویان نه‌رم نه‌کرده‌وه. داویان لی کرد، نه‌هێلی له‌به‌ر خاتری
کچیک، ئه‌و هه‌مووه خه‌لکه‌ بکوژین و گونده‌که بسووتینری، به‌لام کابرای
که‌لله ره‌ق له که‌ری شه‌یتانی نه‌هاته خوار.

ماوه‌یه‌ک له ئه‌زمیر مایه‌وه و دوا‌یی هاته تیره. خه‌ریک بوو پیی ده‌چه‌قاند.
خۆی به‌سه‌ر چاخیرجالیدا هه‌لده‌کێشا و قه‌له‌سی لی ده‌گێرا. به‌هاتنی بۆ
تیره، له راستیدا به‌ چاخیرجالیی ده‌گوت: "هیچ لێت ناترسم. کچه‌که‌ شمت
ناده‌می. جا چیت له ده‌ستت دی، مه‌پرینگێوه." "

هه‌فته‌یه‌کی خایاند و هه‌روا ساغ نه‌بوونه‌وه. ئیراز که ده‌یدی، ئه‌فه‌که‌ی داماو
و سه‌رلی شێواوه، له هه‌مووان پتر ئازاری ده‌چێشت. قسه‌ی له‌گه‌ل که‌س
نه‌ده‌کرد و خۆی له هیچ کارێک نه‌ده‌گه‌یاند. شێواوییه‌که‌ی ئه‌فه‌ خه‌ریک بوو
ده‌یکوشت. که بیستییه‌وه باوکی چکه هاتووه‌ته تیره، ئیتر خۆی پێ نه‌گه‌یرا.
به‌بی ئه‌وه‌ی که‌س بدوینێ، ده‌مانچه‌که‌ی له قه‌دی دا و سواری ئه‌سپ بوو و
راسته‌وپێ به‌ره‌و تیره تاوی دا. له رێگایه به‌خۆی ده‌گوت: "ده‌چم و ردینی

***** يالخور *****

ئەو كافرە بېدىنە دەگرم و دەيكورۇم. دەلئىم، نامەرد، تۆلە ژيانىدا پياويكت ديتوۋە ھېندەي چاخىرجالى مەرد بى؟ من ژنى چاخىرجالىم. تۆ منىت پى چىيە؟ پىت وايە منىش ژنىكم وەك كچەكەي خۆت؟ ھەزارى وەك كچەكەي تۆ بە قورىانى تالە موۋىيەكى سەرى چاخىرجالى. باشە لەۋەتى ئەو شاخانە شاخ، پياويكى وەك ئەفەي منيان بەخۆۋە دىۋە؟ لەبرى ئەۋەي خۆشحال بى و بە دوو دەستان كچەكەتى پىشكەش بىكەي، رادەكەي نامەردى رۆزگار؟ من ژنى چاخىرجالىم. تىگەيشى بېدىن؟"

زۆر باش دەزانم چۆنى بدوئىنم ئەو نامەردە. پەلە مەكە با دەستم پى رابگا بەو كافرە. جا دەزانم چىي بەسەر دىنم."

چوۋە مالى ناسيارىكيان. ئەسپەكەي لەۋى بەجى ھىشت. لە توۋرە بىيان دەلەرزى. خاۋەن مال خولقى كرد:

- فەرمو ئىراز خاتوون. تاۋى بەسئوۋە.

بەلام ئىراز رانەۋەستا. بە پەلە ھاتە دەرى. ھەموو شوئىنىك گەپا. باۋكى فاتمەي لە مالىك دۆزىيەۋە. بەرۋكى گرت و رايكىشا ژوورىك:

- جوان سەيرىم بىكە ئاغا. من ئىرازم. ژنى چاخىرجالى. جوان گوى بەدەيە بزانە دەلئىم چى. بىستوۋمە تۆ نامەردى دەكەي و كچەكەت نادەيە ئەفە. ناھىلئە ئەفە لە ھەمبەر نامەردى وەك تۆدا دەستەۋستان بى. ھەتا زوۋوۋە بچۆۋە گوندەكە و كچەكەت بدە بە چاخىرجالى. ئەگىنا من و تۆ لىكى دەردەكەين و لەتۈپەتت دەكەم. ئەفە ناتوانى بىكوزى، بەلام من دەتكورۇم. چىشت كردوۋە تا ئىستا، ئىتر بەسە. نە ئەفە ئاگادار و نە ھىچ كەشىش دەزانى من ھاتوۋمە ئىترە. دەگە پىيەۋە كاياكۆى... تىگەيشى؟ ئىتر نامەردى بەسە. بەكەشىش

***** پلخى *****

نالتي منت ديتووه. من ناهيلم ئهفه لاي تو بشكى و بچوك بيتووه. تىگه يشتى ئاغا؟ ئهفه پيى شهرمه بى و له سهر كچيك تو بكوژى. شووره ييه بو وي، به لام من بتكوژم، شانازييه بوم. جا ئيستا پهله بكه. زور خيرا بچووه ئاوايى و به دلى خوت كچه كهت بده چاخيرجالي.

چاوهرپى نه ما وه لام وهرگرته وه. هاته دهري و به پهله گه پاوه. سواري ئهسپه كهى بوو و لينگى دا. خور ئاوا نه بيوو كه گه يشته وه ئاياسورات.

بو سبه ينيكهى هه مووان ديتيان باوكى فاته هاته وه ئاوايى و هه مووانى ئاگادار كرده وه كه ئاماده يه كچه كهى بدات به چاخيرجالي و به گيان و دلش قايله به و زه ماوه نده. زيندان ييه كان بهر بوون. بوو به ئاههنگ و شايى. ئاغا محمه د له گه ل چاخيرجالي ئاشت بووه و گوتيشى زورى خوش ده وي. ئاههنگى زه ماوه نده كهش خوى گيپاي. شانازييشى پيوه ده كرد، كچه كهى داوه ته پياويكى وا. ئيرازييش هاتبووه شاييه كه. هه مووان سهريان سووپ مابوو.

چاخيرجالي بوو به زاوا.

۱۳

ماله که ی چاخیرجالی ببووہ میوانخانہ ی حکومہ تی. چاخیرجالی فەرمان دەر دہکا. ناہیلّی ناہەقی بکری و دەستی ھەژاران دەرگری. ئەگەر خوشی لە دەستی نە یە، فەرمان دەدا دەولە مەندەکان کۆمەگی ھەژاران بکەن. مالّیکی تازەشی لە ئایاسۆرات بۆ خۆی دروست کردووہ. مالّیکی گەورە ی وەک مالی بەگەکان.

ھەر لە و کاتەدا، چاخیرجالی چاوی بە ژەنە پالّیک و رۆژنامە وانّیکی ئیتالیایی کەوت. ئەوان سەریان لە دیتنی سوورپ ما. ئاخۆ ئەو ھەر ئەو یاخیبە سامناکە یە، وا لە ھەموو ئەورووپادا باسی دەرکەن؟ چاخیرجالی پیاویکی بەژن و بالا مامناوہندی و تۆزی لاواز بوو. زۆریش بە ئەدەب بوو. لە حالّیکدا

***** یلخی *****

ئەوان چاوەپوانییەکی دیکەیان هەبوو. ئەوان پێیان وابوو، بەسەر دیوەزمەیه کدا دەکەون. کاتی دیتیان ئەو کابرایەکی بەژن و بالا مامناوەندی و بەئەدەبە، واقیان وێر ما.

رۆژنامەوانە فەرەنسی و بەریتانییەکانیش هاتنە سەردانی. چاخیرجالیش بەو دیدارنە شاد دەبوو و بەخۆی دەنازی و پیاوەکانی رادەسپارد، هەوالی ئەو چاوپێکەوتنە بە هەموو ناوچە کەدا بلۆ بکەنەو.

دەیه‌ویست زەوییه‌کی کشتوکالی گەورەش لە "میلان" بکڕی. قەول وابوو لە پێشدا پارەکە بێ. نیکەرانی دواوژ بوو. نەیدەویست مندالەکانیشی تانی هەژاری بچێژن.

دواى ئەوێ چاخیرجالى لە چیا هاتە خواری، دیسان چیاکان پێ بوونەو لە یاخی ورد و درشت. ئەودەمەى ئەو لە چیا بوو، ئەوان نەیان دەوێرا توخنی چیا و کەژ بکەون. ئیستاش کە هاتوو تەو دەشتی، ئەوان لە دەشتی خۆ رانان. ژمارەیه‌کی زۆر لەو یاخیانە دوژمنی قەستەسەری چاخیرجالى بوون. ئەو یاخییه‌ ورد و گەورانە، چەرەسەرییان تووش دەکرد. دۆست و هەقالەکانیان ئەشکەنجە دەدا. ئەو ئاغانەى لەگەڵی دۆست بوو، ئەوانەیان دەرفاند و دەیانبردنە چیا و داواى پارەیان لێ دەکردن. لە راستیدا قەڵسەیان لە چاخیرجالى دەگێرا، بەلام ئەو هیچی لە دەست نەدەهات. نەیدەتوانی راویان بێ و بکەوێتە شوێنیان. لەبەر ئەوێ راوانی یاخییه‌ راکردوو کان کارێکی بەجێ نەبوو. لەوانەبوو زۆر سووک و سانا بکەوێتە بۆسەیانەو و بیکەن بە قوربانی فیشەکیک. ئەفە زۆر ناپەرەت بوو، بەلام زۆری نەبرد، رووداویکی تازە ئەو نەدەى دیکە ناپەرەتەى کرد. رۆژێکیان لەگەڵ چەند

***** پلخري *****

دهره به گینکی ناوچه که، چووبوونه لای ناشی. خواردیان و خواردیانوه و رایانبارد. هه موو هاورپیه کانی نیشانه شکیننی باش و نه نگپوه بوون. دایاننا بیکه نه کپیرکپیی نیشانه داکردن.

کئی ده بوو دهست پی بکا؟ دهی خۆ دیاره. دیاره، چاخیرجالی ده بی دهست پی بکا. هیلکه مریشکیکیان بۆ داکرد. چاخیرجالی سیره ی لی گرت. نۆز له خۆی دلتیا بوو. ته قه ی کرد. فیشه که که ی له بن هیلکه که دا و ته پوتۆزی هه ستاند. چهند فیشه کیکی دیکه شی پیوه نا هه نه یئه نگاوت. ئاره قه ی کردبوو و سوور هه لکه پابوو.

یه کیک له ئاغا کان کوتی:

- له وانه یه ده مانچه که ت کۆنه بی ته فه.

- نه وه لّلا زۆریش نوییه.

- دهی دیاره ده میکه ته مرینت نه کردووه.

- دوو مانگه دهستم بۆ چهک نه بردووه.

- کوپه تاقه یه ک رۆژ ته قه نه که ی، جیی خۆت ناگرییه وه. من خۆم هه موو

رۆژی چهند جارن ته مرین ده که م.

ئاغا ده مانچه که ی هه لکیشا و ته قه ی کرد. هیلکه که پهرش و بلاو بوو.

ئه فه:

- ئای دهستخۆش ئاغا. قسه ی تیدا نییه.

به لّام ئاگرێک له دلیدا نیلّهی ده هات. که ئه فه ئاواي به سه ر بی، ئیتر مه رگ

به رده رگای پی گرتووه. یانی دیسان ناچار ده بی بجیتته وه شاخ؟ نه و

هه مووه هه سانه وه و هیمنیه ... پاره، ناوبانگ... ژیا نی بی ترس... ژیا نی

***** يلخى *****

مروڤانه... زۆر باشه، به لام پيڭه راسته قينه كه ى له دهست دهكا. كه ژ و كو ديارى دهكەن كى پياوه. نهو جوړه ژيانه بو نهو ماناى نه بوو، به لام زۆرى كهيف به چيا و كه ژيش نه ده هات. زۆر ته مېل و ته وه زهل بيوو.

شتيكي ديكهش نهو ى له ژيان بيزار ده كرد. چيا پر بيوو له ياخى، به لام ياخي چۆن؟ هر هه موو جهرده و دز بوون. هيچ كاميان وهك چاخير جالى نه بوون. كار و پيشه يان نهو بوو، پاره له ناڅاكان وه رگرن و به نه مري نهوان هه ژاران تالان بكەن و نازاريان بدن. زۆر به شيان پياويكي به شه رەف نه بوون.

خه لكى ئوده ميش تو ماريكيان ئيمزا كو كرده وه. خه لك له دهست ياخييه كان وه زاله هاتبوون. وه زكيان دابوو. خه لك ئيسحه تيان لى هه لگيرابوو. ده هاتن و سكالايان ده كرد و له بهر ناوه ند ده پارانه وه ديسان تاقى راوه دوونان پيڅ بيئنه وه و "قهره سه عيد پاشا" ش بكه نه وه فرمانده يان. سه عيد پاشاى له خو بايى كه پيشتر هيچى له راوه دوونانى چاخير جالى وه گير نه كه وتبوو و به چوكدا هاتبوو و پورتى شكابوو، هر نهو شكانهش واى لى كرد بوو هه ست بكا سووكا يه تى پى كراوه، نهو نه سپارده يه ى قه بوول كرد و هاته نه زمير.

به ليبور دن ده ستى پى كرد: هه موو ياخييه كان ده توانن له ماوه ى ده رۆژاندا ده توانن خو يان به ده سه ته وه بدن و ليخوش بوون بيا نگرته وه. نه گينا حكومه ت ده توانى قول به ستيان بكا.

هر واش بوو. ژماره يه كى زۆر له و ياخيانه هاتنه وه و خو يان به ده سه ته وه دا. نهو خو به ده سه ته وه دانه واى له سه عيد پاشا بكا، پتر به خو ى بنازى و متمان به خو ى بكاته وه.

***** يلخى *****

چاخىرجالى له وه تهى لىي خوش ببون، چه كه كهى هر راگرتبوو. دوست و هه قاله كانيشى هر چه كدار بوون. بۆ خۆي حكوممه تىكى جوداي پىك هيتابوو. ئه و كاره بۆ قه بولگردنى نه ده بوو. ئه و يش ده بوو وه كه هه موو هاو نيشتمانىييه كى ديكه، به بى چهك بى و بچى. خوشى ده بى ئه وه قه بول بكا.

به پى لىكۆلنه وه كانى سه عىد پاشا، چاخىرجالى ناچار بوو پى مل بى. ژنى هيتاوه. ژنه كهى زور خوش ده وى. مالىكى تازهى دروست كردوه. خهريكه زه وىي كشتوكالى ده كړى. ئيتر ئه ستمه ده ست له و ژيانه ئاسووده و هيمنه به ريدا و بچيته وه شاخ.

به پى ئه و بىر و فكرانهى خۆي، نامه يه كى بۆ چاخىرجالى نووسى:

جارىكى ديكه به رپرسياره تىي راوه دوونانى ياخييه كان به من ئه سپىرد راوه ته وه. پادشاي دادپهروهرمان واى ويستوه، كۆتايى به ياخيگه رى و سه ره پۆييه كان بىنين و هه موو ميلله ت له هيمنى و ئاسايشدا بژين. له و باره يه وه هه موو ته گبىرېك كراوه و ئه مرى پادشايه تىيش ده رچووه. ئيتر ئىزن نادى ژماره يه كه خه لك، ژيان له مه مله كه ت تال و حه رام بكن. جا له بهر ئه وهى فه رمانى چه ككردنى شه لات و تىكده ران پادشا خۆي ده ريكدروه، كه و ابو داوا له جه نابت و خه لكه كهى ديكه ش ده كه ين، چه كه كانيان بىننه وه و راده ستمانى بكنه وه و وهك جارى جاران بهر لىخۆشبوون و به زه يى پادشايانه بكه ونه وه.

فه رماندهى تا قمى راوه دوونانى تىكده ران

سه ره نگ سه عىد

***** یلخى *****

چاخیرجالى كه نامه كه ی خوینده وه، هر زۆرى پى سهر بوو.
تفهنگچیه كانى له ده وری خۆى كۆ كرده وه. جارێكى ديكهش ده قى نامه كه ی
بۆيان خوینده وه و ئه و جار گوتى:

- چه كه كانمان نادهینه وه حوكمهت.

- نایدهینه وه ئه فه.

- هر سبهینى ده چینه وه چیا.

ده چینه وه ئه فه.

له نىوان ددانه چپكردوه كانیه وه، تفيكى كرد و گوتى:

- هر ئه وى زۆرى ده بوو ئه و نامه رده بكورم. هرچۆنىك بوايه ده بوو بیکورم.

- عوسمانى بابیشت بى، نابى متمانه ی پى بكه ی. بتمینى جه نابى سه عید

پاشا. دیسان یه كتر ده بینه وه.

جا ئه و نامه یه ی بۆ نووسى:

"پیاو ئه گهر پیاو بى، قهت چه كه كه ی دانانى. ئه گهر پیاوی وه ره و لیمی
بستینه." "

چاخیرجالى مه مه د

كه په ی به یانى بوو. ئاو خهريك بوو له پشت چیاى بيش بارماقه وه ده هاته
دهر. ئه ستیره یه كه له دواى یه كه بزر ده بوون. په له هه وریكى سپى له بهر
تیریژى خۆر ده دره وشایه وه. له ئاواى هاتنه ده ری. ئه فه سه ری دانواندبوو.
قهسە ی نه ده كرد. دلى پر بوو. باشه بۆ ده ستیان له به رۆكى به رنه ده دا؟

***** یلخی *****

چهندی پئی کرابوو، دهستی هه ژارانی گرتبوو. زالم و ملهۆپانی کوشتبوو.

چییان له گیانی دهویست؟ به له بزێکی تالهوه گوتی:

- قهرزێکمان له سه ره حاجی. له بیرته؟

- نه خێر ئه فه م. له بیرم نییه قهرزباری که سێک بین.

- له سه زمانه حاجی. قهرزباری یه کێکین.

- کام قهرز ئه فه؟

- که له زیندانێ بووین، له وی کابرایه ک بیستبوویهوه، ژنه که ی میتردی به

براکه ی کردووه. هه ر ئه و کابرایه ی شیت ببوو و قسه ی له گه ل که س

نه ده کرد... تا ئه مپۆ سه رقāl بووین و هیچ بیرمان له و کابرایه نه کردبۆوه.

ئیمه قهرزباری ئه و پیاوه یین و ده بی قهرزه که ی بدهینه وه.

- به ئی ئه فه م. ده بی بیدهینه وه.

- حاجی!

- فهرموو ئه فه م.

- باشه ئه گه ر ئیستا من ئه و بیئامووسه ورد ورد بئه نجنم، کارێکی خراپ و

نادادپه روه رانه م کردووه؟

- نه خێر ئه فه م. ئه وه ئه وپه پی دادپه روه رییه.

- ژنی به ندیه ک... ژنی مه لیکی دیلی قه فه ز... زیناحی ده کا حاجی. ئه ویش

له گه ل کی؟ له گه ل برا نامه رده که ی میترده که ی. ده بی کارێکی خێر بکه یین.

به ر له وه ی بچینه وه شاخ، ده بی ئه و کاره خێره بکه یین. خو گونده که یان

ده زانی حاجی؟ ناوی ئه و ژنه و که له گا نامه رده که شی ده زانی؟ ئه گه ر نازانی

خێرا به و فێریان به.

***** یلخی *****

- ده زانم ئەفه. چما ده کړی ئو جوړه شتانه له بیر بکهی؟

- ریک ده چینه سهریان حاجی.

سیوادی به یانینی سبهینی، گه یشتنه گوندی گورین. هه لیا نکوتایه سهر مائی

کابرا زیندانیکراوه که و براکهی و ژنه که یان گرت.

ئەفه ئه مری کرد:

- کوته ره داریکی گه وره بپنن و له و نیوه پاسته ی دابنن.

هتایان. ژنه و کابرا زهنده قیان چوبوو و وهک میژوکه ده له رزین.

دیها تیه کانیش هه روا به چاوی له ژیللاها تووه سهیری ئەفه یان ده کرد. که س

متهقی لیوه نه ده هات. ئەفه رووی کرده دیها تیه کان:

- یه کیک ژنی براکهی خوی هه لڅه له تینن و له گه لی بنوی، ده بی چ سزایه ک

بدری؟ ده بی چۆن تۆله ی لی بکریته وه؟

دیسان هه موو بیده نگ ده بنه وه.

- کابرای لیقه وماو له زیندانی ئه وه ده بیستیته وه و شیت ده بی. هه ر ئیسک و

پرووسکی لی ده مینیتته وه. له شهرمان سهری هه لئایی چاو له که س بکا.

سزای ئه و ژن و پیاوه چیه؟

دیها تی وهک به ردیک، مته قیان لیوه نایه.

- ئه و نامه رده له سهر ئه و کوته ره داره راکیشن. تۆ به و باسک و ده ستانه ت

ژنی براکه ت له باوه ش ده گرت؟ پیلی بپن.

له بن بنه وه پیلی ده په پینن.

نۆره ی ژنه که بوو له سهر کوته ره که رایکیشن. رایده کیشن. فرمی سکان

هه لده وه ریئنی و به دهنگی به رز ده پارپته وه:

***** يلخى *****

- نه كهى ئه فەم. به قەرەداشت بم. دەبمە خاکی بەر پیت ئه فە. کوپه
له سەرت گە پیم ئه فە. وەرە ولیم خوش به.

- چما ژنی به ندییه کی دامای کاری وا دهکا؟ ئه و سەرە چه په لهی بپه پینن.
سەری ژنه ده په پینن.

گوندی ده لئی رهق هه لاتوون. هەر سەیر ده کهن. ده لئی بوونه ته بهرد. کهس
له تهرمه کان ناچیته پیش.

ئەفە:

- کاتی نوێزه.

تفه نگچی دەرده په پین و خیرا بهرمالیک دینن و دین له سەر پهینه که
رایده خەن. ئەفە نوێزه کهی دهکا و دوعا کانیشی دهکا. گوندی جارێ سەیری
ئەفە و جارێ سەیری تهرمه له خوین شه لاله کان ده کهن.

ئەفە له نوێژ ده بیته وه. تفه نگچی له دەوری خۆی کۆ دهکاته وه و بهبی
ئەوهی له بزى ده له بزى دیهاتییه کان بگه پێ، ده پوا.

سەعید پاشا که نامه که ده خوینیته وه، له داخان شیت ده بی. ئەو نامهیه
یانى چى؟ هەرچۆنیک بێ ده بی ئەو چاخیرجالیه بگرێ. زۆر ناخایه نی،
هه والی تازه ترین کوشتاری چاخیرجالی ده بیستیته وه. سەعید پاشا هه موو
جه ندرمه کانی کۆ دهکاته وه و به ره و ئەو گونده ده چی و جینایه ته کهی تیدا
کراوه. ده و رانده وری گونده که گه مارۆ ده دا، به لام چاخیرجالی بووه ته بالنده
و فپیوه.

سەعید پاشا شیلگیرانه بریار ده دات چاخیرجالی له کۆل بکاته وه. هۆردووه
گه وره کهی ده جوولینێ و چه ند رۆژان به دواى چاخیرجالیدا ده گه پێ، به لام

***** يلخى *****

شوينپى نادۆزىتتەۋە. چاخىرجالى دەلئى بوۋەتە ئاۋ وزەۋى قوۋتى داۋە. نىيە كاكە نىيە. چاخىرجالى ديار نىيە. جەندرمەى سەعيد پاشا بەزەبىيان بەكەسدا نايەتەۋە. پۆل پۆل دىھاتى و شۋان و عىلاتى دەگرن. ھەتا دەبزۋون ھەر لىيان دەدەن، بەلام كەس ئامادە نىيە بچوۋكتىن سەرەداۋ لە چاخىرجالى بدەنە دەستيان. مەقيان لىۋە نايە. كە قسەش دەكەن، شۋىنەۋنكە دەكەن. سەعيدپاشا لە شەكەتى و سەرلىشىۋاۋى بەۋلاۋە ھىچى پى ناپى.

سەعيد پاشا بەشۋىن ھەشارگەكاندا دەگەپى، بەلام ۋا ديارە ھىچ كام لە گۈندى و رەۋەندەكان چاخىرجالىيان لە مالى خۋياندا نەشاردوۋەتەۋە. لە راستىدا ھەموو مالىك ھەشارگەى چاخىرجالىيە، بەلام كەس نازانى ھەشارگەى راستەقىنەى ئەۋ لە كۆپىيە. خەلك بە عالەمى ئاشكرا پىشتىۋانى لە چاخىرجالى دەكەن. كەس كەيفى بە حكومەت نايە. خەلك ھەر ھەموۋى دۆى حكومەتن. چاخىرجالى شۋىنەكەى قايمە. كەس ئامادە نىيە خىانەتى پى بكا.

ھۆردوۋىيەكى گەۋرەى عوسمانى ھەموو كۆپپارە و بن رەۋەز و گابەردان لە كابرايەك دەگەپى و ھىچبىشى پى ناكرى. ھۆردوۋىيەكى گەۋرە. فەرماندەكەشى پىۋىكى ئازا و لەخۇبايىيە. پاشايەكى لوۋتبەرز...

١٤

دواى ئەر رووداوانه چاخىر جالبىش رووى كرده وه چيا. جىييه كهى ئه مین بوو. گوندىكى بچووك بوو له نىو ره وه زه كاندا. خه لكى گونده كانى ده وروبهر زۆريان خوش ده ويست. ژن و پياو و گه و ره و بچووك، ههر هه موو ئاماده بوون خۆى به قوربانى بكهن. له وه تهى به ردى بناغهى ئه و گونده دانرابوو، پياوى وا باشى به خۆوه نه ديتبوو. نه حكومهت و نه ياخى و نه ئاغاكان هىچيان وهك چاخىر جالى باش نه بوون. ههر هه موويان كه له گاييان له ديهاتىيه كان ده كرد. ههر ئه فه پيشى ناهه قى و زولمى ده گرت و يارمه تىي خه لكى ده دا. ئه فه يان زۆر خوش ده ويست. ده يان په رست.

***** ياخړ *****

چاخيرجالى كه دهچووه نهو گوندانه، بهبى خوپاراستن و پاسهوان دهچوو. زور خاترجه م و ئاسووده بوو. نهگه ر حكوومهت هه موو خه لكى نهو گوندانه بگرى و نه شكه نجهيان بدا، نهگه ر هه مووشيان له ناو بهرى، ديسان نه فهى خويان پيوه ناكه ن. له بن نه شكه نجه دا ده مرن و قسه ناكه ن. هه م حكوومهت و هه م چاخيرجاليش ديهاتيه هه ژاره كانيان تاقي كردبووه، سهدان پياويان دابووه بهر قه مچى. بهند كرابوون، بهلام هيچ كاميان چاخيرجاليان پيوه نه كردبوو.

- له كوييه؟

- لهو دهو روبه رانه يه. برقن و بيدوزنه وه. نهگه ر پياون وه شوينى كه ون با بتانگرى و دايكتان بگى...

- له كوييه؟

- له پشت نهو ره وه زانه يه.

نهو شوينه ي پيره پياوه كه په نجه ي بو راداشتبوو، كه مارو ده درى. هه مووى سهنگ و سووژن ده دن، بهلام هيچ شوينپييه ك ديار نيه.

- نه دى كوانى مامه گيان؟ توش دروت كرد. پيره پياوه ته ريق نابيته وه:

- وهرن بچينه ئاوايى. لهوى هه مووان ده زانن چاخيرجالى له كوييه. بسته مندالليكش شوينه كه ي پى ده زانى. دلنيابن شوينه كه يتان هه ر پى ده لئن.

نهو پيدا هه لگوتنه ي پيره پياوه كه، جه ندرمه كان به رهو گوند په لكيش ده كا. گوندى ده گرن و له مندالى ههوت سالانه وه تا ههفتا سالانه ده يانده نه بهر قه مچى.

***** يلخړ *****

- چاخيرجالى له كوييه ؟
- نه ديتوومانه و نه دويناسين.
- رايكيشن.
- رايدكيشن. ئه وندى تپه لده دهن، خوښ دپشپته وه.
- نايناسم.
- له ژياندا نه مديتوره.
- خفته به كى ته او زولم له وخه لكه ده كهن، تپيان ه لده دهن. ماليان ده سوتينن، به لام دپهاتى مته قيان لټو نايه. جه ندرمه ماندوو و شه كته و ده ست له گونان دريژتر، گونده كه به جى ديلن، به لام چاخيرجالى له سهرى بوسه ي بؤ داناونه ته وه. هر ه مويان ده كوژئ.
- نه فه دوو روژ بيدنگ بوو. سپه م روژ بانگى حاجبى كرد:
- ده بى گه ميه ك به و سه عيدپاشايه بكهين. شاخ به شاخ ده يگيرين. واى لى ده كين سهرى لى بشيوى. واى لى ده كين، ئه و شيره ي له م ميه كى دايكى خواردوويه تى، بيهيښته وه.
- هه قته ئه فه.
- جا ئيستا ده زانى ده بى چ بكهين؟
- فه رموو ئه فه.
- هر ليره ده مينينه وه. مانگيك، دوو مانگ. سى مانگ. جپه كه مان ئه منه.
- هوردوى عوسمانى قهت ناتوانى بيته ئيره.
- ناتوانن بماندوژنه وه.

***** ياخى *****

- بشماندۆزىنە، زۆر گىرگىزىپ چاقى. ئېمە لېرە دەتوانىن بەرنگارىيان
بېنە. دەتوانىن فەوجەكەيان بە يەك رۆژ لەناو بەرىن. دوايىش دەتوانىن
رابكەين و بچىنە شوپىنكى دىكە. ھېچ فەوجىك ناتوانى ئەوندە ھەلگىشى
بەرەو سەر.

- ناتوانى ئەفەم.

دەتوانىن سالىكى رەبەق لېرە بىمىنە. دەبى سەگ بە ھەوشەيەك بەو
سەعيدپاشايە بكەين. واى لى بكەين ژيانى لى تال بى.
- تىگەيشتم ئەفە.

- جا ئەمجار وا دەكەين چاقى. ھەر ياخىيەك لە چىايە و چىي قاقچىي
دەشتىيە، ھەر ھەموو چاخىرچالين. خۇ دەزانى دەلېم چى چاقى؟
- دەزانم ئەفە.

- ژمارەيەك لە گەنج و مېرمندالى گوندەكان بانگ بکە بېنە ئېرە. دەبى
مندالى چاقاچىم و نەترس بن. ھەر يەككىيان ترسنۆك بى، سەرمان بەفەتەرەت
دەچى. لە ھەشارگە و عىلاتىيەكانىش راسپېرە. ئەوانىش دەبى بەپىي
نەخشەكە بچولېنە. دەبى ھەموو ياخى و قاقچىيەكان بە ناوى
چاخىرچالىيە ۋە بناسىنن و جەندرمەكان ۋە شوپىن ياخىيەكان بخەن. لە
ماۋەى سى رۆژاندا، چاقى؛ گەنجە چاۋنەترسەكانى گوندەكانى دەورەبەرى
ھەلېژارد. تەفەنگچىيەكانىش بە جلوبەرگى رەشمال نشىنەكان و گوندى
ئۆدەمىش و تېرە و ئايدىنە ۋە چوون و نەخشە نوپىيەكەيان بە گوندىيەكان
راگەياند.

قەرەسە عید پاشا، دلی خوش بوو. زیاتر له خۆی راده دیت و به خۆیدا ده په رموو. هه موو د پها تیه کان و ته نانه ت ئه وانه ی ماله کانیشیان په ناگه ی چاخیر جالی بوو، هاوکارییان ده کرد. هه ر هه مووان به شوین چاخیر جالییه وه بوون. هه ر ئه وه نده به س بوو ده وه نیک بجوولی. به ردیک خلۆر بیته وه یان فیشه کیک بته قی، بۆ ئه وه ی ده سبه جی هه واله که ی پی بگاته وه. دیار بوو چاخیر جالی نه جالی ها تبوو، چونکه هه موو خه لکه که دژی بوون. بۆ هه موو شوینی به دوویه وه بوون. ئه مپۆش نه بی، سبه ی. ئاخیرییه که ی له داو ده که وی.

رۆژیکیان هه والیان هیئا، ئه وه چاخیر جالی له فلانه کیوه.

سیخوړ:

***** یلخی *****

- هه موو گونده که ی ئیمه وا ده لێن. چاخیرجالی هاتوو. له دهم کانیه که دانیشتوو. له یه کێ له هه شارگه کۆنه کانی دانیشتوو و خه ریکه به رخ ده برژێنی. کهس نازانی مائی کێی هه لئاوه. نه مشه و له دهم کانیه که ده مینێته وه.

چاخیرجالی که دهستی به یاخه گه ری کرد، له شوینه نه منه کانی چیاکاندا، گه لێ هه شارگه ی دروست کرد. له سه ره ره گر و زینوی و ملانه یه ک، هه شارگه یه ک دروست کرا.

قه ره سه عید پاشا، یه که م هه لی خۆی به دهست هێنا بوو. ته له گرافی نارد بۆ نه زمیر و ئایدین و پێی راگه یاندن، چاخیرجالی رێی راکردنی لێ گیراوه. یه که م ده سته ی جه ندرمه کانی نارد. به دوای نه وانیشدا دووهم ده سته و سیههم ده سته. نه و جار هه ستا و سه ربازه کانی برد و شوینه که ی گه مارۆ دا. که ژ و کۆ پر بوون له سه رباز. خۆبه خشه نه لبانیاییه کان، نه و یاخییانه ی چووبوونه خزمه تی ده وه له ته وه و تفه نگچی ناغاکان...

ده موده ست بوو به ته قه. نه وانه ی گه مارۆ درابوون، وه ک کێو راوه ستابوون و به ره نگارییان ده کرد، به لام ده یانتوانی چه نده خۆیان راگرن؟ دوو سه عاتی رێک، ته قه یان له یه کتری کرد. دوا یی ده نگه ی ته قه ی یاخییه کان کپ بوو. شه و داها تبوو. هه واکه ی تاریک بوو.

سه عید پاشا فه رمانی دا:

- تفه نگچییه کانی چاخیرجالی تێدا چوون، به لام که مه ترخه م مه بن. باز نه ی گه مارۆکه یان لێ توندتر بکه ن. تا به یانی لێره چاوه پێ ده بین.

***** یلخی *****

هەر ئه و شه وه ته له گرافی بۆ هه موو لایه ك نارد، كه به ئی چاخیرجالی و داروده سته كه ی له ناو بردووه و سبه ی به یانی تهرمه كان دینیتته وه گوندی ئۆده میش. هه واله كه گه یشته وه ئه زمیر و ئایدین. هه والی سهركه وتنه كه ی سه عید پاشا وهك تۆپ دهنگی دایه وه و هه موو ناوچه كه ی ته نییه وه. ته نانه ت گه یشته ئه سته مبولیش.

رۆژ بۆوه. سه عید پاشا چووه سهر تهرمه كان. چوو چ ببینی؟ پانزه قاچاخچی وهك بێژینگ دابیژرابوون. ته نانه ت ئه سپه كانیشیان كوژرابوون. تووره كه كونكون بوو و تووتنی قاچاخچی بلوو ببوو وه. سه عید پاشا مات بوو. وهك په یكه ره یه کی سه هۆل راوه ستابوو و قسه ی نه ده كرد. ئیتر سواری ئه سپه كه ی بوو و به تاقی ته نی به ره و ئۆده میش كه وته ری. پاشای له خۆبایی ههستی ده كرد سووكایه تی پی كراوه.

خه لكه كه به نیگه رانییه وه چاوه پئی تهرمی چاخیرجالی بوون. زۆر كهس له دیهاتی ده ور به ره وه هاتبوونه گوندی ئۆده میش. ههر هه مووشیان خه فته دای گرتبوون، به لام كه له بری تهرمی چاخیرجالی، تهرمی چاخاخچییه كانیان دی، گالته یان به سه عید پاشا كرد.

سه عید پاشا وهك شیتانی لی هاتبوو. له ههر لایه كه وه هه والی کی چاخیرجالیی بۆ ده هات، ده موده ست سه ر یازه كانی بۆ ده نارد. ده سبه جی ده گه یشتنی. چاخیرجالییان گه مارۆ ده دا. ده بووه ته قه. چاخیرجالی و هاوپیانی كوژران، به لام كه تهرمه كانی ده پشکنین، دهیدی ئه وه چهند قاچاخچییه کی دامارن. جاری واش بوو ده سته یه ك یاخی غه واره. به و جۆره پتر له ده تاقمی قاچاخچی و یاخی له ناو بردبوو. ئه وه نده داماو بوو، به په له په ل هه والی

***** ياخو *****

سهرکه وتنه کانی ده گه يانده وه پايتهخت. زياتر له ده جاران ته له گرافي کړدېوو و هه والی ناردېوو، که به لى چاخيرجاليى کوشتووه. هه موو روژى و هه سعاتيک و چنه د کس ده هاتن و هه شارگه چاخيرجاليىيان ناشکرا ده کړد. پاشا به ملاولادا راى ده کړد و ناره قه هه لده پښت. چيى پى ده کرا؟ هه ولى ددها بيهوا نه بى. ورده ورده له وکسانه د پردونگ دېوو که هه واليان بى دينا، به لام چيى له ده ست ده هات؟ باشه نه گهر هه به راستى يه کيک جيگای چاخيرجاليى نيشان بده؟ نه وانه هه والى درويان هينابوو، تى هه لده دان، به لام ده سبه جيى که سى دیکه ده هاتن و هه واليکى ناراستى دیکه يان دينا.

هه والدر به ناخ و نالينه وه ده هاتن:

- فريامان که وه پاشا. مردين له ده ست نه و چاخيرجالييه. مردين پاشا. ده ست له هيچ شتى ناپاريزى. هه نگاو به هه نگاو وه شويني ده که وين. شوينه که هه ده وړينه وه و دين جنه نابت ناگدار ده که ينه وه، به لام نه و نامه رده را ده کا و قوتار ده بى.

پاشا ماندوو بووه. له گياني خوى وه پره. نىستا نيتر تووشى گونپه شى خوى بووه. نه مجار بپوا به هيچ هه واليک ناکا. سهر يازه کانی هه لده گري و له خوپا ده سووپته وه. گوند به گوند ده گه پى. تووشى هه گوندييه که ده بى، فرمان ددها، رايکيشن و له بن قه مچياندا رهش و موى بکه نه وه.

نيتر که س نه يده ويرا ناوى چاخيرجالي بىنى. ته نانه ت دوزمنه قه سته سهره کانی چاخيرجالييش ده ترسان له وهى شوينه که هه ناشکرا بکه ن. هه رکه س هه واليکى چاخيرجاليى هينابايه، ته نانه ت هه واله که هه راستيش بوايه، به نه مري پاشا تيه لدانی ده خوارد و نه شکه نجه ده کرا و تووشى

***** یلخر *****

زیندانی ده‌بوو. زیندان پره له تفه‌نگچی چاخیرجالی. هر که س ژماره‌ی
به‌ندییه‌کان ببینی، پی‌ی وایه، چاخیرجالی له عوسمانیی پتر سه‌ریاز هه‌یه.
جگه له سه‌عید پاشا، هه‌موو پیاوه‌کانی ده‌وڵت پێیان وایه.

چاخیرجالى هیچ خهفته تىكى نه بوو. له گونده کهى خوى، بى خه م و خه يال
ده ژيا. هه موو رۆژى ده چوو ته مړينى تفهنگ هاويشتن. به که يفى دللى راي-
ده بوارد. له خوشييان شاگه شکه ببوو:

- ديتت حاجى؟ سه عيد پاشاي له خوباييت جوان ديت؟ ئيستا وه زعى چونه؟
هه ر حه ياي به خويه وه نه هيشت.

حاجى:

- ته نيا شتيکت له بير نه چى نه فه. نه گه ر خه لگمان له گه ل نه بوايه و
يارمه تيان نه داباين، هيچمان پى نه ده کړا. له به که م ده رفه تدا ده بى چاکه ي
نه و خه لکه بده ينه وه. ده بى هه موويان پوشته و په رداخ بکه ين.

***** يىلخى *****

- بۇ خۆشم ھەر وام بىر دەكردەۋە. ئىستادەتۋانين بەبى خەم و خەيال
بچينە دەشت. كەس ناتۋانى نامەرديمان لە ھەقدا بكا. ئەگەر ئاشكراشمان
بكەن، سەعيدپاشا بپوا ناكا. تەنانەت دەتۋانين بەبى ترس بچينە نىۋ
ئۆدەمىشيش. جا دەزانى چ دەكەين؟

- چ دەكەين ئەفە؟

- لە گوندەكانى بنارى كىۋپارە، سى چۋار كەسى قوون بە گىچەل دىنين.
سەعيد پاشا دىتە چيا. ئەوكات ئىمە دەتۋانين داگەپىين بەرەو خوار.
لەوانەيە نەيەش، بەلام ئەگەر ھات، دوو لەو كوپانەى بۇ دادەنىين، ۋەك مار
پىۋەى بدەن. تاقمىك ئەمپۇلېرە ھەرايەك بنىنەۋە و تاقمىك سبەينى، لە
شۋىننىكى دىكە. ئىمەش بە كەيفى خۇمان دەچينە دەشتى. ئەگەر ئەو
سەعيد پاشايەم شىت نەكرد، ناۋى خۇم دەگۆپم. ئامادە بن.

ئامادە بوون و كەۋتنە رى. رىگە بەردەلېن و رەقىن بوو. لە ھەلدىرىكەۋە
دەچۈنە ھەلدىرىكى دى. رۆزىك تا ئىۋارە ھەر بە رەۋەزان ھەلگەپان. حاجى
مستەفا پىر بوو. نەدەگەيشتە ئەفە. ئاخىرىيەكەى ھاۋارى لى ھەستا:

- خەرىكە دەمرم ئەفە. باشە بۇ بە رىگەى تەختانىدا نارپۇين؟

- نابى حاجى. دوژمن تەنانەت مېروولەيەكيش بى، دەبى...

- چما شتىك لە گۆرپىيە ئەفە؟ خۇ ھىچ شتىكىمان لە سەر رى نىيە. ئەۋجار
ھەۋالەدەرەكانمان زۆر باش دەجۈلېنەۋە.

- ناكرى حاجى. تەنانەت ئەگەر بلېن سەعيد پاشا و سەربازەكانى ھەر
ھەمووشيان مردوون، ديسان لەخۇم غافل نابم. تەنانەت ئەگەر بەو چاۋانەى
خۆشم سەعيد پاشا ببىنم، ديسان ھەر دەبى پارىز بكم.

***** پلخري *****

حاجی گلهیی نه کرد. بیده نگ بوو. له بن لیوانه وه جنیوی به خوی ددها. جنیوی به ره وه زه کان ددها. جنیوی ددها به یاخیگه ری. چاخیرجالیش زور که یفخوش نه بوو. ددانی چیر ده کرده وه و قسه ی نه ده کرد. هیچ کام له هه قاله کانیشی که یفخوش نه بوون.

به ره له وه ی نه وه و براده ره کانی بگه نه ده شتی، "عهلییه رهش" به خوی و چند تفه نگچییه وه هه لیان کوتا بووه سهر گوندیک و کوپی ناغایان رفاند بوو و برد بوویانه شاخ. هه له به ت به پیی ری که و تنه که ی پیشوو، که س ناوی عهلییه رهشی نه هینا. به هه موو ولاتیاندا بلوو کرده وه، که چاخیرجالی هیرشی کردوه و کوپه ی بردوه. سه عید پاشا به وپه پی توورپه ییه وه فوجه که ی برد و به ره و لای نه وی که وته ری، به لام بو سبه ینی به یانی، له گوندیکی دوورتر، مالی ناغایه کی دیکه تالان کرا و منداله کانی به بارمته گیران. سه عید پاشا ناچار بوو، ده سته یه کی دیکه ش بنیریتته نه وی. دوا ی ریگا برینیکی تاقه تیر و زور، چاخیرجالی گه یشته ده شتی. خوی و هاوړیکانی زور زور شه که ت بوون. شه وی چوونه گوندی "تیره" و میوانی یه کی له خواپیدا وه کان بوون. ده رور له سهر یه که له وی مایه وه. مالی یه کی که له نامه ردترین ده وله مهنده کانی هه لبرارد بوو. نه و کابرایه زه وی و زاریکی زوری هه بوو و زوریش بو ره عیه ته کانی خراپ بوو. شه ویکیان وه که به لای لابه لا به سهریدا دا:

- که س نه بزوی.

ماله که ی پر بوو له میوان.

- من چاخیرجالیم.

خاوه ن مال به زمانلووسی گوتی:

***** يلخى *****

- فەرموو ئەفە.

- بمان بە سەر خەزىنەكە.

خاوەنمال وەپېشى كەوت و لە گەلێان چوو سەر سندوقى دراوەكە. دەرگاكهى بۆ كردنەو. حاجى لە پېشدا توورەكهى ئامادە كردبوو. زۆر بە سانایى دەیاننوانى سى چوار هەزار سكه زىپ بە دەست بێنن. كارەكهى خۆيان راپە پاند و زۆر زوو لە مالەكە چوونە دەر. هەوالەكە زۆر خێرا بلأو بۆو. كەس نەما لەو شارەدێيەدا نەو هەوالەى نەبىستبێتەو. ئەفە ديسان هاتەو مالى برادەرە دەولەمەندەكهى خۆى. ئەوى يەكێك بوو لە ئەمنترین و بى مەترسیتىرین حەشارگەكانى. هەوالەكە گەشتبۆو جەندرمەكان و ئەوان هەموو رێگاكانيان گرتبوو. هەموو چاوەپى بوون چاخىرجالى بى و بە بەردەمياندا تێپەپى.

سەعید پاشا ديسان لە شاخ بوو، كە هەوالەكهى بىستەو. سەربازەكانى كۆ كردهو و بەرەو تىرە كەوتە رى. ئىتر ئەمجارەيان ئارخەيان بوو، چاخىرجالى لەو دەشتەدا دەخاتە داو.

ئەفە سى رۆژان لە حەشارگەكەيدا مايەو. ئەوجار هاتە دەرى و لە سەر رێى خۆى، چەند دەولەمەندىكى دىكەشى تالان كرد و خۆى گەياندەو شاخ و چۆو گوندەكهى خۆى. پارەيهكى زۆرى تالانى دا بەو گەنج و گوندىيانەى سەريان لە سەعیدپاشا شىواندبوو.

چيا تەواو چۆل ببوو. ياخى گەورە و بچوك هەموو تىداچوووبوون. دوو ياخى مابوون، لەگەڵ چاخىرجالى كێپركىيان بوو. يەكێكان "كامالى زىبەك" بوو. كامالى زىبەك هېچ لە چاخىرجالى نەدەترسا.

***** پلخى *****

– حاجى، دهبى مشوورېك له و كامالى زېبه كه توتكه سه گه ش بخوين.
كوړه كانى به دوودا بنيره .

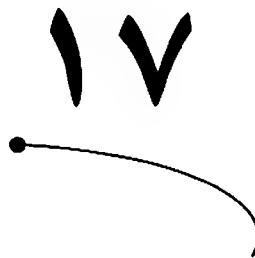
هه فته يه ك دواتر هه والده ره كه هات. چاخير جالى هه واله كه ي وه رگرت و
به رنامه و نه خشه ي خوى بؤ داپشت. ئه و جار كه وته رى و چوه سر
حه شارگه كه ي كامالى. كامالى زور به خوى دهنانى و ئاماده ي شه پ بوو، به لام
چاخير جالى هر به يه كه م فيشه ك سهره نگرېي كرد. پياوه كانيشى
تيداچوون.

چاخير جالى ئه و خه مېشى نه ما. ئيستا ئيتړ ده لى زور خوش بوو و به
روخسار يكي گه شه وه بانگى حاجى كرد و گوتى:

– زور ماندووېن حاجى. ده بى زوو ئيره به جى بيلين. ده بى ماوه يه كيش پشوو
بدهين.

چياكانيان بړى و به ره و ده شته كه ي ئه و به رى چيا داگه پان. خويان گه يانده
ده ورو به رى "موغله لا". له وېش ده وله مهنديكيان روت كرد و ژماره يه ك
چه ركه زيان - كه بؤسه يان دانا بؤوه - كوشت و خيرا چوونه ئاناتاليا. ماوه ي
پازده روژېك له چياكانى ئاناتاليا پشويان دا و ئه و جار گه پانه وه شوينه كه ي
خويان و وه ك جارى جاران چياكانى "دايكان و بېش بارماق و بابو چيا و
كارينجالى" يان كرده وه به حه شارگه ي خويان.

ئاغاي عىلاتىيە كان:

بيستوتە سەئىد پاشا دەلى چى ئەفە؟ دەگاتە ھەر جىيەك، بەخۇي ھەلدەلى، و دەلى ئەو چاخىرجالىيە كابرايەكى ترسنۆكە. دەلى ئەو ھەموو كەژ و كىوھى وەدوو كەوتم، تەنانت بۆ جارېكىش چىيە نەيوپرا لەبەرم راوہستى. دەلى چاخىرجالى ھەر پىاوى راگردنە. بە توتوش ناوپرى بەرەنگارمان يتەوہ. خوا دەكا چاوم پىي دەكەوئ، خودا يان بەمنى دەدا يان بەو.

ھەم خۇي ئەم قسانە دەكا و ھەم پىاوەكانىشى ئەو قسانە بللو دەكنەوہ. دەيەوئ سووكت بكا ئەفە. دەيەوئ لەبەر چاوى خەلگى رەشت بكا.

***** یلخر *****

چاخیرجالی که گویتی له وه بوو، له فکره وه رۆچوو. ده بوو باش بیری لی بکاته وه. سه عید پاشا کاری وای بو ده کرد؟ تو بلیتی بیهوی چاخیرجالی تووړه بکا؟ هر به راستی ده یه ویست سووکی بکا؟ له وانه بوو هر دووکیان وای بی.

- حاجی!

- فهرموو ئه فه ی من.

- ده بی ئه و سه عید پاشایه ته مبی بکهین.

- چۆن ئه فه م؟

- ده بی به رهنکاری ببینه وه.

- زۆر ئه ستمه ئه فه. ئه وه کرده نی نییه. من نایه م. هینده ی مرا و میروو سه ربازی هه یه.

- مهرگ برا گه وره یه حاجی. ئه گهر به رهنکاری نه ببینه وه، ئاخرییه که ی به شیویه کی دیکه ده مرین. ده زانم به رهنکاری بوونه وه ی ئه واته، به پیر مهرگ وه چوون، به لام ناچارین وای بکهین. خوشم ده زانم ئه و کاره مان سه دا نه وه د مه ترسی مه رگی پتویه یه.

- ئه گهر سه دا په نجاش بی، دیسان من له گه ل نیم ئه فه.

- خه نیمه که مان خه ریکه شاده مارمان هه لده پیری حاجی. خه ریکه خه لکمان لی سارد ده کاته وه. له هه موو لاه پیمان ده لی، ترسنوکیان. له وانه یه یه ک دوو جار بره وای به قسه ی نه کهن، به لام ئاخرییه که ی باوه پ ده کهن که ئیمه هه به راستی لی ده ترسین.

- من له گه ل نیم ئه فه. چیی پی خوشه با بیکا. من نایکه م.

***** يلخى *****

- حاجى!

- حاجى سەرى بەردايەو.

- خۆت كۆ بکەو، حاجى. قەدرى خۆت بگرە. ئەگىنا...

يەكەم جار بوو ئەفە ئەوئەندە تووپە دەبوو. حاجى تى گەشت، بەلام بەو
حالەشەو بەخۆى گوت:

- ئەو خۆت و تەنگىيەكانت. چ دەكەى بکە.

- يانى چى حاجى؟ مەبەستت چىيە؟ زو پىم بلى بزانم.

خەرىك بوو كار دەگەشتە جىيى باريك. لەوانە بوو، مشتومپەكە شەپە
تەنگى لى بکەوئەو. ئەفە تووپە بوو. پەنجەى لەسەر پەلەپىتكە بوو.
حاجى لەسەر بەردىك دانىشت. چەكەكەشى لە سەر كۆشى دانا.

- دەلتى چى؟

قەت نەبوو تەنگىيەك ئاوا جوابەنگىي ئەفەكەى بکا. ئەفەى خۆى
بشكىنئەو. ئەوئەو كەسەى نىكتىن هەقالى ئەفە بوو. لە فەرمانى
ئەفە دەرچووبوو و بگرە قەرزبارىشى كەردبوو. ئەفە بە تووپەيەو بەملا و
ئەولادا دەپۆيشت و بەخۆى دەگوت: "بلىم چى؟ بلىم چى؟ بۆخۆشى
نەيدەزانى بۆچى ئەملاوئەولای دەكەرد. لەبەر خۆيەو قەسەى دەكەرد. لەپەر
بىرپارى خۆى دا. قەلەفەتى گۆرپابوو. دەموچاوى وەك بەرد وشك و بىچوولە
بوو. هات و بەسەر حاجىيەو راوەستا.

حاجى سەرى هەلتىنا و سەبرى روخسارى ئەفەى كەرد. ئەفە دەتگوت رەوئەزە
بەردىكى قايمە. ترووسكايەكى تايبەت لە چاويدا بوو. يەكلايى بۆو. ئەگەر

***** يلخړ *****

خیرا نه جوولایا به وده، له وانه بوو به لای لی بباری. هه ستا و دوو هه نگاو به وده و نه فیه رویشته:

- خوت سه خلت مه که نه فیه. که ریتیم کرد. بمبووره. له پر نه مزانی ده لیم چی. نه گهر راستیت ده وی، زور له وقهره سه عیده ترسابووم. نه و جار چه که که ی به هر دوو دهستان فری دایه به پیی نه فیه. چا خیر جالی داهاته وده و تهنه که که ی هه لگرتنه وده و دیسان دایه وده به حاجی:

- توش ناراحت مه به حاجی. چ بکه یین یاخیگریه نیت. نه گهر براشت بی دیسانیش...

حاجی زهرده به کی هاتی.

شیوی کوشکه که ره وده ز و زهره و ما بوو. بزنی پی هه لته ده که پا. که وتو وده ته شوینیک ده ست پیی رانه گا. رووباریکی بریک گه وده ی به نیوه پاسته که یدا ده پوا. ناوه که زور خو په. گابه ردی زل زل ریگای هاتوچویان گرتو وده. ته نانه ت بالنده ش ناتوانی به سهریدا بفپی و ماریش ناتوانی پییدا بخوشی. به لی به رده لینیکی سهخت و رزد.

روژیکیان، کاتی تاوه لات هاتنه وده شیوه کوشک. چوونه مالیک. حه شارگیان بوو. خاوه ن مال براده ریان بوو. مال که پشتی به زهره وده زانه وده بوو. رووباره که ش به به ره وده یدا ده رویشته. نیوه پاستی شیوه که پر بوو له گابه ردی گه وده گه وده. ناو له ده وروپشتی گابه رده کانه وده ریگای خوی کردبو وده. ناوه که که فی ده کرد و هارده ده هات.

- جا نیستا نه گهر لیخی راسپیرین، سه عید پاشا بپوا ناکا.

- چ بکه یین؟

***** يلخى *****

- تېڭەلچوونىڭ...

- ئەگەر وايە، با چەند كەسىڭ بىڭىرىن.

ھەر ئەو شەو ھەلىيان كوتايە سەر گوندىڭ و ھەواليان بۇ سەئىد پاشا نارد:

- ئەو پىاۋەكانى چاخىرجالى بوون پەلامارى ئەو گوندىيان دا و ئىستاش
چوونەتە شىو ەكۆشك.

لەبەردەم ئەو مالەى تىيدا ھەوابوونەو، سوارىڭ راو ەستا. گورجوگۆل لە
ئەسپەكەى دابەزى. ئەسپەكەى زۆر ماندوو بوو. شەلالى ئارەقە بوو. سوارە
زۆر بەپەلە بوو.

- زوو بمبەنە لای ئەفە.

برىيان.

- ئەفەم، ئەفەى من. سەئىد پاشا. خۇ دەيناسى سەئىد پاشا. ھەر ئەو
سەئىد پاشايە ھەموو فەوجەكەى خستوو ەتە رى و بەرەو ئىرە دى. ھەرد و
بۇ پەر لە سەرباز. سەئىد پاشا... ھەر ئەو سەئىد پاشايە... تووشى ھەر
كەس دەبى، تىي ھەلدەدا. بى راو ەستا لى دەدا.

چاخىرجالى بە كەيف بوو. زەردەى دەھاتى. ھەر ئەو ەندە سەرى لەقاند،
واتە تېڭەيشتم، بەلام حاجى مستەفا زراوى چووبوو. رەنگى بە
روخسارىيەو ەمابوو... بە ھەموو رىق و قىنى خۇى، بە غرورە
شكاو ەكەيەو، بە ھەموو بەرزەفپى و زىدەخوازىيەكانى ھەزى لاوتىيەو و
بە ھۆردو ە زۆر و زو ەندەكەيەو ە دى. پاشاى عوسمانى خەرىكە دى.
لەگەل سەربازە لەژمار نەھاتوو ەكانى. سى چوار پىاۋ لە ھەمبەر لەشكرىڭ
سەربازدا. زۆر شىتەنەيە... تاقە رىڭەچارە، راكردنە. ئەگىنا دەيگىرى، بەلام

***** یلخو *****

راناکا. هەر لیڤه، له و ماله دا ده گیرین. ره هیله ی فیشه کیان به سهر دا ده بارئ. دابیژ دابیژ ده کرین. ده بی شتیك بگوترئ. ده بی فکری نه و نه فه یه بگوږدرئ، به لام نه فه هەر پیډه که نی. گالته له روخساریدا شه پۆلی ده دا. حاجی نه یوږا هیچ بلئ.

هه والده ریکی دیکه ش هات:

- سه ربازه کان وا دینه نیو دی.

حاجی مسته فا حه جمی نی نه ما. دیسان نه مسه ر و نه وسه ری ده کرد، به لام نه یتوانی هیچ بلئ. ده یزانی هەر قسه بکا، نه فه فیشه کیکی پیوه ده نی. که چاخیر جالی ناوا زه رده یه کی دیتی، دیاره ده یه وی کاریکی بی به زه بیانه بکا. حاجی له به رخویه وه گوتی:

- ئیمه ش هەر ده بی ناوا بمیرن. به شی ئیمه نه وه بوو، چار نییه. له ده ست چاره نووس رزگار نابی...

ته قه که زۆر زوو ده ستی پی کرد. هیشتا تاریکدا نه هاتبوو. یه که م ته قه چاخیر جالی کرد. نه ویش کاتیك هیشتا دوژمن نه که یشتبوونه بهر سیږه یان. ده یه ویست پیان بلئ له کوین.

به لام باشه بوچی نه و هه مووه سه ربازه؟ چون توانیبووی نه و هه مووه بنیاده مه بینیته ئیږه. چاخیر جالی چاوه پوانی سه رباز بوو، به لام قه ت پی وانه بوو نه وه نده بن. له پر سه ری لی شیوا، به لام زۆر زوو به سه ر خۆیدا زال بوو. باشه ئیستا چون را بکه ن؟ خو ده رزی هه لاویتی، له بهر نه و حه شیمه ته، وه ده رزی ناکه وی. سه رباز هه موو ولاتیان که مارۆ داوه. راگردن مه حاله.

***** یلخى *****

فیشەك وەك رۆژنەى باران دى. سەربازەكانى قەرەسەعید پاشا، خەرىكن مالاكە ئاگرباران دەكەن. ئەو چەند كەسەى چاخىرجالى رەو سەربازە بى ئەرمارەكەى سەعید پاشايان لە جىيى خۇيان چەقاندوو. ناهىلن يەك ھەنگاۋ چىيە، بىنە پىشى. لە سى چوار ھەزار سەرباز، تەنانەت يەك كەسىش ناتوانى بىتە پىشى. لەوانە يە لە مېژودا ئەو يەكەم جارى بى دوو دەستە ئاۋا بەرەنگارى يەكتر بىنەو. ھەر تەفەنگىچىيەك، لە بەر نىزك ھەزار سەربازدا وىستاۋ. جا سەيرتر ئەو يە، كەمىنەكە، تەنگى بە زۆرىنە ھەلچىيە.

چاخىرجالى و پياۋەكانى ئارەقە لەبەرى پىيان دەچۆرپتەو. بۆ ساتىكىش چىيە ئۆقرەيان نىيە. بى پسانەو تەقە دەكەن. وەك شىتان شەپ دەكەن و زوۋ زوۋ تەفەنگە سوۋرەو ھەبوۋەكانيان دەگۆرپنەو.

قەرەسەعید پاشا، چاخىرجالى خستوو تە نىۋ لەپى دەستىيەو. ھەر بەراسىتى كەوتوو تە بەرى دەستى. ئەگەر بتوانى دەستى وىك بىنى، چاخىرجالى لەناۋ دەبا.

جارىكى دىكەش لە خۇشيان نەيزانى چ بكا و ھەر ئەو شەو تەلەگرافى نارد بۆ ئەزمىر و ئەستەمبۇل و چەند جىيى دىكەش. ھەموو بەپرسانى مەملەكەتى لە گەمارۆدانەكەى چاخىرجالى ئاگادار كىردەو. پاشا لەخۇبايىيەكەى عوسمانى زۆر خۇشحال بوو. ئاخىرىيەكەى پالەوانەكەى كۆيستان و كۆپارەى لە داۋ خستبوو.

چاخىرجالى نەيدەتوانى گەمارۆكە بشكىنى. ئەو مەھال بوو. سەربازەكان بە چەند رىژ مالاكەيان گەمارۆ دابوو. لەوانە يە پەنجا رىز دەبوون و سەعید پاشا بەبى ترس سەراسۆى ھەموو لايەكى دەكرد و چاۋىكى كىردبوو چوار

***** ياخى *****

چاۋ، نەكا كلېنېك دروست بى. لىي سۈر بوۋ، ئالندەش لەۋگە مارۆيە قوتار نابى.

دەموچاۋە خروپكاۋى و ناشىرنەكەى حاجى مستەفا سات بە سات رەشتەر داگەپا و ناشىرنتر دەبوۋ. لەبەر تىشكە كزەكەى چراكە، رەنگى مردوۋانى لى نىشتىبوۋ. دەتگوت خۆلى مردوۋيان بەسەردا كردوۋە، بەلام بىدەنگ نەبوۋ. تەقەى لە ھەموۋ لايەك دەكرد. گەمارۆدراۋەكان دەتگوت تەنيا چەند ياخيەك نىن، بگرە لە ھەمبەر سوپا بى ئەژمارەكەى سەعيد پاشادا دەتگوت سوپايەكن.

ھەم سەعيد پاشا و ھەمىش چاخىرجالى باش دەيانزانى، ئەو شەپە لە رۆژىك پتر ناخايەنى. تەفەنگچىيەكان نۆر نۆزىش خۆيان راگرتبايە، لەوانەبوۋ رۆژىك خۆ راگرن. ئەى دۋايى؟ دۋايىش ديار بوۋ. يان دەبوۋ خۆ بەدەستەۋە بدەن، يان خۆ بكۆژن. سەعيد پاشا بە بى ئۆقرەيىيەۋە چاۋەپىيى بىرىرى چاخىرجالى بوۋ. ئىتر ئىستا حالەتتىكى گەپچارپانەى بى بەزەيىانە لە روالەتى چاخىرجاليدا شەپۆلى دەدا. لەۋەتەى شەپەكەى دەستى پىي كىردىبوۋ، تاقە قسەيەكىشى نەكردىبوۋ. كە دەيويست كارىكى گەۋرە بكا، يان بىپارىك بدا، كپ و كپ دەبوۋ، بەلام ئىستا جۆرىكى دىكە بوۋ. دەتگوت مى بۆ مەرگ دانۋاندوۋە. خەرىكە گالته بە مردن دەكا.

شەۋگار شەق بىبوۋ. ئەفە لەپەر گەپاۋە و بەرەۋ لای حاجى چوۋ. حالەتەكەى پىشۋوى روخسارى گۆرپاۋو. ئىستا روالەتتىكى تەۋاۋ شىلگىرى ھەبوۋ. دىسان ۋەك بەردىك توند و قايم بوۋ. - بانگى خاۋەن مال بكن.

***** يلخى *****

له خواره وه دهنگيك وه لامي دايه وه:

- ليرهم ئه فه.

- وهره بزانم. خيرا ده جه والم بۆ بيته. هه تانه؟

- هه مه ئه فه. هه مه.

- حاجى زوو به دوو تفهنگچى بنيره با بچنه دهري و هه ندى بهرد خر
بكه نه وه و بيهينن.

حاجى گيانىكى وه بهر هاته وه. روخساره پر له قين و توورپه يى و مهرگ
لينيشتووه كه ي، توژيك گهش بۆوه. ده تگوت ترووسكه ي هيوايه ك له
دووره وه ده ياره.

- با هه بهرد له جه واله كان نه كه ين ئه فه. هه ندى بهردى تيده كه ين و ئه وى
ديكه شى پر ده كه ين له خورى و ليفه و دۆشه گ و شتى دى. ئه و كات له
خواره يوه وا شلپه ي دى، هه مووان پييان واده يى بنياده م بهر بۆوه:
قورى نه برد، جه واله كانيان پر كرد و له ته نيشت يه كتريان دانان.
ئه فه:

- بهر له وه ي يه كه م جه وال پر بكه ن، رووى تفهنگه كانتان بكه نه شيوه كه و
بى پسانه وه و يكر ته فه بكه ن. ده بى وا بنوينن، يه كيك خه ريكه خوى به
رووباره كه دا ده دا و ئه وانى ديكه ته فه ي لى ده كه ن. هه موو چه كه كان و يكر
ته فه يان له ئاوى نيو شيوه كه ده كرد. سه عيد پاشا و جه ندرمه كانى هوشيان
چوو ه سه ر ئه وى. به خويان گوت:

- ئه و كابرايه شيت بووه. ئه و هه مووه سه ر يازه ي به لاوه ناوه و ته فه له
ئاوه كه ده كا.

***** يالخر *****

به لام زۆرى نه برد، تيگه يشتن بۆ وا ده كا. شتيك له په نجه ره كه وه ده رپه پرى و كه وته نيو ئاوه كه وه. شتيكى ديكه ش وهك ئهوى پيشوو له په نجه ره كه وه خوى فرى دايه نيو ئاوه كه. ته قه له سهر يهك ده ستى پى كرد. له وانه يه پتر له هه زار فيشه كيان به و دوو شته وه نابى. هه ر چاره گه سه عاتيك ئه و رووداوه دووپاته ده بۆوه. كه پينجه مين جه وال فرى درا، ئيتر هه موو سه ر بازه كانى سه عيد پاشا هاتبوونه ده م ئاوه كه. بازنه ي گه مارۆكه درزى تيگه وتبوو. تاويك دواتر پينچ جه والى ديكه ش فرى درانه نيو ئاوه كه وه. دواى هه ر جه والى كيش، ره هيلهى فيشهك ده بارى و جه والەكان كون كون ده كران.

چاخير جالى و براده ره كانى زۆر سووك و سانا توانيان بازنه ي گه مارۆكه بشكىنن و ده رچن. خاوه ن ماليشيان له گه لدا بوو. كه وتنه رى و روشتن. خاوه ن ماليشيان برد، بۆ ئه وهى نه كه وپته ده ست سه عيد پاشا.

سه عيد پاشا و سه ر بازه كانى، له تاريكاى شه وه كه دا، جه والەكانيان دايه بهر ره هيلهى ئاگره بى ئامانه كه يان.

رۆژ بۆوه. سه عيد پاشا به وپه پرى خوشحالييه وه، خويان گه يانده سه ر كوژراوه كان، به لام كه سه يرى كردن، ده جه والى ديت له ملاوه كه وتبوون و دابيژرابوون، وهك شيتانى لى هات. ئه وه چه نده مين جارى بوو، چاخير جالى ده پخه له تاند.

چاخير جالى و هاوپرێكانى ساغ و سلامت گه يشتنه باباداغى. كه ته واو هه سانه وه، چاخير جالى نه مرى كرد:

- قه له م و كاغه زۆكم بۆ ديئن. ده بى نامه يه كى تيروته سه ل بۆ سه عيد پاشا بنووسم.

***** یلخی *****

جا نووسی:

به پیز جه نابی "کالدان دهره لی" ناسراو به خاوه نشکۆ قهره سه عید پاشا. له پێشدا سلاویکی گهرموگور، هیوادارم زۆر باش و پێوه ی بی. دوایش ده مه ویست عهرزت بکه م، پیاوی ژیر جارێک له کونیکه وه مار پێوه ی ده دا، به لام جه نابت سه د جاری پێوه دای. زۆر جارن له شوینان دانیشتووی و قسه ت به من گوتوه. فهرمووتانه چاخیرجالی ترسنۆکه و ناویری به ره نگارم بپته وه، به لام خو دیتت چۆن وێرام و به ره نگاریشت بوومه وه. ئه گهر پێویست بوو له داهاتوودا دیسانیش تووشی به کتر ده بینه وه. نیکه رانی ئه وه مه به و خه می لی مه خو. تۆم خو ش ده وی پاشا. من ئه وه له باباداغیم. ئیتر له وی جه والی لی نییه. له وی منی لیم و من ده بین، به لام تکایه کی دیکه م لیت هه یه پاشا. ئه و قاچاخچییه داماوانه و ئه و چه ته و دز و یاخییه بچووکانه له بری چاخیرجالی مه کوژن. به زه بیم پێیاندا دپته وه.

دیسان ریز و سلاوم هه یه پاشا.

چاخیرجالی مه مه د ئه فه.

پاشا که نامه که ی خوینده وه، له دین ده هری بوو. نه یده زانی چ بکا. نامه هینه ره که ی بانگ کرد. شوانیکی داماو بوو که ئاگای له مه حمودی بپزه وادیش نه بوو.

۱۸

لیڙه ناچارین توزی بگه پښینه وه دواوه. بۆ پېنجه مین یان شه شه مین سالی
یاخیکه ریبه که ی ئه فه. خو له پښدا ئاگادار بووین که هندی شت پالیان به
چاخیرجالیه وه نا روو بکاته شاخ. هر ئه و شتانه ش تا دوا هه ناسه به رۆکیان
هر به رنه دا. چاخیرجالی قهت پیی خوش نه بوو تفهنگ هه لگرئ و بجیته
شاخ.

دهره به گی ئه و سه رده می، هر که نجیکیان چاونه ترس و هه ژار و توندوتۆلیان
دیتبایه، ئیتر که نه مالویران ده بوو. هرچۆنیک بوایه یان ناچاریان ده کرد
یه کیک بکوژی و بگیری، یان به رنامه یه کیان بۆ داده رشت تا کابرا ناچار بی
تفهنگ هه لگرئ و بجیته شاخ و ببیته ئه فه. دهره به گ ناچار بوون وا بکه ن.
هر کامه یان یه ک، یان چه ند ئه فه یه کیان له چیا هه بوو، بۆ ئه وه ی له کاتی

***** یاخیر *****

پیتوئیستا که لکیان لی وەرگن. دهره به گایه تی به بی ئه فه، وهك سهریازی بی چهك وابوو.

له سهره تای به سهرهاته که ماندا دیتمان، هه ندی روودا چاخیرجالییان یاخی کرد. گرویان هه سه ن ناچاری کرد. ئاغاكان ناچاریان کرد. بۆ وینه خه لیل ئاغا و چه ند ئاغای دیکه، که ناویان نازانین و چه ند به گیش. ئه وانه دۆستی بوون و شووتیان دابوو به ن هه نگلی. به کێک له وانه ی به و پیتاوه دا زۆری دهستی چاخیرجالی گرتبوو و چه ند هه شارگه ی بۆ دروست کردبوو، توفیق به گ بوو.

توفیق به گ چه ند هه مام و کاروانسه رای له ئالاشار و ده وروبه ری هه بوو. دیاره به کێکیش بوو له گه وره ملکداره کانی ئه و ده وروبه ره ش. له نه وه ی "دهره به گه" گه وره کانی ئه و ناوچه یه بوو. کابرایه کی زۆر له خۆبایی بوو. که له سه ر مه سه له ی زه وی و زار له گه ل به کێک ده مه قه ر و کێشه ی ده بوو، به که م قسه ی ئه وه بوو:

- په له مه که ن با به چاخیرجالی بلیم. جا هه ر به راست واشی ده کرد. جا چاخیرجالی ده هات و مشووری دوژمنه کانی ده خوارد. هه ر که س له ناوچه ی ئالاشار کێشه ی له گه ل توفیق به گ بویه، له راستیدا به رۆکی چاخیرجالیی گرتبوو. له لایه کی دیکه شه وه، توفیق به گیش به کێک بوو له گه وره ترین پشتیوانه کانی چاخیرجالی. هه موو کارێکی بۆ ده کرد. ئه و رۆژانه ی کێشه یه کی ده بوو، به هانا یه وه ده چوو و به رده وام هه والی نوێ و پاره ی زۆری بۆ ده نارد.

***** یلخى *****

پېنجه مین یان شه شه مین سالی یاخیکه ریی چاخیرجالیه . توفیق بهگ چه ند جاران پئویستی به چاخیرجالی ده بی . چه ند جاران بانگی ده کا و چاخیرجالی ده چی و گریپو وچکه ی بۆ ده کاته وه . ئیستاش ئه وه ته نگانه به که و توفیق بهگ حه وجیی به چاخیرجالیه و داوای یارمه تی لی کردووه . ئه مجاره ش ده یه وی ئه رکیکی بخاته ئه ستوی . ئه رکیکی وه ک ئه رکه کانی پیشووی :

- کیشی زه وی و زارمان هه یه ئه فه . له گه ل کورپه مامه که م لیمان بووه ته کیشه . چیی ده یهنم و ده یبه م قسه م وه رناگری . وه ره و ئه و کورپه مامه م بکوژه ئه فه . جا چیت بوئ ده تده می . ته نانه ت ده لئی ، به شی کورپه مامه که مت ده تده می . هر ئه وه نده بیکورژه ، ئه ویتری له ئه ستوی خۆم . ئه فه بیده نگ راده وه ستی . قسه ناکا . ماوه یه کی زۆر سه ری داده خا . ئه و جار له توفیق بهگ ده چیته پیشی و به هه موو تینی خۆی شه پلاخه یه کی لی ده دا . توفیق بهگ به و زلله یه ده که وی .

- زو به حاجی ، ئه و کافره بی دایک و بابه بکوژه . ئه و ژن حیزه . تا که نگی ده یانه وی چاخیرجالی بکه نه داره ده ستی خۆیان . تا که ی به مندالم ده زانی . حاجی خۆی ده که یه نیتته ئه فه . ده ستی ده گری و ده بیاته لاوه :
- لئی خۆش به ئه فه ی من . توفیق بهگ دۆستی خۆمانه .

ئه فه خده یه کی تاییه تی هه بوو . هه رگیز ده ستی نه ده چوووه خوینی دۆست و هاوپییه کی . مه گه ر ئه وه ی خه یانه تیکی گه ورده ی کردبی . هر بۆیه له توفیق بهگ خۆش بوو .

***** یلخی *****

دوای ئو رووداوو بوو، که چاخیرجالی هر به راستی بوو به و چاخیرجالیه. دوای ئو رووداوو، چاخیرجالی بوو به دوژمنی ئاغا و دهره به گان. ئیتر نه بوو به داره دهستیان. هیچ کام له ئاغا و دهره به گه کانیش نه یانتوانی که لکی خراپی لی وهرگرن. جا ئه و جار ئۆره ی چاخیرجالی بوو ئه وان بخاته خزمه تی خۆیه وه. بوو به به لای سهریان. باجی لی وهرگرتن. تالانی کردن. زهوی و زاره که ی لی ئه ستاندن و به سهر وهرزیراندا دابه شی کردن. پاره ی لی ئه ستاندن و جیازی بووکان و داووده رمانی نه خۆشانی پی کپی. دوای ئه وه بوو، که چاخیرجالی وای لی هات شیاوی ئه وه بی، خۆی به کوپی ئه حمه د ئه فه بزانی. بوو به دوژمنی خه یانه تکه ران. بوو به پشت و په نای خه لک و دوژمنی دهریار. ئه و کاته بوو که خه لکی ناسی و به رهنگاری ئیمپراتۆریکی مه زن بۆوه. تیگه یشت که ئه و ئه فانه ی ده بنه داره دهستی ئاغاگان، ئۆر ئۆر له به گ و پاشاکان خراپترن. هه تا دوا هه ناسه شی له سهر باوه پی خۆی سوور بوو. پیاوانه له سهر ئیمانی خۆی راوه ستا و ئیتر دهستی بۆ هیچ خه یانه ت و نامه ردیه ک نه برد. خه لکیش خۆشیان ده ویست و به هه ر نرخیك بوایه، پشتیان ده گرت. ته نانه ت سهریشیان تیدا چووبایه.

جاری وابوو تووشی شه پیکی قورس ده بوو. چاخیرجالی گه مارۆ ده درا. هه ر به راستی ته نگاو ده کرا. نیوه ی گه مارۆ ده ره کان ئه و جه ندرمانه بوون که مووچه یان له عوسمانی وهرده گرت، به لام نیوه که ی دیکه یان، له وانه یه ئۆر به شیان سهر باز بوون. چاخیرجالی شه پی ده کرد، به لام ئۆر ئاگای لی بوو ته قه له هیچ سهر بازیک نه کا. ده کری بلتی، سهره پای ئه و هه مووه شه پ و راکردنه، ته نانه ت لووتی سهر بازیکیش چییه له خوین نه هاتبوو. ته نیا جار و

***** يالغى *****

بارەيەك سەربازىك تووشى رووداويكى چاۋە پرواننە كراۋ بېۋو يان مارىك پىتوھى
دابوو. سەربازە كانىش چاخىر جالىيان باش دەناسى و ھەمىشە لەسەر ھەست
بوون نەكا زىيانىك لە ئەفەى خۆيان بدەن.

سمایل ئەفە، يەككە لە دوژمنە ھەرە بچووكەكانى چاخىرجالىيە. ئەفە پىيى
وايە توفىق بەگ نىوبىژيوانىي نىوان حكومەت و سمایل ئەفەى كردوو و
ئەوى سووك كردوو. ئەو توفىق بەگە بۆ وا دەكا؟ ئەفە كەوتەو وە بىر
مەسەلەى توقات. دواى رووداوەكەى توقات، توفىق بەگ بىوو بە دۆستى
سمایل ئەفە. جا پىيى خۆش بايە ھەر كەس بكورئى، بە سمایلە دەكوشت.
يانى ئاوا توفىق بەگ، زۆر باشە بمىنى. ئەفە لە چيا دىتە خواری. بەرەو
ئالاشار. بى راوستان چوونە مالى توفىق بەگ، بەلام كە گەيشتنى، سەريان
كرد كەس لە مالى نىيە. كەس لە مال نەبوو. لىرە توفىق بەگ و سەعید پاشا
لىك ھەلبەزىبونەو، ھەر بۆيە توفىق بەگ خۆى شارەبۆو. ئەو
خۆشاردەنەو ھەى باشى بۆ تەواو بوو. چونكە چاخىرجالى ھاتبوو بىكورئى.

***** یلخر *****

له و کاته دا هه والیکى تازه یان هینا: سمایل ئەفه به تاقى تهنى له ماله کهى
 خوى دانیشتووه. چاخیرجالى هه ر ئەوهى بیست، به بى تۆسقالى حه سانه وه،
 به ره و گونده کهى سمایل ئەفه که و ته رى. خه لکى ئاسایى ئەو ریه به پینچ
 سه عات ده برن، که چى ئەفه و هه قاله کانی به سى سه عات برپیان.
 وهک ده لێن په کیک له هۆکاره کانی سه رکه و تنى چاخیرجالى ئەو گورجوگۆلى و
 توندوتۆلییه بووه. ئەو کاره ی ئەو، هه موو که سى به سه هوو ده برد.
 گه و ره ترين تاييه تمه ندى یاخیه ک، ئەوه یه ده بى گورج و گۆل بى له
 رێگه برین. ئەمۆ ده بینى چاخیرجالى له چى یابا داغیه. سبه ی له پر
 ده بینى هه ر ئەو کابرایه به خوى و پیاوه کانییه وه، خوى گه یاندووه ته ده شتى
 به رکاما. ئەو توندوتۆلبوونه، ئەو خوشبه زى و ته رده سستییه ی له تاقه تى
 ئینسان دا نییه، له کوپیان هینابوو؟ به ره مه مى خۆپا هینانى به رده وام و تۆر
 بوو. هه رکام له وانه چه ند سالان چاخچیتى و یاخیه گه رپیان کردبوو. جا
 چونکه رۆبه شیان مندالى بنه ماله وه رزیره هه ژاره کان بوون، له مندالییه وه
 شوانى و گاوانیان کردبوو و هه ر له و کاته وه گورجوگۆل گه و ره ببوون. له
 لایه کى دیکه شه وه، ئەوانه هه ر ناچارىش بوون ئاوا خیرا رێگه برن.
 ده شزانین حه وجیبوون و ناچارى وا له بنیاده م ده که ن فیرى هه موو شتیک
 بى. ئەوه نده خوویان گرتبوو به راکردن له چیا و ته ق ته قه کاند،
 عیلاتیه کان پێیان ده گوتن "تفه نگچى با". هه ر کات به ر لیبورده بیش
 ده که و تن و له چیا ده هاتنه خوارى، دیشان چاخیرجالى ده ستى لى
 هه لته ده گرتن. هه موو رۆژى ناچارى ده کردن، ته مرینى نیشانه داکردن و ته قه
 بکه ن.

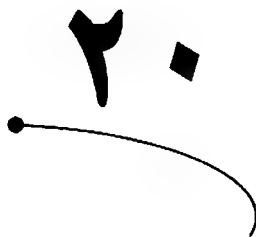
***** یلخی *****

ماله که ی سمایل ئه فه یان گه مارۆ دا. بوو به تهقه. سمایل ئه فه به ته ئی له ماله وه بوو. شه په که که وچکی تینه ده گه پا. سمایل زۆر ره شید بوو. گه نهج بوو. له وانه نه بوو، خۆی بدریته وه و له بهر دوزمن هه لئ. دوو سی سه عاتیک له بهر یه ک راوه ستان و شه پریان کرد. سمایل ئه فه نه یده هیشته چاخیر جالی ته نانه ت هه نگاو یکیش له ماله که ی بجیته پیش. هه ر ئاوا هه شته سه عاتی ره به ق شه پریان کرد. چاخیر جالی زانیی ئاوا هیچی بۆ ناچیته سه ر. یه کێک له تفه نگچییه کانی نارد هه سهری و خۆی به تهقه ی بی پسانه وه سه ری سمایل ئه فه ی خافلاند. تفه نگچییه که به پشتیوانیی چاخیر جالی خۆی گه یانده ماله که و ئاگری دا. ماله که سووتا. چاخیر جالی په نهجی له سه ر په له پیتکه و چاوی له ده رگا که بری بوو. چاوه ری بوو سمایل ئه فه بیته ده ری. ماله که سووتا و بوو به خۆ له میش، به لام که س نه هاته ده ری.

چاخیر جالی خۆی پی نه گه را. وه ک لافاو فرمی سکی هه لپشت. ئه وه دووهم جاری بوو و به کول ده گه را. به گه ریه وه گوته:

- حه یف بوو. سمایل ئه فه حه یف بوو. خۆزگه له هه وه له وه زانیبام ئه وه نده ره شیده. حه یف بۆ ئه وه مووه مه رد ئازایه تی ه.

كاميل پاشا بانگى سەئىد پاشاى كرد:

- باس و خەبەر چىيە پاش؟ كاروبارەكان چۆن دەچنە پيش؟

- هيشتا هەر بەردەوامە پاشا.

- ئەو دەبى تاكەى هەر بەردەوام بى؟ ئەى كەنگىن دەبرېتەو؟

- ديار نيە پاشا. خەنيمەكەمان شەيتانىكى راستەقىنەيه، بەلام هەر بەم

زوانە بە گوى دەيگرم.

كاميل پاشا قيت بۆو و بەپىي خووخدەى هەميشەيى خوى نەپاندی:

- ئەوئەندەى لى مەلى پاشا. خيرا بە دووقسە پيم بلى بزانم بە چەند رۆژى

ديكە دەتوانى چاخيرجالى بگرى؟ هەر ئەوئەندە بلى.

- ديار نيە پاشا. لەوانەيه بە رۆژىك و لەوانەشە بە سالىك.

***** يلخړ *****

- ده توانن له مانگي داهاتوودا بيگرن و بيهيښن؟

- ناتوانم پاشا.

- كه واته داواي لي ده كه م له چيا بيته خوارئ و لتي خوش ده بين.

سه عيد پاشا مات بوو. وهك نه وي به كوكت له سهریت دابي. له داخان لټوي خوي ده كړوشت. پالنه وانه گوره كه ي عوسماني، نه وي راپه رينه مه زنه كه ي نه لېلنای سهرکوت كړدبوو، ئيستا چوڼ ده يتواني بلې به زيوم؟ نه وه دوهم جاري بوو، له هم مېر ياخييه كدا سهری شوې ده كړد. چوڼ پټي قه بول ده كړا؟

هفته يهك دواتر چاخيرجالي و تفهنگچيه كاني سوارى نه سېپ ده بن و له خوبايانه له چيا دينه خوارئ. نه مجارهيان مهرجى زور قورستري داناو. نه و مېر جانه بؤ حكومت حه ياچوون.

چاخيرجالي ماندوو بووه. نه گهر بنيادهم به عه شقه وه كارېك بكا، كاره كه ي زور زديش قورس بى، ديسان هر لټي ماندوو نابى. قهت نه يو يستبوو كه س تالان بكا يان بيكوژئ. ناچار يان كړدبوو. چاخيرجالي پټي وابوو تاوانى نه و هم مو كوشتار و تالانه له نه ستوي نه ودا نيه. تاوانى نه و كه سانه بوو كه نه ويان ناچار كړدبوو وا بكا، به لام كي ناچارى كړدبوو؟ ناخو پادشا ناچارى كړدبوو؟ ناخو خه تاي ميلله ت بوو؟

هرچوڼيك بى، خه تاي نه وان بوو. جا فهرقي نه بوو، كاميان پتر تاوانبارن. نه و هر خوي به بى تاوان ده زاني. نه و دلټكي پاكي هه بوو. ريك وهك دلى مندالټكي حه وت سالانه. چما تا ئيستا ناهه قبي له كه س كړدبوو؟ كيى كوشتبوو؟ گروبان حه سهن و زالمه كاني دى. نه وانه ي ناهه قبيان له خه لكى

***** يالخر *****

دەکرد. چەرکەز و ئەلبانیاییەکان. ھەر ئەوانە خۆیان بە پادشا فرۆشتبوو و ژیاڤیان لە خەلک کردبوو دۆزەخ. ئەو جەندرمەنەى بۆ چەند قروڤە دراویک ببوونە کاربەدەستى دەولەت و بەلای گيانى گوندىيە لىقەوماوەکان. ئەو ئاغا و بەگانەى خويىنى وەرژێرەکانیان دەمشت. جگە لەوانە کى دیکەى کوشتبوو؟ ئەوانەى شەو و رۆژ بە شوپىيەو بوون بیکوژن؟ باشە مافى ئەوەى نەبوو بەرگى لە خۆى بکا؟ چاخىرجالى شەو و رۆژ بىرى لەو دەکردەو. بىرى دەکردەو و دەیدى تەواو ھەقىتى. جا بىرى دەدا، کارەکانى رابردوى دووبارە نەکاتەو و ژيانىکى بى چەرمەسەرى بۆ خۆى و خىزانەکەى دابىن بکا. ئىتر ھەساو تەو و ئىشە لا ھىچ رووداوىکى چاوەروانە کراوى بۆ نایە تە پىش.

ئەفە لە ئایاسۆرات و کایاکۆى وەدەر نەدەکەوت. لە زەوى و زارەکیدە کە بەنیوچەلێ بەجى ھىشتبوو، خەرىکى کارە. . دەبى دایچىنى... دەبى فلانە شت لە و فیسارە جى دروست بکرى. ھەتا ئىوازە ھەر ئەمرى دەکرد و رىوشوینى پىشان دەدان. بە مەزراکیدە دەگەرا. نوێژى دەکرد و چەند لە دەستى ھاتبایە دەستى ھەژارانى دەگرت. لە ژنە چکۆلەکەى کچىکى ھەبوو. ھەلۆ لە خۆبایى کەى کوستان، ئىستا چىژى لە باوکایەتیی خۆى وەرەدەگرت و چەند سەعاتان لە گەل منداڵەکەى گەمەى دەکرد و سەرى خۆى دەخافلاند. لە بىرى چوو بۆو.

ھەر لە بىرىش نەما بوو. ئەو ئەلبانیاییانەى بە زىندووى ئاگرى دابوون، ئەو ژنەى سەرى برىبوو، پۆسلۆتوغلێ، سەمیل ئەفە، چیاکان و یاخىگەرى و

***** یلخری *****

به کورتی هه موو شتیکی له بیر چوو بۆوه. ته نانهت بۆ جارێکیش به زهینیدا نه ده هات بیر له و شتانه بکاته وه. به لای تهنهنگدا هه ر نه ده چوو. ده مانچه به کی له قه دی ده دا، به لام قهت سهیری ده راغ (مه خزهن) هکه ی نه ده کرد. وا راهاتبوو ده مانچه که له قه دی بدا، وهک چۆن عاده تی گرتبوو پانتۆل له پێ بکا.

چه ند مانگان تیپه پین. مه زرا و مندال و گوند ته واو سه رقاییان کردبوو. ئه گه ر گوندی ئه زیه تی نه که ن، ئه گه ر شه پ و هه ق و ناهه قی خۆیانی نه هیننه لای... ئه گه ر لێی گه پێن بۆ خۆی بژیی... ئه گه ر لێی گه پێن وهک هه موو که سی دیکه، وهک هه موو دێهاتییهکانی دی بژی. ئای خۆزگه وا بوايه، به لام نابێ نا. هه ر ئه وه نده جارێک ناوی خۆی نا ئه فه، ئیتر ته واو. ناچار بوو خۆ له هه ندی ئیش هه لقورتی. دیاره به وه نده یه قایل بوو. هه ر خودا خودای بوو نه هه مه تییه کی دیکه ی تووش نه بی و کهس که له گایی لێ نه کا و دیسان ناچاری نه که ن بچیتته وه شاخ. گه وره ترین ئاواتیشی هه ر ئه وه بوو. به رده وام نیگه رانی ئه وه بوو، به لام ئه و ئاواته ی لای کهس نه ده درکاند. جگه له ئیراز، که سی دی ئاگای له دلی ئه فه نه بوو.

به لام ئاخرییه که ی قه وما و ئه وه ی لێی ده ترسا، به سه ری هات.

سه ره نگ رۆسته م به گ، براگه وره ی ملازم حه سه نی ئه فه نییه. هه ر ئه و ملازمه ی به دهستی چاخیرجالی کوژراوه. ئه و بنه ماله یه هه ر هه موویان له ئازایه تیدا به ناویانگن. مام و خالی هه موو ره شید و ئازای به ناویانگن. خالوانی چه ندی چه ند سا له ده یانه وی چاخیرجالی بکوژن، به لام تا ئیستا هیچیان پێ

***** ياخىر *****

نەكراۋە. ئەۋبەنەمالەيە ھەموو لە ئاگرى تۆلە ئەستاندەنەۋەدا دەگرېن. ھەر ھەموۋان دەيانەۋى تۆلەي خۇيان بكنەۋە، بەلام لىيان سوۋرە بەرامبەرەكەيان چاخىرجالىيە. چىيان پى دەكرى؟ رۆستەم بەگ خوشى سەرھەنگىكى ئازايە. پى قەبوول ناكرى خۇيى براكەي بەفېرۇ بچى. تاقە ئاۋاتى ئەۋەيە، رۆژىك توۋشى چاخىرجالى بى تۆلەي خۇي لى بكاتۋە. ئەۋ بىرەنە دەمىك سالە ھاتوۋەتەۋە سۆ. چەند جاران كەۋتېۋە كەژ و كۆلە چاخىرجالى گەپابوۋ بەلام ھىچى پى نەكرابوۋ. چەند جاران ھەۋلى داۋە، گىيانى لەسەر بەرى دەستى دابىنى و بەبى ترس پەلامارى چاخىرجالى بدات، بەلام برادەرەكانى پىشيان گرتوۋە. كە چاخىرجالىيەش لە چيا ھاتوۋەتە خوارى، نەيانھېشتوۋە سەرھەنگ توخنى بى، بەلام رۆستەم بەگ دەست ھەلئاكىرى. ھەر لە دەرەفەت و رىيەك دەگەپى بەشكەم بتوانى توۋشى چاخىرجالى بى. جا ئەۋكات يەككىيان دەبى بمرن.

رۆژىك سەر لەبەيانى ھەۋالىيان بۆ چاخىرجالى ھىنا:

سەرھەنگ رۆستەم بەگ بەخۇي و سەربازەۋە ھاتوۋەتە ئاۋايى و لە مالى كويخان.

يانى چى؟ چما چاخىرجالى و ھكۈمەتى ناۋەند گرىبەستيان مۆر نەكردوۋە؟ ھىچ پىۋايىكى چەكدار و ھىچ بەرپرستىكى ھكۈمى نابى بىتە ئاياسۇرات. باشە رۆستەم بەگ ئەۋەي دەزانى؟ لەۋانەشە لىي تىك چوۋبى... بەشكەم مەبەستىكى خراپىشى نەبى...

بەلام رۆستەم بەگ بە نىيازى خراپ ھاتبوۋ. خۇي پى نەگىرابوۋ. بە بىست سى كەس لە سەربازە ھەرە باشەكانىيەۋە ھاتبوۋنە ئاۋايىكەي چاخىرجالى.

***** یلخی *****

ئاگرى تۆلە سەندەنە وە لە ناخیدا بۆلەسى دەكیشا و ھاتبوو ئە و ئاگرە دامرکینیتە وە .

رۆستەم بەگ بریاری خۆی دابوو. دەیزانى چاخیرجالى زۆربەى کاتەکانى خۆى لە قاوہ خانەى ئاوايیدا بەسەر دەبا. بریاری دابوو، لە پەر بچیتە چایخانە کە وە و سینگ بە سینگى چاخیرجالییە وە بنى. چاوى لە چاوى بپرى و سینگى پەر بکا لە فیشەن.

بەلام خەونە کەى وەدى نەھات. ھەرگیز ئە وەى بۆ نە پەخسا. چونکە نیو سەعات بەر لە وەى رۆستەم بەگ بگاتە ئاوايى، چاخیرجالیان ئاگادار کردە وە:

- سەرھەنگ رۆستەم بەگ بەخۆى و سى سەربازە وە بەرە و ئاوايى دى.
چاخیرجالى ھەوالە کەى پى گەببوو، بەلام خراپى بیر نە کردبوو. لە گەل ئە وەشدا نابى لەخۆى خافل و خەمسارد بى.

بەلام رۆستەم بەگ لە تۆلە بە و لاوہ بپرى لە ھىچ شتى نە دە کردە وە. خوین بەرى چاوى گرتبوو. لە لایە کى دیکە شە وە دەرە بەگ و ئاغا کانی ش دنە یان دابوو. بە و پە پى توو پە یی وە لە قاوہ خانە کە وە ژوور کەوت. پەنجەى لە سەر پە لە پیتکە بوو، بەلام چاخیرجالى لە وى نەدى. توو پە تر بوو. دەى دە بى چ بکا؟ ئاخۆ ھە لکوتیتە سەر مالە کەى چاخیرجالى یان نا؟

گوندی خوڵقیان کرد. رۆستەم بەگ دانیشت.

- ئە فە، سەرھەنگ ھاتووہ. زۆریش توو پە یە.

رۆستەم بەگ ھاتووہ بۆ دۆستایەتى یان دوژمنایەتى؟ دە بى روون بیتە وە.

بانگى پیاوہ کانی خۆى کرد:

***** یلخى *****

- زوو بن خواردن ناماده بکن. هر له و قاوه خانه یه میزه کان ریکوپیک بکن و میوانداری له رۆسته م بهگ و هاوپیانی بکن. سلاوی منیشی پی بگه یه نن و بلین خه می هیچی نه بی. نه و گونده، گوندی خۆیه تی. نه گه ر حه زیش ده کا، ده کری بیته ماله وه.

سفره یه کی باشیان له قاوه خانه که بۆ راخست. هه موو شتیکیان ناماده کرد. له شیرى مریشکه وه هه تا...

یه کیک له پیاوه کانی ئه فه چوو له رۆسته م بهگ و گوتی:

- ئه فه م سلاوی گه یاندووی و گوتی، سه رهنگ خه می هیچی نه بی. گونده که، گوندی خۆیه تی. ئیستاش فه رموون پارووه ک نانی نیوه پۆ بخۆن. دواى نانی نیوه پۆش نه گه ر گه وره مان ده که ن، با بیته مالى.

رۆسته م بهگ، ئه فه ی له قاوه خانه که دا نه دیتبوو و به وه تووپه ببوو، نه مجار به جاریک شیت بوو. خوین به ری چاوی گرت. چوو و سفره که ی دایه بهر شەق و خواردنه کانیشی به ملاولادا بلوو کرده وه.

- نانی سه گبابیکی ئاوا ژن حیز، بۆ وه ی نابى سه گیش بیخوات. ئه وهش به و نامه رده بلین.

چی له زاری هاته ده ری گوتی و جنیوی دا و سووکایه تی پی کرد. هه واله که یان به چاخیرجالی گه یانده وه. چاخیرجالی مات بوو. یانی چی؟ دیسان شاخ؟

- تفه نگچییه کان ناماده بن.

***** یلخر *****

تفهنگچی له خودایان دهویست. ئهوهنده یهك و دوو ئاماده بوون. دوو
کیلۆمهتر له دهرهوهی دی، بۆسهیان نایهوه. رۆسته م بهگ بهولایه دا
دهپۆشت.

رۆسته م بهگ له دوورهوه دهرکهوت. گهیشه شوینی بۆسهکه. چاخیرجالی
ددانی چیر دهکردهوه. بهخۆی دهگوت:

- ئاخیر کافری بی دایی و باب... چیت له گیانی من دهوی؟ بۆچی هاتوویه
ئهو گونده؟ چما...

تهقه له تفهنگانهوه ههستا. رۆسته م بهگ و ژمارهیهك له پیاوهکانی
سهرنخوون بوون. ئهوانی دیکهش گهراڤانهوه و رایان کرد.

جا کئی چاخیرجالی راوه دوو نانی؟ کام تۆله ئه سستین؟ چه رکه زه کان،
ئهلبانیا ییه کان، هیزه حکومیه کان... تۆکه ری دهره به گه کان، پیاوی ئاغا و
دهره به گان، برا و خزمی ئه فه کوژداوه کان...

ئهوانه ته واوله کاره که ی خۆیاندا خاراون و شاره زابوون، به لام چون؟ باشه،
خۆ دیاره. چه ندی چهند سالان وه شوین چاخیرجالی که وتوون و ئیتیر
سرووشتییه بتوانن مه ته ل و فرت و فیله کانی فیر بن و له کاره که ی خۆیاندا
شاره زاتر بن.

چاخیرجالی ته واوله نگا و کراوه. له وه ته ی هیه ئه وه ندده ته نگاو نه کراوه.
له وه ته ی چۆته شاخ، ئه وه ندده ی عه زاب نه کیشاوه، به لام ئه و له هه موو هه ل

***** يلخړ *****

و دهره فته و تواناكانى كه لك وهرده گرى. هه موو هوش و زيره كيى خوى
ده خاته گهړ و ناهيلى دوژمنه كانى زه فهرى پى بهرن.

بيبه زه بيانه پياوى ده كوشت. به هه موو لايه دا ده يكوشت و نه وه قه شى به
خوى ده دا. بۆ ويته نه و روسته م به گه چيى له گيانى نه و ده ويست؟
حكومته تى ناوه ندى بۆچى نه يده هيشت بژيى؟ هه ر هه مووى له بن سهرى
حكومته تدا بوو. هه مووان قوليان هه لماليوه نه فه بكورن. نه فه ش ناچاره
كونه مشكيان لى بكاته قهيسهرى. له سهر ريى جه ندرمه و نه وانه كى كه وتونه
شويى، بۆسه داده نيتته وه و ده يانكوژيى. دواى شهړ و خوشاردنه وه يه كى نيت
نيسا نه وانه ي راوه دووى دهنين، تيگه يشتون له و جوره شهړ و
به رهن گارييانه دا نه وه ي راده كا، سهر ده كه ويى و براويه و نه ويى ده كه ويته
شوينيش، نه و ده يدوپيى. " به لام نه وان هيزى حكومه تن. نه ركيان نه وه يه
وه شوين كه وتن. نه گه ر راو نه نين، چاخير جالى مه منوونيش ده بى. له خوداى
ده ويى نه كه ونه شويى، به لام نيت نه وكات نه ويش خوى ده بيته حكومه تيك
و چيى پيى خوش بوو ده يكا. ده بى ريونيشانتيك بكيشن. ده بى كارتيك بكه ن،
كه چاخير جالى جه ندرمان راو بنى و بكه ويته شوينيان. ده بى تووپره ي بكه ن
و ناچارى بكه ن كارتيكى قور و هه لته سه نگي تراو بكا.

باشه چون تينى بده ن؟ نور ساده يه. ده بى خانووه كه ي بسووتيتريى.
باخچه كه ي تيك بدرى، نه و كات دهرى ده بى، چونكه باخچه كه ي هينده ي
منداله كانى خوش ده ويى. ده بى ژن و منداله كه ي برپيى نرين و بهردينه
شاروچكه و له ويى زينداني بكرين. نه و كات چاخير جالى وه شوين جه ندرمان
ده كه ويى بۆ نه وه ي توله ي ماله سووتاوه كه ي بكاته وه. شيت ده بى، بۆ

***** يلخړ *****

نازادکردنی ژن و منډالۀ کۀی هیږش ده کاته سهر شاروچکۀ و جا ئه وکات سووک و سانا له داو ده کۀوئ.

ئۀوانه هیشتا چاخیرجالییان نه ناسیبوو.

ئۀشکۀنجۀ سامناکۀکان دهستیان پیؔ کرد. به بیانوی شاردنۀوۀی چاخیرجالی خۀلکۀکی زور لییان دۀدرئ و دۀکوژدین و دۀبرتنۀ زیندان و دوور دۀخرتنۀوۀ. عوسمانی سیبۀری شوومی ترس و مۀرگ به سهر خۀلکۀکۀدا دۀکیشئ. عوسمانی دۀکوژئ و به بیؔ پرینگانۀوۀ زولم دۀکا و بیانوی هۀموو ئۀو کارانۀیش چاخیرجالییۀ، به لام خۀلکۀ ئۀفۀی خویانیان له وۀ پتر خۆش دۀوئ، چونکۀ دۀبینن، له گۀل عوسمانی به شۀر پ دئ، له گۀل ئاغاګان به شۀر پ دئ و دژئ زولم دۀوۀستیتۀوۀ و به شۀر پ دئ. چیی عوسمانی پتر لییان توند دۀکا، خۀلکۀ چاخیرجالییان خۆشتر دۀوئ.

له هۀفته یۀک له وۀپیشۀوۀ، جۀندرمۀ دۀستیان کردبوو به دۀنگو نانۀوۀ. تووشی هر کۀس دۀبن، دۀلئین:

فلانۀ روژ حکومۀت مالۀکۀی چاخیرجالی دۀسووتینئ. باخچۀکۀشی تیک دۀدا و ژن و منډالۀکۀشی دۀخاتۀ زیندانۀوۀ.

روژۀ دیاریکراوۀکۀ دۀگات. روژتکی هۀینی، هیشتا تاو هۀلنۀهاتوۀ، سهریاز گۀماروئ مالۀکۀی چاخیرجالی دۀدۀن و سۀنگر دۀګرن. چاخیرجالی دئ و زور سووک وسادۀ دۀیکوژن. دئ مالۀکۀی رزګار بکا. ژن و منډالۀکۀی ئۀفۀ له مالئ دیننۀ دۀرئ و خانوۀکۀ دۀسووتینن. هۀموو پۀنجۀیان له سهر پۀله پیتکۀیۀ. چاوۀرین. بلئیسۀی ئاگرۀکۀ، ئامیز به مالۀکۀدا دۀکۀن و سهر له ئاسمانئ دۀسوون. ئۀفۀ دئ.

***** یلخړ *****

به لّام نه فه له بهر زاييه كه وه، كه د پروانتيه كونده كه، له بن تاكه دارك دانېشتووه و سه يري سووتماني مالّ كه ي ده كا. زه رده يه كي تالي له سهر ليوه...

مالّ كه ي سووتا و بوو به خو له مېش. نزيك ي نيوه پو بوو. جه ندرمه زور چاوه پي بوون، به لّام كه س نه هات. چاخير جالي هر له وشوينه وه كه دانېشتبوو، گوڼي له ته قه ي تفهنگ ده بوو. ده موچاوي گرځ بيوو، به لّام زه رده تالّ كه ي هر له سهر ليو بوو.

پېش بيني جه ندرمه كان وه راس ته نه گه را. چاخير جالي تا نيوه پو هر سه يري كرد، دوايېش ملي ريگاي گرت و روښت.

جه ندرمه هيچيان پي نه برا. هر بويه ش تووږه تر بوون. بويه ژن و مندا له كه ي چاخير جاليان گرت و بردياننه نوده مېش و له وي به نديان كردن.

چاخير جالي يه ك دوو روژ چاوه پي بوو، به لّام حكومته خيزانه كه ي بهر نه دا. حه وتووه كي ديكه راوه ستا. نه و جار نامه يه كي بو قائمه قامي نوده مېش نووسي و هه پر شه ي لي كرد، بيت و خيزانه كه ي بهر نه دهن، كاري وا ده كا، زيره كترين بهر پرسي حكومه تېش نه قلّي پي نه شكّي. هېشتا نامه كه نه گه يبووه ده ستي قائمه قام، چاخير جالي ري به كاروانيكي ده ولّ ته ي گرت و زړ و زيوكي زوري لي نه ستاندن و رووتي كردن. نه وه يه كه م كاري بوو. كه فه رماندار نامه كه ي وه رگرت، له ولاشه وه هه والي تالّني داراييه كه ي ده ولّ ته ي پي گه يشت، ده موده ست خيزانه كه ي چاخير جالي نازاد كرد و ناردنييه وه ناوه داني.

***** يلخړ *****

قهره‌علي ته‌فه، په‌کټک بوو له‌هه‌قال و به‌رده‌سته‌کاني چاخيرجالي. ته‌ويش
چهند تفه‌نگچيه‌کي هه‌بوو. به‌ته‌مري چاخيرجالي لي‌بورده‌که‌ي حکومته‌تي
قه‌بوول کړدبوو و له‌چيا هاتبووه خوار. په‌کټک له‌مه‌رجه‌کاني لي‌بورده‌که‌شي
ته‌وه بوو، خوي و هه‌قاله‌کاني نيزني چه‌که‌لگرتنيان هه‌بي. جا بوچي
ملکه‌چي ته‌و لي‌بورده‌ه‌بوو، ديار نييه. له‌وانه‌يه بو ته‌وه بي له‌ده‌شتي بي و
له‌روزي ته‌نگانه‌دا به‌هاناي چاخيرجاليه‌وه بي. کي چووزاني، به‌لام
سه‌ره‌پاي لي‌بورده‌که‌ش، حکومته‌ده‌ست له‌عليه‌ره‌ش هه‌لناگري.
به‌رده‌وام لي‌تي ده‌خه‌فتي.

روژيکيان که‌خريک بوو له‌گونديکه‌وه ده‌چووه گونديکي ديکه، که‌وته داوي
جه‌ندرمه‌کانه‌وه:

- مه‌بزوو. خو به‌ده‌سته‌وه بده.

- من قهره‌علي ته‌فه‌م.

- خوت به‌ده‌سته‌وه بده. چه‌که‌که‌شت فرې بده.

- فرې نادم. نيمه و حوکه‌ت گريبه‌ستمان مؤر کړدووه.

- يان خو به‌ده‌سته‌وه ده‌ده‌ي، يان ده‌تکوژين. ته‌واو.

عليه‌ره‌ش، ناچار تفه‌نگه‌که‌ي فرې دا. هه‌قاله‌کانيشي وايان کړد. چهند
جه‌ندرمه له‌سه‌نگه‌ره‌کانيان ده‌رپه‌رين و تفه‌نگه‌کانيان هه‌لگرت. دواييش
ده‌ستيان له‌به‌رپشتينديان نا و ده‌مانچه و خه‌نجه‌ره‌که‌يان لي‌دارپنين.
ده‌ستيان به‌ستن و وه‌پيش خويان دان و به‌ره‌و ئوده‌ميش که‌وته ري. له
سه‌ر رييان، چهند شوان و عيلا تي و ديها تييان تووش بوون. په‌ک دوو که‌س
له‌وانه پياوي چاخيرجالي بوون. عليه‌ره‌ش به‌بروه‌لته‌کاندن و

***** یلخر *****

چاوترووکاندن مهسه له که ی تئ گه یاندن. ئەوانیش هاتنه وه و بۆ ئەفه یان گێراوه. ئەفه هیچ خۆی تێک نه دا. هەر بێدهنگ بوو و متهقی له خۆی بری. عهلییه رهش له رێگایه خێرا خێرا ئاوری له هه قاله کانی ده داوه و پیتی ده گوتن:

- خه متان نه بی نا. ئەفه خۆی ده گه یه نیتی. له وانه شه هەر ئیستا له سه ر رێگامان بۆسه ی نابیته وه. زۆری پێ ناچی، گویمان له ته قه ی تفهنگی ده بی. جه ندرمه وێکرا گۆرانییان ده گوت. سه روودیکی سه رکه وتن. ئەو گۆرانیه عهلییه رهشی ده کوشت. ده تگوت هه ناوی ده ردینن. ده یویست بنه پیتی و بلی: "کوره هه ی دایک حیزینه. به ر له وه ی بگه نه وه ئۆده میش، ئەفه هه مووتان ده کوژی. جاری راوهستن..."

ئێواره داهات. هیشتا دانێکیان مابوو بگه نه وه ئۆده میش. شه وی له گوندیکی سه ر رێیان مانه وه. مندا له وردکه ی گوند که بیستیانه وه عهلییه رهش گیراوه، هاتنه سه یری. جه ندرمه چه نه یان گه رمدا هاتبوو و چۆنیتی گرتنه که ی عهلییه رهشیان به تاموخیوه ده گێراوه و ده یانگوت، هەر به زوانه چاخیرجالیش ده گرین و وهک سه گ په تی ده که ی. عهلییه رهش ددانی چیر ده کردنه وه. چیی نه مابوو بنه پیتی و بلی:

- زۆری پیناچی چاخیرجالی زیاره ت ده که ن. ئەو کات ناتوان ئەوه نده چه نه وه بری بکه ن، دایکی هه مووتان ده گی.

نه یگوت. نه یتوانی وا بلی. نه یویست دوژمنه که ی به خۆیدا بپنیته وه، ئەگینا زۆری پینخۆش بوو بنه پیتی. جه ندرمه قاقا پیده که نین. گالته یان به عهلییه رهش و هه قاله کانی ده کرد. جنتویان ده دانی، به لام ئەو پیده که نی. له بهر

***** يلخى *****

خۆيەۋە بېرى لەۋە دەكردهۋە، كە ئەۋ دەمەى چاخىرجالى پەيدا دەبى، ئەۋ جەندىرمانە چەندە سەير دەبن. چەندە دەترسن. چۆن دەپارپتەۋە. دەست و پېيان چۆن دەلەرزى. خۆزگە وا بوايە. ئەۋ كات تىرى دلى سەيرى دەكردن. دەست و پىيى عەلىيە رەش و دوۋە ۋالەكەيان لە كۆت و زنجىر كىرد. لەۋ ژوورىكدا بەندىيان كىردن و دەرگايان لەسەر گالە دان و جەندەرمەيەكى سوارچاكىشيان كىردە پاسەوانيان. عەلىيە رەش خەۋى لى ئەدەكەۋت. جەمىنى لەبەر ھەلگىرايوۋ. ئەفە بىي و نەبى دەمىكە ھەۋالەكەى بىستۆتەۋە. خۆ زۆرىش دوۋر نەبوۋ. ئەى باشە بۆ تا ئىستا نەھاتوۋە؟ دى. بىي و نەبى نەخشەيەكى ھەيە، ئەگىنا ھاتنەكەى مسۆگەرە.

ئىتر سى سوار سەعاتىكى ماۋە رۆژ بېتەۋە. ئەۋ باش دەزانى چ دەكا. رىزگارمان دەكا. ئەگەر پىۋىست بىي، تەنانەت دېتە ئۆدەمىشيش. دەرگاي بەندىخانەش دەشكىتى و لە چىنگى جەندىرمان دەرماندېتى. دەست و پىيى جەندىرمان شەتەك دەدا ۋە ھەموۋان دەباتە چىيا. چىما ئىۋە ئەفەى خۆتان ناناسن؟

ھەۋالەكانى ۋەلامىيان نەداۋە. لەۋانەيە خەۋتېين. لەۋانەشە خەيال و فېكر ھەلگىرتېين.

عەلىيە رەش ھەراى كىرد:

- ئەفە دى.

جەندىرمانەكان لە دەنگى راجلەكىن.

رىك لەۋ كاتەدا ھەۋالەرىك چوۋە لاي چاخىرجالى و پىيى راگەياندى و پىشى گوت سبەى بەيانى عەلىيە رەش دەبەنە ئۆدەمىش و لە دارى دەدەن.

***** يلغى *****

هه والبه ره كه رو داوه كه ی باس كرد و رۆشت. چاخیرجالی له و ده مه وه كه بیستبوویه وه علییه رهش گیراوه، له بزى ده له بزى كه س نه گه پابوو. دواى رۆشتنى كابرای هه والدهر، سه رى خسته نىوان له پى دهسته كانیه وه و له جى خوى نه بزوت. یه ك دوو سه عات ئاوا مایه وه و ئه و جار بانگی حاجی كرد:

- ده بى بچین و علییه رهش رزگار بکهین حاجی. له سىداره ی ده ده ن. له دارى ده ده ن. هه ر له بهر ئه وه ی براده رى چاخیرجالیه. ده لئى چى؟
- نه گه رزگارى نه کهین، ده بیته نامه ردی. ده بى باش بیری لى بکهینه وه و بزانی بۆچى گرتوویانه. له پيشدا ده بى جوان لیكى بدهینه وه. كى چووزانى، به شك عوسمانى ئه و بکاته داویك، بۆ ئه وه ی ئیمه ی پى بگرى.
- به لام ئه ی نه گه ر له داریان دا؟ ئه و كاره ی ئیمه نابيته نامه ردی؟ نالین چاخیرجالی ترسا؟

- ناکرى ئه فه. ئه وه ده بیته خۆ كوژى. یانى چاوت بگرى و خۆت بخهیه داوى جه ندرمانه وه. ئاخۆ ئیمه ئه ومان نه داوه ته ده ست جه ندرمان. كه س لۆمه و سه ركو نه ی ئیمه ناکا.

چاخیرجالی وه لامى نه داوه. بیده نگ بوو. هه تا به یانى مه قى لیوه نه هات، به لام خه ویشى لى نه كه وت.

به یانى زوو، جه ندرمه، علییه رهش و هه قاله كانیان وه پيش خویان دا و رۆشتن. به ره به رى نیوه پۆیه گه یشتنه ئۆده میش. له ده رگای به ندیخانه نزیک بوونه وه. علییه رهش و براده ره كانى بۆ ساتیک له بهر ده رگای زیندانه كه چاوه پى شتیچك بوون، به لام نه بوو.

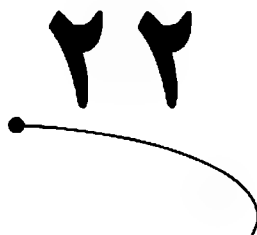
***** یلخر *****

له پر دهرگای زیندانه که کرایه وه. عهلی سه یزکی دهرگای زیندانه که و
سه یزکی لایه که ی دیکه ی کرد. بهک دوو ههنگاو چوو ه پیشی و دیسان
راوه ستا و سه یزی دهوروبه ری خوی کرد. هیوای برآ و وه ژوور که وت. دهرگا
که وره که ی زیندانه که له پشته وه ی داخرا.

دهستی هه قاله کانی گرت و چاوی برپییه چاویان و کوتی:

– کی چووزانی ئه فه چ خه یال و نه خشه یه کی له زه ینیدایه؟ هیچ خه م
مه خۆن. بمانبه نه بن عه رزیش، له بن په تی سیداره ش بی، ئه فه هه ر
رزگارمان ده کات.

چاخیرجالی تهنگاو کرابوو. تاقمهکانی راوه دوونان و پشکنین هه موو
سهنگه رهکانی ئهویان ناسیبوو و بهو پییهش دهجوولانهوه. ئیتیر چاخیرجالی
نهیده توانی له شوینیک چالاکیهک بکا و له جیهکی دیکه سهروهه دهه بنی.
تاقمی راوه دوونه زیرهکتر بیوون و سهریان به هه موو کون و قوژبنیکدا
دهکرد، بهلام چاخیرجالیش دهستی له سهه دهست دانه نابوو. ئهوه
نه نووستبوو. له داپشتنی نهخشه ی نویدا که سیکی بیوینه بوو و دوا ی مه رگی
"ههیده ره ئوغلای" ئهوه چیا یانه ی وینه ی چاخیرجالییان به خووه نه دیتبوو.
ئهفه تاقانه ی روژگار بوو له داپشتن و داهینانی تاکتیک ی شه پدا.
روژکیان له پر تفه نگچیهکانی خپ کردهوه:

***** یلخړ *****

- با تاویك بچین و له دهشتی بگهړین.

تفه نكچى به نه زموون ده زانن، كاتى نه فە خړيان ده كاته وه و به دلتيكى
خوشه وه پييان ده لى: "با تاویكيش..." "دياره نه خشه يه كى نوږى له
زه ينيدايه و نه وه هيمای راپه پاندنى هه ندی كاری باشه.

تفه نكچى ناماده بوون و شه وى له چياوه داگه پان. چوون و له مالى يه كى له
برادره كانيان كه حه شارگه شيان بوو، كۆ بوونه وه. نه و ماله له يه كيك له
گونه كانى "كؤلا" بوو. مالىكى تا بللى گه وړه بوو. جا ئيستا لييانگه پړن با
هه موو نه و كه ژ و كيوانه مان به دوودا بته قينن. ريك حه وتوويه ك له وى مانه وه
و پشويان دا. چاخير جالى له و هه فته يه دا قسه ي له گه ل كه س نه كرد. هر
دانېشت و بېرى كرده وه. هه تا نه وه ي روژتيكان هه واليكي نوږى هات:

- جه ندرمه له كؤلا چوونه ده رى و وه شوين رووداويك كه وتن. چاخير جالى
چاوه پړى نه و ساته بوو. ريك له و كاته دا هه ستان و چوونه كؤلا و يه كيك له
ده و له مهنده كانى كؤلايان رفاند و برديانه چيا.

چاخير جالى كه سى له سه ر پوول و پاره نه ده كوشت. كه سى نه زيه ت
نه ده كرد. نه و ته نيا نه لېبانيايى و چه ركه زه مله وړه كانى ده كوشت. نه وانه
به كړيگيرايى حكومته بوون و كار و پيشه يان هر نه وه بوو وه شوين
چاخير جالى بگه ون. نه و ناغا و زالماني ده كوشت. ويستباى باج و پيتاك له
هر ده و له مهنديك بستينى، ده پرفاند و ده يبرده چيا. له ويش وه ك شا
ميوانداريى لى ده كرد و ريزى ده گرت. زډبه ي نه وانه ي چاخير جالى
رفاندوونى و بردوونيه ته چيا، دواتر ده يانگيرايه وه له وى سه د هينده ي مالى
خويان ئاسووده تر بوون. باشتري خواردنيان دراوه تى و تاقه قسه يه كى

***** یلخر *****

ناخۆش چیبیه، پئیان نه گوتراوه. قاوه و تووتن و ته نانهت رۆژنامه شیان بۆ کابرای به بارمه گیراو دابین ده کرد. ئه فه ئه و په ری پیاوه تی له گه له ده کردن و له گه لیان به به زهیی ده بوو. ئه و ئه فه یه له هه مبه ر عوسمانی و پیاوه کانیدا وهك پلنگی کی مه غروور وا بوو، له هه مبه ر میوان و دیله کانیشیدا، وهك خزمه تکاری کی خا که را. ته نانهت له لای ئه وان ده نگیشی هه لئه ده هیتنا.

دهوله مهنده کۆلاییه که یان بۆ ماوه ی حه وتوو هك له چیا راگرت و دوا ی ته ستاندنی چواره زار سکه ی زێر، به ریان دا.

ئه و رۆژانه، ئه فه زۆری پێویستی به پاره بوو. ده بوو ئه وه نده پاره به هه ژاران بدا... دوا ییش خۆ دیاره. ئه و جار پاره ی له و که سانه وه رده گرت، که خه لك رقیان لێ بوو و بێزراو بوون. له و کات و ساته دا که زۆر ته نگاو کرابوو، به به ردێك دوو کیلی ده شکاند.

له "تۆر قۆتلۆ" کابرایه کی لێ بوو ناوی "موتافی زاده" بوو. تا بلیی دهوله مهنده بوو. ئه فه سالتیک له وه پێش داوا ی لێ کرد بوو هه زار لی ره ی بۆ بنێری، به لام ئه و وه لامه ی وه گرت بۆ وه:

- نایده می. جا ئه گه ر پیاوه با بی و لیم بستینی. "

چاخیر جالی سالتیک بیده نگه ی لێ کرد. خۆی له گیلی دا، به لام ئه و جوابه ته زاند بووی. جا ئیستا کاتی وه ی بوو هه لکوتیت ته سه ر تۆقۆتلۆ و ده هه زار لی ره له موتافی زاده بستینی، ده هه زار لی ره ی ته واو. ته نانهت قروشی کی شی لیه که م بی نه یه وی.

به لام زۆریشیان ته نگاو کردوو هه. ده ی باشه، ده بی رێگایه ك بدۆزیت ته وه. زیره کییه له راده به ده ره که ی چاخیر جالی ئه و گرت بۆ وچه که یه شی کرده وه.

***** یلخر *****

داروده سته که ی چاخیرجالی هه رگیز له ده تفه نگچی پتر نه بوون، که چی گهر ویستبای، دهیتوانی ده بیانکاته ده هه زار تفه نگچیش. دهیتوانی هیژنکی شۆرشان پیک بینی. هه ره موو چاویان له ده می چاخیرجالی بوو. جگه له وه کۆمه لیک تفه نگچی له گونده کانیش هه بوو که له راستیدا وه ک پالئوراو سهیریان ده کرا و ده یانتوانی جیی ئه و تفه نگچیان به گرنه وه که ده کۆژان یان ده گهران.

باشه چۆن هیرش بکاته سه ره تۆرقۆتلو؟ چاخیرجالی ئه وه نده ساویلکه نه بوو، بی پاریز، هه لکوتیتته سه ره شارۆچکه یه کی گه وره. نه ده بوو راسته وخۆ هیرشه که ی بکا. هیرشی به بی ته گبیر و گه لاله دارشتن له به رنامه ی چاخیرجالیدا نه بوو. ده بوو چ بکا؟

له بیست تفه نگچی ئاماده ی گونده که ی راسپارد. هاتن. چوو "سالح لی" و له وی گنجه لیک نایه وه. جه ندرمه و سه رباز و چه کداری چه رکه زی و تاقمه کانی دیکه ی راوه دوونان به ره و سالح لی که وتنه ری. هه لی له باریان بو ره خسابوو. ئیستا زۆر به ئاسووده یی و سانایی ده یانتوانی چاخیرجالی بگرن. ده بوو به هه موو توانا و هیزه وه هیرشی بکه نه سه ری. ده بوو یه ک بگرن و ئه و به لایه له سه ره حکومت بکه نه وه. هیشتا تاو هه لئه هاتبوو، بوو به ته قه. پیاوه کانی چاخیرجالی هه ره سی که سه ده بوون. سه ره پای ئه وه ی پیاوانی حکومت زۆریش بوون، به لام چاخیرجالی نه یه پیشته له جیی خویان بیزوون. هه تا ئیوارئ ره هیلله ی ئاگریان به سه ره که تریدا باراند. ئیوارئ چاخیرجالی به تفه نگچییه گیان له سه رده سته کانی گوتی:

***** يلخى *****

- من و پياوه كانم ده پوین. ئیوه هه تا نیوه ی شهوی هه ر لئیان ده ن. دواپیش بازنه ی گه ماروکه یان بشکینن و خۆتان رزگار بکه ن. تیگه یشتن؟
- تیگه یشتین نه فه .

له و ته قه و لیکدانه شدا، تفه نگچییه راسته قینه کانی چاخیرجالی هه ر ده که س بوون. نه فه ده که سه که ی هه لگرت و ملی ری ی گرت و رۆیشت. بیست که سه که ی دیکه مانه وه و هه تا نیوه ی شهوی شه پریان کرد. هیچ کامیان لووتیان له خوین نه هات، به لام هتزه کانی حکومه ت وه که هه میشه کوژراویان نۆد بوو.

چاخیرجالی وه که بای شه مال خۆی گه یانده تۆرقۆتلو. شه و بوو. چاو چاوی نه ده دی. تووشی دوو که سی گونده که بوو و پیتی گوتن:
- من چاخیرجالیم. خیرا مالی موتافی زاده م نیشان بده ن.
ئه و دوانه هه تا به رده رگای موتافی زاده وه پیتش چاخیرجالی که وتن.
چاخیرجالی هه رای کرد:
- خیرا ده رگا بکه نه وه. ده رگا بکه نه وه.

ئه وانه ی له ماله که دا بوون، زوو زانیان له ده ره وه شتیکی ناخۆش ده قه ومی.
هه ر بۆیه ده رگایان نه کرده وه. زۆری نه برد، زانیان چاخیرجالی و پياوه کانی له وین. هات و هاوار شارۆچکه که ی داگرت.

- سووتمان، ئاگر. ماله که ی موتافی زاده خه ریکه ده سووتی.
هه موو ده یاننه پاند. چیی خه لک بوون، به گه وره و بچوکه وه له به ر ده رگای موتافی زاده کۆ بوونه وه. بوو به قیامه ت.

***** یلخ *****

چاخیرجالی زانیی، خه ریکه شته که قۆر ده بی. له پێشدا خۆی و دواپیش تفه نگجیه کانی هه رایان کرد:

چاخیرجالی لێره یه. چاخیرجالی... چاخیرجالی لێره یه.

ئهوانه ی گوێیان لێ بوو، زوو چه کداره کانیا ن دیت و ترسان و رایان کرد. خه لکه که پاله په ستۆی یه کتریان ده دا بۆ ئه وه ی زووتر بتوانن له و گێچه له خۆ ده رباز بکه ن. زۆر که س ده که وتن و پێخۆست ده کران. چه ند خوله کێک دواتر، به ر ده رگا که ی مو تافی زاده و ته نانه ت کۆلانه کانیش چۆل بوون. وای لێ هات هه ر ده تگوت چه ند سالتیکه ئه و شارۆچکه یه چۆله. شارۆچکه ته نانه ت پشووشی ده رنه ده هات. هه ر به بێده نگي هه لده له رزی.

ئه فه پێی داگرته وه له سه ر ئه وه ی ده رگا که بکه نه وه. ته نانه ت هه ر په شه شی کرد، ئه که ده رگا که ده شکێنی و ماله که کاو له ده کا، به لام مو تافی زاده ده رگای نه کرده وه. باشه، چما کێویش خۆ له به ر چاخیرجالی راده گری؟

به په یژه ی دراوسێکه یاندا وه سه ر که وت. چووه نێو خانووه که ی مو تاف و کۆر په شانزه سالانه که ی له جیوبان ده ره ئێنا و هێنایه خواری. ئه و کارانه له نیو سه عاتی پتر نه هایاند. له شارۆچکه که هاتنه ده ری و له ده ره وه ی تۆر قوتلو له مه زایه ک پشوویان دا. جه ندرمه که ژ و چیا یان لێ ده گه پان، که چی ئه و و هه ئاله کانی له مه زایه کدا پشوویان ده دا.

زۆری نه برد، که په یامی مو تافی زاده یان پێ گه یشت. کابرا ئه و پاره یه ی داوا کرابوو، بۆی دانا بوون.

***** یلخی *****

حاجی مسته‌فا و چاخیرجالی جلو به‌رگی فه‌قییانان له‌به‌ر کرد و که‌وتنه ری. به بازاره‌که‌دا رو‌یشتن و که‌یشتنه مال‌ه‌که‌ی موتافی زاده. له ده‌رگایان دا و به تۆکه‌ره‌که‌یان گوت:

- بمانبه لای موتافی زاده.

تۆکه‌ر بردنبیه ژووره‌که‌ی موتافی زاده. موتاف زاده، که چاوی به فه‌قیکان که‌وت، به خۆش‌حالییه‌وه گوتی:

- فه‌رموون کاکه، فه‌رموون.

چاخیرجالی گوتی:

- ئاغا بیته ئه‌و پاره‌یه.

موتاف ره‌نگی به رووه‌وه نه‌ما. ناسینی. له‌گه‌ل حاجی چوونه ژووره‌که‌ی دیکه و سی‌تووره‌که‌ی پڕ له زێریان هینا. تووره‌که‌یان دا به چاخیرجالی. چاخیرجالی و حاجی دانیشتن و ورد ورد پاره‌یان ژمارد. ته‌نانه‌ت سکه‌دراوه‌کانیشیان به وردی باره‌وبار کرد، بۆ ئه‌وه‌ی لێیان سوور بی، ئه‌سلن.

حاجی سه‌که‌کانی له‌تووره‌که‌ی بارووته‌که‌ کرد و که‌وتنه ری. دیسان له‌سه‌رخۆ هه‌موو کۆلانه‌کانی شاره‌که‌یان بپری و هاتنه‌وه حه‌شارگه‌که‌یان. له‌وی چاخیرجالی به‌کوهره‌که‌ی موتافی گوت:

- چووین و باوکتان دی. زۆر به‌گه‌رموگوپی پیشوازیی لی کردین. جا ئیستا تۆ ئازادی. تفه‌نگچییه‌ک ده‌تگه‌یه‌نیته‌وه.

۲۳

دوای ئەو رووداوه، چاخیرجالی ھێرشى کردە سەر یەكێك لە سەرۆك
عەشیرەتەكان و كۆپرەكەى رفاند و بردییه چیا. دوای ئەو چوو خانەقاىەك
و بوو بە موریدی شیخەكانى ئەوێ و دڵنیای كردنەو لەوێ چاخیرجالی
كابرایەكى ئیماندار بوو و ئیمانداریشە و رێز لە پیاوانى ئایین دەگرێ.
ئەوجار بۆ تالانى دەولەمەند و ئاغاكان بەرەو دەورووبەرى "شیوہ دار" كەوتە
رێ.

لەو كاتەدا راوہ دوونەرەكان زۆر بە ھێز ببوون. پیاوی چەركەز و خەلكىكى بى
ئەژمارى "قوشچى زادە ئەشرەف بەگ" یش كەوتبوونە گەلیان. قوشچى
باشى، سوپاییەكى نەترس و بەغیرەت بوو و لەو دەورووبەرەدا زۆر بەناویانگ

***** يلخړ *****

بوو. له گڼ قوشی باشی، "قوچه مه مه د" یش له گڼ پیاوه کانی هاتبوو. نه و
 قوچه مه مه ده، برا بچووکي سمایل نه فیه بوو. هر نه و سمایل نه فیه یی
 چاخیرجالی هلی کوتا بووه سر مالله کهی و به مالله کیه وه سووتاندبووی.
 قوچه مه مه د، زور له سمایل نه فیه نازاتر و به غیره تتر بوو. گنج بوو و ناگری
 توله یی براکهی له دلیدا بلتسه یی ده کتشا و سویتندی خواردبوو، توله له
 بکوژی براکهی بکاته وه و بیبه زه بیانه بیکوژی. هر به راستی قوچه مه مه د
 بچاخیرجالی مه ترسییه کی گه وره بوو.

چه کداره کان به ریتوینیی قوشچی باشی و قوچه مه مه د، خویان ناماده کرد.
 نه وان زور زوریان گرنگی به کوکړدنه وهی هوال ده دا. نه وهش له
 چاخیرجالی فیر بیوون. زور زوو تیگه یشتن نه و کاره سوودی زوره.
 هاتوچوکانی چاخیرجالیان خسته ژیر چاوه دیریه وه و له و ریگه یه یشه وه،
 زانیان چاخیرجالی چووه ته شیوه دار.

قوشچی باشی و قوچه مه مه د جه ندرمه کانیاں برد و زور خیرا به ره و شیوه دار
 که وتنه ری. جه ندرمه کان له دووسه د کهس پتر بوون.

چاخیرجالی که پیشترا ناگادار کرابووه دینه سهری، په نای بردبووه بهر
 ره وه زه کانی شیوه دار.

جه ندرمه هات و گه یشتنه نیو شیوه دار. پیاوه کانی چاخیرجالی ده وری
 جه ندرمه کانیاں دابوو. بوو به ته قهیه ک، سه گ خاوه نی خوی نه ده ناسییه وه.
 چه ند جه ندرمه یه ک کوژان.

هاوین بوو. ته قه که، کاتی نیوه پو دهستی پی کرد. له گڼ ته قه یی تفه نگدا
 فیشکه فیشکی ماریش ده هات.

***** يلخړ *****

نورې نه برد دوو مه قالې چاخیرجالی پیکران. له و لاشه وه، قوچه مه مه د
 نه نگیورا. به و جوړه بوو فیشه کیکې به ر که وت:
 قوچه مه مه د به قوشچی باشیی گوت:

- نه شرهت به گ، ناوا هیچمان پی ناکړی. خه ریکه له خورا فیشه که کانمان
 خه سار ده که ین. ناخریبه که ی توانیمان وه گیری بینین. جا نیستا ده بی
 مشووری بخوین. نه گه ر هه مووشمان بکوژین، دیسانیش نابی چاخیرجالی
 روح ده ربه ری و به زیندووی ده رچی. نه گه ر لی گه رین را بکا، هه رگیز
 پیمان ناگیری.

- ده ته وی چ بکه ی؟

نه و گابه رده ده بیني؟ نه وی ده که ینه سه نگر. دواپیش به سینکه خشکی
 خوم ده که ینه نه سه نگره که ی چاخیرجالی و ده یکوشم.
 - نه وه شیتانه یه. چاخیرجالی ناوا سووک و سانا راو ناکړی.
 - من پیم ده کړی.

به ر له وه ی نه شره ف به گ بتوانی پیشی بگری، مه مه د خوی که یاند پشت
 گابه رده که و به سینکه خشکی به ره و چاخیرجالی چوو. هه ر هینده ی په نجا
 مه ترکی مابوو بگانه چاخیرجالی، که چاخیرجالی دیتی و به حاجیی گوت:
 - نه و دایک حیزه ت دیتووه مسته فا؟ بزانه تا کوئ هاتووه.

خو نه گه ر فیشه که که گرتبای، له توپه ت ده بوو، به لام قوچه مه مه د نه وه نده
 گورج و گول ده هات، نه ده پیکرا. هه ر هات هه تا گه یشته بیست و پینج
 مه تریی چاخیرجالی. جا له و کاته دا وه که نه و دم باو بوو، ده سستی کرد به

***** يلخى *****

جنيڭودان. جنيڭودانه كه ده بووه هۆي ئه وهى به رامبه ره كهى، به شوينى بزانه و لىي بدا، به لام قۆجه مه مه د له وانه نه بوو. زۆر باش ده هاته پيشى.

چاخىرجالى:

— حاجى، ئه و دايك حيزه تۆزۆكى ديكه بىته پيشى، به قه له مبارۆك ده مانكوژى. جوان له سهر ههست به. ده بى زوو لىي بدهين.

به لام ده رفه تى نه دا. قۆجه مه مه د ده رپه پى، كه چى... دوو تفهنگ وىكرا ته قه يان لى ههستا و قۆجه مه مه د وهك شلكه دارۆك كه وته عه رزى.

- دايكت بگىم.

دواى ئه و رووداوه، ئه فه به وردى چاوپكى به بازنهى گه مارۆكه دا گىپا. له لاي رۆژه لاته وه ته قه كه كه متر ده بۆوه. جه ندرمه شه كهت بىوون. ده بوو بازنهى گه مارۆكه بشكىنن و خۆيان ده رپاز بكه ن. شكاندنى گه مارۆ بۆ چاخىرجالى وهك ئاو خواردنه وه وابوو. له وه دا پتر له هه موو شتىك شارهزا و لىزان بوو. نه پراندى. رووى تفهنگه كانيان له به رۆ رۆژه لاته وه گرت و ره هيلهى فيشه كيان به سهر جه ندرماندا باراند. درپان به دوژمن دا و هاتنه ده رى.

هاتنه ده رى، به لام قوتار نه بوون. "مه حمود موختار پاشا" كه والىي ئه و ناوچه يه بوو، ته له گرافى بۆ هه موو ناوچه كه نارد بوو و پىي راگه ياند بوون، چاخىرجالى له شيوه داردا قه تيس كراوه. ئه مرى به هه موو سه رپازى ناوچه كه كرد بوو، بگه نه ئه وى.

"بانه ره لى محه مه د ئه فه نى" كه پله ي ملازمىي هه بوو، هه ر ته له گرافه كهى پى گه يشت، خۆي گه يانده شوينى ته قه كه، به لام له رىگايه بىستىيه وه،

***** يلخړ *****

چاخيرجالی گه مارؤكهی شكاندووه و بهرهو "گويز ئالان" كه وتووه ته رى. رښه كهی گوړی و بهرهو گويز ئالان وه پى كهوت و ريك له وى بهره نكاري چاخيرجالی بووه و بوو به شه پ.

باينده ره لی محمه د ئه فنه نيش كابرايه کی ره شيد و يه كيك بوو وهك چاخيرجالی. له وه ته ی چاخيرجالی چووبووه شاخ، هه نكاو به هه نكاو به دوويه وه بوو. چه ند جاريش تيكه له چووبوون و چي نه مابوو بيكوژى. هر ئه و روژه جووقه واری له پازده تا قمی ياخی بریپسو. هر ئه و بروابه خو بوونه شی ببوو هوی ئه وه ی به پینچ كه سه وه بجیته شه پری چاخيرجالی. هر ئه و چاخيرجالیه ی ده سته یه کی دوو سته كه سیی شكاندبوو. باينده ره لی محمه د ئه فنه ی كابرايه کی ره شيد بوو.

توری نه برد، جه ندرمه ی ديكه ش گه یشتنى. چاخيرجالی ديسان گه مارؤ درايه وه. ئه مجاره يان گه مارؤ دهره كان هه زار و پینچ سه د كه س ده بوون. شه پ هه لایسا. دوو هه قالى چاخيرجالی پيكران. ئه منييه به غيره تتر بوون. هه زار و پینچ سه د كه س ده يان توانی هر به تف ده سته بجووكه كه ی چاخيرجالی بخنكيئن. گه مارؤيه کی هه زار و پینچ سه د كه سی، ئيتر ناشكيئنرى و هيی ئه وه نييه لی قوتار بی. ده بوو خو بدنه ده ست چاره نووس و چاوه پروان بن. چاخيرجالی له هه فتا - هه شتا مه تری بایه نده ره لی و پیاوه كانییه وه بوو. چاخيرجالی، باينده ره لی هه لئابوو* و لیوی لی ده كروشت: - ئه و دايكه ت بگيم، ئه گه ر وه چنگم ده كه وی.

* همدان: واته خسته ژیر جاود تریه وه.

***** ياخى *****

ئەگەر بىكەۋىتتە چىنگى، بايندەرەلى تېدا دەچى. تەننەت ئەگەر ھەر
 ئەمجارەش لەۋگە مارۆيە قوتار بى، دىسانىش ھەر كارى كراۋە.
 زۆرى نەبىرد، تارىك داھات. بوۋ بە شەۋ. دەبوۋ ھەل بە دەرفەت بزانن:
 - زوۋ بن دەۋەن خېر بىكەنەۋە. دەۋەنى بچووك بچووك. چەند كەسىكتان ھەر
 تەقە بىكەن. ئەۋانى دىكەش دەۋەن كۆ بىكەنەۋە.
 تەقەنگىچى دەۋەننىان كۆ كىردەۋە. ھەر كامە و كۆمايەكيان دەۋەن لە پېش كۆ
 كرابۆۋە. جا ئىستا ئەۋ دەۋەننەنە بۆچى دەبن؟
 - دەۋەنەكان لە خۆتان بئالئىنن.
 ئەۋەش نوپىترىن فېلى ئەقە بوۋ.
 - ھەۋل بىدەن دەۋەنەكان لىك نەخشىن. نابى خىشەخشەيان بى. تەقەش ھەر
 بىكەن.
 تەقەنگىچى دەۋەننىان لەخۇيان بەست.
 ئەنگۈستەچاۋ بوۋ. گەرم بوۋ. ئەستىرەى گەۋرە گەۋرە بە ئاسمانەۋە
 دەدرەۋشانەۋە. جىرۋەى ئەستىرەكان شەۋەكەى دەپروشانە. ھۆردۋە
 ھەزار و پېنج سەد كەسىيەكەى جەندرمەكان دەشت و كۆى داگرتبوۋ.
 رەھىللەى فېشەك بەھەموۋ لايەكدا دەبارى. فېشەكيان بە تارىكييەۋە دەنا.
 باش بوۋ ھەۋاكەى تارىك بوۋ، ئەگىنا چاخىرجالى پېسى لى دەقەۋما.
 لەتوپەتيان دەكرد.
 - تەقە مەكەن و بېۋىن. بېدەنگ.

***** پلخى *****

تفه نځپیه کان بهره هره لوازده کى جه ندرمه کانیاں هه لېږارد و که و تنه رى.
چند کومه له دوهن له تاریکاییه که دا بهره و لایه ک ده پوښتن. له وانه یه با
بیانبا. که یشتنه لیواری هه لډیریکى که وړه.

- راوه ستن.

راوه ستان. تارمایى خه رمانتیک دوهن به سهر ره وه زه که وه دیار بوو.
جه ندرمه یه ک دوو سعاتیک چاوه پروان بوون. ته قه یان کرد، به لام وه لامى
ته قه یان نه دراوه. چاخیرجالى یان کوڅراوه، یان رای کردووه.

جه ندرمه له شهر وهره ز ببوون. وازیان له شوینى شهر که هیئا و چوونه
یه کیک له گونده کانی ده وروبه ر. باینده ره لى محمده د نه فنه ی هره له وى
مایه وه. بى نه ملاولا چاخیرجالى ده بینرى. نه کوڅراوه و نه رای کردووه.

چاخیرجالیش محمده د نه فنه یی دهناسى. به هاوړیکانى گوت:

- باینده ره لى محمده له جیبى خوى چه قیوه. جه ندرمه روښتن، به لام نه وژن
حیزه له وى مایه وه. ده بى به زیندوویى بیبرژینین. له توپه تی ده که ین و
که لاکه که ی دهنیرینه وه بوموود موختار پاشا، به لام ده بى دانیشین و
محمده د نه فنه ی بدوینین. نه و کابرایه پیاوړیکى باشه، به لام بوجى چه ندی
چند ساله خزمه تی عوسمانییه کانی کردووه؟ بوجى بووه ته پیاوړى دوزمنى
خه لک؟ نه ویش به نرخى گیانى؟ ده بى نه و شتانه ی لى بیرسم. پیاوړیکى ئاوا
ره شید و ئازا بى، تو بلئى نه توانى کاریکى دیکه بکا؟ ده لئى چى حاجى؟

- نه فهم باشت دهنانى.

- نه فهم باشت دهنانى.

***** یلخ *****

- یانی ئەو محەمەد ئەفەندییە من ناناسی؟ من دۆستی هەژار و لیقە و ماوانم. لەوە ئاگادارە؟ لەوەتە ی چوومەتە شاخ، دەستم بۆ شستی حەرام نە بردوووە. مائی کەسم نە خواردوووە. لەوە ئاگادارە؟ ئە ی باشە بۆچی چەند سالانە وەدووی من کەوتوو؟ باشە باوکیم کوشتوو؟ قسە ی لەگەڵ دەکەم و ئەگەر قسە ی لی وەرنەگرت، تەرمە کە ی وەک دیارییەک دەنێرمەووە دەرباری عوسمانی.

ئەفە بۆ وای لی هاتوو؟ لە ژیا نی دا ئاوا بیرمەندانە قسە ی نە کردبوو. قەت ئەو نەندە ی قسە نە کردبوو. هەرگیز ئاوا راشکاوانە بۆچوونی خۆ ی نە درکاندبوو. یانی محەمەد ئەفە نی ئەو نەندە ی کاریگەریی لەسەری بوو؟

- زوو بن ببزوون. جەندرمەکان بکوژن، بەلام ئاگاتان لی بی، لووتی لەخوین نە یە. دەبی محەمەد ئەفە نی بەزیندوویی بگرین. هەر وەک پێم گوتن.

پیاویکی لەسەرخۆ ی وەک چاخیرجالی ئاوا سووک و ئاسان و رووژابوو. پەیتا پەیتا دە یگوتە وە:

- بە زیندوویی بیگرن. زیندوو.

لەپەر لە پشته وەرپا دەنگی تەقە یەک هات. محەمەد ئەفە نی لەپەر زانیی هەموو پیاووەکانی کوژراون. هەر خۆ ی مابوو. لە مەودایەکی زۆر نزیکە وە گوئی لە دەنگی چاخیرجالی بوو.

- خۆت بە دەستە وە بدە محەمەد ئەفە نی. چەکە کەت فری بدە. ئەگینا دەتکوژم.

محەمەد ئەفە نی بۆ ساتیک بیرکی لی کردە وە. جاخۆ هەرچۆنیک بی، چاخیرجالی هەر دە یکوژی. هەل دێرکی هەزار بە هەزاری لە پشته وە ی بوو،

***** یلخی *****

به لām چه ندی خه ته ریش بی، باشتره له وهی یه خسیری بکه ویتته دهست
چاخیرجالی. ده سبه جی خوی هه لداشت.

ئه وه نده زوو بزووت، چاخیرجالی واقعی وپ ما. ده رفه تی هیج جووله یه کی
نه دانی. به سه رسوو پرمانه وه گوتی:

- هه ی گه وادی گه مال باوک. له بری ئه وهی خو بدات به دهست منه وه، له
هه لديره که وه خوی هه لداشت و مرد. لئی گه پین با بتوپی.

توو په بوو. پئی ناخوش بوو، نه خشه که ی سه ری نه گرت. ده یزانی محمه د
ئه فه نی له توپه ت بووه. له میژ بوو ئه وه هه لديره ی ده ناسی. به رۆژی
رووناکیش دیتبووی. به رده لاین و زهره د و ما بوو. رۆر مه ترسیدار بوو.
ره وه زه کانی تیژ بوون. وه ک چه قۆ.

به لām محمه د ئه فه نی نه مردبوو. له پر وه خو هاته وه و زانیی به جییه که وه
گیرساوه ته وه. له دره ختیگ گیرسابوو. هه رچۆنیک بی، خوی به ردا. رۆری
هه ول دا، هه تا خوی له چنگی مه رگ قوتار کرد.

له وشه په دا دوو کهس له هه قاله کانی چاخیرجالی کوژران و دووی دیکه ش
بریندار ببوون. ده بی له وی دوو بکه ونه وه. ده بوو را بکه ن. چاخیرجالی به
برینداره کانی گوت:

- ئیوه هه ر لیتره بمیننه وه. له نیو ئه وه گه نمه شامییانه دا خو مات بکه ن.
مه شبنوون. سبه یی ئه سپتان بۆ ده نیرم بتانهینن.

- به لām ئه فه. ده ماندۆزنه وه و ده مانکوژن.

- لیتره بمیننه وه. ئیستا ناتوانین بتانهین. به ر له وهی رۆژ بیته وه، ئه سپ
سوار دین و ده تانهیننه وه. بمیننه وه.

***** يلخړ *****

بريندار به جی مان. چاخیرجالی که وته ری. ماندوو بوو. شه که ت بوو. محمەد ئەفەنی له هەڵدێره که هاتبوو دهری و له قولکه یه کدا مات بېوو. چاوه پوان بوو. چاوه پښی رۆښوونه وه بوو. خهوی لی نه ده که وت. شه ویکی تاریک بوو. ئەستیره به جریوه یه کی کز، تاریکیه که یان ده پووشاند. ئەستیره کان درشت بوون.

له پړسه یری کرد و دیتی، ئەوه چه ند که سێک به ره و لای دین. به سپایی قسه یان ده کرد. به لایدا تیپه پښ. پیاوه کانی چاخیرجالی بوون. کامیان چاخیرجالیه؟ محمەد ئەفەنی وا هه ژابوو ده له رزی. له فیشه کیک پتر پښی نه ماوو. نای خۆزگه چه ند فیشه کیک دیکه شی پښی ده بوو. مخابن. ئەگه ر چه ند فیشه کیک دیکه شی پښی بوايه، دهیتوانی شه پښی باش بکا. خه ریک بوون له سه رخو به به رده میدا تیده په پښ.

محمەد ئەفەنی دهستی له گیانی خوی به ردا. به شکم ئەو فیشه که کاری خوی بکا و سه ردلی چاخیرجالی بگری. یاخییه کان هه ر دووسه د مه ترکی لی دوور بوون. له وانه یه ئەوهی له پښ پښه وه یه، چاخیرجالی بی. ئەو پیاوه و له هه موو هه لومه رجیکدا وه پښ پیاوه کانی ده که وی. سیږه ی لی گرت و ته قه ی کرد.

چاخیرجالی له سه رخو گوتی:

- پتیکرام، هاوړتیان. گولله م لی درا.

فیشه که سه ر رانی گرتبوو.

گوتی:

- هیچ نییه. ده پښ. به شوین ته قه که ردا مه گه پښ. کاتی وه مان نییه.

***** يلخو *****

محهمه د ئه فەنى چاوه پى بوو، تەفەنگچى بگه پښتە وه و بىكوژن. له نيو چه ند
ده وه نيكد ا مات ببوو. زور نارەحەت بوو.
حاجى مستەفا چاخىر جالىي به كۆلدا دا:
- له وانه يه گولله به پللا بووبى. ئه گينا كابر ا تەقەى دىكه شى ده كرد.
ئەفە پرسىي:
- جا ديتوانى؟
ئەو دەيزانى فېشه كه شىتە نه بووه، به لام ئەى كى بوو ده يه ويست بىكوژى؟
زورى پى چوو بوى روون بووه.

۲۴

له ئۆدەمیش تەواو تەنگیان بە عەلییە زەش ھەلچنیبوو. دەیانویست شوین و
حەشارگەکانی چاخیرجالیی لی بپرسن و پیتی ئاشکرا بکەن.
عەلییە زەش زەردەیی لە لیوان نەدەپەوی. زۆری گوی نەدەدایە
ئەشکەنجەکان. زەردە سىحراویيەگەى لە لیوی نەدەپەویيەو:
- حەشارگەکان؟ لەخۆمان دەپرسن حەشارگەمان کوی بوون؟ لە چیا و
دەشتن. مائی ھەر گوندییەك حەشارگەيەکی ئیمەيە. ھەموو مائەکانی
حەشارگەمانن. بۆخۆشتان ئەوەتان لی روونە.
- مائی کی بنکە و حەشارگەى سەرەکیانە؟
- مائی ھەموو کەس. بە خودایەتیی خودا مائی ھەموو کەس.
جاروبارە فکر و خەيال ھەلیدەگرن. بەخۆی دەلی:

***** يلخى *****

- ئەى ئەو ئەفەيە چىيى لى ھات؟

ئەوجار خۆى قايل دەكا:

- ئەم رۆژانە، جەندرمە تەواو تەنگاويان كىردووين. ئىمەش جارى ناچارىن لىرە

بىن، بەلام ھەرچۆنىك بى، رۆژىك ھەر پەيدا دەبى. دى و رىگارمان دەكا...

كاتى ئەو ھى ھات لە ئەزمىر بىانگوپزەنەو.

عەلىيە رەش:

- مەن دەزانم، گىيانى مەن. مەن دەزانم. دەزانم ئەفە بۆچى ئەو ھەندەى پى چو؟

دەى باشە، خۆ ديارە. چونكە زانىويتەو دەمانبەنە ئەزمىر. ئەو ئاگادارە.

دەيەوى ھەلگوتىتە سەر شەمەندەفەرەكە و ئازادمان بكا. ئەو، ھەم

سادەترە و ھەمىش ھەوالەكەى بەھەموو ولاتدا بللو دەبىتەو و

بەناوبانگىرمان دەكا.

رۆژە ديارىكراو ھەكەش گەشت. عەلىيە رەش و ھاپىكانىيان ھىنايە وىستگەى

شەمەندەفەر. وىستگەكە زۆر قەرەبالغ بوو. ھەموو خەلگى شارۆچكەكە بۆ

دىتنى عەلىيە رەش، ئەو تەفەنگىيە بەناوبانگەى چاخىرجالى ھاتبىونە

ئەوى. شەمەندەفەرەكە ھات و راو ھەستا. عەلىيە رەش و دوو ھاپى پىكەو

لە كۆت و زىجىر كرابوون. خەلگەكە كىشانەو و عەلىيە رەش و ھاپىكانى

تەپەپىن. عەلىيە رەش سەيرىكى خەلگەكەى كرد. تاوىك چاوى لە چاوى

چەند كەسىك بىرى. ئەوجار سەرى بەرداو و فەكر ھەلىگىرت، بەلام زۆر زو

سەرى ھەلىنا و زەردەيەكى لەخۇبايىانەى نىشتەو لىوى:

***** یلخى *****

- من به سه هموو چوو بوم. ئیره هیچ گونجاو و له بار نییه. ئەفه نایه لهو قهره بالقییه دا ئیمه ئازاد بکا. ئەفه کابرایه کی خاکه پرایه. پیاوی خۆ نواندن و خۆه لکیشان نییه.

دۆستهکانی گویان نه ده دای. هەر بیریان ده کردهوه. ترووسکایی هیوا له نیگیاندا نه مابوو و روخساریان زهرد هه لگه پابوو. ده تگوت هه موو بوونه ته سه هۆل. هیچ تیشکیکی هیوایان له چاویدا دیار نه بوو. به حال زیندوو بوون. ده تگوت جووچکێ سه رما بردوون و خۆ به یه کترییه وه مه لاس ده ده ن. ده ستیان شل ببۆوه. عه لیه رهش که ئاواى ده دیتن، ده هری ده بوو.

شه مه نده فه ره روشت. عه لیه ئەفه، رووی کرده هه قاله کانی:

- گوێ بده نێ بزائن ده لیم چی. زۆر نابا ئەفه مان ده گاتی. شه مه نده فه ره که راده گری و ئازادمان ده کا. ئەوه بۆ وا شه مۆته دایگرتوون و وه ک بیوه ژنان تازیه تان داگرتووه.

له بهر په نجه ره ی شه مه نده فه ره که راوه ستابوو. پانزه جه ندرمه ده وریان گرتبوو. له په نجه ره ی شه مه نده فه ره وه سه یری ده شته که ی ئۆده میشو شیو و کتیه کانی ده کرد. بوو به عه سر. خۆر ئاوا بوو، به لام عه لیه رهش هه سه یری ده ره وه ی کرد.

چاوه کانی، تاریکییه که ده پشکنن. جاری وایه له نێو دلێ تاریکییه که دا، تارمایی رهش رهش ده بینرین. دلێ توندتر لی ده دا. شه مه نده فه ره که به ره و پیش ده کشی و تارمایی جی ده میتنی. عه لیه ئەفه ده زانی ئەو تارماییه ئەفه نه بووه. له وانه یه ده وه نیک بووبی...

***** يالغر *****

وهختايەك شەمەندەفەرەكە شل دەبێتەو. جا ئیستا بە دلتیاییهو وەنەرە
سامناکی چاخیرجالی دەبیسری. بەسەر جەندرمندا دەنەرینی:
- هە ی بێ غێرەتینە، نامەردینە...

جا دەلی:

- عەلی ئەفە، دۆستی من، عەلی ئەفە.

بەلام شەمەندەفەرەكە دیسان دەكەوێتەو رێ.

عەلییە رەش لە هەموو جێیەكدا چاخیرجالیی دەدی، بەلام شەمەندەفەر
گەیشتە ئەزمیر و لە ویستگە ی "باسمانی" راوەستا.

عەلیە رەش ئاوی لە برادەرەکانی دایەو:

- تۆزقالتیکیش مەترسن. هیچ بێهیاو مەبن. مەلێن ئەفە نەهات. ئەفە لە چنگ
جەندرمەن رەزگارمان ناکا. چەند گرفتاریش بێ، هەر دی. کێ چووزانی ئەفە
چ نەخشەیهکی لە زەینی دایە. چ خەت و نیشانیکی کێشاو! بێ خەم بن.
ئەفە بەتەنیا مان بەجێ ناهێلی. لێناگەرێ دیلی دەستی عوسمانی بین،
نێمە...

کە سەیری قەڵەفەت و روالەتی برادەرەکانی کرد، هەموو بێ هیوا، هەموو
شلەژاو... تووڕە بوو. ئامۆزگاری کردن. لۆمە ی کردن:

- یەکیک بێهیاو دەبێ، ئەفە ی جوان نەناسیبی. کێ چووزانی ئەفە پیاویکی
چۆنە. لەگەڵ ئێوە مە برادەرینە. ئەگەر لە شوێنێک بەندمان بکەن، کە
تەنانت تەیری ئاسمان و ماری بن عەزیزش رێی تێنەبا، دیسانیش ئەفە هەر
دی و دەماندۆزێتەو. ئازادمان دەکا. هیچ خراپ بیر مەکەنەو. پێ بکەن،
دلتان خوش بکەن.

***** یلخر *****

که عهلی ئەفه ئاوا قسە ی دەکرد، بۆ ساتێک ترووسکایه کی هیوای له روخساری براده ره کانی دا دیت، به لام دوا ی چەند دەقه یه ک له ئەنگوسته چاوی بیهیواییدا بزد دەبوون.

دەیانخەنە زیندانەوه، به لام عهلییه رهش هەر مێشیکیشی لی میوان نییه. هەر ده لێی له زیندانیش نه کراوه. ده لێی هاتوو ته سه رشایی. دلی خوشه و زه رده ی له لیوی ناپه وی. دوست و براده ره کۆنه کانی خۆی دۆزیوه ته وه و خه ریکی سو عبه ت و جه فه نگه.

رۆژی دادگایی گه یشت. خه لک هاتنه سه یریان. ده یانویست قاره مانه که له نزیکه وه ببینن. ئەوه نزیکترین و ره شیدترین هاوڕێی چاخیرجالیه. ئەو پیاوه ی به تاقی ته نی ریزی چواره زاری که سبی جه ندرمه کانی شکاندبوو و له گه مارۆ هاتبوو ده ری. ئەو پیاوه ی گه لی ئازایه تی نواندبوو.

ته نانه ت حه وشه که ی دادگاش پڕ بوو له حه شیمه ت. له وه ته ی ئەزمیر بوو، ئەوه نده ی خه لک به خۆوه نه دیتبوو.

دادگاییه که ده سستی پێ کرد:

- له فلانه گوند، تو فلانه ئاغات تالان کرد؟

- به لێ، من بووم.

- باسی کوشتنی هه ژده که سه که بکه. کی کوشتنی؟

- خۆم کوشتمن.

عه لییه رهش له سه ره وه سه یری دادوه ری ده کرد و بزه ی ده هاتی.

سێداره یان بۆ برییه وه.

***** يلخى *****

که ئاگاداریان کردنه وه، سیداره که یان مسۆگهره، هاوړیکانی زهنده قیان چوو. نه ژنویان له زری. یه کیکیان له خۆ چوو و به لادا هات. یه کی دیکه یان رهنکی به روویه وه نه ما و دانیشته و به کول گریا، به لام علیه رهش پیده که نی. که هاتنه هه وشه ی دادگا، علیه رهش به دهنگیک، که تۆزیکیش چیه نه ده له زری کوتی:

– ئه و په نجه یه ی قانون ده یبرئ، ژان ناکا. هر بژین. چاوړیکشی له براده ره کانی داگرت، به لام که دیتنی وه زعیان شپه، تیک چوو: - به سه، بۆ ده لئی پیره ژنی میرد مردوون. چاره نووسمان هر شتیک بی، برپاوه ته وه. پیاوین پیاو. تیگه یشتن؟

علیه رهش و هاوړیکانی له ئۆده میس به داردا ده که ن بۆ ئه وه ی بینه په ندی عاله می. نیوه شه وی بوو، حوکمدراوه کانیان سواری شه مه نده فەر کرد و به ره و ئۆده میشیان بردن. له و کاته وه ی ویستگه ی ئه زمیریان به جی هیشت، علیه رهش دهستی کرد به چرینی گۆرانییه کی شادی پالنه وانی. نه گهر فارگۆنه که ئه وه نده ته سک نه ده بوو و نه گهر جه ندرمه لئی گه پابایه ن، حه زی لی بوو ده وړیکیش چۆپی بکیشی. وا هه لپه ی هه موو دنیا بلین ماشه لالا.

شه مه نده فەر گه یشته ئۆده میس. ویستگه که زۆر قه ره بالغ بوو. ده رزییت هه لاویشته بایه، وه عه ززی نه ده که وته وه. خه لک له دیهاتی دوور و نزیکه وه هاتبوون. چپی خه لکی ئۆده میس و ده وروپشته، هه واله که یان بیستبووه و هاتبوونه سه یرکردن.

که له شه مه نده فەر که داده بزی، ورد ورد چاوی به نیو خه لکه که دا ده گپرا. دیسانیش به شوین ئه فه یدا ده گه را... به جلوه رگی فه قیانه وه، سۆل له پی

***** یلخر *****

و عابا به کۆله وه... ئه ی کوانی؟ له کویه ئه فه؟ کوپه ئه وه ئه فه یه هه ر کات به فیرۆ ده دا. چما نازانی نهیده توانی له تاریکایی شه وه که دا ئه و ئاسنه رییانه هه لکه نه ی و شه مه نده فه ره که راگری؟ له و قه ره بالفیه دا، له شوینیکه وه ده رکه وی و ئه و له چنگی جه ندرمان ئازاد بکا و بلی:

- وه ره عه لی ئه فه، شوینی تو به ندیخانه نییه. تو هه لۆی که ژ و چبای.

نهیده توانی بی؟ نهیده توانی وا بلی؟ ئه ی له کوییه؟

به سمیللی بادراو و چاوه رهش و درشته کانی و به ده موچاوه ئه سمه ره که یه وه، زه رده یه کی بو براده ره کانی کرد و سه بیرکی حه شیمه ته که ی کرد. جه ندرمه یه کی زۆر له وی بوون. سهیری ئه وانیشی کرد. به وانیش پیکه نی.

له پر فکریکی به زهینیدا هات. له وانه شه ئه فه هه ر نه یه. ئه گه ر نه هات چار چییه؟ به لام زۆر زوو ئه و خه یالهی له خۆی دوور خسته وه. شه رمی له خۆی کرد. چما ده کری ئه فه نه یه؟ ئه فه له ده رفه تیک ده گه پێ. ئه فه کاریک ده کا، ئه وه ی له وییه، هه موو سه ریان سوور بمینی و پێیان به عه رزییه وه وشک بی.

له زیندانه که ی ئۆده میش سه بیرکی هه قاله کانی کرد و سه ریکی با دا:

- توخوا بنیاده م ئه وه نده ترسنۆک ده بی؟ ئه وه به گیانی ناخیرتان ئیوه

یاخین؟ ئه فه دی. ئه ی له مه سه له که ی "عوسمانه چکۆل" دا چۆن خۆی گه یان دی؟ دیسان پهیدا ده بی. ئه گه ر عوسمانی هه موو سوپاکه شی کۆ بکاته وه، دیسانیش ناتوانی ئیمه لێره راگری. ئه گه ر ئۆده میش پر پریش بی له جه ندرمه، دیسان ئه فه دریان پی ده دا و ئیمه ئازاد ده کا. یانی ئیوه ئه فه ناناسن؟ پی بکه نن، سه ما بکه ن. ده تانه وی تاکه ی خه فه تی لی بخۆن؟

***** یلخ *****

عوسمانی نامه ردیی کرد. ئەفه مشووریان دەخوا. بەو جۆره وەك هەتیوان لە
گۆشە یەك كرووشمە مەكەن.

بە سەریکی بەرز و دڵی پڕ لە هیواوه، ماوهی زیندانهكە ی بردە سەر. هەر
دەتگوت لە زیندانیش نەكراوه، بگرە میوانێكە و لە كۆشكێكی بە شكۆدا.
بەوپەڕی سەربەرزییەوه، بە زیندانیدا دەگەرا و سمێلی بادهدا.
سەرلەبەیانیی رۆژتێکیان، بەر لە تاووەلاتنێ، لە ژوورهكە ی هینایانە دەری.
زانیی دەبیەن لە داری بدەن. بە زەردەخەنەوه گوتی:

- بە پەت؟

وەلامیان نەداوه.

بیری کردەوه.

- ئەفه بیستووێتەوه. ئیستا بە رینگاوێه. دێ و بەرمان دەدا. جەندەرمان راو
دەنی. بەخوای سەیری خوێش دەبی.

بە کۆلانەکانی ئۆدەمیشدا کە بەرەو مەیدانەكە دەچوون، لە پیچ و گەوی
هەموو کۆلانێکدا و لە پشت هەر درەختێکەوه، چاوی لە ئەفه دەگێرا. هەموو
سێبەریکی لی ببوو ئەفه، بەلام ئەفه دیار نەبوو.

گەیشته بن پەتی سێدارە. سەیریکی پەتە چەورەکراوه کە و سەیریکی
حەشیمەتەكەشی کرد و زەردەیهکی هاتی. سەری قیتەر راگرت و سینگ
دەرپەراند. ئەفه پەیدا دەبی.

چارپیچکەیان لە بن پیی نا. توند و قایم لە سەری راووستا. چاویکی بەنیو
خەلگەكەدا گێرا.

- ئاخیرین قسەت؟ وسیەت؟

***** یلخری *****

وه لامي نه داوه. شيلگيرانه سه يری چياکان و خه لکه که و په ته که ی ده کرد. چنه د خوله ک تپه پرين. نه فه هر نه هات. زه رده خه نه که ی به سه ر ليووه بوو به سه هؤل. ناوړکی له په تی سیداره که دایه وه. لیوه کانی جووله یه کپان کرد:

- سه یره. نه فه بؤ نه وه نده ی پی چوو؟

نیر سه ری برده نیو قلفه ی په ته که وه.

گه یشتنه کتاگه یه کی گه نمه شامی. شه و خشه خشی ده هات. شه و خه ریک بوو غه لبه غه لبتکی وه پړی ده خست. ترووسکاییه که له هیچ کوپوه دیار نه بوو. گه لاکان ده بزوتن و ده نگی کپان لی ه لده ستا. وه که خشه خشی کاغه ز. بی و نه ی له و دور دورانه وه کانیه کی لیته. ده نگی به حال ده بیسترا. هیشتا کاتیکي زور رانه بردووه. تاویکی دی نیره ده تگوت جه هه نده مه. ته قه و ویزه ی فیشه که گوئی که پ ده کرد. چاخیر جالی پیکرابوو. فیشه که که له که له که یدا گیری خوارد بوو. ورده ورده هه سستی به ژانه که ی ده کرد. تا ده هات، برینه که ی ساردتر ده بؤوه و نازاره که شی پتر ده بوو. حاجی بانگی کرد:

- نه فم. ده نگی ده له رزی. دیار بوو زور تر ساوه. نه فه تیگه یشت:

- گرنگ نییه حاجی. یه کتکی خوی به پیاو بزانی، ده بی خوی بؤ هه موو رووداویک هه لگری. یه که م جاری بوو بریندار ده بوو. یه که م جاری بوو ژانی برینیکي ده چیششت:

***** يلخى *****

- با خيراتر بږوښ. ده بى خيراتر بږوښ. بهر له تاوه لات ده بى بگينه چيا و شوينمان ون بگين. دوزمنه كه زور خه تهرناكه.

هولئى دا خيراتر بږوات. هر بړيكي توانى. ددانى ليك توند ده كرد و ههنگاوى دهنا، به لام نيتړ نه يتوانى. راوه ستا پشويه ك بدا. حاجيى زانيى وه زعى شپه:

- نه فهم، نه گهر نيزن بدهى، دهمه وئ له كؤلت بگم.

نهفه وه لامى نه داوه. حاجى هاته پيشى و نه وه قاله هره كونهى له كؤل كرد. كه وتنه رى. حاجى لاقى كه وتبوونه ژان. ده ستيشى سړ ببوون. چيى نه مابوو به لادابى و نه فاش به كوشت بدا، به لام ناخريه كهى توانييان بگنه چيا. خهريك بوو تاو ده كهوت، كه خوځيان گه يانده شاخ. نهفه:

- شوكر. هه زار و هه زار جار شوكر... به و روزه شت...

له و نيوه دا عيلا تيبه كانى ټاگادار بوونه وه. خهريك بوون به ره و ده شتى داده گه پان، كه بيستيانه وه نه فەيان برينداره. به كول و داخه وه بوى گريان. نه شته رگه رى ره وه ند هاتن. يهك و دووان نه بوون. زور بوون. گه نجه كان برانكارديان دروست كرد. خيرا به سوارى كه وتنه رى و نه فەيان گه يانده يه كه م ره شمال. له وپش ده ست كرا به داوودهرمانى. دهرمانى خو مالتيان بو هينا. نه وه دهرمانانهى بونى هه زاران سال شارستانيه تى مروپيان ليوه ده هات. مه له مى هه زار و يهك گولئ كوستانيان له برينه كهى دا. ژانه كهى كه متر بږوه. يهك دوو سوعات چاوى ليك نا. دوايى به سپايى پيلووى هه لټنان. بانگى حاجيى كرد. حاجى هات و له ژور سهرى دانېشت.

***** یلخر *****

- ده زانی بیر له چی ده که مه وه حاجی؟
 ده موچاوی ترووسکایی ژبانی تیگه رابوو. زۆر به چیژه وه بزه ی ده هاتی.
 ده تگوت مندالتیکی به خته وه ره.

- نه خیر، نه فه م.

- هه ندی که س ده لاین بنیاده م شیر ی خاوی خواردوو و بۆ متمانه ی نابی،
 به لام نه و قسانه پرپووچن. زۆر باشیش، ده کری متمانه ی پی بکه ی و پشتی
 پی بسپیتری. ده بی متمانه به ئینسان بکه ی. هه ره وه نده ی تۆزی چاکه یان
 له گه ل بکه. نه و کات ده بیته خو شه ویستیان. وا نییه حاجی؟
 حاجی بیری کرده وه.

نه فه:

زۆریش راسته حاجی. من ئیمانم به ئنيسانیه تی ئنيسانه کان هه یه.
 نه فه تهخت خهوت. نه شته رگه ری ره وه ندان وه که په پوله له ده وری
 ده خولانه وه. ده تگوت له گه ل یه کتری کیپرکییانه. هه موو توانا و
 لیوه شاهویه ی خویان خسته گه پ. له هه موو جۆره ده رمانیکی گیاییان له وێ
 خپ کرده وه. مه لحه مه کان خه ریک بوو کاریان تی ده کرد. برینه کان ساپیژ
 ده بوونه وه.

هه ر جاریکی چاوی هه ل دینان، له عه لیه ره شی ده پرس ی. هه موو جائیکیش
 دلنیا یان ده کرده وه، که عه لیه ره ش له به ندیخانه که ی ئۆده میشه. ئیدی
 پییان نه گوت له وێوه بر دوویانه ته نه زمیر. پییان گوتبا، به و جهسته
 برینداره یه وه ده که وته ری، شه مه نده فه ره که ی له ناو ده برد و هاوپییه کانی
 رزگار ده کرد.

***** يلخى *****

- ئىستا على له كۆيىه؟ هيچ لىي ئاگادارن؟

- له بهنديخانهى ئۆدهميشه ئىفهم.

- باشه. هر برينه كه م چاك بېتەوه، دهكهوينه رى. هيرش دهكهينه سەر

ئۆدهميش و على رزگار دهكهين. عوسمانى نامەردىي له گەلّ على كرد.

ئەويان لە بەر مەن كرد.

رۆژيكيان، يەككە هات و حاجيى بانگ كرده دەرەوهى خێوتەكە:

- حاجى ئەفە، دوو رۆژى ديكە دەيانەوى عەلييه رەش لە دار بەدن. بەگ

پىي گوتىن سلاوم بگەيەنە بە چاخىرجالى مەمەد ئەفە و پىي بلّين بى و

هاورپىيەكەى رزگار بكا. دوو رۆژى ديكە لە گۆرەپانەكەى...

پەيامەكەى كە گەيان، گەراوه و رۆيشت.

حاجى بىرى كردهوه. ئاخۆ ئەو مەسەلەيە بە ئەفە بلّىيان نا؟ ئەگەر

بىلّى... ئەفە بريندارە. بىت و ببزوى، خراپتر دەبى و ئىتر هەمووان تيدا

دەچن، بەلام ئاخىر نامەردىيش دەبى لە هەقى عەلييه رەشدا. خودا هەلناگرى

هاورپىيەكەى باشه. رەشىدە. مەردە...

حاجى دوو رۆژان كپ و بىدەنگ بوو. حاجيى دلپەق، حاجيى پياوكوژ دوو

شەو و رۆژان خەمى خوارد. خەوى لى نەكەوت. خەو و خۆراكى لەبىر چۆوه.

مەتەقى لىو نەهات. لە گۆشەيەك هەلگورما بوو و نەدەبزووت. چەند جاران

بريارى دا، هەموو شتەك بە ئەفە بلّى، بەلام نەيتوانى. جاريكيشيان لەبەر

خۆيەوه بىرى كردهوه، كە بەبى ئەوهى بە ئەفە بلّى، تەنگچىيەكانى

هەلگرى و هيرش بەریتە سەر ئۆدهميش و عەلييه رەش ئازاد بكا، بەلام

***** یلخر *****

نه ی وئرا. به بی ئیزنی نه فه نه ده کرا کاری وا بکا. دوو روژ تیپه پی، به بی
نه وه ی بریاریکی پی بدریت و ساغ بیته وه.
حاجی:

- ئه ی هاوار به مالم. نامه ردیمان کرد و هاوپییه کی ئازیزمان له ده ست دا.
دوانیوه پۆ بوو، که سوارێک هات و هه والی زۆر دلتنه زینی هینا. نه فه چاک
بۆوه. هه ر توانیی خۆ به سه ر پێیان وه بگری، گوتی:
- زوو بن. ئاماده بن. ده بی هه لکوتینه سه ر ئۆده میش و عه لیه ره ش رزگار
بکه ین.

که س وه لامی نه داوه.

- بۆ بێده نگن؟

دیسان که س هه چی نه گوت.

- یه کیکتان قسه بکه ن با بزانه عه لیه چی لی هاتووه؟

دیسان بێده نگی.

- حاجی.

فه رموو نه فه م.

- عه لیه یان له دار داوه. وایه؟

حاجی سه ری داخست.

- ئه و کاره ت نامه ردی بوو حاجی. تو نامه ردیه کی گه وره ت کرد. ته نانه ت
ئه گه ر من له سه ره مه رگیشدا بوایه م، ده بوو ئاگا دارم بکه یه وه. هاوپیکه م تیدا
چوو حاجی. عه لیه ره ش هه رگیز ئه و چاوه پوانیه ی له من نه بوو. پشتم
شکا حاجی. ئیتر ناتوانم بیه وه به مه مه ده که ی جارن. هه ستن وه پی که ون.

***** پلخه *****

ئەفە لە پېش ھەمووانەو دەپۆشت. زۆر توند دەپۆشت. دەیەویست بچیتە کوو؟ کەس نەیدەزانى دەچیتە کوو. نیوہ پۆ داھات. ھیشتا ھەر دەپۆی. تەنانت بۆ جارێکیش چیبە ئاوپى نەداو. بوو بە عەسر. خۆر ئاوا بوو. تاریکی بەسەر ھەموو ولاتدا زال بوو، بەلام ئەفە دەپۆشت. ھەر وا بەختراى و تووپە رى دەپى. ھاوړىکانى برسییان بوو. ماندوو ببوون بەلام نەیان دەوێرا قسە بکەن. ئەفە تووپە بوو. لەو حالەدا لەوانە بوو دەست بۆ ھەموو کارێک بەرى. لەو حالەدا دەیتوانى ھەزار کەس لە چاوترووکانێکدا بکوژى. دەیان گوند بسوتینى. مەلەندىک بکاتە کوو زووخال. زۆر جارەن تووپەییە کەیان دیتبوو، بەلام ئەمجارە جیاواز بوو.

گەیشتنە بەردەلێنىک، بەلام ئەفە ھەر وا خیرا دەپۆشت. دەتگوت بە رێگەییەکی لێک و راستدا دەپوا. گران و سەنگین بوو. دەتگوت رەوہ زە. ھەییەتى جیاھەکی ھەبوو. دەتگوت پلنگىکی مەغرورى کەژ و کوپە و بەسەر عەرزیدا دەپوات.

ئەوانى دواو سرتوختیان بوو، بەلام ھەراشیان کردبايە ئەفە نەیدەبیست.

- کوپە مردین ئەوئەندەى بەشوینیدا غار بدەین. باشە چ بکەین؟

- دەبى بەخوى بلێین.

- گوئ ناگرى. ناچارین بەدوویدا غار بدەین. گوئ ناداتى...

بە سەر گابەردە تیژەکاندا پەپینەو و گەیشتنە زەویەکی ھەموار و رێک. لە رووبارێکیان دا. تەنگچى راوہستان. ھەموو خویان فەرى دا و بە ھەلپە کەوتنە ئاوخواردنەو. کە ئەوان خەرىکی ئاوخواردنەو بوون، ئەفە ھەر وا

***** يلخړ *****

بی راوهستان ده پوی. نیستا ئیتر مه وداکه پتر ببوو. ده میان له ئاوه که کرده وه و به شوینیدا غاریان دا.

تاو ه لآت. سیبه ره که یان به سهر د هشته که دا کشا. د هشته که کاکی به کاکی بوو. تا چاو ه ته ری ده کرد، شوینه واری ئاوه دانی دیار نه بوو. ده تگوت خاک وخوله که ی مشتومال دراوه. ریک و ترووسکه دار بوو. پؤل پؤل گیای سه وزیش...

خور بلند بوو. نهفه ده تگوت بالی گرتووه. زور خیرا ده پوی. هاورپکانی به جی مابوون. مه ودا یان زور بوو. ئاوا نهیده که یشتنی. زوری نه برد، له چاویان ون بوو. د هشت خه ته ره. نه گهر له و د هشته بی پړانه وه یه دا گه مارو بدرین، چ ده قومی؟ تفه نگچی چاخیر جالی، خوت بۆ مهرگ ئاماده بکه.

حاجی خوی بۆ هه موو مه ترسییه ک ئاماده کرد و به دوا ی نهفه دا غاری دا. ده ترسا. له وانه بوو له و حاله دا نهفه هه موو شتی ک بکا. نه گهر دایک، زن یان مندا له که ی خوشی ویستبای پیشی بگری، له وانه بوو بکوژی. حاجی خوی بۆ مهرگ ئاماده کرد بوو. رای کرد و له سه رخو پیلی راستی نهفه ی گرت. - تاوی راوهسته نهفه. تکا ده که م.

نهفه راوهستا و ئاوپ له حاجی دایه وه. قه لافه تیکی زور سامناکی هه بوو. چاوی به قولدا چوو بوون. رهنگی زهر د هه لگه پابوو و نیوچاوانی پر ببوون له چرچ و لوچ. یه ک دوو هه نگاوی دیکه شی نا و دیسان راوهستا.

- دهنگ و باس حاجی؟ ده ته وی چ بلتی؟ زوو به بلتی بزائم.

- نهفه م سهری سلامهت بی. ده چینه کوی؟ ئیزن بده تاویک دانیشین نهفه. کورپه کان زور دوا که و تیبوون. ئیزن بده با چاوه پریان بین.

***** پلخى *****

راوهستان و چاوه پټى هاوپټى كاينان بوو. تفهنگچى هاتن و گه يشتنى. حاجى له سه رخق و وهك پارانه وه پرسىي:

- ئيزن دده دى پشويوهك بده ين ئهفه؟

- ئهفه وه لامى نه داوه.

- تۆزىك به سيينه وه ئهفه. كوپه كان برسپيانه. ئيزن بده نانتيك بخون و تۆزىك به سيينه وه.

دوو پاته ي كرده وه:

- پاروه نانتيك بخوين.

دانيشتن.

تهم و مژيك خهريك بوو له ده شته كه وه هه لده ستا.

ئهفه ورده ورده نيوچاوانى كرايه وه. چاوى وهك پيشوويان لى هاته وه.

وه خوى هاته وه:

- حاجى، كه عه لييان له دار دده دا، ئاخري قسه ي چ بوو؟ كى ده زانى؟...

باشه نه يگوت ئهفه نامه ردى له گه ل كردم؟

- عه لى پياويك نه بوو قسه ي وا بكا. عه لى مه رد بوو ئهفه. كه س ئه وه نده ره شيد نه بوو. دلنيام بيستويوه ته وه ئيمه ش چيمان به سه ر هاتووه. عه لى پياويك نه بوو خراپه ي تو بلى.

سفره يان راخست. ئهفه هه ر پاروه كى هه لگرت. تۆزىكى جووى، به لام پټى قووت نه درا، تفى كرده وه.

۲۵

هه تا "قۆنیه" چوون. سه رانسهری ده شته که ی قۆنیه یان بپی و گه شته نه رمه نه ق. له وی بوونه میوانی ره وهنده کانی نه رمه نه ق. لیتره ده یان توانی مانگی کیش بمیننه وه. نه فه نارچه حهت بوو. هیشتا نه وه وه ندانه ی تاقی نه کرد بوو. نه یان ده توانی بزائن بایی چه نده، چونکه ئاگایان له پیاوه تییه کانی نه بوو. نه وه ره له دووره وه نه فه یان ده ناسی. لیتره ش به گویره ی پیویست دوست و حه شارگه و سیخوپی نه بوو. نه گهر حکومهت پی زانیباوه، ده یوانی بیگری. ده کرا په نا بۆ کوئی به ری، یان به ره و کوئی را بکا؟ به لام خودا هه لئاگری عیلاتیه کان وه ک شا میواندارییان لی کرد. چیی ده یه ویست ده موده ست له به رده میان داده نا و زۆر شتیان بۆ دینا که هیشتا

***** ياخى *****

داواشى نە كىردى. ديار نە بوولدى دەترسن يان ھەر بە راستى خوشيان دەويست. عىلاتى خەلگىكى ميوانگر بوون.

ھەرچۇنىك بى، ئىرە بۇ وى جىيى مەترسى بوو. ھەرچۇنىكى بى دەچۇوھ كوستان و كىوپارەى خۇى. لەوى پتر لە سەد گوندى لى بوو كە ھەر ھەموو ئامادە بوون خۇى بە قوربانى بكن.

تاقمەكانى راوہ دونان، دوو مانگى رەبەق ھەر بە شوپىنى كەوتبوون و شەكەت ببوون. ئىتر ھەزىان لى نە بوو بەدواى بكن. وەك پىشوو خىرا نە بوون.

ھەر كارە و كاتى خۇى. كە گەرماوگەرم دەستكەوتت نە بوو، ئىتر كە فوكولەكەت نامىنى و ماندوو دەبى لەوہى بەردەوام بى.

رۇژىكىان لای ەسرئ، لە چىاكانى ئەرمانەقەوہ كەوتنە رى. وەرزى كۆچ و كۆچبارى عىلاتى و رەوہندان بوو و ئەوانىش لەگەل رەوہندەكان كەوتنە رى. جلوپەرگى رەوہندانىان لەبەر كرد و تەفەنگيان لە نىو بارى و شتراندا شارەبۇوہ. خوشيان بە سواری ئەسپ دەپۇيشتن. رەوہند لەگەل خىزانەكەيان بوون. چاخىرجالى پارەيەكى زۇدى دابوونى بۇ ئەوہى لەگەلى بپۇن. ئەوہندەى دابوونى، تا مردن بۇيان پەيدا نەدەبوو.

بىست رۇژىكى خاياند ھەتا كاروانى عىلاتىەكان مەوداى نىوان ئەرمانەق و باباداغيى بپى. لەویش بوو بە ميوانى تايەفەيەكى رەوہندى دىكە. لە ھەموو لايەكى راسپارد. سىخوپ و دۆست و برادەرى كۆن ھاتن و چىي قەومابوو يەك بە يەك بۇيان گىرپايەوہ.

***** يلخى *****

هه والى گه پانه وهى چاخيرجالى ئه وهندهى يهك و دوو به هه موو لادا بللو بۆوه. خه لكى ديهاته كانى ده شتى، گونده كانى چيا و كىوپاره و عىلاتى هه ره موو بىستيانه وه. دليان خوش بوو. له وه تهى چاخيرجالى رۆيشتبوو، ده تگوت بالئىكيان شكاوه.

له و ماوه يه دا ئاغا و دهره بهگ و خوونكاران ديسان قيت بېوونه وه. ديسان گوندييان له فه لاقه ده كرده وه و ليبيان ده دان. پيشتر چاخيرجالى له سهر ئاغاكانى ده كرد، پرد بۆ رووباره كان دروست بكه ن، به لام له گه ل بزيوونى ئه و، پرده كان به نيوه چلئى مابوونه وه. ريگه كان تيك چووبوون.

چاخيرجالى ديتى خه لكه كه شله ژاون. ئه وان زراويان له ئاغاكان چوبوو و ئيتر وهك جارن له خوڤيان رانه ده دى. گوندى هه ژار و سه رليشيو او بوون. چاخيرجالى خه فته دايگرت. چاوى پر بوو له فرميسك. كه واته ئه و خه لكه پيويستيان به چاخيرجالى هه بوو. هه ر وهك چۆن چاخيرجالى پيويستى به خه لكه كهى بوو. كه ئه و له وئى نه بوو، ئاغا و دهره بهگ خوا بزائى چييان له و خه لكه نه كردبوو.

ديهاتى ده وريان گرتبوو و باسى دهره و مهينه تيبه كانى خوڤيانان ده گيپاوه. باسى ئه و زولم و زۆرهى ديتبوويان. ده كپووزانه وه وه و سكالايان بوو.

پيره پياويك هات و به چاوى به گريانه وه ده ستي چاخيرجالى گرت:

- ئيتر به جيتمان مه هيله كورم. جاريكى ديكه ليتمان دوور مه كه وه. خودا سيپه رت له سه رمان هه لئه گري. كه تو رويشتى، ئاغاوات بووژانه وه. چۆكيان له سه ر سينگمان دادا. عوسمانى به سه رماندا زال بوو. ناهه قبيان كرد كورم.

***** يلخى *****

مالوئيرانيان كردين. كه تو رويشتي، چۆله كه مان لى بوونه باز و هه لۆ. ئيتىر به جيمان مه هيله كورم. به ته نيمان به جى مه هيله وه.

ئه وچار كه وتنه گله يى و سكالآ. فلانه ئاغا واى له من كرد... ئه وىتر به راتى نه داينى... ئه و رىگايه خراپ بووه... ئه و پرده ئاو بردوويه تى و ئه رباب خۆى تى ناگه يه نى.

دهرد و ئازاره كه يهك و دووان نه بوو.

رووباره كهى "چه مه سپى" له نيوان "بوزدۆغان" و "نازيللى" دا هه ستابوو و پرده كهى بردبوو. ئه و پرده زۆر گه وره بوو. پردىك بوو خه لكى ده يان گوندى به سه ردا ده په پينه وه.

- كه پرده كه تىك چوو، بۆچى هيجتان نه كرد؟

- چيمان پى ده كرا ئه فه؟ ده ليايه كى* پاره ده وى. خۆ ئيمه ئاغا نين. به گ نين. خۆت ده زانى ئيمه هه زارين.

- به لام له و ده وروبه رانه عوسمان به گىكى لىيه. چما ئه و ئاگاي لى نه بوو؟

- پيمان گوت ئه فه.

- دهى؟

- گوتى به من چى. من كارم پى نيه.

- باشه. جا ئىستا بزائن ده لىم چى. بچنه لاي و سللوى منى پى بگه يه نن و پى بلين پردىكى نوئ لى بداته وه.

گوندى چوونه لاي عوسمان به گ. ده بوو پردىكى تازه دروست بكا ته وه. عوسمان به گيان له ئاردپاز و له ماله كهى خۆيدا دۆزيبه وه. له گه ل برا كهى

* ده ليايهك: ده رپايهك. به ده رپى ناخافتنى رۆژانه

***** يلخړ *****

بوو. دپهاتې باسې مه سه له که یان بڼو کرد. عوسمان بهگ بڼدهنگ بوو. نه گوتی باش و نه گوتیشی نا، به لام براکه ی جنیوی به چاخیرجالی دا. قسه ی سارد و سووکی پی گوت. پاریزگارکی چهرکه زییش له وی بوو. نه ویش زوری جنیو دا. دپهاتې هاتنه وه و هه موویان بڼو چاخیرجالی گپراوه.

- نیوه برڼو خه متان نه بی. پردی چه مه سپی چاک ده کرتنه وه.

خوی ناماده کرد. ده بوو عوسمان بهگ ته مبی بکا. نه و عوسمان بهگ، له دهره بهگه کڅنه کان بوو. پیاوکی چاوقایم بوو. بهرپرسه کانی ناوچه هه موو ریژیان ده گرت. زور زورییش ده وله مند بوو. باوکیشی زور جاران به لای نه فه کانی به سهردا نازل ببوو. هر بویه ش برجکی پاسه وانی به رز قائمیان له تهنیشت ماله که ی بڼو دروست کردبوو. نه و برجی پاسه وانییه زور نه فه و تفه نگچی دیتبوو. هر له پشت نه و برج شه وه بوو، براکه ی عوسمان بهگ دهیتوانی خوی به پیاو بزانی و هه پوگیف لی بدا. که یه کیک ده چوه نیو برج که وه، نه فه ی چی، هوردوویه کیش دهرقه تی نه ده هات.

نه فه سیخوپی به هه موو لادا بالو کرده وه، به لام زوری پی چوو و هیچ سه روسؤراغیک نه بوو. چاخیرحالی تووړه بوو:

- هه ستن. ده بی بچینه ئارپاز.

روژیک نیوه پڼو بوو، که هاتنه ئارپاز. هه لئان کوتای سهر ماله که ی عوسمان بهگ. ماله که ی پاسه وانی هه بوو. پاسه وانه که، تفه نگچییه کی نه لبانیایي بوو. له پیښدا نه ویان کوشت. عوسمان بهگ له گه ل براکه ی رایان کردبوو ه شاروچکه. پاریزکهره چهرکه زییه که شیان بردبوو. که پانه وه، به لام چاخیرحالی له کول عوسمان بهگ نابیتنه وه.

***** یلخی *****

دوای ئو رووداوه چاخیرحالی چۆوه ماله‌که‌ی خۆی و لای خبزانه‌که‌ی. که‌س عه‌قلی به‌وه نه‌ده‌شکا، سه‌ره‌پای ئو هه‌مووه ته‌نگ پی هه‌لچنین و راوانانه، چاخیرحالی له ماله‌که‌ی خۆیدا دانیشتی. شه‌یتانیش ئه‌وه‌ی به‌زه‌ینیدا نه‌ده‌هات.

پشوووان و هه‌سانه‌وه‌یان زۆری نه‌خایاند. دونیایه‌کیان کار هه‌بوو. زۆر کیشه هه‌بوون ده‌بوو چاره‌سه‌ری بکه‌ن و له هه‌مووشیان گرنه‌گر پاره بوو. چه‌ند ده‌وله‌مه‌ندیکیان تالان کرد و پاره‌ی پیوستیان په‌یدا کرد.

که ئه‌فه بریارنکی ده‌دا، ده‌بوو جیبه‌جیی بکا. هیچ هیزنکی نه‌یده‌توانی بریاری پی بگۆڕی. ئه‌فه شتی له‌بیر نه‌ده‌چۆوه.

- حاجی، جا ئیستا ئیتر نۆره‌ی عوسمان به‌گ هاتووه. له‌بری پرده‌که‌ی چه‌مه‌ سپی، ده‌بی سی هه‌زار سه‌که‌ی زیڕ بدا.

له‌ نزیک ئارپاز بوون.

به‌ر له‌وه‌ی بچه‌ نه‌ئو ئارپازه‌وه، چه‌ند تفه‌نگچیه‌کیان له‌ رێگا جۆراوجۆره‌کاندا کرده ئیشکگر. ئه‌وجاره‌یان وه‌ک جاره‌کانی پیشوو نه‌بوو. له‌گه‌ڵ حاجی مسته‌فا که‌وتنه‌ ری و چوونه ماله‌که‌ی عوسمان به‌گ. ئه‌و رۆژه له‌ ئارپاز بازاپی هه‌توانه بوو. له‌ ده‌رگایان دا و له‌ وژنه‌ی ده‌رگای لی کردبوونه‌وه، پرسسیان، عوسمان به‌گ له‌ کوێیه؟ ژنه‌که له‌ پیشدا کوتی له‌ چایخانه‌یه، به‌لام دوایی هه‌ولێ دا رییان لی ون بکا. زانیبووی ئه‌و دوو پیاوه، بنیاده‌می ئاسایی نین. هه‌ر بۆیه قسه‌که‌ی گۆڕی. زمانی ته‌ته‌له‌ی کرد، به‌لام تازه له‌ده‌می ده‌رچوو بوو.

***** پاڅی *****

چاڅیرجالی وهك بای شه مالّ رویشته. وهك هه وره تریشقه یهك له چایخانه كه وه ژوور كهوت و گرماندی:

كهس نه بزوی.

جا کی ده یویرا ببزوی؟

عوسمان بهگ ئاماژه ی به پارێزكه ره چهركه زه كه كرد، به لام حاجی مسته فا له سه ره هست بوو. له بن پیلی كوتا و تفهنگه كه ی لی ئه ستاند و ده ست و پیی به ست.

- عوسمان بهگ، پرده كه ی "چه مه سپی"؟

- کاریکی ژور گه وره یه ئه فه. حکوومه تیش پردیکی ئاوا ی پی دروست ناکرێته وه. وه لّاهی توانیبایه م به خوا ی دروستم ده کرده وه ئه فه...
- گوندی تکیان لی کردی. منیش داوام لی کردی، به لام تو گویت نه دایی. ههسته ئیستا، ده بی له گه لم بیی.

عوسمان به گیان وه پیش خویان دا و رویشتن. سه رانسهری بازاره كه ی ئارپازیان كرد. ئه وه عوسمان به گه ی چه ند سالان ئاغا بوو، برجیکی پاسه وانیی قایمی هه بوو، ئیستا كه وتبووه بهر دهستی چاڅیرجالی. با هه موو ئارپاز به وه بزانه وه، عوسمان بزانیته وه، كام برجی قایم ده توانی خو له بهر چاڅیرجالی راگرێ؟

عوسمان بهگ له پیشه وه و ئه وانیش به دویدا، له ئارپاز هاتنه ده ری. له سه رووی ئارپازه وه، له بهر زاییه كانه وه دهنگی تهقه یهك هات. ئه وه فیشه كه یان به میشکی پارێزكه ره چهركه زییه كه دا بوو. ته رمی پارێزكه ریان شه وی هینایه وه گوند.

***** یلخی *****

ئیمه چاخیرجالیمان کوشت.

"بیره وه ریه کانی سه ره ههنگ روشدی کۆباش"

سالی ۱۸۹۹ بوو، که کۆلنژی سه ربازیم ته واره کرد. دوایی گه لی مه ئمورییه ت و بهرپرسیارییه تیم به ئه سستو گرت و ناردیانمه ناوچه ی جۆراوجۆر. سالی ۱۹۰۶ له گه ل سه ربازه کاندایا هاتمه "دیزجه". نه قیب بووم.

ئه و کات مه مله که ت پر بوو له یاخی. کهس نهیده توانی به سلامه تی به چاده و چیاکاندا تپه پێ. یاخییه کان به ئازادی ده گه پان و تالان و برۆیان ده کرد. له زۆر جی، وای لی هاتبوو، ده تگوت حکومه ت هه ره نه ماوه. زۆر شوینان و ته نانه ت هه ندی ناوچه ی زۆر گه وره ش، مه مله که ت به ده ست یاخییه ک و تفه نگچییه کانییه وه بوو. له و ناوچه نه دا هه موو شتی که به ده ست یاخییه کانه وه بوو. یاخی شه پ وه لالی خه لکیان ده کوژانده وه. هه ره کهس سکا لایه کی هه بوایه، ده چووه لای یاخییه کان.

له ئیوه دا ده سته یه ک یاخی هه بوون، پتر له هه مووان حکومه تی نیگه ران کردبوو. ئه و ده سته یه ی وا حکومه تی سووک و چرووک کردبوو. ئه وانه ش له ناوچه ی "ئیزه" بوون. سه رکرده ی ئه و چه کدارانه پیاوی که بوو به ناوی چاخیرجالی. ناوبانگی چاخیرجالی به هه موو ولاتدا بلۆ ببۆوه. وه که به سه رهاتیکی خو ش و شیرین که وتبووه سه ر زار و زمانان. له هه ره قورنه یه کی ولاتدا ئه فسانه یه کیان بۆ کار و چالاکییه کانی ئه و هه لبه سته بوو و به نه قل ده یانگێراوه.

***** پلخى *****

جا كى ده توائى وه دووى چاخير جالى بكه وى؟ هر كه س وا بكا، زورى پيئاچى سزاكه ي ده بينى.

ده سته يه كى چل كه سى، جه ندرمه ي نه لبانيايى ده چن چاخير جالى بگرن. له وسه رده ميدا نه و پياوانه بو نازايه تى به ناوبانگ بوون. چه كدار و ته يار بوون و زورى به خويان ده نازين. دنيا بوون ده توائن چاخير جالى بگرن. توريكيش چييه گومانيان نه بوو. ته واو دنيا بوون.

نه وانه سواري شه مه ندرمه ر ده بن. يه كه م شويني مه به ستيان، ئوده ميشه. قهول وايه له ئوده ميش بنگه يه ك دابني و ده ست بكه ن به راوه دوونانى. پياوه كانى چاخير جالى پيشتر ئاگاداريان كرد بووه كه ده سته يه كى چل كه سى جه ندرمه، له نه زميره وه سواري شه مه ندرمه ر بوون و دينه ئوده ميش بيگرن. جه ندرمه ئاگايان له مه حمودى بى زه واد نيه. ده گنه ئوده ميش له يه كيك له چاخانه هره گوره كانى ئوده ميشدا داده نيشن و نه مر ده كن قاوه و نيرگه لايان بو بينن. نه وهنده له خو پارى ده بن، كه س ناويرى لايان بچيته پيشى. تفهنگه نوئ و خوشده سته كانيان له سهر كوشيان داناوه و به خويان هه لده لئن و قسه به چاخير جالى ده لئن:

- نه و چاخير جالييه ده لئن، نه فه نيه خو... چه ته يه كى سووكه و...

- كه ولى ده كه ين و كه وله كه ي...

- به لى كه ولى ده كه ين و كاي له پيستي ده ئاخين و له و مه يدانه هه ليده واسين.

- جه ندرمه ي وايه لى توقيون.

- به لام خو ئيمه له و جه ندرمانه ين... ئيمه...

***** يلخړ *****

- بچيته بن عه رزیشه وه ...

- هر ده یگرین.

- راوېسته با روژ بیتته وه ... جا ...

قربوه و دهنګه دهنګه که یان قاوه خانه کې پرې کړدېوو. به دهم هه پوګیڅ و خو هه لګیڅ شانه وه، به شان و بالی خو یاندا هه لده لټن. له پرې دهرګای قاوه خانه کې ده کړیتته وه و کابرایه کې به ژن ریکې رهش نه سمه ری مامناوېندی وه ژور ده که وئ. کابرا جلوه برګی پټش خزمه تانی له بهر دایه. له پټشدا سلاو ده کا و له پرې دهنه پټنئ:

- که س نه بزوی. من چا خیرجالیم.

له ژوره کې پشته وه شپا قاوه چپیه که رووی تفهنگی تی کړدوون. دیاره نه و کابرایه ش قاوه چپ نییه. یه کټک ده بی له پیاوړه کانی چا خیرجالی، که روژی پټشو هیناویانه و له جی قاوه چپیه که یان داناوه.

یه کټکه له هاوړی هره نازاکانی.

- برادرینه، ئیوه ته شریفان هیناوه چا خیرحالی بګرن؟ به دمانچه یه که وه به نیویاندا ده سوړپټته وه.

- من خوم چا خیرجالیم. نه وه هاتووم. نه ګهر فەرمايشيکتان هه یه فەرموون. نه وه که ولې خوم هیناوه. فەرموون کای تیکه ن. مهیدانه که ی ئوده ميشيش نه وه تا له وټیه. بییه ن و له وئ به داریدا بګرن.

که س مته قی لیوه نایه. هر ده لټی هه موو بوونه ته به رد. رهنګیان زهرده هه لګه پراوه. هه ندیکیان له ترسان ده له رزن.

***** يلخى *****

- باشه بۆچى بوونته بهرد. چاره ره شينه؟ دهى بيزون بزانم. زوون بيزون. چما ئيوه نه هاتوون چاخير جالى بگرن؟ ئوه تا هاتوومه ته بهر دهمتان. نه مويست ئه زيه تتان بدهم. له كوي بينراوه ياخييهك خوى بيته لاي ئه و كهسهى راوى دهنى؟ قهت شتى واتان بيستوو؟ له بهر ئه و كاره تان دياره ميدالياشتان دهدهنى. زوون بگرن دهى. خو ئوه تا له خزمه تتاندام. دهى ههستن بگرن دهى.

ئهفه گالته به هه مووان دهكا و پيدهكهنى.

- چما من دلم دى ئيوه ئه زيهت بدهم و بتانكيشمه ئه و كهژ و چيايه و ماندووتان بكه؟ ئيوه زور ئازا و رهشيدن. چما دهكرى ئيوه زهحمهت بدرين؟ ئيوه خهلكىكي به پرين. چما پياوه تيبه ئيوه ئازار بدرين؟ ئيوه سوماى چاوى عوسمانين.

له پ نه پاندى:

- هوى ژن حيزينه... وهسيه تهكه تان بكن. يانى ده تانويست پيستي سهرم هه لگه نن و كاي تى بناخن وايه؟ جا باشه ئه و هه مووه كايه له كوي دينن؟ ئهى مه پ و مالاتى ئه و خهلكه چى بخون؟ دهى وه لام بده نه وه.

ئهفه به ره و ده رگاي قاوه خانه كه ده چى:

- دياره ئه و پياوه نين. هيچتان پى ناكري، به لام من مەردى مهيدانم و كاري خوم دهكه م.

چاخير جالى هه راي كرد و كورپيژگه يهك هاته ژووبى.

ئهفه:

- وه ره كورم. وه ره و ئه و براده رانه سزا بده. چيت پى خوشه بيكه.

***** يلخى *****

كوپه به مقه ستيك و تورره كه يه كه وه ديت. ديت به پيشي و يه كه به يه كه
گولينيكي كلاوه كانيان هه لده پاچي و له تورره كه كه يان ده هات. جه ندرمه
چاويان زهق بووه ته وه. كوپه هه ر به رده وامه و يه كه به يه كه گولينيكي
ته پله ي هه ر چل كه سيان لي ده كاته وه و له تورره كه كه ي ده خا و له سه ر خو
ده چيته دهره وه.

چاخير جالي:

- نه گه ر حه زتان لي بوو، ديسان ده كرى به دوومدا بيته وه.

نه وه يان پي ده لي و ده چيته دهرى.

جا تاقمه چل كه سيبه كه ي نيمه هيشتا روژ نه بووه ته وه ده كه ونه ري. نيتر بو
ساتيكيش چيه روويان نابي له ئوده ميس بميننه وه. سواري شه مه نده فهر
ده بن و ده گه ريته وه نه زمير.

كاميل پاشا، والي نه زمير زوو ده زاني نه وه جه ندرمانه ي دونيا يه كه هيواي
پييان بوو، نه وه جه ندرمانه ي به هه زار هه پروگيڤ و خو بادانه وه چووبوونه
ئوده ميس، نيستا له نه زميرن.

- چ بوو؟ دهنگ و باس؟

كه س وه لامي ناداته وه.

پاشا ديسان ده پرسى:

- بو كه س قسه ناكا؟ بو به ده ستي به تال گه رانه وه؟

يه كيكيان وه لام ده داته وه:

- نه ماندوزيه وه.

***** پلخري *****

چەند روژ دواتر، دياربیه کی له چاخیرجالیه وه به دهست دهگا. پاشا که پریسکه که دهکاته وه، چاوی به گولینگه کان دهکه وی.

چاخیرجالی له شاخ هاتووه ته خوارئ. هاتنه خواره وه ی ئەفه کان له شاخ، واته بهر لیبوردن بکه ون و له گونده که ی خۆیاندا بهاوینه وه. ئەفه کانی ناوچه ی ئیژه هه رکام چەند جاران بهر لیبوردنی که وتبوون و هاتبوونه خوارئ، به لام چاخیرجالی جیاوازه. ئەو یاخیه پانزه ساله، هه ر جارێکی دهیه وی بێته خوارئ، له پیشدا مه رجی خۆی داده نی و هه موو جارێکیش حکومه ت ناچار ده کا مل بو ویست و داخوازییه کانی دانوینی و مه رجه کانی قه بوول بکا. چه که کانیا ن دانانین و تفه نگچیه کانی به ره لالا ناکا. هه یچ پیاویکی ده ولته تیش بو ی نییه هاتوچۆی ناوچه ی بن ده سه لات ی چاخیرجالی بکا. هه ر کام له پیاوانی ده ولت، جا جه ندرمه، سه ریا ز بی ت یا ن پۆلیس، به بی ئیزنی ئەفه بو ی نییه بجیته ئەو ناوچه یه ... هه ر جارێکیش دیته خوارئ، ده کریته سه ردار و فه رمان په وای ده شتی و خۆی و پیاوه کانیشی مووچه له ده ولت وهرده گرن.

چاخیرجالی دیسان هاتووه ته وه خوارئ. کامیل پاشا، والی ئەزمیر بو سه ردانیکی ناوچه ی ئۆده میش دیته ئەوی. چاخیرجالی ئەفه ناگا دار ده کریته وه. تفه نگچیه کانی هه لده گری. له کایاکۆی ده چیته ده ری و به پیلویه ده چی. کامیل پاشا هه یچ هه زی لی نییه چاوی به چاخیرجالی بکه وی، به لام چاریش نییه. ئەگه ر به هه ندی نه گری و تووپه بی و دیسان روو بکاته وه شاخ، تووشی سه رئیشه یا ن ده کا. خو چاخیرجالی کا برایه کی

***** يلخى *****

ئاسايى نىيە. بەلەيەكى ئاسمانىيە. ناكىرى بەھەندى نەگرى. ناچارە چاۋى
پىيى بىكەۋى ۋ لەگەلىشى رووخۇش بى.

كامىل پاشا مىۋانى يەككە لە دەرەبەگەكانى ئۆدەمىشە. چاخىرجالىشىيان
بانگەپىشت كىردوۋە. خانوۋەكە لە نىۋەپاستى باخىكى گەرەدا ھەلگەۋتوۋە.
باخەكە پىرە لە دەرەختى مىۋە. رۆژ دەبىتەۋە. دۋاى نانى بەيانى پاشا
دەيەۋى تۆزى لەگەل چاخىرجالى قسە بىكا.

- فەرموۋ پاشا.

- ئەفە بىستۈمە لەۋ دەرۋەرانە كەس يۇ ئەنگىۋەيى ناگاتە تۆ.

چاخىرجالى بىزەيەكى دىتى.

- زۆريان پىۋەناۋە پاشا. مەن زۆر زۆرىش ئەنگىۋە نىم.

- تەنانەت دەلىن، ئەنگىۋە ۋەك تۆ ھىشتا لە دايك نەبوۋە. دەلىن تۆ
لىۋەشاۋەترىن تەفەنگىچى مىژۋى.

- غەزەم كىردى، زىدەۋەسەفە پاشا، بەلام ھەرچۆنىك بى، لەۋ چەند سالەدا كە
بە شاخەۋە بوۋىن، ھەندى شت فىر بوۋىن.

- ھەزەم لىيە دەست ۋ تەفەنگ بىيىنم ئەفە.

- چۆنت پىيى خۇشە با ۋابى پاشا.

جا بانگى كۆپى خاۋەن مالەكە دەكا:

- ئاغازادە، خاۋلىيەكى خاۋىن ھەلگەرە ۋ لە بن ئەۋ دار ھەرمىيە راۋەستە.

پاشا:

بە تەفەنگى گەرە نا ئەفە، دەبى بە دەمانچە بىئەنگىۋى.

چاخىرجالى دەمانچەكە ۋ ھەلدەكېشى:

***** يلخى *****

- باشه پاشا. به ده مانچه لى ددهم. چما جياوازي هه يه؟ چهك، چهكه.
گه نجى خانه خوى، خاويليهك هه لده گرى و له بن لكىك راده وه سى.
هرمى له تهنىشت يه كه وه به لكىكى داره كه وهن.

چاخىرجالى:

- ئه وهرمىيه هىي تويه پاشا.

وا ده لى و ته قه ده كا. يه كه م هرمى به رده بيتته وه سهر خاويليهكه.

- دووه ميشيان بۆ ئه و گه نجه.

هرمى دووه ميش به رده بيتته وه.

سىره ي له سىته ميش ده گرى.

- ئه وش بۆ من پاشا.

سىته ميشيان به رده داته وه.

كوپى خانه خوى رهنكى به روخسارييه وه نه ماوه. پاشاش ئه وهنده ي پى
سه يره، وه خته شاخى لى برى. هرمى هه لده گرن و به خوشييه وه
ده ياتخون.

- ئه و كاره، وهك راوىك وايه پاشا.

- وايه ئه فه.

پاشا بير ده كاته وه. كه وابو ئه و تاريقاته ي له ئه فه ي ده كهن، راستن و
زورىان نه گوتووه.

- ئه فه.

- فه رموو پاشا.

***** يلخى *****

– شيتيكي ديكه شم لى بيستووى. ده لىن تو سكه يهك "دراويكي ئاسن"
ده ده يه ده ست مندالتيك و نه وه لى داوى و بهر له وه ي بكه ويته عه رزى، لىي
ده دى. نه وه راسته ؟

– له سايه ي سهرى تو وه پاشا.

– ده مه وي به چاوى خوم بيبينم.

دينه نيو باخى. سكه يهك ده دن ده ست هه ر نه و كوپه ي خاويليه كه ي
راگرتبوو.

– هه لى ده.

كوپه سكه كه هه لداوى. ريك له و كاته دا دهنگى ته قه يهك دى و سكه بزر
ده بى.

هه مووان واقيان وپ ده ميئى.

پاشا:

– هه ر به راستى نه و مه ردنا زا به تيبه ت حه لال بى نه فه.

– مه منوونم پاشا. ته مه ندرىژ بى.

چاخير جالى ديسان چووته وه شاخ. روژيكيان له گه ل سى كه س له
تفه نگچيبه كانى به چياى بيش بارماقدا ده گه پى. چاوى به ره شماليكي
ره وه ندان ده كه وي. به ره بهرى خوژئاو ابوونه. روژيك پيتر شه پيكي خويناويى
كردووه و ئيستا زور شه كه ت و ماندووه. په رده لاده دن. خيوه ته كه ي له
بيدهنگى مه رگدا نو قم بووه. ئاخىر له ده وروپشتى ره شمالاتان هه ميشه چه ند

***** یلخو *****

- سهريک مه پ و بز ن و سهگ ده بينرین، به لام لیتره زینده وه ری لی نییه .
چاخیر جالی بانگ ده کا :
- خاوه ن مال ... مالی ...
که س وه لام ناداته وه .
- میوانین و حه بیبی خودا ... ئه ری مالی ...
یه کیک له تفه نگچییه کان ده چیتته نیتو خیتوه ته که وه به لام خیرا دیتته ده ری .
- ئه فهم ، پیره ژنیك و پیره پیاویك له خیتوه تکه دان . ژور شرپ و شپرزهن .
ده کپووزیتته وه و ده گرین .
ئه فه فه رمان ده دا :
- پیره پیاوه که بیئنه ده ری بزائم .
ده بیئنه ده ری .
- ئه وه بۆ وای ؟ چیتان لی قه و ماوه ؟
پیره ده کپووزیتته وه :
- مه پرسه ئه فه ... هیچ لیم مه پرسه ئه فه .
- قسه بکه پیره .
پیره به کول ده گری و ده لی :
- مه پرسه ... مه پرسه ئه فه .
چاخیر جالی ده هری ده بی .
- ده ی خیرا بکه قسه یه ک بکه ده ی . به شکم شتی کمان له ده ست بی .
- پیره هه ر ده لی :
- مه پرسه ، مه پرسه .

***** یلخى *****

چاخیرجالى لىي دهچېته پېشى و دهستى بهسهردا دىنى و دلنه وایى دهکات:
— له وانه یه پیت ناخوش بى هاتوینه ته ره شماله کت. دهى باشه بؤ
ناپه حه تی؟ هر ئیستا ده پوین. نه وه پیناخو شېوونى ناوئ. یانى ئیوه ئاوا
میوان راده گرن؟

نه و قسه یه پیره پیاوه که راجله کاند:

— گوتم واز بینه نه فه. نه و چاخیرجالیه نامه رده دوو سه عات له وه پېش
هه لیکوتایه سهر خپوه ته که مان. مهر و مالاته که ی بردم. دارو نه دارى به تالان
بردم. یاخوا به گولله ی گهرمه وه بى. دهى باشه نه گهر نه فه یه، با هر مال و
سامانه که مان به رى. خو نه گهر هر مال له که ی بردبایه م، ده مگوت هه قیى.
نوشى گیانى بى، به لام له تو ده پرسم نه فه گیان، ناخو له قامووسى
نه فایه تیدا هه بووه نامووسى خه لکى هه تک بکه ن؟ هه تا ئیستا شتى وا
هه بووه؟ نه و بینامووسه، نه و بیدينه، نه و چاخیرجالیه مه لعونه
کچه که شمی هه لگرت و بردى. بردى به زورى دهستى له گهل تیکه ل بکا و
نامووسى به رى. تو خوا نه وه له دابونه ریتى نه فایه تیدایه؟ ئیستاش تو
ده ته وئ یارمه تیبه کم بدهى؟ به لام له هه مبه ر نامه ردیکى وه ک چاخیرجالیدا
چیت پى ده کرى؟

چاخیرجالى ئاگرى له چاوى دهرپه رى:

نه و چاخیرجالیه یه کى کى چۆن بوو، پیره پیاو؟

— بپوانه، ئاوا. یه کى زه به لاج، ده تگوت دئوه زمه یه. یاخوا دوا بپاو بى. یاخوا
به گولله ی گهرمه وه بى.
— له کام لاوه رویشتن.

***** پلخى *****

پیره دهستی راداشت بهره و نه لایه ی پیدای رۆبویون. چاخیرجالى ده که ویتته ری.

- حاجی مسته فا!

فهرموو نه فه م.

- ده بی له و ده وروبه رانه بن.

- هر وایه نه فه ی من.

- تو پیت وایه نه و چاخیرجالیه کییه؟

- چه ته یه که، نه فه گیان.

- دوژمنه حاجی مسته فا. نه و کابرایه دوژمنیکی گهره یه حاجی. جه ندرمه

دوژمن نین حاجی. که س دوژمن نییه. گهره ترین دوژمنی ئیمه نه و جوړه

که سانه ن. نه وانه ن حاجی مسته فا.

- راسته نه فه گیان.

- بیت نه و نامه رده نه گرم، هر چه یام ده چی حاجی. حاجی مسته فا سه یری

ده وروبه یری ده کا و له پشت نزدیکترین گرد، ئاگریک ده بینى.

- ده بی له وى بن.

- که وابوو با برۆین حاجی.

چاخیرجالى و هه قاله کانی بهره و ئاگره که ده پۆن. له ده وری ئاگریکی گهره،

تو پیاو کۆ بوونه ته وه. مه پره کانیش له ولاره ترن. کچه داماره که ش له لایه که وه

دانیشتووه. چه ته کان خه ریکن نه زیه تی ده که ن. ده یانه وى ناچارى بکه ن

سه مایان بۆ بکا. ده یانه وى ده سته بۆ به رن.

چاخیرجالى به ده نگیک، که عه رز و ئاسمانى پیوه ده له رزى، ده نه پړنى:

***** يلخى *****

- مه بزوون. چه که کانتان دانين.
- پياوه کان ده ترسن. له ترسان سهریان لی ده شیوی. تفهنگه کانیاں فری
ده دهن و هه لدهستن.
- ده مانچه و چه قوکانیشتان.
- فرییاں ده دهن.
- برق پیشی حاجی.
- حاجی ده چپته پیشی و چه که کانیاں کو ده کاته وه.
- تو پياوه که توند لیك شه تهك ده دهن.
- له و کاته دا که به گریان وه دپته پیشه وه و دهستی نه فه ده گری.
- تو برام به نه فه.
- نه فه:
- زوو به وه ری بکه وه با بچینه وه ره شماله که تان. دایک و بابت ناگریان له
جه رگی به ربووه. چاوه ریتن.
- له سه رهت که ریتم نه فه. برامی نه فه... که وره می نه فه. رزگارت کردم.
- نامووسمت پاراست. یاخوا له سه رت که ریتم نه فه...
- نه فه که هه لدهستینی.
- دپته وه ره شماله که.
- پیره پياوه و پیره ژنه له خوشییاں شاگه شکه بوون. دهستی نه فه ماچ ده که ن
و له خوشییاں ده گرین.
- نه فه نه مر ده کا به تفهنگچیه کانی:

***** ياخىر *****

- ھەر لە بەردەرگای ئەورەشمالە، لەو عەرزە رێکە، ئاگرێک بکەنەوہ... ئاگرێکی گەورەى ھىندەى خەرمانىک... ئەونۆ پیاوہ زۆر خوشیان رابواردووہ. جا ئیستا نۆرەى ئیمەيە. وا نییە حاجی؟
- وایە ئەفە گیان.
- سەعاتیک نابا، ئاگرێکی گەورە دەکەنەوہ.
- خێرا بە حاجی. کارەکەت بکە.
- حاجی تێگەییوہ ئەمجارە ئەفە بى ئەندازە توورەيە. دوو کەس لە ئەلبانىیەکان دەکاتەوہ. ئەوانى دیکە دیسان لە دارەکە دەبەستیتەوہ. ئەو دوانە دینیتە لای ئەفە.
- ئیمە خراپەمان کرد ئەفە، تۆ مەیکە.
- کۆرە ھەى دایک حیز... چاخیرجالى تۆی؟
- نەخێر ئەفە.
- ئەى کامتان چاخیرجالین؟
- ھىچ کاممان ئەفە.
- چاخیرجالى لە پیرەپیاوہ دەپرسی:
- کامەیان چاخیرجالیه؟
- ئەوەیان ئەفە گیان.
- چاخیرجالیه درۆیینەکە، گەنجیکى چوارشانەيە. دەلێى کتۆیکى گۆشتە.
- رایمەگرە حاجی.

***** یلخر *****

هەر دوو پیاوه که له دارێک ده‌به‌ستنه‌وه و ده‌یان‌خه‌نه سه‌ر کلتی ئاگره‌که .
ده‌سووتین. ده‌بنه کۆل‌وو. بۆنێکی ناخۆش هه‌ل‌ده‌ستێ. بۆنی گۆشتی
سووتاو. بۆنی رۆنی بنیاده‌م.

چاخیرجالی وه‌ک بتیکی به‌ردین راوه‌ستاوه .

دووی دیکه‌ش بینه حاجی .

حاجی ده‌یان‌به‌ستیت‌وه .

- نه‌که‌ی ئه‌فه . ئیمه هه‌چمان نه‌کرد‌وو. ئه‌و به زۆره‌ملی هه‌ینایینی و ناچاری
کردین.

له‌وکاته‌دا ده‌نگێک له نیۆ خێوه‌ته‌که‌وه گوتی:

- نه‌خێر ئه‌فه . درۆیان ده‌که‌ن. یاخیه ئه‌سله‌کان ئه‌وانه‌ن.

بێ پسانه‌وه قسان ده‌کا... ئه‌وه‌یا وای کرد، ئه‌ویتر فلانه کاری گ‌رد... و
تاوانی یه‌ک به یه‌کیان ده‌لی.

دووان دووان ده‌یان‌به‌ستنه‌وه و له ئاگره‌که‌یان داوین. هه‌ر سێ که‌سیان
ماونه‌ته‌وه. دووانیان ته‌واو سه‌ریان لی شێواوه. ناتوانن بیه‌زوون.
که‌سیست‌هه‌میان به قه‌لافه‌تیکی هیوادارانه‌وه سه‌یری چاخیرجالی ده‌کا و به
له‌بزیکی تیکه‌لاو به هیوا و گومانه‌وه ده‌لی:

- بپوانه ئه‌فه، که یه‌کێک له دار ده‌ده‌ن، ئاخیرین داخواییه‌که‌ی بۆ به‌جی
دینن. لانیکه‌م ئیزن بده دوایین قسه‌م بکه‌م. به‌تۆکه‌رت بم ئه‌فه. به‌قوربانته
بم.

ئه‌فه:

- ده‌ی بلێ بزانه‌م. ئاخیرین ئاره‌زووت چیه‌؟

***** يالغى *****

- خەنجەرەكەم بدەنەوہ .

ئەفە خەنجەرەكەى دەداتەوہ . ياخيەكە ئامبازى برادەرەكەى خۆى دەبى و دەيئەنجنى . ئەوجار تەرمەكەى بەكۆلى خۆى دا دەدا و دەچىتە نىو ئاگرەكەوہ .

سىھەميان، كە دەلئى بەدەم خەوہوہ دەپوا، وپ و كاس، بە لارەلار دەچىتە نىو بلىسەكانەوہ .

چيايەك لە رۆن و خۆلەمىشى بنيادەم كەلەكە دەبىت و بۆنى گوشت و رۆنى سووتاو ھەموو ولات پىر دەكا . ئەفە دىتە لای پىرەپياوہكە :

- من چاخىرجالىم مامە گيان . تكا دەكەم لىمان زوير مەبە . ئەزىەتمان كردى . رازىەى كچت خوشكى منە . بە كوپى خۆتم دابنى . بە كوپى خۆتم قەبوول دەكەى ؟

- خودا بىتپارىزى كوپم .

زۆر دواتر، چاخىرجالى كچەى بە مىرد دا و جياز و پىداويستى بۆ كپى . ديارى گرانباى بۆ دابىن كرد . خوشى لە زەماوہندەكەيدا بەشدار بوو .

ئىمە لە "دوزجى" و "سىواس" و "ئەرزەپۆم" و "ئەستەمبول" ئەو شتانەمان لە سەر چاخىرجالى دەبىستەوہ . سەربردەى ئازايەتى و جوامىرىيەكانى لە ھەموو مەملەكەتدا بلۆ ببۆوہ و زار بە زار دەگەپا .

**

***** ياخر *****

له سالى ۱۹۰۶-۱۹۲۰ هه تا ۱۹۲۰ له دۆزجى مامه وه. ليره بوو پلهى نه قيبيم
وه رگرت و "ئيشكودرا" يان وهك شوينى خزمه تكدردن ديارى كرد. بو ئه وهى
بچمه ئيشكودرا، له پيشدا هاتمه ئه سته مبول.

له ئه سته مبول تووشى براده ريكي خوم بووم، كه پوليس بوو:
- كاكه روشدى، سه رهنگ ره جايى خهريكه به دووتدا ده گه پى. خيرا
په يوه ندييه كى پتوه بكه.

هر ئه و رۆژه خوم گه يانده ره جايى به گ. ئه و كات خهريك بوون ريخراوى
نوئى پوليسيان پيك دينا و سه رهنگ ره جايى به گ، يه كيك بوو له
دارپژه رانى ئه و ريخستنه. ئه و خهريك بوو ئازاترين و به ئه زمونترين و
باشترين ئه فسه ره كانى هه لده بژارد.

- ئه وه له كوئى روشدى به گ؟ من له ئاسمانيت لى ده گه پام. فه رمانم كرد بوو
بتهيننه لاي من. ده مانه وى بيته نيو ريخستنى پوليسه وه. ده لئى چى؟
به ره له وهى چاوه پى وه لامى من بى، گوئى:

- چه زت لئيه له كوئى خزمه ت بكهى؟

ده رفه تيشى نه ده دا من قسه بكه م.

- ئيمه زورمان پيويسى پتته. زوو وه لام بده وه. كوئى له هه موو جييه ك پى
خوشتره.

جى مشتومر نه بوو. وه لام داوه:

- هه ر دۆزجى.

سى رۆژ دواتر ره جايى به گ توانى له ئيشكودرا وه رمگريته وه و بمنيرتته وه
بنكهى پوليسى دۆزجى. له وئيش بمكاته فه رماندهى به شه كه.

***** يلخى *****

ئىمە پىشتىر قەول وابوۋ لە دۆزجىتوۋە بچىنە ئىشكۆدزا. ھەر بۆيە ماللاوايىمان لە دۆست و برادەرانمان كىردىبوو، بەلام دىۋاى سى رۆزان گەپاينەۋە.

ئەۋ سەرھەنگ رەجايى بەگە لەبەر دوۋ شت ئەۋا پىداگىرىۋو گە بمخاتە بىنكەى پۆلىس. ئەۋ كاتەى لە دۆزجە بووم، بەرەنگارى زۆربەى ياخىيەكان بىۋومەۋە و زۆرىشيانم لەناۋ بىردىبوو. جگە لەۋەش يەككە لە گەۋرەتەزىن سەرگەۋتەكانم ئەۋە بوو: لە رووداۋەكەى ۳۱ى مارتدا ئەۋ راپەريۋانەم قۆلبەست كىردىبوو، گە دەيانويست لە ئەستەمبۇلەۋە خۇيان بگەيەننە ئەنەدۆل.

رووداۋەكە ئاۋا بوو:

رووداۋى ۳۱ى مارت قەۋما بوو. كۆمەلەك لە پارىزەرانى "عەبدولخەمىد" راپەريۋىۋى و لە رىڭگى وىشكانى و دەرياۋە بەرەۋ ئەنەدۆل كەۋتەۋىۋە رى. جا دۆزجەش يەكەمىن شوپىنەك بوو لە شوپىنانەى لە بەردەم ھىرشى ئەۋاندا بوو.

ئەۋ كات "سمايل رەمىزى بەگ" فەرماندەى لىۋاى دۆزجە بوو. دەمەك بوو پىكەۋە برادەر بوۋىن. ئەۋىش ۋەك خۇم لايەنگى دەسەلاتى مەشروۋتە (مەرجدار) بوو.

سمايل بەگ شەۋرەۋو:

- پارىزەرەكانى كۆشك دەيانەۋى پىرەدا خۇيان بگەيەننە ئەنەدۆل. خۇ ئىمەش ھىزىكى ۋامان نىيە پىشيان بگىرىن. تۇ باش شارەزى ئەم دەۋدوبەرەى روشدى بەگ. مشورىكى لى خۇ، دەبى كارىكى ۋا بگەين نەتۋانن بچنە ئەنەدۆل.

زۆرمان بىر كىردەۋە و گەلالەكەمان داپشت.

***** یلخر *****

گوتم:

با ئه و كه سه خۆبه خشانه ی لیڤره ن، بیاننئیرینه كه ناره كان و به پرسیانی
ئیرەش بکهینه فه رمانده یان. منیش به تاقمه که ی خۆمه وه ده چمه "ئاقچا
قۆجا" و ئه وانه ی له ریگه ی ده ریاوه دین، له وی ئه وان ده گرم.
وامان دانا هه روا بکهین.

من به ره و ئاقچا قۆجا رویشتم و خه لکه خۆبه خشه که ی ئه ویم چه کدار کرد.
چه کوچۆلم به سه ر هه موو گه مییه وانه کانیشدا دابه ش کرد. ته نانه ت تفه نگم دا
به شه پیوورچییه کانیش. ئه وه زۆر زۆر پیویست بوو. چونکه وای ده کرد،
هیزه کانمان له ژماره ی خۆیان پتر دیار بن.

که به ره و ئاقچا قۆجا ده رویشتم، په یامیکم نارد بۆ گوندی "کوباشلار" ی
سه ر به "قه ره سوو". ئه و گونده ئیستا ناوی "سالم لی" یه. په یامه که م بۆ
عوسمانی برام بوو.

په یامه که ئه وه بوو:

- به ده سته یه ک چه کداره وه وه پئی که وت (؟). ده بی به شه و و زۆر ریگه بپری
و رانه وه سستی و خیرا خۆت بگه یه نیته من. کاروباره کان زۆر پیس شیوان.
ژیانی هه موومان، ژیا نی هه موو میللەت له مه تر سیدایه. "

عوسمان کابرایه کی ره شید و ئه نگێوه یه کی بیۆینه بوو. له هه موو ناوچه که دا
به و تایبه تمه ندییانه وه ناسرابوو و ناوبانگی ده رکردبوو. له به شه کانی دیکه ی
بیره وه رییه کانیشدا ده یبینن که له هه موو کاروباره کاندا و له راوه دوونانی
هه ر کام له یاخییه کاند، عوسمان گه وره ترین هاوړیم بوو.

***** يالغر *****

دواتر تەلەگرافىم بۇ فەرماندەنى فەوجى "ئەرۋغلى" و فەرماندەنى فەوجى "كۆجالى" ىش نارد. لەوانىشم راسپارد، كە زانىيارىي دروست و وردمان بەدەست ھىناوہ و دەرىدەخەن، ئەو سەربازانەنى لە "يىلدىز" راپەريون دەيانەوى خۇيان بگەيەننە ئەنەدۇل و ئەوى بشىۋىتن. ھەر بۇيەش دەيانەوى بېرەدا تىپەپن. جا داوام لەو دوو فەرماندەيەش كرد بېنە پالمانەوہ. ھەر دوو كىشىان ئەم وەلامەيان ناردەوہ:

— "لېرە چەكدارى خۇبەخش بە كەس كۆ ناكىتتەوہ و ناكىر پېشى ئازاۋەچىيەكان بگرى. چاۋەپروانىمان لەتۋيە، بە زىرەكىي خۆت مشورىكى لى بخۆي و پېشىان بگرى. ئىۋە رىگەي دەريايان لى بگرن. ئىمەش لېرە ئەوى لەدەستمان بى دەيكەين"

كارەكە خەرىك بوو دەگەيشتە جىي بارىك و ناسك. ئەگەر عوسمان بتوانى خۆي بگەيەنى... ھەموو ھىوام بە عوسمان بوو.

عوسمان گەيشتى. سەد كەسىكى چەكدارى لەگەل بوون. ھەر ھەمووشيان لە كەسە ھەرە باشەكان ھەلېزىرايون. بە رىگەي نيوان ساكاريا و ئاقچاقۇجادا كەوتىنە رى.

سەربازەكان دەستەدەستە و پۇل پۇل ھاتن. لە پېشدا بەتەمەنەكانمان نارد ئامۇزگارپيان بگەن. خۆشم پەيوەندىم بە فەرماندەيەكيانەوہ كرد. تەلەگرافخانەشم لەسەر ھەست راگرتىبو بۇ ئەوہى لە كاتى زۆر پىۋىستدا بتوانىن پەيوەندى بە شوپنە جۇراۋجۇرەكانەوہ بگەين.

ناوەرۋكى يەكەم تەلەگرافمان ئاۋا بوو:

***** يلخى *****

"ئاگادارتان دەكەينەۋە، ئەۋ سەربازانەي بەرەۋ ئەنەدۆل بەرپىگاۋەن، ھەر ھەموۋ ئىزن دەدرىن بېۋەنەۋە. ئەۋانە بۆيان ھەيە ھەر بە چەكۈچۆلەكەي خۇيانەۋە بچنەۋە زىدەكەيان."

تەلەگرافەكە لە زمانى جەنەرالى سوپاۋە بوو. ھەر ئەۋەش بوۋە ھۆي ئەۋەي ژمارەيەكەي زۆر لە سەربازەكان ھەلخەلەتتىن. لە جىدا، سەرباز مزگىنىيەكەي ھىندەي ئىزن پىدراڭ و ناردنەۋەي بۆ مالىۋە، پىخۇش نىيە. ئىمەش دەمانزانى ئەۋە خالى لاۋازى سەربازانە و تەلەگرافەكەشمان بۆ وروۋاندىن و دىنەدانى سەربازەكان لى دا.

بەۋ تەلەگرافە ھۆردۈۋى راپەريۋەكانمان شىۋاند. ئىمەش كەلكمان لەۋ بىشۋىيە ۋەرگرت و بە پەلامارىكى سەنگ و سوۋكراۋدا ھەر ھەمويانمان قۆلبەست كىرد. چەكمان كىردن و سوۋرى گەمىمان كىردن و ناردماننە "ئەرگۈلى".

سەربازەكانى دىكەش، پەيتا پەيتا ھاتن. لەبەر سەرباز جىي ھىچ نەدەبۆۋە. خۇپاگرتن ئەستەم بوو. بەۋ ھالەشەۋە توانىمان ھەر تاقمە سەربازىكى دەگەنى، چەكمان بىكەين و قۆلەبەستىيان بىكەين.

دەسگىركراۋەكان زۆر زۆر بوون. بۆيە ناچار بوۋىن، تەلەگرافىك بۆ فەرماندەي ھىنان و راگۋاستنى بىتيرىن و داۋاي يارمەتى لى بىكەين. فەرماندەي ھۆردۈۋى ھىنان و راگۋاستن "مەقسۇد شەۋكەت پاشا"، پاپۇپشكىنى "تاشۋز"ى ناردە يارمەتىمان. تا ئەۋ ھات، زۆربەي سەربازەكانمان سوۋرى گەمى كىردىۋو و ناردىۋوماننە ئەرگۈلى. ئەۋانى دىكەشمان سوۋرى پاپۇپشكىنى "تاشۋز" كىرد و بەپىتى ئەستەمبۇلمان كىردن.

***** يلخى *****

دياره به شيكيان پيشتر رايان كردبوو نهوانه ي ئيمه گرتبوومان، زياتر له ۱۳۰۰ كەس بوون. چه كوچولې نهو سهربازانه شم نارد بۆ به شهكه ي خومان له دۆزجې.

ئيمه هاتين به لام ئيشمان زور زور بوو. دۆزجې له تەنښت نهسته مېوله وه بوو، به لام چياكانې پر پر بوون له ياخې. كهس نه يده ويړا به جاده و ريكاويانه كاندا هاموشؤ بكا. حكومه تي ناوهنديش بى دهستلاّت و دهسته وستان بوو. دهتگوت هر نييه. ياخييه كان به ئاشكرا گالته يان به حكومهت دهكرد. ياخې هر يهك و دوو دهسته و تاقم نه بوون. ژماره يان له پانزه و بييستيش تيده په رين. هر كامه شيان بېوونه فرمانپه وا و گونپه شي به شيك له مهمله كهت.

دهبى چ بكهين؟

هيشتا دانه مه زراوين، ياخييان راو دهنيّم. مهمله كهت بى خاونه و ياخييش به يدهست نابن. نهوه زور ناخوشه. له نهسته مېوليشه وه نهوه تله گراف دواى تله گراف دى. حه سانه وهم نييه. له هر جيّكه تيگيران و تيگه لچوون هيه، من له ويّم. من و جه ندرمه كانم دهسبه جيّ دهگه ينى. دىّم، هيرش دهبم، شهر دهكهم، به لام نهو هه مووه شهر و راوانان و پاشه كشه يه هيچى لى ناكه ويته وه. هيچ ياخييه كمان پى ناگيرى. ياخييه كان دهست بۆ هر شتيك دهبن، به دهستيانه وه دى.

دوو مانگه بوومه ته فرمانده ي بنكه ي پوليسى دۆزجې. له هه موو نهو ماوه يه دا بۆ ساتيكيش نه سره وتووم. دهكه ومه شوين ياخييهك، راوى دهنيّم و

***** ياخر *****

تهنگی پی ھلڏه چنم و رٿڪ له و کاته دا که هیوام به گرتنیتی، له پر سهیر ده که م ون بووه. جاری وایه ده بیتته شه پٿڪ که وچکی تیتنا که پی، یاخییه کان ناگرباران ده کهین، به لام که شه و دادی، یاخی باز نه ی که مارو ده شکینتی و راده کا.

له داخان خه ریکه شیت ده بم. نه ی چ بکهین؟

ده ست له راوه دوونان هه لڏه گرم و داده نیشم بیر ده که مه وه. باشه بو هیچمان به ده سته وه نایه؟ نیمه بو ناتوانین یاخییه کان بگرین؟ له لایه که وه چه ند یاخییه کی به ره لالا و لاو لاشه وه، حکومه تیک به هه موو هه بیه تی خو یه وه... نه ی بوچی ده سته وستان ماوینه وه؟

نه زموونی نه و دوومانگه م تیی که یاندووم که یاخییه کان به ته نی نین. هه موو خه لکه هه ژاره که ی و ژماره یه کیش له دهره به که کان پشتی نه و یاخییه نه ده گرن... بو نه وه ی نه توانین یاخییه کان بگرین، ناویشانی هه له مان ده ده نی و به سه هوومان ده بن. له مالی خو یاندا ده یانشارنه وه. دهره به که کان چه کوچولیان بو دابین ده که ن... له پیشدا ده بی حه شار که کانیا ن ناشکرا بکهین. ده زگایه کی سیخو پی، رٿڪ وه ک سیسته می یاخییه کان رٿڪ بخهین. جگه له وهش، نابی پشت به جه ندرمان به ستم و هیوام پیان بی. ده بی له نیو خه لکه که شدا، که سانی خو به خش کو بکه مه وه. پیو یستیم به کاته. پیو یستمه به جوانی بیر بکه مه وه و به رنامه یه کی رٿڪ و وردی بو داپژم.

له و کاته دا، یه کټک له یاخییه هه ره مه تر سیداره کانی چیاکانی دوزجی، کابرایه که به ناوی "سمایله رهش". پتر له پازده تفه نگچی هه یه. مه و دایه کی پان و به رینی خستوه ته ژیر رکیتی خو یه وه. له میژره چیاکانی

***** یلخی *****

پاوان کردوو و زۆر بېبه زه بیا نه ده جوړلېته وه. چه ته یی ده کا. مالان تالان ده کا و هه موو ریځه کانی ناوچه که پاوانی سمايله ره شن. به بی ئیزی نه و بالندهش ناتوانی به سر نه و ریانه دا بفری. هه رچی جه ندرمه ی که وتونه شوینی، به شی هه ره زوری له بۆسه خستون و کوشتونی.

زۆربه ی جه ندرمه له ترسی نه و ده ستیان له کار کیشاوه ته وه. زۆربه ی فرمانده کان له ئاستی نه و ده سته وستان و ده رگراون.

جا باوه ریځی پرپو وچیش که وتوو ته نیو خه لکه وه: وه لا هیچ فیشه کیځ سمايله رهش نابری. که س ناتوانی بیگری.

تیځه یشتم ئاوا ده ستم له هیچ گیر نابی. به رواله ت وازم لی هیئا. وه ک هه ر نه بم. سمايله رهش شوینیځ تالان ده کا. من ئاگادار ده که نه وه، به لام من هیچ ناکه م. که و ابو نه و چا و قايمتر و بی ترستر ده بی. چیی نه ماوه بیته پۆلیس خانه ی دوزجی و به من بلئ:

- ئافه رین فرمانده. تو پیاویکی تیځه یشتووی. هیچ کارت به من نییه.

له و سه روبه نده دا په یتا په یتا له بنکه ی پۆلیسی نه سته مبوله وه ته له گرافم بۆ ده هات. دا وایان لی ده کردم، ده سبه جی سمايله رهش بگرم و راده ستیانی بکه م. ئاگاداریش کرابوومه وه که زۆربه ی خه لکی دوزجی ته له گرافیان ناردوو بۆ پایته خت و سکا لایان لی کردووم که بۆچی کارم به سمايله رهش نییه و هه ول ناده م بیگرم.

سمايله ره شیش پتی و ابو لی ده ترسم. میش نه و ده نگویم بلاو ده کرده وه و وام ده نواند ترسنوکم.

***** یلخو *****

دواى مانگيک ناگادار کرامه وه، که سمايله رهش هه موو شهوئ دیته وه
ماله کهى خوى. ئیتر له هیچ نه ده سه له مییه وه. ده هاته وه و له گونده کهى خوى
ته مرینى تفهنگ هاویشتنی ده کرد. ته نانه ت خه لکی گوندیشی فیتری
ته قه کردنی ده کرد. چه ته یی ده کرد، مالانی تالان ده کرد و به سه ره سستی و
نازادی ده گه پا و ده خولایه وه.

ئه و کابرایه ی چه ندی چه ند سالان یاخیگه ریتی کربوو و نه زموونی کو
کربوو، سه یرکه ئیستا چه نده کرج و کال و خاو بووه. چون باوه پی
کردوه که لئی ده ترسم؟ هه ره راستی سه یر بوو. چون بپوا ده کات وازم لئ
هیناوه و وه دووی ناکه وم؟

من کابرایه کی ساویلکه نیم خۆم هه لئه تینم. نه وه ی ئه وى ئاوا چاوقایم و
بئ ترس کردوه، هه ره له سوکه وتی من نییه. ئه و گورگه پر مه ترسییه ی
کوستانان نابئ هینده ی خه یالی خاو بئ. ئه و پشتی هه ره به خوی گهرم نییه.
لیم سووره به ک یان چه ند پشتیوانتیکی گهره ی هیه. جگه له وهش،
هه قیشی بوو له من نه ترسی. ئه و پیاوه ی چه ند جارن ریزی جه ندرمانی تیک
شکاندوه و پیاوانی حکومه تی ده سه ته وستان کردوه، تو بلئی من و به
چه ند جه ندرمه یه که وه هه ره به پیاویش بزانی؟

له و کاته دا عوسمانی برام په یدا بوو. به بئ ناگادار کردنه وه م هاتبوو. هه موو
پیاوه کانیشی ئاماده و له سه ره پئ بوون.

پرسیم:

- ته واوه عوسمان؟ ئاماده ی؟

- ته واو.

***** یلخر *****

هه ر ئه و رۆژه هه والێکی تازه هات.

سمایله رهش له ماله که ی خۆیه تی. مائی به کێک له دهوله مهنده هه ر
گه وره کانی تالان کردوه و سه رووت و سامانیکی زۆری به دهست هیناوه.
تازه گه یوه ته وه و ماندووه.

عوسمان پیاوه کانی تاماده ده کا. منیش جه ندرمه کانم له شارۆچکه وه بانگ
ده که م. ده بی له پێشدا شوینه ونکه یه که بکه یه. ده نگۆ داده خه یه که وه شوین
یه کێک له یاخییه کانی تر ده که وین. وای داده نیین به ریگایه کدا ده پۆین بۆ
ئه وه ی سه ر له دوژمن بشیوین و واشمان دارشتووه من و عوسمان شه وی
له دارستانه که دا یه که بگرینه وه.

ئه و رۆژه م جوان له بیر ه. که له شارۆچکه وه ده ر که وتین، بوو به
گۆپاڵبارانیک، وه که گۆزه ی سه روژێر ده هاته خوارێ به و بارانه دا به غاردان
خۆمان گه یانده دارستان. عوسمان و پیاوه کانی چاوه پیمان بوون. له وی
یه کمان گرته وه.

عوسمان:

- چ پێویستییه کمان به و فرت و فیل و ته گبیره هه بوو روشدی؟ هه ر کام له
پیاوه کانی من به ته نی سمایله ره شیکن.

راستی ده کردز(?) پیاوی زۆر ئازا و بویری هه بوو. نۆ که سیان، له وانه بوون،
که چه ند سالان یاخیگه ربیان کردبوو و دوا یی تۆبه یان کردبوو. ئه وانی
دیکه ش قاچاخچی بوون. ئه وانه ی له و کاتدا ژیاون، باش ده زانن قاچاخچی
تووتن چه نده زیره که و لیوه شاوه بوون.
وه لامم داوه:

***** یلخر *****

— ته گبیر و فرتوفیللی شه پئی شتیکی زۆر باشه عوسمان. دوزمنه که ت میرووله یه کیش بی، دیسان هر ده بی...

به و شه وه تاریکه وه پئی که وتین. بارانه که هیشتا به ریژنه ده باری. به ره به ری به یانی بوو گه یشتینه گونده که سمايله ره ش.

فرمانم دا:

— عوسمان تو و پیاوه کانت به لای سه روودا برۆن. من و هاوړپیانیشم له خواره وه بۆی ده چین. خه نیمه که مان ئیستا خړپ لیی خه وتوه.

تاوێک دواتر ئه و ماله مان گه مارۆ دا، که له به ری رۆژه لاتی گونده که وه هه لکه وتبوو. هه تا نیوه پۆ له گه ل سمايله ره ش شه پمان کرد. به ره به ری نیوه پۆ بوو، سمایل زانیی ده رچوونی مه حاله. وای به باش زانی ده ست به ردا ته وه. خۆی و تفه نگچییه کانی خۆیان به ده سه ته وه دا. که له پچه مان له ده ستیان کرد و به ره و دۆزجی که وتینه ری.

سمايله ره ش:

— له پپ و بی ئاگادار کردنه وه هیرشت کرد به گ. له ناخافل قه تیست کردم. خۆ

ئه گه ره هندی دهنگو نه بوايه، نه وه نده خاو و کرچ و کال نه ده بووم و...

— فره قیکی نه ده کرد سمايله ره ش. هه رچۆنیکی بوايه هه ره ده مگرتی.

به بی ئه وه ی دلۆپه خوینیکی له لووتی جه ندرمه یه که وه بی، به و به لایم له کۆل

کرده وه. نه و سمايله ره شه ی له بن گوئی عوسمانییه کان یاخیگه ریی ده کرد،

گرتم و راده ستم کردن. فرمانده ی گشتی پۆلیس له راده به دهر خوشحال

بوو. شه پۆلی پیروزباییم به سه ردا هات. ئیتر پایته خت ته و او متمانه ی پیم

بوو. دوا یی چوومه سه ر یاخییه کانی دیکه و هه موو ناوچه که م لی پاک

***** یلخى *****

کردنه وه. که توانیم له شەش مانگدا ئه وه مووه یاخیه له ناو بهرم، ئیتر حکومهت هیوای پیم بوو. زۆر جیی باوه پ و متمانه ی بووم. ئیتر له کویتانی دۆزجی هیچ کیشه یه کم نه ما. ئه وه کویتانه له هه موو ناوچه کانی ولات بیده نگتر ببوو. له حالیکدا پیشتر دوو جیی زۆر ئالۆز و پڕ ئاژاوه مان هه بوو: یه کیکیان ناوچه ی ئیزه و دووه میشیان ئه وه دۆزجیه.

چاخیرجالی زۆر زۆر گه شه ی کردبوو. له شوینیک کارخانه یه کی ده سوتاند و له شوینیکی دیکه سی چل که سی ویکرا ده کوشت. حکومهت به ده ستیه وه دامابوو. هیچی له گه ل چاخیرجالی پی نه ده کرا. کام پیاوی له هه مووان به ئه زمونتر و لیوه شاوه بوو، ناردبووه سه ری، به لام چاخیرجالی هه مووی کوشتبوون. ئه وه گالته ی به پیاوانی حکومهت ده کرد. ئه وه ی به سه ر هیزه کانی حکومهتی دینا، مه گه ر پشيله به سه ر مشکیکی لاوازی هینابی.

له ئایدین بنکه یه کی فه رمانده بیان پیک هینابوو. چه ند گروپیکی راوه دوونانیان ریک خستبوو، که ئه رکیان ته نیا ئه وه بوو شوین چاخیرجالی بکه ون. چاخیرحالی له حکومهت ببوو که له گا. هه ر بۆیه کام که س له ئازایه تی و ئه زموندا وینه ی نه بوو، ئه وانه یان ده نارد هه سه ری بیگرن، به لام هه موو به شهل و کوتی و به سه رشویری ده که پانه وه.

له وه سه روبه نده دا ته له گرافیکم له فه رمانده یی گشتیی پۆلیسی ولاته وه به ده ست گه یشت. له ته له گرافه که دا نووسرابوو:

"به په له پینج جه ندرمه هه لبرێره و وه رنه فه رمانده یی راوه دوونان له ئایدین. جگه له وه ش هه ر گه یشتنی، ئاگا دارمان بکه نه وه له گه یشتنه که تان."

***** یلخر *****

دلم له شیوه و دارپشتنی وشه کانی ئه و ته له گرافه ئاوی نه ده خوارده وه. ئه و
 فرمانانه ی ده ریشی کردبوون روون نه بوون. هه ر بۆیه ناچار بووم نامه یه ک بۆ
 "واسم پاشا" بنیژم. له گه ل ئه و بریاره دا ئه م ته له گرافه م نارد:

"ئه گه ر منت بۆ ئه وه بانگ کردوه، وه شوین چاخیرجالی و داروده سته کهیم
 بخه ن، پتیوسته ئیوه ی به پیز له و خالانه ئاگادار بکه مه وه:

له پیشدا، پیم بلین ئه رکی من چیه و ده سته لاتم چه نده یه؟ دوا ی ئه وه ش،
 من بۆ گرتنی پیاویک که پانزه سال یاخیگه ری کردوه و قه لسه ی له
 حکومه ت گیراوه، ناتوان یارمه تی له جه ندرمه ی ئه و بنکانه وه رگرم، به لکو
 داواکارم ئیزن و ده سه لاتی پتیوستم بده نی بۆ ئه وه ی له نیو خه لکدا،
 کۆمه لیک پیاوی خۆبه خش و گیانه سه رده ست هه لبژیرم. ئه گینا خۆم ئاماده م
 به تاقی ته نی قۆلی لی هه لده مالم بۆ گرتنی ناوبراو."

نامه یه کیشم بۆ براده ر و هاو پۆلییه کۆنه که م "حه بب به گ" نارد که له و
 کاتدا په رله مانتار بوو و هه موو شتیکم بۆ روون کرده وه و داواشم لی کرد،
 داخوازییه کانم بگه یه نیته به رپرسیانی بالای مه مله که ت.

حه بب هه ر نامه که ی منیش پی گه ببوو، نامه که ی بردبووه لای راسم پاشای
 فرمانده ی گشتی پۆلیسه کانی هه موو ولات و باسی بارودۆخی منی له
 دۆزجی و چۆنیتی گرتنی سمایله ره شی بۆ کردبوو. راسم پاشاش
 تیده گه یه نی، که گرتنی سمایله ره ش، کاری چه ند جه ندرمه یه ک نه بووه،
 به لکو پیاوی چه کداری وه ک عوسمانی برام و کۆمه لیک یاخی و کۆنه
 قاچاخچیشم له گه ل بوون و ئه وانه کاریگه ری بی ئه ملالولایان له سه ر
 سه رکه و تنه که مان هه بووه. ئه و قسانه دهبه نه هۆی ئه وه ی راسم پاشا له گه ل

***** يلخړ *****

حبيب بهگ بچنه لای خلیل بهگ، وه زیری ناوځو و چوند جاراند و کاره ی
بؤ دوو پاته بکه نه وه.

چند روژ دواتر نه م تله گرافه م به ده ست گه یشت.

"به م تله گرافه، نه قیب "روشدی بهگ" فرماندهی لیوای جه ندرمه کانی
دوژجی ناگادار ده کړتیه وه: هر چه نده پیشتر و امان دانابوو، هر
جه ندرمه کانی خومان بیردرین بؤ راوه دوونان و گرتنی چاخیرجالی، به لام به
له بهر چا وگرتنی هه لومهرج و پیداو یستیه کان، نه و ده سه لاته به ناوبراو
ده دریت له نئو خه لکی ناساییشدا چل و پینچ که س هه لېژیرئ و بؤ نه و کاره
ناویان بنووسی. مووچه ی مانگانه ی هر کام له وانه ش هه شت سه د قرۆشه.
پیویسته زور زوو کاروباره کان راپه پینن و له ماوه ی سی روژاندا خویان
بگه یه ننه نه زمیر. هه روه ها له یه که م ده رفه تدا ناگادارمان بکه نه وه له
هاتنیان بؤ نه زمیر و کاروباره کانیان."

شماره: ۳۲۷ ریکه وتی ۲۸ ی ته موور

وه زیری ناوځو - خلیل

(له بهر نه وه ی تله گرافه که نه پنی بوو، له پیشدا درابوو به بهر پرسى لیوا و له
ریکه ی نه وه گه یشتبوه ده ست من.)

"جه نابى نه قیب روشدی بهگ، فرماندهی به پړزی بنکه ی پولیسی ناوچه ی
دوژجی"

هاوړتی نازیز:

تله گرافى ژماره ۳۲۷ ی ریکه وتی ۲۸ ی ته مووز، که وه زاره تی مه زنی ناوځو
نه مری فهرمووه و نار دوویه تی، ده ورویه ری سه عات ۹ ی نه مړ وهرگیرا. به

***** يلخړ *****

پټی نه وهی ته له گرافي گورين* ره مزی و نه پنی بووه و کليلی ره مزه کانش له بنکه نییه، بویه دهقی ته له گرافه که له گهل کليلی ره مزه کان ده نيرين. پټويسته زور زوړ ناوه روکی ته له گرافه که جیبه جی بکړی و به په له خوتان بگه په ننه بنکه ی فه رمانده یی جه ندرمه کان له نه زمير. پټويسته نه وهش بلين، هر گه شتیته نه زمير، ده سبه جی له گه شتنت و کاروباره کانت ناگادارمان بگه یوه. هیوای سرکه وتنت یق ده خوازم هاوړی تازيز.

سه عا ۳۱ رۆزی ۲۹ ی ته مووز

رهمه زان خه فی

هر ته له گرافي دووهم به ده ست گه شت، خوم و عوسمانی برام ده ستمان کرد به دابینکردنی پټاویستییه کان. ده مانزانی چا خیرجالی نه فه، سمايله رهش نییه. نه و نه قل و هه قایه ته سامناکانه ی لیان ده گپراوه و نه و ناوبانگه زوری ده سته به ری کردبوو، نه وی له بهر چاومان کردبووه دیوه زمه یه کی نه فسانه یی و پاله وانیکي هه ماسی. له و کاته وه که له کولیزئی سهر بازی ده مخویند، هه موو رۆزی شتی تازهم لی بیستبوو. ناوبانگی نه و، سنووره کانی مه مله که ته که مانی به زانديوو و دونیای داگرتبوو. چند له شکری له ناو بردبوو و چندین گه ماروی شکانديوو. که له ییلدیز بووین، سهره پای نه وهی سولتان عه لبدولحه مید قه ده غه شی کردبوو، دیسانیش باسی قاره مانیتتییه کانی چا خیرجالی هر و زار به زار ده گه را.

به لام نه و ناوبانگه نه فسانه ییه توزیکش چیه منی نه ده ترساند. له هه موو شوینیک و هه موو کاتیک پیاوه کانم ناماده ده کرد به ره نگاری بینه وه. شهر

*طورین: ناوبر او. ناسر او. نفو شتې باسی کرا.

***** يلخى *****

له گەل قارەمانىكى ئاوا شانازىيەكى گەورە بوو، كە دەبوو بە من و ھىزە كەم بېردى.

متمانەى تەواوم بە عوسمان ھەبوو. ئەو پىتر غىرەتى و ھەبەر دەنام. تەنگىيەكى لىۋە شاۋە بوو. دەيتوانى لە ئاسمانى مېشۋولە بئەنگىۋى. قۇناغى گەنجىتەيەكى لە راودا بەسەر بېردبوو. تەمەنىك شاخەوانىي كىردبوو و بە شوۋىن كەلە كىۋىدا بە رەۋەز و زەردومەي رۇ و ئەستەم ھەلگە پابوو. گەنجىكى تۆكەمە بوو. لە ژياندا كەسم نە دىتېو ئەۋەندە بىزۆك و بە جوۋلە بى. ماۋەيە كىش قاچاخچىتېي توۋتن و ياخىگە رىتېي كىردبوو.

لە ماۋەي چەند رۆژىكدا تاقىمىكەمان بۆ راۋەدوۋنانى چاخىرجالى پىك ھىنا. ھىچ كام لە پىاۋەكانى ئەۋ دەستە چل و پىنج كەسىيە، لە تەنگىيەكانى چاخىرجالى كەمتر نەبوون. ھەموومان ئەۋپە پى متمانەمان بە يەكترى بوو. ئەۋەي يارمەتېي دابوۋىن بۆ ھەلېژاردنەكە و يارمەتېي دابوۋىن بۆۋەي بىتوانىن دەستەيەكى تەۋاۋ لە نىۋان لىۋە شاۋەتەين كەسەكاندا گولېژىر بىكەين، كابرايە بوو بە ناۋى "حاجى دۆك كامىل". ئەۋ كابرايە، پىاۋىكى بە ئەزموون و قۇرىش بەتەين و گور بوو. تەمەنى لە نىۋان چل و پىنج تا پەنجا سال دەبوو و خۇشى لە ھەق لائەدەين ئازايەكى بېۋىنە بوو. "حاجى دۆك كامىل" بەتەمەنتەين كەسى گروپەكەمان بوو.

لە چەند ھېرشىكدا بەشدار بېوۋ و لە ھېرشىكەشدا فېشەكەكى بە لاقى كەۋتېو. ھەر بۆيە لاقى دەشەلى. لەۋانەيە گەنجى ئەمىر نەزانن، لەۋكاتدا دەستەيەك ھەبوون بە ناۋى رىكخستىنى "رەژى". ئەمىر ئەۋ رىكخستەنە ناۋى نراۋە دايرەي پائانەكان. ئەۋكات حاجى دۆك سەپاسەۋانى رەژى بوو.

***** يالخی *****

ره شیدترین و چاونه ترسترین پیای ئه و کات، ئه وانه بوون، که قاچاخچییتی تووتنیان ده کرد و بۆ شه پ له گه ل قاچاخچی تووتن، که سی و پتیویست بوو، له قاچاخچییه کان نازاتر و ره شیدتر بن. ئه و نازا و بویرانه ش پاسه وانه کان بوون. دهی دیاره به پررسی پاسه وانه کاریکی سانا نه بوو...

سه ریاسه وان ده بوو پیایکی له راده به ده ر به ئه زموون و نازا بی. دیاره حاجی دۆک کۆنه قاچاخچییه ک بوو... دوی ئه وهی ببوو به پررسی پاسه وانه کان، جووقه واری له قاچاخچییه کانئ ئه و ناوچه به بریبوو.

"کۆزلی که لی محمه د به گ" یش هاتبووه گه ل گروپه که مان. قه ت چاوه پوانیمان نه ده کرد. ئه ویش غیره تی وه به ر ناین. ئه و کات "محمه د به گ" له "مانیا" ده ژیا. براکانی له بازاری جزیره بوون و ئه ویش هاتبوو سه ریان لی بدا. که له ناوچه ی ئیژه بوو، ماوه یه ک وه شوین چاخیرجالی که وتبوو.

له "مانیا" کابرایه ک هه بوو به ناوی "حه سه ن به گ"، که محمه د ده شته وانی ئه و بوو. ئه و کات سی و پینچ سالانه بوو. ئیمه ش پتیویستمان به یه کێک بوو، ئیژه وه ک به ری دهستی شاره زا بی. زۆرمان پی خۆش بوو که زانیمان محمه د به گ، بن هه موو به رد و لاپال و ده وه نیکی ئه و ناوچه یه، وه ک به ری دهستی شاره زایه.

جگه له وانه ش، که سانی وه ک "نانزاوور ئه حمه د"، "عه لی گاور"، "ئه لیاس پاله وان"، "قۆجه مه مه د" و "جافر شامیل" یش له دهسته که ماندا بوون.

عه لی گاور قاچاخچییه ک بوو. پاسه وانه کان هه ر نه یان ده وێرا توخنی بکه ون. ناویانگی نازایه تی و زیره کییه که ی له بۆلۆوه هه تا ئه نکه ره و له ئه نکه ره وه

***** ياخىر *****

تا سىياسى داگرتىبوو. له تىككه لچوون و شه پره تفهنگه كاندا، زۆر پاسه وانى
كوشتىبوون، به لّام دواتر خۆيشى جلوه برى پاسه وانى له بهر كردىبوو. پىيان
ده گوت "گاڤر"، چونكه به سهر كه سه وه نه ده چوو.

"ئانزاوور ئه حمه د" به كابرايه كى كه لاله رهق ناسرابوو و له بهر ئه وهى
قسه مان لىك هه لده به زىيه وه، له "سالح لى" لىمان دا بپا.

ئه لىاس پالّه وان يه كىك بوو له ياخييه به ناوبانگه كانى كىو پارهى دۆزجى.
تازه ش تۆيهى كردىبوو و له چيا هاتىبوو خوارى. بىست سالى ره به ق
ياخيگه رى كردىبوو و له و سهرده مه دا ته مه نى چل سالان بوو.

كه نجى وهك "جافر شامىل و قۆجه مه مه د" يشمان له گه ل بوون، كه ته مه نىيان
هه ر بىست و پىنج سال ده بوو. ئه وانى دىكه ش زۆر به يان يان قاچاخچى
بوون، يان ئه و كۆنه ياخيانهى بهر لىبوردين كه وتىبوون. ژماره يه كىشيان خزم
و كه سى خۆم بوون.

ئه وانه له دۆزجى كۆ بوونه وه. به له هه موو شتىك باسى كه سايه تى و
ئازايه تىيه كانى چاخىر جالىم بۆ كردن و پىم گوتن ئه و مه ئموورىيه ته زۆر
مه تر سىداره. تىم گه ياندن، كه راوه دوونانى چاخىر جالى سه دا په نجا و بگره
سه داسه دىش مه رگى به دواوه يه. گوتم، له وانه يه چاخىر جالى هه موومان
بكورئى.

گوتم:

- ئه وانهى ده ترسن، ئه وانهى دلىيان به ژيانه وه يه، هه ر لىتره وه با بپۆن و
بچنه وه مالى خۆيان.

به لّام له و چل و پىنج كه سه، يهك كه سىش نه رۆيشه ت.

***** ياخر *****

گوتيان:

- ئىمە چاخىر جالى باش دەناسىن و شانازىيەكى گەورەيە بە دەستى ئەو بكوڭرئىن.

ئەو كات پياۋى وا ھەبوو، بە شوۋىن شەرەف و شانازىيەو ھەبوو. ئەوانە ھەزىيان لە كارى مەترسىدار و پەر لە شانازى ھەبوو.

گروپەكەم دايە دەست حاجى دۆك كامىل و مەھمەد بەگ و عوسمان و پىم گوتن:

- ئىۋە بە لاي سەرووى "ئافىۋن" دا بچنە ئەزمىر و لەۋى چاۋەپىم بىن. مەن دەپى بچمەو ھەستەمبول. لە "سالى لى" يەكتر دەپىنەو ھە.

ھەبىب ئەگى پارلەمانتار لە "قانلى جا" دەڭيا. بەپى كات بەفەرۋدان، چوۋمە مالەكەى و لەۋى چاۋم پىي كەوت. ئەو ھەبىب بەگە، ھەر ئەۋەيە وا رىگە چارەى مەسەلەكەى بۆ ھەبدولھەمىد روون كىرەپۋو ھە تىي گەياندەبوو. سەرھەنگى تۆپخانە و بەرپىرسى "يەكگرتوۋخوازەكان" ھەبوو.

ھەر مەن دىت، گوتى:

- چاۋەپوانت نەبووم. خەرىك ھەبو بىرم لەۋە دەكردەو ھە، كە بلىنى ئىستە روشتى بەگ لە ئەزمىر توۋشى چ بەلەيك ھەبوپى. باشە، دەى بلى بزانم چىت دەۋى؟

گوت:

- ناتوانم ھەر وا سووك و سانا بېم. ديارە خۆت دەزانى مەن كابرەيەك، كە دەستم دايە كارىك، ناچارم تا ئاخىرەكەى بەرم. مەھالە لەخۆۋە كارىك

***** یلخی *****

بکەم. ھەر وەك لە نامەكەدا عەرزەم کردووی، داوا دەکەم دەستم ئاوەلا بکری.

- چۆن؟... بۆ وێنە لە چیدا؟

- ئەوەی من دەمەوی دەستم لێی ئاوەلا بێ و سەرکەوتنیشم تەواو بەو شتێکەوە بەستراوەتەو:

یەکەم: ھەتا چاخیڕجالی یەکلا نەکەمەو، کەس فەرمانم بەسەردا لێ نەدا. دووھەم: تەنیا پەییوەندی بە یەک شوینەو دەکەم. ئەویش ھەر والیی ئەزمیر. سێھەم: لە ئاسنەرێیەکی ئەزمیر، لە ھەر ویستگەیەک، چیمان ویست، دابین بکری.

چوارھەم: دەسبەجی، ئەمر و ئەرکی پێ ئەسپێردراوی ھەموو ئەو دەستە سەرباز و جەندەرمانە لە ناوچەی ئەزمیر نێردراون چاخیڕجالی بگرن، ھەلوەشیتەو و ئەو ئەرکە تەنیا بخریتە ئەستۆی خۆم و پیاوێکەم. پێنجەم: ئیزن بدریت، یەکێک لە خزمەکانی خۆم بەناوی نەقیب شوکری بەگ، کە یەکێکە لە ئەفسەرەکانی بنکە جەندەرمانە و من تەواو تەمانم پێیەتی، لەگەڵمان بێ...

من ئەوانەم گوت و حەبیب نووسینی. کە لە نووسین بۆو، گوتی:

- ھەستە با بێبەمە لای "تەلەت پاشا."

لەگەڵ حەبیب بەگ، چوویم ئیدارەی تەلەت پاشا و لە نووسینگەی کارەکیدە چاومان پێی کەوت. پاشا وەرگیرتین. حەبیب منی ناساند و گوتی:

***** یلخر *****

- پاشا، ئه وه، ئه و روشدی به گهیه، که پیشتەر باسیم کردووه. ئیستا دهیه وی بجیتته ئه زمیر بۆ گرتنی چاخیرجالی، به لام بۆ ئه و کاره داوا دهکات، حکومهت له هه موو شتی دهستی ئاوه لا بکات.

پاشا زۆر له چاخیرجالی تووره بوو. له دهستی وه زاله هاتبوو. پیتی قه بوول نه دهکرا، هیزه چه کدارهکانی ئیمپراتۆریکی گه وره و به شکۆ، هیچی له گه لا یاخییه کدا پی نه کری.

دوای هه ندی گلهیی و گازنده، رووی له من کرد و گوتی:

- زۆرم شت له باره ی تووه بیستوووه روشدی به گ. ده لێن، زۆر لێوه شاوه ی بۆ راوه دوونان و گرتنی سه ربزیوه کان. ئیستا فه رموو بزانه ده ته وی ده ست بۆچی ئاوه لا بی؟

که پاشا ئه و قسانه ی کرد، هه بیب به گ دهستی له گیرفانی نا و ده فته ری یادداشته که ی ده ره ینا و یه ک به یه ک داخوازییهکانی منی بۆ خوینده وه.

پاشا هه ستا. فرمیسی له چاویدا قه تیس مابوو. له باوه شی گرتم. نیوچاوانی ماچ کردم و گوتی:

- پارووی زۆر گه وره هه لگرتوووه. هه تا ئه مپۆ هیه فەرمانده و مه ئمووریک داوای ئه و ده سه لاتهی نه کردوووه. هه ر له ئیستاوه وایزانه نیوه ی شته کانت چاره سه ر بوون. ته نانه ت به لێن بی، حکومه تیش ناچار ده که م، هه مو داخوازییه کانت به جی بیتی و پیتی قایل بی. هه ر له ئیستاوه پیروزیابیت پی ده لیم.

پاشا وه جۆش هاتبوو. له سه ری رویشت:

- سه رم له و چاخیرجالیه سووپ ماوه. ئه وه ده بی کابرایه کی چۆن بی؟

***** یلخبر *****

دوایی بۆ نانی نیوه پۆ بردینییه وه ماله که ی خۆی. له سهر سفرهش ههر باسی
چاخیرجالیی ده کرد:

- پیاوی وهك سه عید پاشا باشاری نه کرد. حکوومهت بۆ ئه وهی ئهم به لایه
له کۆل بکاته وه، ناچار بوو داوای کرد سه عید پاشا له سالانیکه وه بی.
سه عید پاشایهك، که ناوبانگی ئازایه تییه که ی هه موو دونیای ته نیبۆوه. جا
ئهو هه مووه سه ربازه شی له بهر دهستی دابوو. سه عید پاشا سالیکی ره به ق
هه ولای دا، به لام هیچی پی نه کرا. ئاخیرییه که شی دهست له گونان دریزتر
هاته وه و دهستی له کار کیشایه وه.

ته لعت پاشا، باسی ئهو به زین و شکستهانی کرد، که چاخیرجالی تووشی
هیزه کانی عوسمانیی کردبوون و گوتی:

- کاریکی ئه سته م و دژوارت له پیشه روشدی به گ. کاریک، که ئه فسه ریکی
ئازای وهك سه عید پاشا پیی رانه پیری.

که له ماله که ی پاشا هاتینه ده ری، حه بیب به گ رووی له من کرد و گوتی:
- له وانه شه سه رنه که وی روشدی، ئه ی ئهو دهم چ بکه ین؟ ئه که ر تۆش
بشکی، پاشا شیت ده بی. ئیستا هه موو هیوای به تۆیه.
وه لام داوه:

- جوان گوی بده یه حه بیب به گ. ههر لیڤه مه ردا نه به ئینت ده ده می. ئه که ر
سه رنه که وتم، واز دینم له سوپا و له گه ل ههر پینچ برا که م خۆم وه شوین
چاخیرجالی ده که وم. یانی وهك ئهو یاخی ده بم و ده چمه شاخ. جا یان
چاخیرجالی ئیمه ده کوژی، یان ئیمه ئهو ده گرین. من مه رگم پی باشته ره
له وهی له بهر چاخیرجالی ببه زم.

***** یلخی *****

حه بیب به گ پرسبی:

- به لینه که ت پیاوانه به روشدی؟

دیسان به سه رسوورمانه وه پرسبی:

- یانی به لینه که ت ده به به سه ر؟

- به لینی شهره ف ده دهم حه بیب به گ.

- ئیشه لا سه ر ده که وی. که سه رکه وتی، ئیتر ناچار نی، کاری دیکه بکه ی.

ئه و جار پیکه نی و گوتی:

پیاوی ده ولت و یاخیگه ری؟

لنک هه لبراین. من شوکری به گم هه لگرت و هه ر ئه و رۆژه به ره و ئه زمیر

که وتمه ری. ئه و هاوپیانیه ی له دۆجی وه رۆیشتبوون، له سالح لی چاوه ریم

بوون. له سالح لی به کمان گرته وه.

هاوپیکانم برد و هه ر ئه و رۆژه به ره و ئه زمیر که وتینه ری. له وی چوینه لای

"نازم پاشا" والیی ئه زمیر. ئه و نازم پاشایه به ناوبانگه یه و له پۆستی

وه زاره تی ناوخی "عه بدولحه مید" ی له ئه ستق بوو و دواتر له به ره ئه وه ی

نه یه توانیبوو، ئاژاوه که ی چاخیرجالی بپرئینه وه، له وه زاره تیان خست، هه ر

ئه و ژانه ش کاری له میشکی ئیسقانی ده کرد.

ده یگوت:

- ده یگوت ئه و ده مه ی وه زیر ناوخی بووم، هه ر خودا ده زانی چ ده ردیکم دی

له ده ست ئه و یاخیانه. هه ر ئه و بوو سه رشۆری لای پاشای کردم. ئه و بووه

هۆی ئه وه ی پۆستی وه زاره ته که م له ده ست بده م. دلنیام هه ر له سۆنگه ی

ئه ویشه وه، ئه و پله ی پارێزگارییه شم له ده ست بده م. ئه و کابرایه کاری به

***** یلخی *****

حکومەت نییه. هەر دوژمنی منه. بوو ته به لای ئەو گیانه داماوەى من. خودا ئەو پیاوەى دروست کردوو، ببێته به لای سەرى من. نازانم قورپى کوئى به سەرمدا بکەم. دەستەوستانی کردووم. ئەو شەیتانیىش نەبى، بۆى شەیتانه. ئەو پیاو، ئاوايه. ببێته بەر چاوت روشدى به گ، فەرمانده یه کى لێوه شاوەى وهك "مهحمود موختار پاشا" به خۆى و پێنج سەد کەس له پیاو هه ره ئازاکانى، له شیوه داردا گه مارۆى دهن، ئەو زۆله گه مارۆکه دەشکێنى و قوتار دەبى و زهبرىکى گورچوبریش له هۆردوو گه وره کەى مهحمود پاشا دهن. ئەو شەیتانىکى ئاوايه. ئێستاش هه موو هیوامان به ئێوه یه. ئێوه ئاخیرین هیوامان. دهنانى ده لیم چى؟ دهنانى به شوین کێوه ی؟

- تیگه یستم پاشا. منیش وهك هه مووان چاخیرجالی دهناسم و هه ول دهنهم باشتريش بیناسم. یه کهم کاریشم هه ره ئەو ده بێت بزانه کابرایه کى چۆنه. له وانه یه ناچار بم سالتیک پتر لێره بمینمه وه، به لام هه تا ورد ورد نه بیناسم ده ست بۆ هیچ شتى نابه م. هه لێ هه ره گه وره مان ئەو بوو، به بى ئەوه ی به وردى بیناسین، وه شوینی که وتووین. ده بى باش باش بیناسین. ده بى بزانه چ ده خوا، چۆن دهنوى، جلوه رگه کانى چۆن، چۆن قسان ده کا، بیر له چى ده کاته وه، کورتى بېرمه وه ده بى ورد ورد هه موو که لێن و قوژبنه کانى ژيانى بناسم. من نه هاتووم ماوه یهك وه دووى بکهوم و دواى ده سه به تال بگه رپمه وه. ئەو ئه رکه، بۆ من وهك مه رگ و ژيان وایه. یان ده بى بیگرم، یان به ده ستى وى بکوژیم. من هاتووم ئیتر نه هیتلم میلله تیکى گه وره زه لیل و داماو ی به رده ستى یاخییه ك بى.

***** پلخى *****

پاشا سپاسى كردم و گوتى:

- روشدى بهگ، ئهگەر وات بریار داوه، کاتت ههیه ههندى شت له سهر
چاخیرجالی له من فیر بى. چهند رۆژیک لیڤه بمینهوه و میوانى من به، بۆ
ئهوهى باسنى بهشیک له تایبهتمهندییهکانى ئهوت بۆ بکهه. پێم وایه، منیش
ههندى شتى له بارهیهوه دهزانم.

- بهچاوان پاشا. دهمنمهوه. زۆر سوپاسى ریز و خوشه و یستیت دهکهه.
چۆنى تۆ بخوازی.

دوو رۆژ له ئهزمیر مامهوه و میوانى پاشا بووم. پاشا ههندى شتى له بارهى
چاخیرجالییهوه پێ گوتم، که ئهقل نهیدهبرى. دهبێ سهرلهنوێ دهست پێ
بکههوه. دهبێ چى دیکه له بارهیهوه فیر بيم؟ بێ ئهملاو ئهولا ههموو
کهسێک که مایهسیهکی ههیه. من گهیشتبوومه تهمنیک، ئهوشتانه بزانه.
هیچ کهس کامل و بێ کهموکورتى نییه. دیاره چاخیرجالی کابرایهکی مهزن
بوو. تایبهت بوو و وا به سووک و سانایش نهدهکرا بیناسى و بزانی
که مایهسیهکهى چیه. دهبوو جوان له ژيانى ورد بیهوه و تهنانهت له
سهردهمى مندالییشى. دهبێ فرتوفیلهکانى بزانی. گرنگترین مهسهلهى
ئیمهش ئهوهیه: چاخیرجالی کییه؟ تاقه شتىکى دهبێ بیزانین، ههر ئه
مهسهلهیهیه و ئهوش کارىکى نهستهمه.

له ئهزمیرهوه چوومه ئۆدهمیش و بنکهکهى خۆم دامهزاند. سێ مانگ لهوێ
مامهوه. لهو سێ مانگهدا هیچ خۆم له چاخیرجالی نهگهيانده* و هیچ
وهشوینى نهکهوتم. چاخیرجالی دههرى دهبوو. لێ رادهسپاردم:

*خۆتیگهياندن: خۆ لیدان.

***** یلخو *****

"نه گهر فەرماندهی تاقمی راوه دوونانه، با بۆم بی. من ئه وه له فلانه شوینم. ئه ی بۆ نایه ؟ ئه وه له سه ریتی بی."

من هه ر گویشم نه ده دای. چاخیرجالی له په ناگویمه وه پیاو ده کوژی، مالان تالان ده کا و ده ست له هه چ ناپاریژی، به لام من وه ک میشیکیشم لی میوان نه بی. هه ره وه له ده دم ورده ورده له خه لکه که نزیک بیمه وه و کومه لیک زانیاری له باره ی چاخیرجالییه وه، له خه لک و به تاییه تی له ده ره به گه کان وه رگرم. وا ده جوولیمه وه، وه ک بلتی نه ک بۆ راوه دوونانی نه هاتووم، بگه ره هه ر حه زم له میژووی ژبانی چاخیرجالییه. وه ک بلتی ناشقی ژبان و به سه رهاتی ئه وم. خه لک و ده ره به گه کان بۆ ماوه یه ک هه ر نازانن من بۆچی ئه وانه م پی خۆشه. پێیان سه یره.

به یارمه تی شوکری به گ، بچووکترین شه ر و پالنه وانیتی و توورپهی و بزقزی و نه خۆشی و خووخده کانی چاخیرجالی یادداشت ده که م و هه موو شه وی ئه و یادداشتانه له ده فته ری کدا ده نووسمه وه.

هه موو ئه و زانیارییه م له تفه نگچییه کانی پێشووی چاخیرجالی و له گوندی و خزم و که س و مامۆستاکانی و ئه و ده ره به گانه ی دۆستایه تی ئه ویان کردوه و ئه و جه ندرمانه ی راویان ناوه و له دوژمنه کانی، وه رده گرت. له ماوه ی ئه و سی مانگه دا زۆربه ی تاییه تمه ندیه کانی ژبانی چاخیرجالیم بۆ روون بۆوه و تیی گه یشتم.

لێره وه سه ربهرده و رووداوه کانی ئه و کۆتایی دیت. لێره به ولاره، دیمه سه ر ئه و شتانه ی له نێوانماندا هاوبه شن.

***** یلخ *****

زۆربه ی حەشارگەکانیمان ناسیوه و لەگەڵ خووخدە ی ئاشنا بووین. ئەو دەمە ی خەریکی ئەو کارانە بووین، ئەو بە ئاشکرا دەهات و دەچوو و زۆر بۆ ترس دەهاتەوێ مالهەکی و بەبۆ خەمی لە مالهەکیدە دەژیا. ئێمە ی بەهیچ دانەدەنا. یانی ئێمە ئاگامان لە کار و کردەوێ نەبوو؟ خۆی وای دادەنا. منیش هەر ئەوێ دەویست. دەمەویست چاخیرجالی هەر بە بنیادەمیشت دانەنی.

گرنگترین شت بۆ ئێمە، بەتایبەتی بۆ عوسمانی برام ئەوێ بوو، روالەت و قەلافەتی چاخیرجالی بناسی. چ جلوبەرگێک لەبەر دەکا؟ لە روالەتدا چ جیاوازییەکی لە یاخییەکانی دیکە هەبوو؟ وەک بیستوومان، جلوبەرگی ئەوێ لەگەڵ تەفەنگچیەکانی پێشوو، تۆزێ کورتتر و پانتۆلەکی وەک پانتۆلی "رۆملۆ" هەکان گنج گنج بوو. پەستەکەکی، لە هیی چیا یەکان بوو. پەستەکی سادە ی رهشی لەبەر دەکرد... کلاوێ کەشی زۆر سادە بوو. من هێشتاش پێم سەیرە. ئەوێ یەکی زیرەک و بەهۆش و گۆشی وەک چاخیرجالی، چۆن جلوبەرگێکی لەبەر دەکرد، کە لە ئێو خەڵکە کەدا جوان بناسرێتەو؟ چۆن هیچ بنەمایەکی نەیتنی پارێزیی رەچاوە دەکرد؟ باشە نەیدەزانی هەمووان چاویان لە سەریتنی؟ خۆ گۆتم، هەتا ئێستاش سەرم لێ سووێ ماوێ. کە بەگۆڕە ی پێویست لێم کۆلییەوێ و جوان ناسیم، تازە تێگەیشتم گرتنەکە ی زۆریش ئاسان نییە. ئەوێ شەم لێ روون بۆوێ، کە چاخیرجالی هەرگیز حەزی لە یاخیگەری نەبووێ. ئەگەر بە لێخۆشبوون قایل بوایە، دەمتوانی لەبەر خاتری ئەو تا کۆشک، هەتا لای تەلەت پاشا بچم و هەمووان رازی بکەم لێ خۆش بن. بەو بەلگەنە ی بە دەستمەوێ بوون، زۆر بە ئاسانی

***** ياخى *****

دەمتوانى تەلەت پاشا قايل بىكەم، كە ئەفە زىگماك ياخى نىيە. تەلەت پاشا كابرايەكى دادپەرۋەر بوو. لە وشتانە تىدەگە يىشت. پاشا خەلگ خۆشەويست بوو.

بۆ ئەو ەي دادپەرۋەرەنە جوولايىمەۋە و ئەفە لە مەبەست و بىر و بۆچوۋنى خۆم تى بگەيەنم، "ئىراز خاتوون" ەي ەاوسەرىم بانگ كرده بىكە. ئىراز ەات. پىم گوت:

- خاتوون، سالاۋى من بگەيەنە ئەفە. پىي بلى ئەمن دوژمنت نىم. ئەو پىاۋىكى رەشىدە. جوامىرە. قەت ەزى لە ياخىگەرى نەبوۋە و ەزىشى لى نىيە. ئەگەر بەلەن بدا لە چىا بىتە خوارى، من دەچمە ئەستەمبول و ئەو، ەك چۆنە ئاۋا، بە بەرپرسانى ەوكمەت دەناسىنم. ئەگەر قەبولىشى نەكا، ەر لە ئىستاوە پىي دەلەيم، ەرچۆنىكى بى، زىندوۋان مردوۋ دەيگرم. من ەك نىردراۋەكانى پىشوۋ نىم. نەھاتووم چەند رۆژىك ەدوۋى كەوم و دوايى بە دەست بەتالى بۆمەۋە. من و ەاۋرىكانم ەاتوۋىن بۆ مەملانىتى مەرگ و ژيان. باش دەزانىن خەنىمەكەمان كىيە، ەر بۆيە خۆمان بۆ مەرگ ئامادە كىردوۋە.

دوايىش ئىراز خاتوونم تىگەياند، كە چۆن چەند مانگە لىتى دەكۆلمەۋە و ەمەۋ شىتەك لە رەگى قوۋنى ئەفە گەيشتووم. بۆم روۋن كىردەۋە، كە پىاۋەكانىشم لە چ قوماشەيكن و چىيان لە دەست دى.

- ئىراز خاتوون، ەستە و بچۆلاي ئەفە. پىي بلى بە لىبوردنەكە رازى بى. من ەر لىرە بەلەنت دەدەمى، ئەگەر ەوكمەت ئەزىەتى بكا، منىش تەفەنگ

***** پلخه *****

هه‌لده‌گرم و وهك تفه‌نگچیه‌کی خۆی، ده‌چمه شاخ. ئه‌وكات ئیتر هه‌چ كاممان نایه‌ینه خوارئ. به‌لئینی ده‌ده‌مئ. هه‌سته و بچۆ به‌ ئه‌فه‌ت بلی. ئیراز خاتوون بیری كرده‌وه و تاوێك له‌ جیی خۆی نه‌بزووت.

- بیر له‌ چی ده‌كه‌یه‌وه ئیراز خاتوون؟

چاری پر بېوون له‌ فرمیسك. وه‌لامی دامه‌وه:

- هه‌تا ئه‌مړۆ زۆر پیاوی ده‌ولت هاتوونه ئیره، به‌لام هه‌چكامیان وهك تۆ نه‌بوون. هه‌چ كام ریزیان له‌ من نه‌گرتوه. هه‌مووشیان كه‌م تا زۆر ئه‌زه‌تیان داوم. له‌ تۆ ده‌ترسم. ئه‌مړۆ هه‌موو قسه‌كانت به‌ وردی بۆ ئه‌فهم ده‌گێرمه‌وه. پێی ده‌لئیم، تۆ ده‌چیته‌ لای ته‌لعه‌ت پاشاش.

- رزوت سپی بی ئیراز خاتوون. ئیشه‌للا به‌ لیبوردنه‌كه‌ قایل ده‌بی و دیته‌ خوارئ.

ئیراز خاتوون هه‌موو په‌یامه‌کانی منی به‌ کابرایه‌كدا به‌ ناوی حوسین، كه‌یاندبووه ئه‌فه.

به‌ حوسینی گوتبوو، به‌ ئه‌فه‌ی بلی:

- "ئه‌فه گیان، ئه‌و پیاوه‌ی هاتوه، هه‌چ له‌ فه‌رمانده‌کانی پێشوو ناچی. هه‌چ ئازاری نه‌دام. سووكایه‌تی پێ نه‌كردم. زۆریشی ریز گرتم. تكا ده‌كه‌م بۆ هه‌میشه له‌ چیا وه‌ره خوارئ. ماوه‌یه‌كه‌ خه‌ونی زۆر ناخۆشت پێوه ده‌بینم. به‌رده‌وام خه‌ونی ئالۆز و دۆلپا ده‌بینم."

ئه‌فه، كه‌ گوئی له‌ وه‌والانه‌ ده‌بی، له‌ فكره‌وه ده‌چی. چ بكا؟ ئاخۆ شاخ به‌جی بیلئ و بێته‌ خوارئ؟ به‌ دلتیاییه‌وه رووداوه‌کانی سالانی پێشوو دیته‌وه بیر. چونكه‌ به‌ تفه‌نگچیه‌کانی ده‌لئ:

***** یلخی *****

- ئەمنیش خەوتیکی سامناکم دیتوو. لە خەومدا لە دەشتیکی پان و بەریندا و ن بووم. لە پێ کۆگای لم دەوریان گرتم. دەتگوت دەشتی یەمەنە. وەپێ دەکەوم، بەلام نازانم چەندە رویشتووم. وەك ئەو سەربازانەى چوونەتە یەمەن و و ن بوون. ماندوو و شەکەتم و برستم لى براوه. لە پێ دەبینم چەند قوولکە و بیر لە بەردەممن. هاوار دەکەم. ئاو. بەرەو بیرەکان رادەکەم، بەلام هەموو و شکن. دەمەوئ سەر بە هەموو بیرەکاندا بکەم. دەیانژمێرم. چل و چوار دانەیان دەژمێرم و لە پێ دەکەومە نێو چلوپێنجەمین بیر و دەخنکێم. پێم وایە دەکەوینە تەنگانەو. تۆ دەلێی چی حاجی؟ تۆ پیت باشە چیا بەجی بێلێ؟

حاجی توورە دەبێ:

- یانی ئێمە هەموو کارەکانمان کردوو؟ نێتر لەو شاخانە کاریکی دی نەماوە بیکەین؟ دەى باشە چ پەلەتە؟ لیگەپێ با "مارتینی" یە ژەنگ گرتوووەکانمان دەنگ و هەللایەك بنێنەو. ئەو کات جا دەردەکەوئ کئ لە چلوپێنجەمین بیردا دەخنکئ؟ دەى دەلێی چی ئەفە؟

ئەفە وەك پلنگیکی مەغرور وایە. ناتوانئ ترس و نیگەرانیی خوئ بشاریتەو. وەلام دەداتەو:

- باشە حاجی.

حاجی روو دەکاتە نێردراوەکەى ئیراز و دەلئ:

- سلأوى ئێمە بەرەو بۆ ئیرازخاتوون و پێى بلئ، ئەفەمان گوتى: "من باش دەزانم چ دەکەم. خو لەو کارانە هەلنەقورتینئ."

***** پلخې *****

حوسټن دهگه پټه وه و نه وهی دیویتی و بیستوویه تی، هه مووی بۆ ئیراز دهگپټه وه. خه ونه که ی نه فه شی بۆ دهگپټه وه.

یانی، چاخیرجالی نایه وی لیبوردنه که قه بوول بکا. خو شم هه ر پیم و ابوو. نه و پیاوه هه ر جاریکی چپای به جی هیشته وه، زولم و ناهه قیی له پیاوانی حوکمه ت دیتووه.

ده بوو خو ی بۆ ته یار بکه م. ئیستا ئیتیر ده بی به ره نگاری چاخیرجالی بیمه وه. له وه ته ی سه ربرده ی ژیا نی چاخیرجالیم لی روون بو ته وه. به رده وام له ناخمه وه ده نگیک بانگم ده کا: "واز له چاخیرجالی بی نه و برۆ. حه یفه نه و پیاوه نه مینی." به لام ده سه به جی ده که ومه وه بیر به لینه که م. تازه بشگه رپمه وه، هاوړیکانم ناگه رپنه وه. جگه له وه ش، چاخیرجالی پلنگیکی برینداره و په نای بر دووه ته به ر شاخ. تووشی هه ر که س بی، ده یکوژی. نه و کابرایه له پیناوی زیندو ومانه وه دا، بۆ نه وه ی سه عاتیک و بگره چرکه یه ک پتر بژی، له ه یچ شتی نا پرینگی ته وه. کاری وا ده کا، نه قل نایپرئ.

منیش که سیکی ساویلکه نه بووم. له راستیدا نه و حاله ته ی چاخیرجالی نیکه رانی ده کردم، به لام له لایه کیشه وه گه نج بووم. غروورم هه بوو و هه ر بۆ پاراستنی نه و غرووره شم بووبی، ناماده بووم خو به هه موو مه ترسییه کدا بده م.

ماوه یه کی زۆر بوو دانیشته بووم و بیرم له ئاکامی کاره که ده کرده وه، که له پر یه کیک له سیخوړه کانم هات:

***** يلخړ *****

چەند سەعاتك له وه پيش چاخيرجالي هەلېكوتايه سەر ناوچهی ئارپاز.
عوسمان بەگ و پارێزەرەكەى حاجى سمایلى هەلگرت و بەرەو چیا كەوتە
رئ. هیشتا نەگەیشتبوونە چیا، حاجى سمایلى كوشت.

سێزدهی مانگی (كاسم)* بوو. سەعات نۆی شەوئ كەوتینه رئ و بەرەبەرى
بەيانى گەیشتینه نازىلى. ئەو كات قايمەقامى نازىلى كاپرايەك بوو بەناوى
حەيدەر بەگ. هەر ئەو حەيدەر بەگەكى دواتر بوو بە واليى ئەستەمبول. ئەو
حەيدەر بەگە كۆمەلێك وتارى بە ناوى "چۆن چاخيرجاليم گرت" نووسىبوو و
بۆ رۆژنامەكانى ناردبوو.

چاوم بە حەيدەر بەگ كەوت و پيم گوت:

۱. هەتا شەرەكە نەبرێتەوه، هېچكام لە مەئموورەكانى شار، بۆيان نىيە
تاقە يەك وشەش لە بارەى ئەو شەرەوه بۆ هېچ كۆئ بنێرن.

۲. تەنيا بۆيان هەيە ئەو شتانه رابگەيەنن، كە من نووسىيېتم و ئيمزای
خۆمى پێوه بى.

۳. لەوانەيە هەندى كەس بێنە لات و بڵێن كۆمەلێك زانىارييان لەسەر
چاخيرجالي پێيه. تەنانەت لەوانەيە كەسانێك بێنە لات، خزم و
كەسى خۆت يان بەرپرسانى شار بن. ئەوانە، هەر كەس بن، بيانگرە
و بياننێرە لاى ئێمه.

۴. ئەگەر يەكێك هات و گوێى من ناردوومه، بێت و نامەى منى پى نەبى،
قۆلبەستى بكە.

***** یلخړ *****

دواى ئه و راسپاردانه، به ره و شوینه که ی عوسمانی به گی ئارپاز که وتینه ری. له وی دهم کرد به لیځولینه وه. دیاره پیویست بوو بچمه ئارپاز. چووم و له وی مامه وه.

له و کاته دا دوو کهس به ناوه کانی مه جید و یاقوب هاتنه لام. نه وانه برزای حاجی سمایل بوون. هر نه و حاجیه ی چاخیرجالی کوشتبووی. نه و دووانه بو متمانه ده بوون. گهنج و چاونه ترس بوون. ده کرا ه والی راستیان پی بی. یاقوب:

- مامیان له شیوځدا، له سهر ری کارینجالی کوشتووه، به لام نه وه فیله. چاخیرجالی نه و ته له و داوانه ده نیته وه. له شوینیک گنجه لیک ده نیته وه بو نه وه ی هموان بیر له وی بکه نه وه، به لام خو ی له شوینیکی دیکه یه. به رواله ت وای نواندووه نه وه له چیا ی کارینجالییه، به لام نه گهر راستیت ده وی نیستا له چیا ی "دایکان" ه.

- ده ی نه گهر وایه، نیستا نیوه برقن و جلوه رگی جه ندرمان له بهر بکه ن. له گه ل نه قیب شوکری به گ و حاجی دؤک کامیل و عوسمانی برام له ژورځدا کؤ بووینه وه. ته گبیر و رامن کرد و بریاری پیویستمان دا.

نه گهر چاخیرجالی چوویته دایکه چیا، وا باشتهر بچینه کارینجالی، چونکه له و ده وروبه رانه داروبه رد سیخوپی چاخیرجالین. به دلناییه وه ناگاداری ده که نه وه که نیمه چوویته کارینجالی. هر بویه نه و به بی خه می له دایکه چیا پالی لی ده داته وه. کاتی بریک به ره و کارینجالی روشتین، له وپوه له پر سه ری نه سپه کانمان وهرده سووړنن و به ره و لای دایکان بای ده دینه وه.

***** يلخى *****

سيخوپړه كان وا زوو ناتوانن ره وگه ی ئیمه ی پی رابگه یه نن. ئیمه وامان بیر ده کرده وه و هر واش ده رچوو.

ياقوب:

- له "دایکه چیا" کابرایه که هیه به ناوی نه حمده ئاغا. ماله که ی نهو، یه کیکه له نه مینترین حه شارگه کانی چاخیرجالی. نه گهر چاخیرجالی له ویش نه بی، نهو جتیه که ی هر ده زانی. ده زانی، به لام بشیکوژی، هیچ نادرکیښی. هر بویه من پیم وایه چاخیرجالی بی نه ملولا له دایکه چیا.

بنار و داوینى چپای کارینجالی پر بوو له ره شمال. ئیمه نه سپه کانمان به ره و دایکه چیا لینگ ده ده ی.

عوسمان له پر نه سپه که ی راگرت:

- شوکری، له ره شمالانه ی سهره وه دا جموجولیکى زور هیه. ده بی شتیک له گورې بی. تو ده لئی چی؟

- پینج که س به ره و راسته وړې بچو نه وې.

عوسمان روښت. ئیمه ش به دوویدا روښتین. سی ره شمالی شپړپومان دیت. باروبنه و نوین و بانیان خړ کردبوه و له سر یه کیان دانابوو. هر هه مووش به گهره و بچوکه وه خه ریک بوون. که ئیمه یان دی، ده ست و پتیا تیکه له هات. سهیریکى ئیمه یان ده کرد و چاویان ده چوه سهر نوین و بانه کانیا.

- به روا له هیه شتیکى گومانوای به دی ناکری، به لام نه ی نهو جموجوله بو چیه؟

عوسمان:

- چی ده بی با بی، ده بی نه وانه بپشکنم.

***** یلخى *****

له ئهسپهكهى دابهزى و دهستى كرد به پشكنين. پياويكى چهكار له بن
يهكك له نوينهكان هاته دهري. عوسمان هاته لاي من و به زمانى ئابازايى
گوته:

- تو چون بير دهكهيهوه بكهوه، بهلام ئهوكابرايه
- كهيفى خوته تو چون بير دهكهيهوه، بهلام ئهوكابرايه له پياويكى باش
ناچى. چمانهتدى له كوئى هاته دهري؟ بى و نهبى ئهونوين و بان و
باروبنهيهيان له بهر ئهوپياوه كۆ کردووهتهوه.
به ههمووانم گوتبوو، له كاتى ئاوادا به زمانى ئابازايى قسه بكن.
گوتم:

- راست دهكهى. جا ئىستا دهبى لهوكابرايه بكوئينهوه.
بانگى كابرانم كرد. گهنجىكى كه لهگهت و لاواز بوو. ديار بوو پياويكى باشه.
- ها كورم. تو كى؟ دهلى دهتناسم. لهوانهيه لهگهت يهككى دى ليم تيك
چووبى.

- من حوسينم. كورهكهى فاته سولتان.
- پيشتر تو له كوئى ديتووه؟ ئاشنا ديارى. بابت كىيه؟
- برايم. پيشتر جهندرمه بوو.
- ئهها. برايمهكهى خومان. باب پياويكى باش بوو. پىكهوه زۆر دۆست
بووين. دهى بلى بزائم حوسين. چاخيرجالى لهكوئيه؟
- نازانم.

***** يلخړ *****

- گوږ بدهيه حوسټن. له سهر بابت تو ته زيهت ناکه ښ. هر پيشت نالين پشتي چاويشت برويه. جا ئيستا راستيه که مان پي بلې، چاخيرجالي له دايکه چيايه يان له کارينجالي؟

- نه ها، چاخيرجالي؟ له دايکه چيايه.

- زور باشه حوسټن. بابت پياوړي راسته قينه بوو. بروا به قسه که ت ده که م. پيکه وه ده چينه دايکه چيا و نه وي ده گه پښ. وه پيش که وه. له سي لاه دايکه چيامان گه مارو داوه. هه تا لوتکه که يمان کيومانل کرد، به لام توووشی که س نه بووين.

- نه گه راستيت ده وي، بروام به قسه ی حوسپچن نه کرد بوو. سهره پای نه ووش دايکه چيام کيومانل کرد. ده بوو سهر له چاخيرجالي تيك بده م. له لايه کی دیکه شه وه، ده بوو ته واو دنيا بم، که نه و له کارينجاليه.

- چاخيرجالي نه یده توانی من له داو بخا. من ده مزانی چ ده کا. سه نگره کانيم باش هه لئابوو، هر بويه ش کاتيک له وي نزيك ده بوينه وه، پياوه کانم بللو ده کرده وه و که مه ترسی نه ده ما، ديسان ليک کو ده بوينه وه.

- شه ش سه عاتی ته واو چپاکه گه راین. دوايی سه يری ده موچای حوسټنم کرد. سه ری داخست و گوتی:

- ده بوو له و لوتکه يه بي، به لام له وي نيه. من چووزانم. ئاخړ نه و چاخيرجالي پي ده لين. به رواالت ديتنه دايکه چيا، به لام ده فرې بؤ کارينجالي. نه و پي ده لين چاخيرجالي.

گوتم:

***** يلخى *****

- گوی بدهیه حوسین. تۆ کوپی باشتیرین براده ری منی. هیچ که سیش جیی
چاخیرجالی نه زانی، ئاغای ره وه نده کان، ئه حمه د ئاغا ده زانی. وایه؟ ئه ویش
له چیای کارینجالییه. وایه؟

- له کارینجالییه.

- تۆ ئه و باش ده ناسی. وایه؟ دوینی باسی بابتی بۆ کردم. تۆشی زۆر خوش
ده وی. وایه؟

- وایه. زۆری خوش ده ویم.

- ته واره. ئه نگاوتبووم.

- ده بوو ئه حمه د ئاغا بدۆزینه وه. سواری ئه سپ بووین. حوسین ری نیشان
ده داین.

- ده مانزانی به تیئه لدان و ئه شکه نجه هیچمان بۆ ناچیتته سهرو ناتوانین کهس
والی بکهین چاخیرجالیمان بۆ ئاشکرا بکا. ده بوو رییه کی دی بگرینه بهر.
به زمانی ئابازایی گوتم:

- ئه وه ته یوه زامنی سهرکه و تنمانه. کللی زمانی ئه حمه د ئاغاش هه ره وه
کو په یه.

- شوکری به گ:

- راست ده که ی.

- رکیتفمان له ئه سپان دا. پرسیبووم ئه حمه د ئاغا کابرایه کی چۆنه؟ ئه خلا و
سهروببچی چۆنه؟ گه یشتینه ئوباش. دابه زین. خوی له ماله وه نه بوو. له
دوومان نارد. حوسینمان له گه ل دوو پاسه وان له رییه دانا بوو.

- ئاغا هات. کابرایه کی وردیله ی رووخۆش بوو.

***** یلخ *****

- فهرموون. فهرموون براده رینه. زۆر به خیر بئین. خیروبه ره که تتان هئنا. ده مزانی هاتوونه ته ئه و ده وروبهرانه. له دلم چه قیپوو به سه زمان ده که نه وه. به خۆم ده گوت، بئی و نه بئی ئه و براده رانه که وره مان ده که ن و دینه مالمان. چونکه هه ر پیاویکی حوکمه ت بینیریتته ئه ملایه، چه ند رۆژیک له و هۆده هه ژارانه یه ی ئیمه دا میوان ده بئی. زۆر به خیر بئین.

- خوات لی. رازی بئی ئاغا، به لام پرسیاریکمان هه یه.

به سه رسوورمانه وه پرسى:

- چ پرسیاریک براده رینه؟

- شوینه که ی چاخیرجالیمان پئی ده لئى. ده مانبه یه سه ر شوینه که ی و کاریک ده که ی به ره نگاری ببینه وه.

- من نازام چاخیرجالى له کوپیه. جا براده رینه من چوو زانم ئیستا ئه و له

کوپیه؟ خۆ شه ی تانیش نازانى له کوپیه، چ بگا به من؟

به روانه ئاغا، من له خۆوه نه هاتوومه ئیره. له پێشدا فێرى هه موو شتیک بووم

جا له (؟) وه پئی که وتووم. که س له چنگم قوتار نابى. لیت ناده م.

ئه شکه نه جت ناکه م. جا ئیستا پیم بلئ بزنام چاخیرجالى له کوپیه؟ باشه

ئیمه چیمان پئی ده کری له گه ل ئه و؟ هه ر ئه وه نده یه له گه لى به شه ر دین.

چاخیرجالى کا براهه که، به سه دان نیردراوى حوکمه تی به زاندووه و بوئ

ده رچووه. هه یچ ترسیکی ناوی، هه ر ده مانه وی شانسى خۆمان تاقى

بکه ینه وه.

- من هه یچ ئاگام لئى نییه به گ.

***** یلخر *****

- ئیمه کارمان به تو نییه ئاغا. ئه گهر بیسه لمینم تو شویننه که ی ده زانی، ئه ی نه وده م چ ده که ی؟ ئه گهر کلیلی حه شارگه ی چاخیر جالیت نیشان بده م، نه وده م ده ئی چی؟

- هیچ نالیم.

- ئه و کات ئاغا... ئه و کات لیت ناده م. هه ر پښت نالیم پشستی چاوت برۆیه. ناهیلیم تاله موویه کیشیت له سه ری که م بێته وه. تښگه یشتی ئاغا؟ هه ر ئه وه نده یه، لێره گولله بارانت ده که م. ئه گهر کلیلی حه شارگه که ی ببینی و دیسان حاشای لی بکه ی، ئه و کات ئاغا...

دیسان به زمانی ئابازایی فه رمانم دا:

- پچن هه تیوه که ی فاته مه سولتان بێنن. وای بێننه ژووری، چاویان له چاوی یه کتری نه ئالقی. هه ر چاویکی لی هه لته کیئی، ریسه که مان لی ده بێته وه خوری. هه موو شتی که مان لی تیک ده چی.

هینایان. حوسینیان هینا. کام پیاومان له هه مووان که له گه تتر بوو، له نیوان حوسین و ئاغادا راوه ستا و نه یه یشیت چاویان به چاوی یه کتر بکه وی.

- ئه و کوپه ده ناسی ئاغا؟

ئاغا:

- ئیزن بده جوان سه یری بکه م.

- سه یرکردنی ناوی ئاغا. کوپه که ی برایمی خۆمانه. خۆ ناسیته وه؟

- ناسیمه وه به گ. کوپه که ی برایمی ئیوه و فاته مه سولتانی خۆمان.

حوسین...

به زمانی ئابازایی گوتم.

***** يلخړ *****

- پيشانی بدهن.
- حوسنيان پيشان ناغا دا. ناغا سهري داخست و دهستی کرد به قسه کردن له به رخويه وه:
- يانی هه تيوه که ی فاته سولتانیش، ها؟ له خووه نه یان گوتووه بنیادهم شیری خاوی خواردووه. ناکړی پشت به که س بسپیږی. شیری خاوی خوارووه.
- رهنگی به روویه وه نه مابوو. دهستی دهله رزین.
- قاوه یه ک و جگه ره یه ک... لیکه پښ بریک بیمه وه سه رخو...
 ده سبه جی نه مرم کرد قاوه یه ک دروست بکه ن. هینایان. ناغا قاوه که ی هه لقوراند و جگه ره یه کی کیشا. توژیک رهنگی هاته وه سه رخو.
- له به رخويه وه قسه ی ده کرد:
- بنیادهم... ئاخ... بنیادهم... شیری خاو... هه تیوی فاته سولتان...
 که س نازانی... متمانه..
- نه وچار سه ری هه لینا. چاوی پر بوون له فرمیسک. به له بزیکي به زیوانه وه گوتی:
- حه سەن، با سوله یمان و ناغا مراد بیته لام. زوو بین.
- زوری نه خایاند هاتن.
- نه حمده ناغا سهیری یه ک یه کیانی کرد و به مراد ناغا پیره ی گوت:
- نه و پیاوه ی ئیستا له گه لته ات و له لای راسته وه راوه ستاوه کییه؟ به و براده رانه بلای.
- ده ی دیاره. حه سەنی کوپی نه حمده ناغایه.

***** يلخى *****

- ئەي ئەوھى دى؟

مراد ئاغا ئاوپىكى لە ئىمە داوھ. شلە ژابوو.

وھلامى داوھ:

- ئەوھش سولەيمانە. برازاي ئەحمەد ئاغا.

ئەحمەد ئاغا بە مرادى گوت:

- مراد ئاغا، كارمان بە تۆنەما. دەبى شوپىنى كۆپەكان پىشان ئەو برادەرەنە

بدەي. وھپى بکەوھ.

مراد ئاغا كەوتە رى.

ئەحمەد ئاغا دەيەويست، بۆمان بسەلمىنى كەسىكى نيازپاك و بى كپىژە.

رووى لە حەسەن كۆت:

- كوپم، مەن ھەرقى لە بارەي چاخىرجالىيەوھ دەمزانى، ھەمووم بەو

برادەرەنە گوت. ئىوھش ھىچيان لى مەشارنەوھ. برادەرەنە خوشيان ھەموو

شتىك لە ئىمە باشتر دەزانن. دەي بلى بزانم، چووتە كوى؟

كەنجەكە بىدەنگ بوو. تاويك دىدۆنگ بوو.

ئەحمەد ئاغا گۆپاندى:

- دەي زووبە بلى.

- چووينە لاي چاخىرجالى باوكە.

- دەي ئەفە پرسىياري چىي لى كۆدن؟

- پرسىياري پارە و دراوھكە.

- كامە پارە؟

***** یلخړ *****

- ټه پاره یی ده بو له عوسمان بهگ بستینړی. هر ټه عوسمان بهگ یی
رفاندوویه تی و بردوویه ته شاخ. ده بو کوږه که عوسمان بهگ پووله که
بینی. منیش چووم و دیتم. دوایش چوومه لای ټه ف و ټاگدارم کرده وه
که کوږه که ی عوسمان بهگ نیوه ی دراوه که ی ټاماده کردووه و نیوه که ی
دیکه شی تا به یانی ټاماده ده کا.

- چیی دیکه ی پرسی؟

- هیچی دیکه. هر پیاوه کانی شوینی جه ندرمه کانیاں لی پرسیم.

من دهر فته ی وه لامدانه وه نه بو، چونکه چاخیر جالی خوی وه لامی دامه وه:
"ده بی جه ندرمه کان له کوئی بن؟" ټه وه ی گوت و پیکه نی. ټه و جار گوتی: "له
هر شوینیک خواردنی زوری لی بی، جه ندرمه ش له وین. له هر شوینی مه ریک
سه ر بپردی، جه ندرمه ش قوت ده بنه وه. ټه وانه نایه ټه و جه سته ناسک و
نازداره یان له کیو و چاخان بخنه زه حمه ته وه. هر ده زانن به ریکه
ته ختانییه کاند ا ټه سپ تاو دن. له و چیا یانه دا که بالنده ش نافری، جه ندرمه چ
ده کا؟" که ټه ف ټه و قسانه ی کرد، من که پامه وه.

هل و دهر فته له باره که هلکه و تبو. به پیاوه کانم گوت ټاماده بن.

ټه حمه د ټاغا که ټه وه ی دی، گوتی:

- ټیستا ناکری برؤن. شه وه. ریکه رژد و ټه سته م و دووره. خو ناتوانن به
ټه سپیش بچن. ټه گر له شه ویشدا بگنه ټه وی، چاخیر جالی زور سووک و
ساده ده توانی له داوتان بخا.

***** ياخري *****

— هر نه مشه و ده که وینه ری. متمانته به من هه بی. هر نه و نده
چاوساغیکمان بدهیه، که جوان شاره زای نه وی بی. ده مه وی نه وه له م
له کیس نه چی، که هه لکه وتوووه رووبه پووی بیمه وه.

— وه ره چه سه ن. له گهل براده ران که وه.

ئاغا ده یویست وا بنوینی، که هیچ له من ناترسی.

پښم وابوو، نه وانه نامانبه نه سه شوین و چه شارگه که ی چاخیر جالی.

نه و جار رووی له سوله یمان کرد و گوتی:

— توش بچو.

— نه و دوو که سه ده ست کیستان* ده بن براده رینه. نه گهر شوینه که ی

چاخیر جالیان پی نه گوتن، ده کری هه ردوکیان گولله باران بکه ن.

گوتم:

تکایه کی دیکه شم لیت هه یه نه حمه د ئاغا. به و دوانه بلای به لاریه کدا بمانبه ن.

— باشه. هر وا ده که ن.

ديسان گوتم:

— ئاغا، پښت وایه هر ئیستا چاخیر جالی هه والی وه پیکه وتنه که ی ئیمه ی

بیستی؟ بو وینه له ری سیخو پیکه وه؟

— له وانه شه.

— نه خیر ئاغا، شتی وا نابی. نه گهر تو ئاگاداری نه که یه وه، که سی دیکه هه والی

بو نابا. تیگه یشتی ئاغا؟ ئیمه هر تو ده ناسین.

* ده ست کیس: بهر که سانه ده گوتی، که شاره زای ریگا و بانی شوینیکن و له تاریکایی شه ریدا ده که ونه پیش
ناشاره زای نهو شوتنه بو نه و دی زه بریک به دشتین.

***** یلخى *****

به و تاریکیه وه پئی که وتین. هیشتا سه ره تای شه وی بوو. باران نم نم ده باری. ریگه که به رده لئین و رژد بوو.

شه ش سه عاتی ته و او به بهر باراندا ریگه مان بپی. باش بوو هر هه موومان شاخه وانی شاره زا و کورپی زهره و ره وه زان بووین. دهشت و شاخمان پی وهک یهک بوو. ته نانهت ده کری بلیم، له دهشتیش خوشتر بوو. له وانه بوو له دهشتی ریک و بی هه وراز و نشیو بترسین، به لام له چیا بی ترس و خه م بووین.

مندالی قه ققازین. هر هه موومان به مندالی له چیا و که ژان گه وره بووین. سه عاتی سی به یانی بوو، گه یشتینه گرده که. له بناری گرده که راهه ستاین. پیاوه کانم کرده سی دهسته. فرماندهیی دهسته یه کیانم به شوکری به گ و دهسته ی دووه م به عوسمانی برام نه سپارد. خوشم فرماندهیی دهسته ی سیته م وه نه ستو گرت. و امان دانا باکووری رژه لات و باکووری رژه ئاوا هه لئین و بیانخه یه ژیر چاوه دیرییه وه.

لای باشووریش له ژیر چاوه دیری عوسماندا بی. ورده ورده چووینه پیشی. چووینه پیشی و نه و گرده مان گه مارۆ دا که حه شارگه ی چاخیرجالی بوو. زهره و ما و ره وه زیکی پر مه ترسی بوو. وسته مان لیوه نه ده هات. سه عات ببوو سى و نیوی نیوه شه وی. ده مانزانی چاخیرجالی بزانی گه مارۆ دراوه، تاریکی ده کاته قه لغان و ده رده چی.

هه موو نه و گردۆلکانه مان گرت که ده یانپوانییه حه شارگه که ی چاخیرجالی. ده بی تا رۆژ ده بیته وه، گۆتایی پی بئین. حه شارگه که ی چاخیرجالی وهک بهری ده ستمان له بهر چاومانه. بۆیه ش توانیمان ئاوا به سه ره نه و گردانه دا زال بین، چونکه چاخیرجالی ئیشکگری دانه نابوو.

***** پلخري *****

دياره له وگردانه دا، سەنگەر بۆ ئيشكگران دروست كراوه، به لام له بهر
جه ندرمانيان دروست نه كړدوون، به لكو بۆ بهرەنگار بوونه وهى ياخييه
خه نيمه كان لى دراون. چونكه چاخير جالى باش ده زانئ هيچ جه ندرمه يه ك
قوونى نه وهى نيبه خوئ بگه يه نيته ئيره. راستيشى ده كړد. هه تا نه و كات هيچ
سه ريار ئيك پيئى نه گه يشتبووه نه و گردانه. له وه تهى چاخير جالى، ببووه
چاخير جالى، شتى وا رووى نه دابوو.

بۆيه ش ئه مجاره كه سى نه كړدبووه ئيشكگر، چونكه هه موو ياخييه كانى
ناوچه كه تيداچوون يان له چيا چوبوونه خواري و له وئ جگه له خوئ ياخي
ديكه لى نه بوو.

چاوه پئى ده بين. ده بئى راوه ستين تا روژ ده بيته وه. له و كاته دا ترووسكه لى
رووناكييه كى كز له هه شارگه لى ياخييه كانه وه به دى ده كرا. ده بئى ئاگرى
جگه ره يه ك بئى. زه مان راوه ستاوه. له لاي روژ هه لات وه ته نانه ت
ترووسكه يه كيش نايه. بارانه كه ش هيشتا خوئى نه كړدووه ته وه. له سه رخو
هه ناسه هه لده كيئين. بيت و سريوه يه كمان بئى، ته نانه ت دهنگى هه ناسه شمان
ببيستن، ده زانن گه مارو دراون. ده زانن و خوئيان قوتار ده كەن و نه گەر
به رهنگار شمان ببه وه، واما به گزدا دئى، كه بمانشكيئن. چونكه ئه و چيا و
كيئوه وه كه بهرى ده ستيان شار هزان. نه گەر بزائن لييره ين... بيت و روژ
بيئوه... نه و كات روژ سووك و ساده ده توانين له ناويان بهرين.

نه و شوئنه لى چاخير جالى و پياوه كانى تييدا مات بوون، ناوى "قيزقاياسى" به.
قيزقاياسى وه كه مناره يه كى بهرز سهرى له ئاسمانئ ده سوئ. ده كرى بلئين
كه وتوووه ته يه كيك له بهر زاييه هه ره بهرزه كان. نه و مناره يه نه شكه وتيكي له بن

***** يلخړ *****

دایه و چاخیرجالی له وی مات بووه. دواتر که چووم و سه یرم کرد، دیتم چاخیرجالی له بن قیزقایاسی په ناگه یه کی زور قایمی دروست کردوه. به لام شوینه که چه ندی قایم و پته ویش بی، دیسان هر ناتوانین له یه که م کات و ساته کاند ا له چاخیرجالی و پیاوه کانی بده ین. پیاوه کانی من هه مووان تفه نگچی یه که یه که ن. ته نانه ت ده توائن میرووله ش بنگیون.

به لام، نه وه ی لیتی ده ترسام به سهرم هات.

چی نه مابوو بۆ سیوادی به یانی. نه وه بیده نگیه کی خهست بالی به سهر هه موو ولاندا کیشاوه. له پر دهنگی پژمینک دی، نه ی قورمان به سهر. نه وه کی بوو کۆخی؟ خودای به گژدا بچی. زور زور نزیك بووین. دهنگی کۆخینه که، وای کرد، یاخیه کان بزانن گه مارو دراون. دهستیان کرد به راکه راک. گویمان له ترپه ی پییان ده بی. خو ناکری ته قهش بکه ی... ئامانجه که ت نه بیینی چون تفهنگی پیوه ده نیتی؟... نه ی چ بکه ین؟ نه فه خه ریکه را ده کا.

ئابازار و چه رکه زه کان، زور به رزو سامناک ده نه رینن. بۆ دنده دان و هاندانی نه فه، ده ستمان کرد به نه راندن. نه وه فیله شه ریکی قه فقازی بوو:

- تو هیشتا له خه ویدا بووی که گه مارومان داوی. ریگه ی ده ربازبوونت نییه. نه گه ر پیاوی و ناترسی رانه که. نه گه ر پیاوی وهره پیش.

به لام چاخیرجالی پیاویکی زیره که. به و قسانه هه لئاخه له تی. هه ول ده دا خوی ده رباز بکا. ئیمه له پشت سهریه وه ین. زانیویتی ده سستی لی هه لئاگرین. ده زانی هه ر روژ بیته وه، ده بیته شه ریکی بی ئامان. نه وه ده پوا و ئیمه ش وه شوینی ده که وین.

***** یلخى *****

ئەمىنىش دەمەوى نەھىلەم لەو پىتر لىمان دور بکەوتتەو. دەمەوى ناچارى بکەم بەرەنگارمان بېتەو. ئەگەرچى باش دەزانم لەو تارىکايىبەدا، شەپو بەرەنگاربوونەو کارىكى خۆپايىبە.

دووسەعاتىك دەبوو شويىنى كەوتبووين، كە زانىمان چاخىرجالى دوو پياوى خۆى داناو رىمان پى بگرن. خۆى وھەقالەكانى دىكەشى لەرەووزو زەردومايەكى بەرزدا سەنگەريان گرتوو. جا بۆ ئەوھى وامان لى بکەن، لەبرى پەلامار بەرگى لەخۆمان بکەين، رەھىللەى فېشەکیان بەسەردا باراندىن. ئىمە بەوھش شوكرانەبۆتېر بووين. لىگەپى با مل بۆ شەپەكە راکىشى، دوایی گرنگ نىبە چ دەقەومى. تەنانتەھەمووشمان بکوژى، باشترە لەوھى بە دەستى بەتال بگەرپىنەو.

لەو شەپە لەتەكاویدا، يازدە برىندار و شەھىدىكمان دا. دەمزانى ئاوا بپوا، ھەموومان تىدا دەچىن. كەوتبووينە بەر چىنگورپى گورگ. دەبوو شويىنىكى لەبار بۆ خۆمان بدۆزىنەو. ھەموو دەوروپەرەكە گەپاين و سى شويىنى باشمان دۆزىيەو. لە پەلامارىكى دارپۆزاودا، ئەو سى شويىنەمان گرت. لەو كاتەدا، باكوورى رۆژئاواى شويىنەكەى چاخىرجالى بە دەست شوكرى بەگەو و باكوورى رۆژھەلات بە دەست حاجى دۆك كامىل و باشوورى رۆژئاواش بە دەست مەن و عوسمانەو بوو. لە لای باشوورىشەو، ھەلدېرىكى ھەزار بە ھەزارى لى بوو. شەپەكە بەردەوام بوو. تازە رۆژ بپۆو. مەن بىرم لە كۆتايى كارەكە دەكردەو. ئەگەر چاخىرجالى بتوانى لەو گەمارۆيە خۆى دەرباز بکا، ھەموومان دەكەوينە مەترسىيەو. جا ئەوجار لە شويىنىكى دى، داويكمان بۆ دەنتەو و ھەموومان دەخاتە تەلەو. چونكە ئەم كەژ و كىوانە ھىي ئەون.

***** یلخر *****

ئەو ئاقە فەرمانپەرەوای ئەو چیاپانەپە. ھەموو گوندییەکانی ناوچەش گوی ئەو
مستی ئەون. ئیتر رووباری خوین دەخاتە رێ. لەمەودوا، چاخیرجالی خواوەنی
زۆربەیی حەشارگەکان و زۆربەیی ئەوانەش دەکوژێ، کە متمانەیی پێیان بوو.
نابی بەیئەلێن بە زیندوویی دەرچێ. یان ھەموومان دەکوژێن، یان ناھێلێن
رزگاری بێ.

لەو کاتەدا دەبوو، مشوورێک بخوین. رێک سێ سەعات بو، لە سەرخواوەرەو
تەقە بوو. چاخیرجالی پازدە سالان لەو چیاپانەدا یاخیگەریتیی کردبوو. ئەو
بیری لە ھەموو ئەگەرەکان کردبوو و لە ھەموو توانا و ئیمکاناتەکانیش سودی
وەردەگرت. دەیزانی ئەوانەپە رۆژێک بکەوێتە تەنگانەو. ھەر بۆیە لە چەند
شوێنان سەنگەر و مەتەریزی پتەو و لەشکاننەھاتووی بۆخۆی دروست کردبوو.
ئەمپۆش پەنای بردبوو بەرپەکی ئەوانە و شەپی لەگەڵ دەکردین. ھەر بۆیە،
سەرەپای ئەوێ لە سێ لاو گەمارۆمان داوو، دیسان دەرەقەتی نەدەھاتین.
لەگەڵ ئەویدا، کە تەقەیی ئەوان لە ھێی ئێمە زۆر کەمتر بوو، بەلام دەیتوانی
تەواو بمانخاتە مەترسییەو. بپرستی لێ پرپیووین. کاتیش خەریک بوو
تێدەپەپی.

لەو دەمەدا عوسمانی براڤ ھاتە لام و گوتی:

- روشدی، ئەو چاخیرجالییەتی تو زۆر ئازاتر و بەھێزتر و کۆڵنەدەرترە لەوێ
بیرمان لێ کردبوو. دەبێ مشوورێکی لێ بخوین، ئەگینا ھەموومان دەکوژێ.
دەبێ تەگبیریکی لێ بکەین. من نەخشەپەکم ھەیە. دەبێ یارمەتیم بدە
جێبەجێی بکەم. دەبێ یارمەتیم بدە، ئەگینا دەکوژێم. دەلێی چی؟

- بلی بزانم نەخشەکەت چییە؟

***** يلخړ *****

عوسمان ناوا باسی نه خشه که ی خوی کرد:

تفه نگجیبه کانی چاخیر جالی زور له سره ستن. ناگایان له هه موو لایه که، به لام پټیان وا نییه له لای باشووره وه هیرشیان ده کړیته سر، چونکه نه وی هلدیره. هر به زه ینیشیاندا نایه، یه کټک بتوانی به وره وه زه رږد وهلدیره هه لږنی. نه وهلدیره قه لشتی کی هیه، ناو دریویتی. ده کړی به و قه لشته دا سر که وی و له پشت نه فوه قوت بیته وه. من زور به وردی لیکم داوه ته وه. دهمه وی له ویوه سر که وم، به لام بیت و نه فه بزانی، بی نه ملاو نه ولا تیدا ده چم. به پیشه وانه وه، بیت و نه زانی، دلنایم نه و دهمری. نه فه سیسه د تا چوارسه د مه تر ک له قه لشته که وه دووره. به شکم بتوانم له و مه ودا دووره وه، فیشه کی کی له سر دلی بدهم. خو ده زانین چاخیر جالی روالهت و جلویه رگه کانیشی له پیاوه کانی جوئی و له دووره وه ده ناسریتته وه. هر له ویوه سیره ی لی ده گرم و ته قه ی لی ده کم، به لام ده بی یارمه تیم بده ی. چار نه بوو. ده بوو یارمه تیمی بدهم. عوسمان نه و کاره ی پی ده کرا. عوسمان کوپی چیا و کویتسانی بوو. ده کړی بلتی، شاخه وانی وهک نه و لیوه شاوه، له هه موو دونیادا نییه. عوسمان زور گورجو گول بوو. جگه له وه، له نه نگتیه یی و ده ستوتفه نگیشدا تاقانه ی روزگار بوو.

به لام عوسمان پټویستی به یارمه تیمی نیمه بوو. ده بوو پشتیوانی لی بکه ین. هر بویه په یامیکم نووسی و ناردم بز فهرمانده ی تاقمه کانی دیکه، حاجی دؤک کامیل و شوکری به گ. په یامه کم نه وه بوو:

"ده بی بهر له وه ی شه ودا بی، عه مه لیا ته که مان ته واو بکه ین. هر بویه ناچار ین عوسمان بکه ینه قوربانی. عوسمان ده یه وی له قه لشتی هلدیره که وه وه سر

***** یلخی *****

بکه وی و خوی بگه یه نیتته پشت نه فه. جا نه گه ر نه وه ی پی بکری، له ویتوه نه فه بنگیوی. هه ر بویه ئیمه ئیتر ته قه ناکه ین، به لام ئیتوه له گه ل وه رگرتنی په یامه که، ته قه که تان نه وه نده ی دیکه خه ستر بکه نه وه. دیاره هه ر نه وه نده به س نییه، بۆ نه وه ی پیاوه کانی چاخیر جالی به عوسمان نه زانن، ده بی سه رقالیان بکه ن. به و جوړه، که پینچ که ستان خۆبه خشانه مه رگ هه لبرژین. واته به بی ترس و پرینگانه وه هروژم به رن بۆ چاخیر جالی ووا بنوینن که ده یانه وی خۆ بگه یه ننه چاخیر جالی.

ده میک نه بوو په یامه که م نارد بوو، که ته قه ی نه و دوو تاقمه خه ستر بۆوه. شه په که که وچکی تی نه ده گه را و له و کاته دا تاقمه خۆبه خشه په لامارده ره که ش هروژمیان برد. چاخیر جالی وازی له ئیمه هیچنا بوو و به ره نگاری نه و دوو تاقمه ببۆوه. هه ر ئاوپیشی له ئیمه نه ده داوه. به تایبه تی عوسمان هه ر ته و او ئازاد ببوو. چاخیر جالی دپدۆنگ بوو. ده کرا له شیوه ی ته قه کردنه که یه وه نه و دپدۆنگییه ی به دی بکه ی. له هه موو شه پیکدا، به چۆنیتی ته قه کردنی به رامبه ره که ترا ده توانی بزانی باری ده روونییه که ی چۆنه. نه وه شه په که ره پسپۆره کان باشی ده زانن و سوودی باش له و زانسته ی خۆیان وه رده گرن. چاخیر جالی نه یده زانی نه وه هه مووه ئازایه تییه له چیبه وه یه. تا نه مپۆ نه ی دیتبوو تاقمیکی راوه دوونان نه وه نده پشتگرم و پنداگر بی. چاخیر جالی سه ری سووپ ما بوو. له چۆنیتی ته قه کردنه که یه وه سه رم له وه ده رکرد.

له تاقمه خۆبه خشه که، "قۆجا مه مه د" پیکرا. جافر شامیلی براده ری که له ته نیشتی بوو، هه رای کرد و به نه فه ی گوت:

***** پلخړ *****

نه گه رځوت پي پياوه، وهره دهري ته فه. وهره دهري تا پياوه تيبه که تت پيشان بده م.

ته فه ش هر به راستي پياو بوو. ره شيد بوو.

له وه لامي جافر شاميلدا گوتي:

— گوي بده يه گه نجو بزانه ده ليم چي. تو که سيکي ره شيدی. دياره قاره مانیکي راسته قينه ی. نه گه ر ئازا نه بوايه ی، نه تده ويرا نه وهنده بييه پيشي و بييته به رسيړه ی تفهنگي من. خو نه گه ر ترسنوک بواي، که براده ره که ت ده پيکرا، رات ده کرد. ناتنه نگيوم، به ئازايه تيبه که تت ده به خشم، به لام ها نه وه م لي وهرگره و بړو. هه تا هه ی نه و يادگار يبه م لای خو ت هه لگره.

که گوتي "نه وه م لي وهرگره"، فېشه که که ی، کلاوي جافر شاميلي هه لگرت. کلاوه که له ولاتره وه که وت. جافر کلاوه که ی هه لگرت و گه پاره.

ته فه پياويکي ئاوا بوو.

جافر شاميل له تاقمه که ماندا له هه مووان گه نجتر بوو. له نيوان نه وانه دا که چووبونه شه پي چاخير جالي، نه و هره که م ته مه نه که يان بوو. له وانه ش، نه و تاقانه که سيکه، که هيشتا زيندووه. نه و ئيستا له گوندي "حاجي هيچاچ" ی سهر به دوزجي ده ري و نه و کلاوه شي هر پاراستووه، که فېشه که که ی چاخير جالي کوني کردووه.

عوسمان خه ريک بوو له پشته وه ی سه نگره که ی چاخير جالي پا، وه سهر ده که وت. چو ن ده يتواني به زه رديکدا هه لزي، که وه ک مناره به رز و لووس بوو؟ سهر بوو. ده ستي له کوي گير ده کرد؟ پي له کوي توند ده کرد؟

***** يلخى *****

عوسمانم لى ديار نه مابوو. به بى ئۆقره ييه وه چاوه پى بووم. نيو سه عاتىك
چاوه پوانى بووم، سه عاتىك چاوه پوانىم كىشا، به لام عوسمان هيچ سؤراغى
نه بوو. به خؤمم گوت:

- ئەى ھاوار ھەى... براكەم چوو.

وھك شىتان دەستم كرد به تەقە. لە ژياندا تەقەى ئاوا خەستم نه دىتېوو.
دەنگىك لە ناخمە وه پى دەگوتم، تاوىك راوهستم و دواى ھىرشىكى باش
بگەم.

پەلامارىك، كە چارە نووسى شەپەكە روون بکاتە وه. لەوانە يە به و پەلامارە
بتوانىن چاخىر جالى ببەزىنين.

لە و کاتەدا شوكرى بەگ ھاتە لام و پى گوتم:

- عوسمانت چارە پەش كرد، روشدى.

چىم پى دەكرا؟ خؤى ھەزى لى بوو. جگە لە وەش، ھەرىستا دەبى
پەلامارىكى بەربلاو دەست پى بگەين. چووزانىن لە و پەلامارەدا خۆشمان
ناكوژرين؟!

شوكرى بەگ رۆشت.

دواى رۆشتنى شوكرى بەگ، سەبرى قەلشى ھەلدىرەكەم كرد. عوسمان خؤى
بە و پە ھەلواسىبوو.

يەكېكم نارە لای شوكرى بەگ. فەرمانى تەقەم دا. دەبوو بى پسانە وه تەقە
بگەن و ئەگەر پىويست بوو، ھىرشىش بگەن.

ئەوان تەقەكەيان خەستىر كرده وه. منىش بى پسانە وه تەقەم دەكرد. سەبرى
لای عوسمانم كرد. بە سىنگە خشكى بەرە و لای من دەھات. ھات و خؤى

***** يالغى *****

گە ياندى مەن. لە باۋە شىم گەرت. دەست و ئانىشك و ئەزىزى زۆر بىرىندار بىيۈن.
خوڭن لە بىرىنى دەچۇپاۋە:

- پىم وايە سەرگە وتووم. يەككىم لى كۈشتىن، كە خۇم پىم وابو چاخىر جالىيە.
سى فېشە كم پىۋە نا. بە سەر پىۋە راۋە ستابو. قەلەفە تى لە تەفەنگىيى
ئاسايى نە دەچو. تەقەي دەكرد و فەرمانىشى دەكرد. سى فېشە كم پىۋە نا.
يەككى لە فېشە كە كانم گورچوبى و كاريگەر بوو. پىكرا و كەوت.

دەسبە جى نەقىب شوكرى بەگ و حاجى دۆك كامىلم ئاگادار كىردەۋە. پىم
گوتىن چاخىر جالى كوزراۋە و تەفەنگىيە كانى سەريان لى شىۋاۋە.

لىم سوور بوو، ئەۋەي كوزراۋە چاخىر جالىيە. سەير بوو. عوسمانىش دلتيا
نەبوو، بەلام مەن تەۋاۋ دلتيا بووم. باشە چۇن ۋا خاتىرجەم بووم؟

تەقەكەي بەرامبەرمان، لەپىر توند بوو ۋە نەكاۋ بىرايەۋە. ئەۋجار لىرە ۋە لەۋى
تاق ۋە لۇق تەقەيە كيان دەكرد. ديار بوو تەفەنگىيە كان سەريان لى تىك چوۋە.
دۋاي ئەۋە دەنگى چەند كەسىك ھات. دەنگەكە زۆر بەرز بوو، بەلام زۆر زوۋ
كپ بوو.

تەقە ھەر بەردەۋامە. ئەۋەندەي دە خولەككى رەھىللەي ئاگرىكمان بەسەردا
دەبارىنن، متمان دەكەن، بەلام ناخايەنى. جارى وايە، تەقەكە ئەۋەندە پىچىر
پىچىر بى ئامانچ دەبى، كە ئىتىر پىياۋ باۋەپ ناكا ئەۋانە تەفەنگىيە كانى
چاخىر جالى بن. لە ھەمۈشە پىكدا لە چۈنئىتى تەقەي بەرامبەرەكە تەۋە،
دەتۋانى بزانى بارى دەروونىيەكەي چۈنە. ئەۋشەپكەرەي باۋەپ و متمانەي
بەخۇي بى، دەنگى تەفەنگەكەي ۋەك چىركە چىركى كاتىزىر رىكۈپىكە.

***** یلخو *****

به لّام کاتژمیری تفه نگچیبه کانی چاخیرجالی جاری کار ده کا و جاری راده وه سستی. زۆر پهرش و بلّاوه.

به و حاله شه وه، نه و سه عاته زه برپیکه وتووه، هه تا سه عات یه کی به یانی هه ر کار ده کا. مه به ستم نه وه یه، هاوړیکانی چاخیرجالی تا سه عات یه کی به یانی به ربه ره کاننیا ن کرد. ئیمه سی که سمان لی کوژرا و پینچ که سمان بریندار بوون.

کوژراوه کان هه ر نه وانه بوون خو یان خو به خشانه به پیر مه رگه وه چووبوون. پینچ پیاومان خو یان بۆ مردن پالّوت، سی که سیان کوژران و دوانیان زیندوو ده رچوون.

کوژراوه کانمان نه وانه بوون:

۱. قوچا مه مه د، خه لکی گوندی "توره م" ی سه ر به دۆزجی.
۲. عه ریف عوسمان، خه لکی گوندی "مه هدی به گ" ی سه ر به دۆزجی.
۳. عه ریف مه مه د، خه لکی گوندی "قارا چیچک" ی سه ر به شاری خه نده ق.

له پر ده نگی کاتژمیره که برپایه وه. تفه نگچیبه کان بزر بیوون. باران وه ک گۆزه ی سه ره وژیر ده هاته خواری. هه وا زۆر سارد بوو. تا به یانی له سه نگه ره کانماندا ماینه وه و چاوه پیمان کرد. به یانی زوو، له هه ر چوار لاهه ده ستمان کرد به ته قه و هه ر ئاوا به ره و حه شارگه که یان چووینه پیشی. حه شارگه چۆل بوو. ته نیا دوو ته رممان دی. یه کیکیان عوسمان به گ بوو، هه ر نه وه ی له ناوچه ی ئارپازه وه رفینرابوو و هینابوویانه چیا. سهیری ته رمی دووه میشمان کرد، سه ری و هه ر دوو ده ستیان بریبوو. پیستی

***** يلخړ *****

سينگيشيان دامالې بوو، به لّام رواله تی له چاخیرجالی نه ده چوو. ده تگوت
 یه کيکه له تغه نڅپیه کانی. نه وه ش به سه هووی بردین. نه گه ر نه و تهرمه
 چاخیرجالی نییه، نه ی بؤچی سه ریان بریوه؟ نه گه ر چاخیرجالی نییه،
 نه ی بؤ که ولیان کردووه؟ ده ستیان بؤ بریوه؟ تا نیستا که س نه یدیتووه،
 سه ری تغه نڅپیه کی کوژراو بېرن. باشه نه و کاره یان بؤ کردووه؟ عوسمان
 به گیان بؤ کوشتووه؟ نه گه ر چاخیرجالی نه کوژر ابا، نه و بارمه ته یه یان
 نه ده کوشت.

چاخیرجالی کاری وای نه ده کرد. به لگه زؤر بوون، بیسه لمینن، که
 چاخیرجالی کوژراوه، به لّام نابې له بیرمان بچې، چاخیرجالی که سیکي
 ساویلکه نه بوو. له وانه بوو هه زار فرت و فیل بکا. له وانه بوو وه که سه عید
 پاشا بمخه له تینې و بمکاته په ندی عالمی. وام لی بکا، له هیچ کوی سه رم
 هه لته یی و له رووم هه لته یی سه یری هاوړپکانه بکه م. له وانه شه فیلکی
 کردبې. ده یه وی من ته له گراف بؤ هه موو لایه که بنیرم و بلیم چاخیرجالیم
 کوشتووه و بؤ به یانی له جییه کی نادیار لیم قوت بیتووه و هه موو
 نه خشه کانه پوچهل بکاته وه. ده یتوانی جلو به رگی خوی له به ریه کیک
 بکا. ده بوو په له نه که م. ده بوو وشیار بم و نه که ومه داوی گزه و فیله کانی
 چاخیرجالیه وه. ده بوو نه و تهرمه گومان او بییه ش له گه ل تهرمی هاوړپکانه
 خوم بنیرمه شاروچکه.

دیار بوو چاخیرجالی دواي نه وه ی پیکر ابوو، به ناسانی گیانی
 دهر نه چوو بوو. له و شوینه ی فیشه که که ی ویکه وتبوو، به مه وداي چل

***** يلخو *****

مه تريك، چيى گز وگيا بوو، له ره گه وه دهرى كيشابوون و پهرش و بلاوى كړدبوون. ديار بوو زور نازارى چيستووه.

تهرمه بى سلكه كه مان له گه ل تره مى براده ره كوژاوه كانمان سوارى ته سپ كړدن و هيناماننه وه شاروچكه.

له شاروچكه به بهرپرسانم گوت، له وانه يه نه وه تهرمه چاخيرجالي بى. هه لبت گوتيشم، تهرمه كه سهرى پټوه نيبه.

نازم پاشا، هر نه وه والهي بيستبوو، د سبه جى خوى گه ياندبووه نازيللى و داواى كړدبوو، بچن له نوده ميش، ژنه گه وره كه ي چاخيرجالي واته ئيراز بښن.

پاشا نه مري كړد:

- نه وژنه بهرن و تهرمه كه ي نيشان بدهن.

ئيراز چووه ژوورى و دواى چهند خوله كيك هاته وه دهرى و گوتى:

- نه مه نه فه ي من نيبه.

گوتمان:

- جاريكى ديكه ش سهرى بكه وه. بزانه له هيچ كوڼى له شى نيشانه يه كى

تايبه تى پټوه نيبه؟

- بوچى، خالتيكى هه بوو.

ديسان چووه ژوورى. زورى نه برد، هاته وه دهرى. نه مجاره فرميسك له

چاويدا قه تيس مابوون.

***** يلخو *****

ژنېكې وهك ئىراز، ژنېك كه راستگوتړين و وهفادارتړين و ئازاتړين ژنى دونيا
بوو، پېت وايه له سهروچاوى خوى ددها و دهگريا؟ نا، ههروهكوو سهنگى
سهبوور راوهستا و متهقى ليوه نه هات.

پرسيم:

- ئهفهى خوت بوو؟

سهرى به نيشانهى بهلى، بهرداوه و بهبى دهنگى وهدهر كهوت.

به نازم پاشاى واليم گوت:

- پاشا. ئيمه دهبى ههريستا برؤين. چونكه تفهنگچييهكانى ئهفه ورهيان
بهرداوه. دهبى بكهوينه شوئينيان. له ناوبردنى ئهوانه وهك ئاوخواردنه وه
وايه. ههريستا دهبى ههوالى كوژرانى چاخيرجالى به هه موو مهمله كه تدا
بلاو بكهينه وه.

پاشا وهلامى دامه وه:

- راست دهكهى.

تهرمهكهى چاخيرجالبيان سهروين له مهيدانهكهى نازيللى ههلواسى.

حاجى دؤك كاميل و عوسمانى برام كه ئه و ديمه نهيان دى، به زويرييه وه
هاتنه لاي من و گوتيان:

- روشدى بهگ، ديتت چيمان كرد؟ يانى رهشيد و جواميړيكي وهك
چاخيرجالى دهبوو ئاواى له گه ل بكه ن؟ نهى خوزگه ئيمه به ده سستى ئه و
كوژراباين.

ئهوان زؤر به ههلواسينهكهى چاخيرجالى تيك چووبوون.

كهوتينه رى. له شوينتيك هه موومان پيكه وه كو بووينه وه.

***** يلخړ *****

عوسمان گوتی:

- چاخيرجالى به ده سستى يه ك نه فەر نه كورزا. هر چلوپيټنج كه سه كه مان له و شانازييه دا به شدارين. له مه و دواش كه س نايدركيښي، كاممان نه فە مان كوشت. به لښ دده ن؟

هه مووان به لښيمان پي دا، كه نه و نه ښييه لای كه س ناشكرا نه كه ين. تا نه مړوكه يش كه س باسي نه كړدووه ته وه.

دوايي چووينه نوده ميش. دواي كورزاني چاخيرجالى هه موو حه شارگه و سه نگره كاني خاپوړ كران. پاش بيست روژ پشكښ و راوه دوونان، زانيمان باقى هاوړيكانى چاخيرجالى له كاياكوين. نه و ماله مان گه مارو دا، كه نه واني تيدا كو ببوونه وه و ده ستمان كړد به ته فە. شه په كه زوري خياند. نيواره داهات. نيگه راني نه وه بووين تاريكدا بي و را بكن. ئيتر نه مانده توانى ديسان بياخه ينه وه داو.

هه وا خهريكه تاريكدا دي. را ده كهن. ده بي ته گبيريكي لي بكن و مشووريكي بخوين. بيم كړده وه و چاره يم دوزييه وه. ده پانزه ده به نه فتمان هينا و ماله كاني دراوسييانمان ناگر دا. دواي نه وه هيرشيكي بي نامانمان كړده سه ريان و نه و ماله شمان ناگر دا، كه نه وان سه نگره ريان تيدا كرتبوو. ته فە له هه ردوولاوه به رده وام بوو. نه وان له ماله نيوه سووته كه دا به ربه ره كاننيان ده كړد و زه بريان لي ده وه شاندين. له هاوړيكانى ئيمه "چوق مه مه د" پيكر و كورزا.

نه وان ده ستيان ده كړده وه، به لام لي مان سوور بوو، ناهي لښ دهرچن، يان ده كورښين، يان له ناگره كه دا ده سووتين.

***** یلخر *****

له پریه کتکیان له ناگره که دهر په ریه دهر وه. دهیه ویست را بکا، به لام دهر فتمان نه دا و لیتمان دا. بریندار بوو و خوی به دهسته وه دا. دواى نهو، په کتکی دیکه هاته دهری و ویستی را بکا. نه ویش پتکرا و کهوت، به لام خیرا هه ستایه وه و به ره و ناگره که رای کرده وه و خوی له ناگره که هاویشته و له وپوه هه رای کرد:

- قهت خۆم ناده مه دهست بۆ عوسمانی... -

به و شیوه یه هه موو هاوړتیکانی چاخیر جالی له ناو چون و برانه وه. هه حاجی مسته فا توانی را بکا و خوی رزگار بکا.

کاری چاخیر جالیمان یه کلا کرده وه و خۆمان ئاماده کرد بگه رپینه وه، که ئه م ریژلینانه م له لایه ن "نازم پاشا" والی ئه زمیره وه به دهست گه یشت:

وه لایه تی ئایدین

ئیداره ی نووسینه کان

ژماره:

گشتی:

تایبه تی: ٦٩٥

بۆ مه ئمووری پشکنین و راوه دوونان نه قیب روشدی به گ

بۆ هه موو گیانفیدایی و نه و زه حمه تانه ی له پیناوی له ناو بردنی چاخیر جالی و باقی داروده سته کیدا کیشاوته و ریژت لی دهنین و هیوای سه رکه وتنی زیاترت بۆ به ئاوات ده خوازین. له گه ل نه وه دا ته له گرافیکیش له لایه ن وه زاره تی ناو خۆوه له گه ل نه م ریژلینانه ئیډر راوه بۆ پیزانین و سوپاس له ئپوه و باقی هاوکاره کانت.

***** یاخو *****

۲۱ ی زیلحه جی ۲۲۹

۲۹ ی تشرینی دووهم ۲۲۷

والی: نازم حه سه ن ته حسین

ده قی ته له گرافه که ش ئاوا بوو:

له م رییه وه، به بۆنه ی گیافیدایی و فیداکارییه کانی نه قیب شوکری و نه فیب روشدی به گ، که بۆ له ناو بردنی یاخی به ناو بانگ چاخیر جالی و تفه نگچییه کانی گیانیان له سهر ده ستیان دانا، ریزیان ده گرن و پله ی ئه فسه رییه که یان به رز ده که یه وه و ده یئیرینه وه بۆ بنکه ی پایه تهخت و له وێوه پێیان راده که یه نریت. چاوه پوانیشمان هه یه، ئه فسه ره کانی دیکه ش ئاوا له پێناوی میللته و مه مله که تدا تی بکۆشن و ده رسی وه فاداری بۆ ولات و فیداکاری له رێگای ئاسایشی مه مله که ت و میللته تدا له و که سانه وه فیڕبن.

گۆرپه که ی چاخیر جالی له ده ره وه ی نازیلی، له ده م رێگه که یه .
گوندییه کان گۆرپه که ی ئه ویان لا پیرۆزه و وه ک موقبه ره ی ئه ولیا و پیر و پیاوچاکان ده چنه زیاره تی.
ئه وان باوه ریان به وه یه، که گلی سه ر گۆرپه که ی چاخیر جالی ده رمانی که لی ده ردانه . گله که ی ئه و چاره سه ری نۆبه تی و چه ند نه خۆشی و په تایه کی دیکه شه . گوندییه کان وا ده لێن.

***** یلخو *****

ئەو چەند لە میژ سالا چاخیرجالی کوژراوە، بەلام هیشتا ش که
گوندییەکان بە ریگای تەنیشت گۆرەکی ئەودا رادەبرن، هیشتا نیو
سەعاتیک ماوە بیگەنی، هەرا دەکەن:

"چاخیرجالی ئەفە، چاخیرجالی ئەفە، ئیزن بدە تیپەرین. بیگانه نین."

بۆدابهزاندنى جۆرمها كۆتیب:سەردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پراي دانلود كتاپهائى مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى ، عربى ، فارسى)

Yaxî Yesar Roman Kêmal

Wergêrran: Resûl Sultanî

AWER¹⁷¹

نۆمەندی ئاڵوێر
بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە

بەرگە: ئاگەر جەلیل کاکەومیس